

Επίσημη Εφημερίδα C 100 της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

64ο έτος
23 Μαρτίου 2021

Περιεχόμενα

IV Πληροφορίες

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

2021/C 100/01	Ανακοίνωση της Επιτροπής — Κατευθυντήριες γραμμές για τους οικονομικούς φορείς και τις αρχές εποπτείας της αγοράς σχετικά με την πρακτική εφαρμογή του άρθρου 4 του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1020 για την εποπτεία της αγοράς και τη συμμόρφωση των προϊόντων ⁽¹⁾	1
2021/C 100/02	Ανακοίνωση της Επιτροπής — Έγγραφο καθοδήγησης για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2019/515 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των εμπορευμάτων που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους ⁽¹⁾	16
2021/C 100/03	Ανακοίνωση της Επιτροπής — Οδηγός σχετικά με τα άρθρα 34-36 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) ⁽¹⁾	38

EL

⁽¹⁾ Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ

IV

(Πληροφορίες)

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Κατευθυντήριες γραμμές για τους οικονομικούς φορείς και τις αρχές εποπτείας της αγοράς σχετικά με την πρακτική εφαρμογή του άρθρου 4 του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1020 για την εποπτεία της αγοράς και τη συμμόρφωση των προϊόντων

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2021/C 100/01)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο κανονισμός (ΕΕ) 2019/1020 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εποπτεία της αγοράς και τη συμμόρφωση των προϊόντων ⁽¹⁾ (στο εξής: κανονισμός) θεσπίζει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την προστασία των καταναλωτών από τα μη ασφαλή και μη συμμορφούμενα προϊόντα, καθώς και για τη διασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τους οικονομικούς φορείς.

Η ενιαία αγορά της ΕΕ παρέχει στους οικονομικούς φορείς πρόσβαση σε καταναλωτές και άλλους τελικούς χρήστες σε όλα τα κράτη μέλη, υπό την προϋπόθεση ότι τα προϊόντα τους πληρούν τις νομικές απαιτήσεις της ΕΕ που αποσκοπούν στην επίτευξη ασφάλειας, περιβαλλοντικών επιδόσεων και άλλων εκφάνσεων δημοσίου συμφέροντος. Οι αρχές εποπτείας της αγοράς και οι αρχές που είναι αρμόδιες για τους ελέγχους των προϊόντων που εισέρχονται στην ενωσιακή αγορά ⁽²⁾ (στο εξής: συνοριακές αρχές) οφείλουν να ελέγχουν και να επιβάλλουν τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις αυτές. Το καθήκον αυτό μπορεί να είναι δύσκολο, ιδίως όταν πρόκειται για πωλήσεις εξ αποστάσεως.

Οι νέοι κανόνες για την εποπτεία της αγοράς και τη συμμόρφωση των προϊόντων θα πρέπει να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις. Συμβάλλουν στη δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού, δηλαδή στην προστασία από τον αθέμιτο ανταγωνισμό των επιχειρήσεων που κατασκευάζουν συμμορφούμενα προϊόντα. Απαλλάσσουν επίσης τις αρχές εποπτείας της αγοράς από τις περιττές δαπάνες που συνεπάγονται οι έρευνές τους.

Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές αφορούν την εφαρμογή μιας βασικής διάταξης του κανονισμού: το άρθρο 4 σχετικά με τα «καθήκοντα των οικονομικών φορέων που αφορούν προϊόντα υποκείμενα σε ορισμένη ενωσιακή νομοθεσία εναρμόνισης» (βλ. ενότητα 6). Ουσιαστικά, το άρθρο 4 επιβάλλει, για ορισμένα προϊόντα που διατίθενται στην ενωσιακή αγορά, την υποχρέωση ύπαρξης οικονομικού φορέα εγκατεστημένου στην ΕΕ, ο οποίος παρέχει πληροφορίες στις αρχές ή προβαίνει σε ορισμένες ενέργειες κατόπιν σχετικού αιτήματος. Η διάταξη αυτή θα τεθεί σε εφαρμογή από τις 16 Ιουλίου 2021 (άρθρο 44 του κανονισμού).

Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές παρέχουν καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής του άρθρου 4 από τους οικονομικούς φορείς:

- στην ενότητα 2 επεξηγείται το **πεδίο εφαρμογής** του, καθώς και **ποιος οικονομικός φορέας** θα πρέπει να ενεργεί ως οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 για ένα συγκεκριμένο προϊόν,
- στην ενότητα 3 αποσαφηνίζονται τα **καθήκοντα** του οικονομικού φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4, και
- στην ενότητα 4 παρέχονται περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την **πρακτική εφαρμογή** του άρθρου 4, ανάλογα με το είδος του οικονομικού φορέα που ενεργεί ως οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4.

Επιπλέον, λαμβανομένου υπόψη ότι σκοπός του άρθρου 4 είναι να διευκολύνει το έργο των **αρχών εποπτείας της αγοράς και των συνοριακών αρχών**, στην ενότητα 5 καθορίζεται ο τρόπος με τον οποίον μπορούν οι αρχές να χρησιμοποιούν την απαίτηση αυτή στην πράξη.

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1020 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2019, για την εποπτεία της αγοράς και τη συμμόρφωση των προϊόντων και για την κατάργηση της οδηγίας 2004/42/ΕΚ και των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 765/2008 και (ΕΕ) αριθ. 305/2011 (ΕΕ L 169 της 25.6.2019, σ. 1).

⁽²⁾ Δηλαδή οι αρχές που ορίζουν τα κράτη μέλη βάσει του άρθρου 25 παράγραφος 1 του κανονισμού.

Οι κατευθυντήριες γραμμές έχουν σχεδιαστεί με σκοπό να συνδράμουν τους οικονομικούς φορείς και τις αρχές και να διευκολύνουν τη συνεπή εφαρμογή. Αφορούν μόνο την εφαρμογή του άρθρου 4 και δεν ισχύουν για την ενωσιακή νομοθεσία για τα προϊόντα που δεν καλύπτεται από το άρθρο αυτό, η οποία μπορεί να επιβάλλει παρεμφερείς πλην όμως διαφορετικές απαιτήσεις ⁽³⁾. Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές παραπέμπουν σε απαιτήσεις της ενωσιακής νομοθεσίας εναρμόνισης όπως αυτές ισχύουν κατά την ημερομηνία έκδοσης του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης. Ολοκληρωμένη καθοδήγηση σχετικά με την ενωσιακή νομοθεσία εναρμόνισης παρέχεται στον *Γαλάζιο Οδηγό*, στον οποίον παραπέμπουν οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές ⁽⁴⁾. Η Επιτροπή θα επικαιροποιήσει την εν λόγω καθοδήγηση σύμφωνα με περαιτέρω νομοθετικές εξελίξεις σε άλλους τομείς, όπως για παράδειγμα την πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες ⁽⁵⁾.

Το παρόν έγγραφο είναι αποκλειστικά καθοδηγητικού χαρακτήρα — μόνο το κείμενο του ίδιου του κανονισμού έχει νομική ισχύ. Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές αντικατοπτρίζουν τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και, ως εκ τούτου, δεν είναι νομικά δεσμευτικές. Η δεσμευτική ερμηνεία της ενωσιακής νομοθεσίας αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις που εκφράζονται στο παρόν έγγραφο δεν μπορούν να προδικάσουν τη θέση που μπορεί να υιοθετήσει η Επιτροπή ενώπιον του Δικαστηρίου. Ούτε η Επιτροπή ούτε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο που ενεργεί εξ ονόματός της φέρει ευθύνη για την ενδεχόμενη χρήση των πληροφοριών που παρατίθενται κατωτέρω.

2. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

2.1 Πεδίο εφαρμογής

Απαιτείται οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 όταν ένα προϊόν:

- *εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής μίας/ενός ή περισσότερων οδηγιών ή κανονισμών που αναφέρονται στο άρθρο 4 παράγραφος 5 ή άλλης νομοθεσίας με σαφή παραπομπή στο άρθρο 4. Αυτή η «ειδική τομεακή νομοθεσία» καλύπτει την ασφάλεια των παιχνιδιών, το ηλεκτρολογικό υλικό, τον ραδιοεξοπλισμό, την ηλεκτρομαγνητική συμβατότητα, τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών σε ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό (RoHS), τα συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα (οικολογικός σχεδιασμός), τις συσκευές αερίου, τα δομικά υλικά, τα μηχανήματα, τον εξοπλισμό εξωτερικών χώρων (εξωτερικοί θέρμβοι), το υλικό που προορίζεται για χρήση σε εκρήξιμες ατμόσφαιρες (ATEX), τον εξοπλισμό υπό πίεση, τα απλά δοχεία πίεσης, τα είδη πυροτεχνίας, τα σκάφη αναψυχής, τα όργανα μετρήσεων, τα όργανα ζύγισης μη αυτόματης λειτουργίας, τα μέσα ατομικής προστασίας και τα συστήματα μη επανδρωμένων αεροσκαφών ⁽⁶⁾ (δρόνοι) ⁽⁷⁾ και*
- *καθίσταται διαθέσιμο στην ενωσιακή αγορά ⁽⁸⁾ —δηλαδή διατίθεται (προσφέρεται για διανομή, κατανάλωση ή χρήση στην ενωσιακή αγορά στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας, είτε έναντι αντιτίμου είτε δωρεάν) για πρώτη φορά στην ενωσιακή αγορά ⁽⁹⁾— από τις 16 Ιουλίου 2021 ή μεταγενέστερα (άρθρο 4 παράγραφος 1 και άρθρο 44 του κανονισμού). Προϊόντα πωλούμενα ηλεκτρονικά ή με άλλες μεθόδους εξ αποστάσεως πώλησης θεωρείται διαθέσιμα στην αγορά εάν η προσφορά αντιστοιχεί σε τελικούς- χρήστες εντός της Ένωσης. Προσφορά θεωρείται στοχευμένη προς τελικούς χρήστες εντός της Ένωσης εάν ο αντίστοιχος οικονομικός φορέας κατευθύνει με οποιονδήποτε τρόπο τις δραστηριότητές του προς κράτος μέλος (άρθρο 6 του κανονισμού) (αυτό καθορίζεται κατά περίπτωση, με συνεκτίμηση των αντίστοιχων παραμέτρων, π.χ. των γεωγραφικών περιοχών όπου είναι δυνατή η αποστολή, η γλώσσα ή οι γλώσσες που χρησιμοποιούνται στην προσφορά ή στην παραγγελία, τα μέσα πληρωμής κ.λπ. ⁽¹⁰⁾).*

Επομένως, όταν ένας οικονομικός φορέας προτίθεται να διαθέσει στην ενωσιακή αγορά, από τις 16 Ιουλίου 2021 ή μεταγενέστερα, προϊόν που καλύπτεται από το άρθρο 4, οφείλει πρώτα να διασφαλίσει την ύπαρξη οικονομικού φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4 στην ΕΕ. Διαφορετικά, προϊόντα αυτού του είδους δεν μπορούν να διατεθούν στην ενωσιακή αγορά από τις 16 Ιουλίου 2021 ή μεταγενέστερα.

⁽³⁾ Π.χ. οδηγία 2014/90/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 2014, σχετικά με τον εξοπλισμό πλοίων και για την κατάργηση της οδηγίας 96/98/ΕΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 257 της 28.8.2014, σ. 146), της οποίας το άρθρο 13 επιβάλλει στους κατασκευαστές που βρίσκονται στην ΕΕ την υποχρέωση να διορίζουν εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο, και κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1223/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, για τα καλλυντικά προϊόντα (ΕΕ L 342 της 22.12.2009, σ. 59), του οποίου το άρθρο 4 επιβάλλει την υποχρέωση ορισμού υπεύθυνου προσώπου στην ΕΕ. Οι εν λόγω νομοθετικές πράξεις δεν καλύπτονται από το άρθρο 4 ούτε από τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές.

⁽⁴⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής — *Γαλάζιος Οδηγός του 2016 σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ για τα προϊόντα* (ΕΕ C 272 της 26.7.2016, σ. 1) ή το έγγραφο που τον διαδέχεται.

⁽⁵⁾ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ενιαία αγορά ψηφιακών υπηρεσιών (πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες) και την τροποποίηση της οδηγίας 2000/31/ΕΚ — [COM(2020)825 της 15.12.2020].

⁽⁶⁾ Όπως προσδιορίζονται στο άρθρο 5 παράγραφος 3 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 2019/945 της Επιτροπής, της 12ης Μαρτίου 2019, για συστήματα μη επανδρωμένων αεροσκαφών και φορείς εκμετάλλευσης συστημάτων μη επανδρωμένων αεροσκαφών τρίτων χωρών (ΕΕ L 152 της 11.6.2019, σ. 1).

⁽⁷⁾ Πληροφορίες σχετικά με τις οδηγίες ή τους κανονισμούς που ενδέχεται να εφαρμόζονται σε ένα συγκεκριμένο προϊόν διατίθενται μέσω του ιστότοπου YourEurope: https://europe.eu/youreurope/business/product/product-rules-specifications/index_el.htm.

⁽⁸⁾ Το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής μπορεί να επεκταθεί, π.χ. μετά την προσθήκη του κανονισμού στα παραρτήματα της συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, θα συμπεριλαμβάνει την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία.

⁽⁹⁾ Βλ. ορισμούς 1 και 2 του άρθρου 3 του κανονισμού.

⁽¹⁰⁾ Αιτιολογική σκέψη 15 του κανονισμού. Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τη διάθεση στην αγορά (π.χ. όσον αφορά τον χρόνο, μεταξύ άλλων, για προϊόντα των οποίων η κατασκευή δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί κατά τον χρόνο της προσφοράς, και προϊόντα για εμπορικές εκθέσεις), βλ. τον «Γαλάζιο Οδηγό».

2.2 Προσδιορισμός του οικονομικού φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4

Τέσσερα είδη οικονομικών φορέων μπορούν να ενεργούν ως οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4:

- κατασκευαστής ⁽¹¹⁾ που είναι εγκατεστημένος στην Ένωση
- εισαγωγέας ⁽¹²⁾ (εξ ορισμού εγκατεστημένος στην ΕΕ), όταν ο κατασκευαστής δεν είναι εγκατεστημένος στην Ένωση
- εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος ⁽¹³⁾ (εξ ορισμού εγκατεστημένος στην ΕΕ), ο οποίος διαθέτει γραπτή εντολή από τον κατασκευαστή που ορίζει τον εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο να εκτελεί εξ ονόματος του κατασκευαστή τα καθήκοντα που ορίζονται στο άρθρο 4 παράγραφος 3
- πάροχος υπηρεσιών διεκπεραίωσης παραγγελιών ⁽¹⁴⁾ εγκατεστημένος στην Ένωση, όταν δεν υπάρχει κατασκευαστής, εισαγωγέας ή εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος εγκατεστημένος στην Ένωση.

Στην ενότητα 4 περιλαμβάνονται λεπτομέρειες σχετικά με τον ρόλο των εν λόγω οικονομικών φορέων δυνάμει της ειδικής τομεακής νομοθεσίας, καθώς και σχετικά με τον τρόπο σύνδεσης του ρόλου αυτού με τα καθήκοντά τους βάσει του άρθρου 4.

Το είδος του οικονομικού φορέα που ενεργεί ως οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 εξαρτάται ειδικότερα από την αλυσίδα εφοδιασμού. Το πλαίσιο 1 περιλαμβάνει έναν συνοπτικό οδηγό για το ζήτημα αυτό και στη συνέχεια παρέχονται περαιτέρω εξηγήσεις.

⁽¹¹⁾ Όπως ορίζεται στο άρθρο 3 παράγραφος 8 του κανονισμού ως «κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατασκευάζει ένα προϊόν ή αναθέτει σε άλλους τον σχεδιασμό ή την κατασκευή του και διοχετεύει στην αγορά το προϊόν αυτό υπό την επωνυμία του ή το εμπορικό σήμα του».

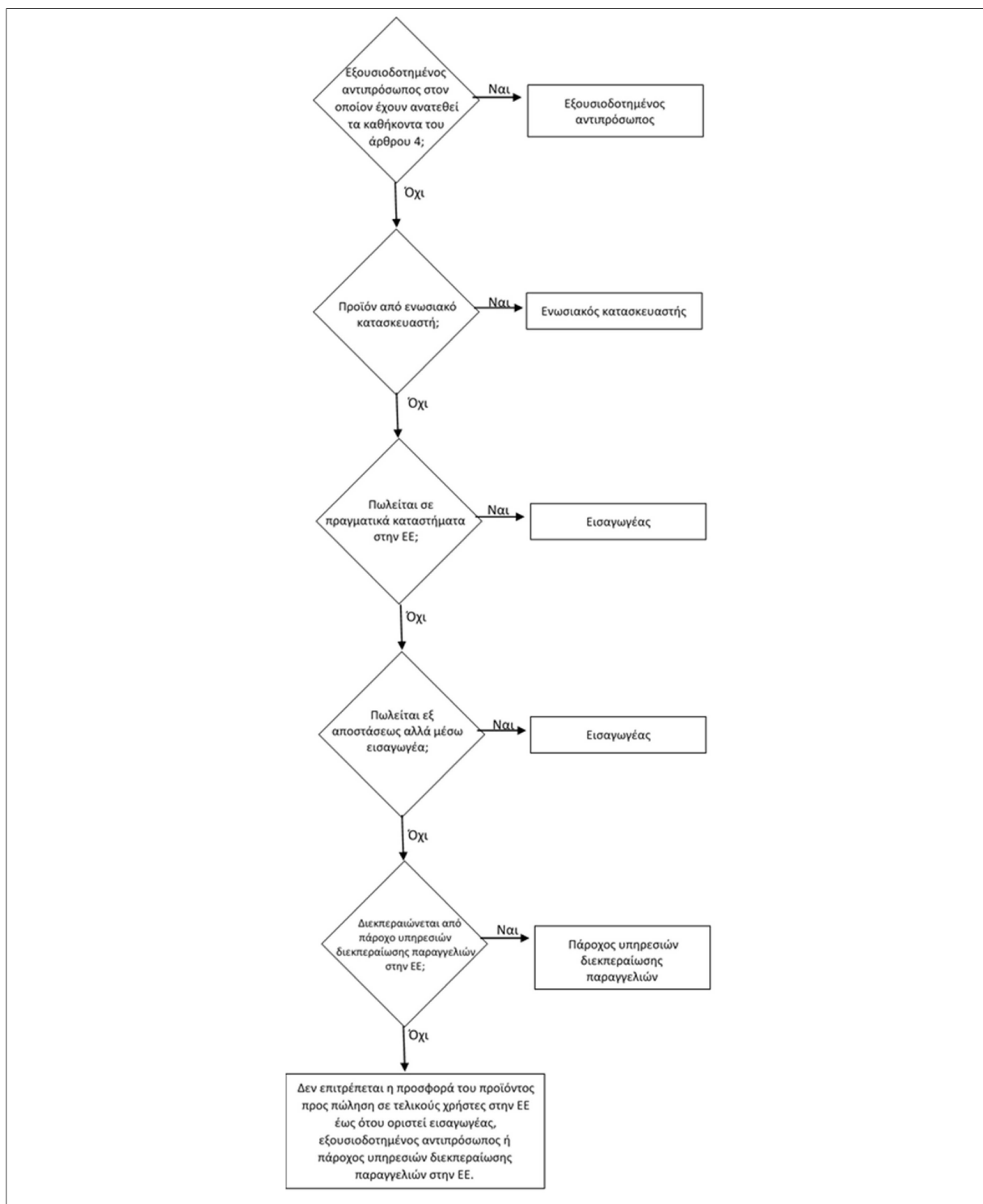
⁽¹²⁾ Όπως ορίζεται στο άρθρο 3 παράγραφος 9 του κανονισμού ως «κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο εγκατεστημένο στην Ένωση το οποίο διαθέτει προϊόν τρίτης χώρας στην αγορά της Ένωσης».

⁽¹³⁾ Όπως ορίζεται στο άρθρο 3 παράγραφος 12 του κανονισμού ως «κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, εγκατεστημένο στην Ένωση, που έχει λάβει γραπτή εντολή από τον κατασκευαστή να ενεργεί για λογαριασμό του για την εκτέλεση συγκεκριμένων καθηκόντων σχετικών με τις υποχρεώσεις που υπέχει ο κατασκευαστής βάσει της οικείας ενωσιακής νομοθεσίας εναρμόνισης ή των απαιτήσεων του παρόντος κανονισμού».

⁽¹⁴⁾ Όπως ορίζεται στο άρθρο 3 παράγραφος 11 του κανονισμού ως «κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που, στην πορεία της εμπορικής δραστηριότητας, προσφέρει δυο τουλάχιστον από τις ακόλουθες υπηρεσίες: αποθήκευση, συσκευασία, διευθυνοδότηση και αποστολή, χωρίς να έχει την κυριότητα των εμπλεκόμενων προϊόντων και εξαιρέσει των ταχυδρομικών υπηρεσιών όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 1 της οδηγίας 97/67/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των υπηρεσιών αποστολής δεμάτων όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/644 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και κάθε άλλης ταχυδρομικής υπηρεσίας ή υπηρεσίας εμπορευματικής μεταφοράς».

Πλαίσιο 1

Οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 σε διάφορες αλυσίδες εφοδιασμού

Βήμα 1: Εάν ο κατασκευαστής (είτε είναι εγκατεστημένος στην ΕΕ είτε όχι) έχει εκδώσει γραπτή εντολή σε **εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο** για την εκτέλεση των συγκεκριμένων καθηκόντων που προβλέπονται στο άρθρο 4, ο αντιπρόσωπος αυτός είναι οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις, εξαρτάται από την αλυσίδα εφοδιασμού.

Βήμα 2: Προϊόντα από κατασκευαστές εγκατεστημένους στην ΕΕ, είτε πωλούνται ηλεκτρονικά είτε σε πραγματικά καταστήματα, διατίθενται κατά γενικό κανόνα στην αγορά από τον ενωσιακό κατασκευαστή⁽¹⁵⁾. Για τα προϊόντα αυτά, ο **ενωσιακός κατασκευαστής** είναι οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 (εκτός εάν έχει διορίσει εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο για τα καθήκοντα που αναφέρονται στο άρθρο 4).

Βήμα 3: Προϊόντα από κατασκευαστές εγκατεστημένους εκτός της ΕΕ που πωλούνται σε πραγματικά καταστήματα στην ΕΕ διατίθενται καταρχήν στην ενωσιακή αγορά από εισαγωγέα⁽¹⁶⁾. Για τα προϊόντα αυτά, οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 είναι ο **εισαγωγέας** (εκτός εάν ο κατασκευαστής έχει διορίσει εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο για τα καθήκοντα που αναφέρονται στο άρθρο 4). Στο σημείο 4.2 διευκρινίζεται τι συμβαίνει σε περίπτωση που υπάρχουν πολλοί εισαγωγείς για τον ίδιο τύπο προϊόντος.

Βήμα 4: Για προϊόντα από κατασκευαστές εγκατεστημένους εκτός της ΕΕ που προσφέρονται ηλεκτρονικά προς πώληση (ή με άλλες μεθόδους εξ' αποστάσεως πώλησης), είναι πιθανό να υπάρχει επίσης εισαγωγέας, ο οποίος προσφέρει, π.χ., ο ίδιος το προϊόν ηλεκτρονικά προς πώληση ή το πωλεί σε διανομέα προκειμένου να το πράξει εκείνος.

Βήμα 5: Εάν δεν υπάρχει εισαγωγέας αλλά η διεκπεραίωση του προϊόντος γίνεται από πάροχο υπηρεσιών διεκπεραίωσης παραγγελιών που είναι εγκατεστημένος στην ΕΕ, οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 είναι ο **πάροχος υπηρεσιών διεκπεραίωσης παραγγελιών** (εκτός εάν ο κατασκευαστής έχει διορίσει εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο για τα καθήκοντα που αναφέρονται στο άρθρο 4). Σε αντίθεση με τους εισαγωγείς και τους εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους, οι πάροχοι υπηρεσιών διεκπεραίωσης παραγγελιών δεν συνδέονται επισήμως με τον κατασκευαστή, γεγονός που τους δίνει τη δυνατότητα να εκτελούν τα καθήκοντα του οικονομικού φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4. Για τον λόγο αυτόν, απαιτείται να προβούν σε ρυθμίσεις με τους οικονομικούς φορείς προς τους οποίους παρέχουν υπηρεσίες διεκπεραίωσης (στο εξής: πελάτες) προκειμένου να διασφαλίσουν ότι θα λαμβάνουν εκ των προτέρων από τον πελάτη, ή απευθείας από τον κατασκευαστή, τα μέσα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που υπέχουν ως οικονομικοί φορείς κατά την έννοια του άρθρου 4 (βλ. σημείο 4.4).

Βήμα 6: Σε περίπτωση που το προϊόν αποστέλλεται από τοποθεσία εκτός της ΕΕ απευθείας σε τελικό χρήστη εντός της ΕΕ, εάν έχει χορηγηθεί γραπτή εντολή σε **εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο** για τα συγκεκριμένα καθήκοντα που αναφέρονται στο άρθρο 4, οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 είναι ο εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος. Εάν ο κατασκευαστής δεν έχει διορίσει εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο, το προϊόν δεν μπορεί να προσφερθεί προς πώληση σε τελικούς χρήστες στην ΕΕ. Ο οικονομικός φορέας που σχεδιάζει να προσφέρει το προϊόν προς πώληση⁽¹⁷⁾ σε τελικούς χρήστες στην ΕΕ θα πρέπει να μεριμνήσει ώστε ο κατασκευαστής να διορίσει εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο για το εν λόγω προϊόν (βλ. πλαίσιο 2).

⁽¹⁵⁾ Σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού, ως «κατασκευαστής» νοείται «κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατασκευάζει ένα προϊόν ή αναθέτει σε άλλους τον σχεδιασμό ή την κατασκευή του και διοχετεύει στην αγορά το προϊόν αυτό υπό την επωνυμία του ή το εμπορικό σήμα του». Ως «εισαγωγέας» νοείται «κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο εγκατεστημένο στην Ένωση το οποίο διαθέτει προϊόν τρίτης χώρας στην αγορά της Ένωσης». Έπεται ότι εάν το προϊόν κατασκευάζεται εκτός της ΕΕ αλλά διοχετεύεται στις ενωσιακές αγορές από εταιρεία εγκατεστημένη στην ΕΕ υπό την επωνυμία της ή υπό το εμπορικό σήμα της, θεωρείται ότι η εταιρεία αυτή είναι ο κατασκευαστής. Σε περίπτωση δε που ο εν λόγω κατασκευαστής διαθέτει το προϊόν στην ενωσιακή αγορά, ακόμη και αν η εισαγωγή αυτή καθαυτή γίνεται από άλλη εταιρεία, δεν υπάρχει «εισαγωγέας» κατά την έννοια του κανονισμού.

⁽¹⁶⁾ Εκτός από τις περιπτώσεις στις οποίες η κατασκευή πραγματοποιείται εντός της ΕΕ, ενώ ο κατασκευαστής δεν είναι εγκατεστημένος στην ΕΕ. Στην περίπτωση αυτή, δεν υπάρχει ούτε κατασκευαστής στην ΕΕ ούτε εισαγωγέας, οπότε οι μοναδικές επιλογές που απομένουν για τον ρόλο του οικονομικού φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4 είναι οι επιλογές του εξουσιοδοτημένου αντιπροσώπου ή του παρόχου υπηρεσιών διεκπεραίωσης παραγγελιών.

⁽¹⁷⁾ Δεν πρέπει να συγχέεται με οντότητα που απλώς και μόνο φιλοξενεί την προσφορά για ηλεκτρονική πώληση· για τις περιπτώσεις αυτές, βλ. σημείο 2.4.

Πλαίσιο 2

Η οπτική οικονομικού φορέα που έχει την έδρα του εκτός της ΕΕ και σχεδιάζει να προσφέρει προϊόντα ηλεκτρονικά προς πώληση σε καταναλωτές ή άλλους τελικούς χρήστες στην ΕΕ: Σε τι είδους ρυθμίσεις προβαίνω για οικονομικό φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4; (παράδειγμα)

- Καταρχάς, επαληθεύστε ότι τα προϊόντα προορίζονται για την ενωσιακή αγορά και συμμορφώνονται με την ενωσιακή νομοθεσία. Εάν έχετε αμφιβολίες, επικοινωνήστε με τον κατασκευαστή.
- Αφού βεβαιωθείτε για αυτό, ρωτήστε τον κατασκευαστή αν έχει ήδη διορίσει εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο για τα εν λόγω προϊόντα.
- Εάν το έχει πράξει, βεβαιωθείτε ότι η επωνυμία και τα στοιχεία επικοινωνίας του εξουσιοδοτημένου αντιπροσώπου αναγράφονται σύμφωνα με τις απαιτήσεις (βλ. σημείο 2.3).
- Εάν δεν το έχει πράξει, διερευνήστε (σε συνεργασία με τον κατασκευαστή) τις ακόλουθες δυνατότητες:
 - εάν σκοπεύετε να προσφέρετε τα προϊόντα προς πώληση σε ηλεκτρονική αγορά (βλ. σημείο 2.4), προσφέρει η εν λόγω αγορά εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο ή υπηρεσίες διεκπεραίωσης;
 - εάν πωλείτε ήδη προϊόντα για τα οποία απαιτείται εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος στην ΕΕ ή παρόμοια οντότητα (π.χ. καλλυντικά, ιατροτεχνολογικά προϊόντα και εξοπλισμός πλοίων), θα ενδιαφερόταν αυτή η οντότητα να ορίσει εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους για τα προϊόντα σας που καλύπτονται από το άρθρο 4;
 - υπάρχουν σχετικές εμπορικές ενώσεις που (θα μπορούσαν να) έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες για υφιστάμενους εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους (δεδομένου ότι ορισμένοι κατασκευαστές προϊόντων που καλύπτονται από το άρθρο 4 μπορεί να διαθέτουν ήδη εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο στην ΕΕ);
- Αφού βρείτε δυνητικό εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο, βεβαιωθείτε ότι ο κατασκευαστής θα τον εξουσιοδοτήσει για την εκτέλεση των απαιτούμενων καθηκόντων (βλ. ενότητα 3 και σημείο 4.3). Κατόπιν βεβαιωθείτε ότι η επωνυμία και τα στοιχεία επικοινωνίας του εξουσιοδοτημένου αντιπροσώπου αναγράφονται σύμφωνα με τις απαιτήσεις (βλ. σημείο 2.3).
- Σε περίπτωση που θα ενεργεί ως οικονομικός φορέας, κατά την έννοια του άρθρου 4, πάροχος υπηρεσιών διεκπεραίωσης παραγγελιών, απαιτούνται πρακτικές ρυθμίσεις ώστε να διασφαλιστεί ειδικότερα ότι θα λάβει τη δήλωση συμμόρφωσης/επιδόσεων για τα εν λόγω προϊόντα. Στη συνέχεια βεβαιωθείτε ότι η επωνυμία και τα στοιχεία επικοινωνίας του αναγράφονται σύμφωνα με τις απαιτήσεις (βλ. σημείο 2.3).

2.3 Πληροφορίες σχετικά με τον οικονομικό φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4

Η **επωνυμία** (ή η καταχωρισμένη επωνυμία ή το καταχωρισμένο εμπορικό σήμα) **και τα στοιχεία επικοινωνίας** (συμπεριλαμβανομένης της ταχυδρομικής διεύθυνσης) του οικονομικού φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4 πρέπει να αναγράφονται τουλάχιστον (άρθρο 4 παράγραφος 4 του κανονισμού) σε ένα από τα ακόλουθα:

- στο προϊόν,
- στη συσκευασία του, δηλαδή στη συσκευασία πώλησης,
- στο δέμα, δηλαδή στη συσκευασία που χρησιμοποιείται για να διευκολυνθεί η διεκπεραίωση και η μεταφορά,
- σε συνοδευτικό έγγραφο, π.χ. στη δήλωση συμμόρφωσης/επιδόσεων ⁽¹⁸⁾.

Σημείωση: Εάν ο οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 είναι ενωσιακός κατασκευαστής ή εισαγωγέας, κατά κανόνα οι πληροφορίες αυτές απαιτούνται ήδη δυνάμει της ειδικής τομεακής νομοθεσίας (βλ. ενότητα 4). Οι απαιτήσεις αυτές ενδέχεται να είναι πιο περιοριστικές ως προς το σημείο στον οποίο αναγράφονται οι πληροφορίες, και θα πρέπει να τηρούνται.

Επιπλέον της ταχυδρομικής διεύθυνσης (η οποία περιλαμβάνει συνήθως την οδό/το γραμματοκιβώτιο, τον αριθμό κτιρίου, τον ταχυδρομικό κώδικα και την πόλη), αλλά όχι αντί αυτής, μπορεί να αναφερθεί και **διεύθυνση ιστοτόπου**. Επίσης, είναι χρήσιμο να συμπεριληφθεί διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και/ή αριθμός τηλεφώνου, για να είναι εύκολη η άμεση επικοινωνία με τις αρμόδιες αρχές.

⁽¹⁸⁾ Η αναγραφή στην (ηλεκτρονική) τελωνειακή διασάφηση δεν επαρκεί διότι δεν συνοδεύει με φυσικό τρόπο το προϊόν.

Είναι δυνατόν να αναγράφονται οι επωνυμίες και τα στοιχεία επικοινωνίας **περισσότερων του ενός οικονομικών φορέων** επάνω στο προϊόν ή μαζί με αυτό. Μολονότι ενδέχεται να μην απαιτείται ρητά να προηγείται των στοιχείων αυτών η ένδειξη «manufactured by», «imported by», «represented by» ή «fulfilled by», οι πληροφορίες δεν θα πρέπει να παραπλανούν τις αρχές εποπτείας της αγοράς. Στις περιπτώσεις στις οποίες δεν προσδιορίζονται οι ρόλοι των φορέων, οι αρχές θα πρέπει να τους καθορίζουν οι ίδιες. Κάθε οικονομικός φορέας θα πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει τον ρόλο του. Δεν είναι υποχρεωτική η μετάφραση των αγγλικών όρων «manufactured by», «imported by», «represented by» ή «fulfilled by» αυτοί οι αγγλικοί όροι θεωρούνται εύκολα κατανοητοί σε ολόκληρη την ΕΕ.

Η επωνυμία και τα στοιχεία επικοινωνίας του οικονομικού φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4 πρέπει να αναγράφονται όταν γίνεται **τελωνειακή διασάφηση** για το προϊόν προκειμένου να τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία [άρθρο 26 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του κανονισμού]. Επομένως, εάν το προϊόν προορίζεται για θέση σε ελεύθερη κυκλοφορία στην ΕΕ και δεν προβλέπεται περαιτέρω επεξεργασία μετά την αποστολή του ⁽¹⁹⁾, οι οικονομικοί φορείς εκτός της ΕΕ που προσφέρουν προϊόντα προς πώληση θα πρέπει να μεριμνούν ώστε οι απαιτούμενες πληροφορίες να αναγράφονται με τον προαναφερθέντα τρόπο, προσθέτοντάς τες (ή διασφαλίζοντας την προσθήκη τους) πριν από την αποστολή, εάν είναι απαραίτητο.

2.4 Προϊόντα που πωλούνται μέσω ηλεκτρονικών αγορών

Η ηλεκτρονική αγορά είναι ένα είδος υπηρεσίας ηλεκτρονικού εμπορίου όπου τα προϊόντα προσφέρονται προς πώληση από πολλούς οικονομικούς φορείς ⁽²⁰⁾. Επιτρέπει αφενός στους οικονομικούς φορείς και αφετέρου στους τελικούς χρήστες να διενεργούν συναλλαγές πώλησης προϊόντων.

Το άρθρο 4 εφαρμόζεται σε προϊόντα που πωλούνται μέσω ηλεκτρονικών αγορών.

Δεν επιβάλλει ειδικές υποχρεώσεις στις ηλεκτρονικές αγορές όταν παρέχουν απλώς και μόνο ενδιάμεσες υπηρεσίες σε τρίτους πωλητές και εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 2 στοιχείο β) της οδηγίας 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽²¹⁾. Σε περίπτωση που μια ηλεκτρονική αγορά λειτουργεί ως μεσάζων για την προσφορά προς πώληση στους τελικούς χρήστες της ΕΕ ενός προϊόντος που καλύπτεται από το άρθρο 4, και για το οποίο δεν υπάρχει οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 ⁽²²⁾, και γνωρίζει πραγματικά ή αντιλαμβάνεται ότι πρόκειται για παράνομη δραστηριότητα (π.χ. μέσω επαρκώς ακριβούς και εμπεριστατωμένης κοινοποίησης από αρχή εποπτείας της αγοράς), η εν λόγω ηλεκτρονική αγορά μπορεί να επικαλεστεί την απαλλαγή από την ευθύνη που αναφέρεται στο άρθρο 14 παράγραφος 1 της οδηγίας 2000/31/ΕΚ μόνο εάν, αφού λάβει πραγματική γνώση του γεγονότος αυτού ή αφού το αντιληφθεί, ενεργεί άμεσα ώστε να αποσύρει το παράνομο περιεχόμενο ή να καταστήσει την πρόσβαση σε αυτό αδύνατη.

Όταν μια ηλεκτρονική αγορά είναι ταυτόχρονα κατασκευαστής, εισαγωγέας, εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος ή πάροχος υπηρεσιών διεκπεραίωσης παραγγελιών, θα μπορούσε να ενεργεί ως οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4.

3. ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΦΟΡΕΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 4

Στην παρούσα ενότητα κατηγοριοποιούνται τα καθήκοντα του οικονομικού φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4 και παρέχεται σχετική καθοδήγηση. Ο εν λόγω οικονομικός φορέας, ιδίως σε περίπτωση που είναι ενωσιακός κατασκευαστής ή εισαγωγέας, μπορεί να υπέχει ήδη υποχρεώσεις δυνάμει ειδικής τομεακής νομοθεσίας (ανάλογα με την κατάταξη του) η οποία καλύπτει τα καθήκοντα αυτά εν όλω ή εν μέρει (βλ. ενότητα 4).

Πρώτον, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχείο α), ο οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 οφείλει να επιτελεί ορισμένα καθήκοντα όταν **αναλαμβάνει τα καθήκοντά του** ή όταν προστίθεται **νέο προϊόν** στο χαρτοφυλάκιό του:

⁽¹⁹⁾ Η αιτιολογική σκέψη 53 του κανονισμού υπενθυμίζει ότι τα άρθρα 220, 254, 256, 257 και 258 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Οκτωβρίου 2013, για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (ΕΕ L 269 της 10.10.2013, σ. 1) προβλέπουν ότι τα προϊόντα που εισέρχονται στην αγορά της Ένωσης και απαιτούν περαιτέρω επεξεργασία προκειμένου να συμμορφωθούν με την ισχύουσα ενωσιακή νομοθεσία εναρμόνισης υπόκεινται στο κατάλληλο τελωνειακό καθεστώς που επιτρέπει την εν λόγω τελειοποίηση από τον εισαγωγέα.

⁽²⁰⁾ Στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο στ) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 524/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2013, για την ηλεκτρονική επίλυση καταναλωτικών διαφορών και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 και της οδηγίας 2009/22/ΕΚ (κανονισμός για την ΗΕΚΔ) (ΕΕ L 165 της 18.6.2013, σ. 1) η «ηλεκτρονική αγορά» ορίζεται ως εξής: «πάροχος υπηρεσίας, σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 2 στοιχείο β) της οδηγίας 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο»), ο οποίος επιτρέπει στους καταναλωτές και τους εμπόρους να συνάπτουν ηλεκτρονικώς συμβάσεις πώλησης και παροχής υπηρεσιών μέσα από την ιστοσελίδα της ηλεκτρονικής αγοράς».

⁽²¹⁾ Οδηγία 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά (ΕΕ L 178 της 17.7.2000, σ. 1).

⁽²²⁾ Η περίπτωση αυτή εμπίπτει στην «παράνομη δραστηριότητα ή πληροφορία» που αναφέρεται στο άρθρο 14 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας 2000/31/ΕΚ, δεδομένου ότι δεν συμμορφώνεται με το άρθρο 4 του κανονισμού.

- διακριβώνει ότι έχει καταρτιστεί η δήλωση συμμόρφωσης/επιδόσεων και τηρείται — κάθε ειδική τομεακή νομοθεσία που καλύπτεται από το άρθρο 4 απαιτεί την ύπαρξη δηλώσεων αυτού του είδους ⁽²³⁾. Όπως ορίζει η νομοθεσία που καλύπτεται από το άρθρο 4, οι δηλώσεις αυτές πρέπει να τηρούνται επί 10 έτη από τη διάθεση του προϊόντος στην αγορά ⁽²⁴⁾. Όταν εφαρμόζονται στο προϊόν περισσότερες της μίας νομοθετικές πράξεις, συντάσσεται ενιαία δήλωση συμμόρφωσης για όλες τις νομοθετικές πράξεις ⁽²⁵⁾, και
- διακριβώνει ότι έχει καταρτιστεί ο τεχνικός φάκελος ⁽²⁶⁾ και διασφαλίζει τη διάθεσή του στις αρχές εποπτείας της αγοράς κατόπιν σχετικού αιτήματος — όταν ο οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 δεν τηρεί ο ίδιος τον φάκελο, έπεται ότι βεβαιώνεται για την ύπαρξη του φακέλου και λαμβάνει διαβεβαιώσεις από τον κατασκευαστή ότι ο τελευταίος θα τον κοινοποιήσει κατόπιν σχετικού αιτήματος είτε στον οικονομικό φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4 είτε απευθείας στις αρχές εποπτείας της αγοράς (βλ. κατωτέρω).

Δεύτερον, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχεία γ) και δ), όταν ο οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 έχει λόγους να πιστεύει ότι ένα προϊόν παρουσιάζει **κίνδυνο** ⁽²⁷⁾, οφείλει:

- να ενημερώσει σχετικά τις αρμόδιες αρχές εποπτείας της αγοράς. Αυτό θα πρέπει να το πράξει σε κάθε κράτος μέλος στο οποίο διατίθεται το προϊόν ⁽²⁸⁾· είναι επίσης σημαντικό να τις ενημερώσει για τα διορθωτικά μέτρα που έχουν ληφθεί ή πρόκειται να ληφθούν, και
- να μεριμνήσει ώστε να ληφθούν τα αναγκαία άμεσα διορθωτικά μέτρα προς αντιμετώπιση κάθε περίπτωσης μη συμμόρφωσης ή, αν αυτό δεν είναι εφικτό, για τον περιορισμό του κινδύνου (βλ. κατωτέρω).

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχεία α), β) και δ), ο οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 οφείλει να προβεί σε ορισμένες ενέργειες **κατόπιν σχετικού αιτήματος** αρχής εποπτείας της αγοράς:

- να υποβάλει στην εν λόγω αρχή τη δήλωση συμμόρφωσης/επιδόσεων,
- να υποβάλει στην αρχή τον τεχνικό φάκελο ή, όταν ο οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 δεν τηρεί τον εν λόγω φάκελο, να μεριμνήσει ώστε να διαβαστεί ο φάκελος αυτός στην αρχή (συγκεκριμένα από τον κατασκευαστή),
- να υποβάλει άλλες πληροφορίες και έγγραφα προκειμένου να αποδειχθεί η συμμόρφωση του προϊόντος (αυτά περιλαμβάνουν, π.χ., πιστοποιητικά και αποφάσεις του κοινοποιημένου οργανισμού), σε γλώσσα που να μπορεί εύκολα να την κατανοήσει η εν λόγω αρχή (η οποία ορίζεται κατόπιν διαπραγμάτευσης με την οικεία αρχή και θα μπορούσε να είναι διαφορετική γλώσσα από την επίσημη γλώσσα ή τις επίσημες γλώσσες του κράτους της αρχής),
- να συνεργαστεί με την αρχή. Οι απαιτούμενες ενέργειες θα εξαρτηθούν από το αίτημα της αρχής, το οποίο πρέπει να συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 14 παράγραφος 2 του κανονισμού), και
- να μεριμνήσει ώστε να ληφθούν τα αναγκαία άμεσα διορθωτικά μέτρα προς αντιμετώπιση κάθε περίπτωσης μη συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις που ορίζει η ισχύουσα για το συγκεκριμένο προϊόν ενωσιακή νομοθεσία εναρμόνισης ή, αν αυτό δεν είναι εφικτό, για τον περιορισμό των κινδύνων που ενέχει το συγκεκριμένο προϊόν. Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσε να λάβει μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης του εν λόγω προϊόντος, την απόσυρση ή την ανάκλησή του, κατά περίπτωση ⁽²⁹⁾. Ο οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 δεν οφείλει να λάβει διορθωτικά μέτρα ή να περιορίσει τον κίνδυνο ο ίδιος εάν δεν υπέχει σχετική υποχρέωση δυνάμει της ειδικής τομεακής νομοθεσίας, αλλά οφείλει να διασφαλίσει τη λήψη των μέτρων, π.χ., ζητώντας από τον κατασκευαστή να ανταποκριθεί στο σχετικό αίτημα και να επιβεβαιώσει ότι το έχει πράξει.

⁽²³⁾ Η δήλωση επιδόσεων για δομικά υλικά· η δήλωση συμμόρφωσης για άλλα προϊόντα.

⁽²⁴⁾ Η νομοθεσία για τους εξωτερικούς θορύβους, τα μηχανήματα και τον οικολογικό σχεδιασμό ορίζει 10 έτη από την τελευταία ημερομηνία κατασκευής.

⁽²⁵⁾ Άρθρο 5 της απόφασης αριθ. 768/2008/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Ιουλίου 2008, για κοινό πλαίσιο εμπορίας των προϊόντων και για την κατάργηση της απόφασης 93/465/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 218 της 13.8.2008, σ. 82).

⁽²⁶⁾ Το σύνολο της νομοθεσίας που καλύπτεται από το άρθρο 4 απαιτεί από τον κατασκευαστή να συντάσσει τον τεχνικό φάκελο.

⁽²⁷⁾ Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 19 του κανονισμού, ως «προϊόν που παρουσιάζει κίνδυνο» νοείται ένα «προϊόν ικανό να επηρεάσει αρνητικά την υγεία και την ασφάλεια των προσώπων γενικά, την υγεία και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας, την προστασία του καταναλωτή, τη δημόσια ασφάλεια και άλλες εκφάνσεις δημόσιου συμφέροντος, που προστατεύονται από την ισχύουσα ενωσιακή νομοθεσία εναρμόνισης, σε βαθμό που υπερβαίνει αυτό που θεωρείται εύλογο και αποδεκτό σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό ή υπό φυσιολογικές ή εύλογα προβλεψιμες συνθήκες χρήσης του συγκεκριμένου προϊόντος, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων που αφορούν τη διάρκεια χρήσης και, κατά περίπτωση, τη θέση σε λειτουργία, την εγκατάσταση και τη συντήρησή του».

⁽²⁸⁾ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ.: https://ec.europa.eu/growth/single-market/goods/building-blocks/market-surveillance/organisation_en

⁽²⁹⁾ Οι επιλογές αυτές αναφέρονται ρητά στο μεγαλύτερο μέρος της ειδικής τομεακής νομοθεσίας για τον κατασκευαστή και τον εισαγωγέα· περαιτέρω δυνητικά διορθωτικά μέτρα αναφέρονται στο άρθρο 16 του κανονισμού.

Ο οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 θα πρέπει να ενεργήσει εντός **εύλογου χρονικού διαστήματος** ή εντός τυχόν προθεσμίας που ορίζουν οι αρχές εποπτείας της αγοράς. Θα πρέπει να υποβάλει τη δήλωση συμμόρφωσης/επιδόσεων αμελλητί και τα υπόλοιπα έγγραφα εντός εύλογου χρονικού διαστήματος ⁽³⁰⁾.

Εάν ο οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 διαπιστώσει ότι **δεν μπορεί να εκπληρώσει ένα ή περισσότερα από τα καθήκοντά του** λόγω προβλήματος στις σχέσεις του με τον κατασκευαστή ⁽³¹⁾ (π.χ. ο κατασκευαστής δεν ανταποκρίνεται σε αίτημα), συνιστάται να υπενθυμίσει στον κατασκευαστή τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει της ενωσιακής νομοθεσίας. Εάν το πρόβλημα παραμένει, θα πρέπει λογικά να λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να πάψει να ενεργεί ως οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 για τα εν λόγω προϊόντα, δεδομένου ότι δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει τα καθήκοντά του που αναφέρονται στο άρθρο 4. Με άλλα λόγια, όταν πρόκειται για:

- εισαγωγέα — θα μπορούσε να μην διαθέτει πλέον τα προϊόντα στην αγορά·
- εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο — θα μπορούσε να προσπαθήσει να τερματίσει τη σχέση του με τον κατασκευαστή·
- πάροχο υπηρεσιών διεκπεραίωσης παραγγελιών — θα μπορούσε να μη διεκπεραιώνει πλέον τα προϊόντα, δηλαδή να μην τα αποστέλλει σε τελικούς χρήστες.

Ο οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 μπορεί να **υποστεί κυρώσεις** ⁽³²⁾ εάν δεν επιτελεί τα καθήκοντά του που προβλέπονται στο άρθρο 4. Τυχόν κυρώσεις πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές (άρθρο 41 παράγραφος 2 του κανονισμού). Ο κατασκευαστής παραμένει υπεύθυνος για τη συμμόρφωση του προϊόντος με την ειδική τομεακή νομοθεσία και (όπως και οι άλλοι παράγοντες της αλυσίδας εφοδιασμού) διατηρεί οποιοσδήποτε νομικές υποχρεώσεις που υπέχει σε σχέση με τα προϊόντα, τις εγγυήσεις, την ευθύνη για ελαττωματικά προϊόντα κ.λπ. Το άρθρο 4 δεν επιβάλλει πρόσθετες νομικές υποχρεώσεις έναντι των καταναλωτών ή άλλων τελικών- χρηστών.

4. ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ

Τα καθήκοντα του οικονομικού φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4 (όπως περιγράφονται στο άρθρο 4) είναι τα ίδια, ανεξάρτητα από το είδος του οικονομικού φορέα που τα επιτελεί, αλλά διαφέρει ο βαθμός στον οποίον αυτά επικαλύπτουν άλλα καθήκοντα του οικονομικού φορέα δυνάμει της ειδικής τομεακής νομοθεσίας. Ισχύουν όλες οι «υποχρεώσεις του άρθρου 4», ανεξάρτητα από τις απαιτήσεις της ειδικής τομεακής νομοθεσίας για τον υπό εξέταση οικονομικό φορέα. Υπάρχουν ορισμένες διαφορές ανά τομέα, αλλά στο μεγαλύτερο μέρος της η νομοθεσία ακολουθεί πιστά το πρότυπο των νομικών διατάξεων που αφορούν τις υποχρεώσεις των οικονομικών φορέων ⁽³³⁾. Στην παρούσα ενότητα επισημαίνονται διαφορές που επηρεάζουν την εφαρμογή του άρθρου 4.

4.1 Κατασκευαστές εγκατεστημένοι στην ΕΕ

Ως κατασκευαστής νοείται φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατασκευάζει ένα προϊόν ή αναθέτει σε άλλους τον σχεδιασμό ή την κατασκευή του και διοχετεύει στην αγορά το προϊόν αυτό υπό την επωνυμία του ή το εμπορικό σήμα του (άρθρο 3 του κανονισμού) ⁽³⁴⁾. Εάν είναι εγκατεστημένος στην ΕΕ, αποτελεί καταρχήν οικονομικό φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4 (εκτός εάν έχει διορίσει εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο για τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 4).

Οι κατασκευαστές που είναι εγκατεστημένοι στην ΕΕ υπέχουν ήδη ευθύνες δυνάμει ειδικής τομεακής νομοθεσίας η οποία συνήθως επικαλύπτει και υπερβαίνει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 4 παράγραφος 3. Εξαιρέση αποτελεί το γεγονός ότι —σε αντίθεση με το άρθρο 4— η ενωσιακή νομοθεσία σχετικά με τους εξωτερικούς θορύβους, τα μηχανήματα και τον οικολογικό σχεδιασμό δεν απαιτεί ρητά από τους κατασκευαστές να ενημερώνουν τις αρχές εποπτείας της αγοράς όταν έχουν λόγο να πιστεύουν ότι ένα προϊόν που καλύπτεται από την εν λόγω νομοθεσία παρουσιάζει κίνδυνο. Ωστόσο, οι κατασκευαστές που είναι εγκατεστημένοι στην ΕΕ και ενεργούν ως οικονομικοί φορείς κατά την έννοια του άρθρου 4 οφείλουν να το πράττουν για τα προϊόντα που καλύπτονται από τις εν λόγω νομοθετικές πράξεις.

⁽³⁰⁾ Μέρος της ειδικής τομεακής νομοθεσίας (π.χ. η νομοθεσία για την ασφάλεια των παιχνιδιών και τον οικολογικό σχεδιασμό) περιλαμβάνει λεπτομερέστερες διατάξεις σχετικά με τις προθεσμίες εντός των οποίων ορισμένοι οικονομικοί φορείς οφείλουν να υποβάλουν στις αρχές εποπτείας της αγοράς ορισμένα έγγραφα. Οι προθεσμίες αυτές εξακολουθούν να ισχύουν.

⁽³¹⁾ Ή εάν ένας πάροχος υπηρεσιών διεκπεραίωσης παραγγελιών δυσκολεύεται λόγω προβλήματος με τον πελάτη του ή μεταξύ του πελάτη του και του κατασκευαστή.

⁽³²⁾ Το άρθρο 41 παράγραφος 1 του κανονισμού επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να θεσπίζουν κανόνες για τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε σχέση με αυτή και με ορισμένες άλλες διατάξεις του κανονισμού.

⁽³³⁾ Όπως ορίζονται στην απόφαση αριθ. 768/2008/ΕΚ· ο Γαλάζιος οδηγός παρέχει περαιτέρω καθοδήγηση σχετικά με τις υποχρεώσεις των οικονομικών φορέων.

⁽³⁴⁾ Μέρος της ειδικής τομεακής νομοθεσίας περιλαμβάνει διαφορετικό ορισμό του όρου «κατασκευαστής». Συγκεκριμένα, η οδηγία 2009/125/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, για τη θέσπιση πλαισίου για τον καθορισμό απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού όσον αφορά τα συνδεόμενα με την ενέργεια προϊόντα (ΕΕ L 285 της 31.10.2009, σ. 10) παραλείπει τη φράση «ή αναθέτει σε άλλους τον σχεδιασμό ή την κατασκευή του».

Οι περισσότερες πράξεις της ειδικής τομεακής νομοθεσίας απαιτούν να αναγράφεται η επωνυμία/το εμπορικό σήμα και η διεύθυνση του κατασκευαστή επάνω στο προϊόν. Ωστόσο:

- σε ορισμένους τομείς, οι πληροφορίες αυτές δύνανται υπό ορισμένες συνθήκες να αναγράφονται στη συσκευασία ή σε συνοδευτικό έγγραφο, και όχι στο ίδιο το προϊόν·
- η νομοθεσία σχετικά με τον οικολογικό συνδυασμό δεν περιλαμβάνει τέτοια απαίτηση·
- η νομοθεσία σχετικά με τους εξωτερικούς θορύβους και τα μηχανήματα απαιτεί, αντ' αυτού, να αναγράφεται η επωνυμία και η διεύθυνση στη δήλωση συμμόρφωσης ⁽³⁵⁾ (ή στη δήλωση ενσωμάτωσης, εάν πρόκειται για ημιτελή μηχανήματα ⁽³⁶⁾) και η εν λόγω δήλωση να συνοδεύει το προϊόν ⁽³⁷⁾.

Επομένως, στην εξαιρετική περίπτωση στην οποία ένα προϊόν καλύπτεται από τη νομοθεσία σχετικά με τον οικολογικό σχεδιασμό αλλά όχι από την υπόλοιπη ειδική τομεακή νομοθεσία που καλύπτεται από το άρθρο 4, το άρθρο 4 επιβάλλει την υποχρέωση στους κατασκευαστές που είναι εγκατεστημένοι στην ΕΕ και ενεργούν ως οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 να λαμβάνουν πρόσθετα μέτρα για την αναγραφή της επωνυμίας και των στοιχείων επικοινωνίας τους.

4.2 Εισαγωγείς

Ως εισαγωγέας νοείται φυσικό ή νομικό πρόσωπο εγκατεστημένο στην Ένωση το οποίο διαθέτει προϊόν τρίτης χώρας στην αγορά της Ένωσης (άρθρο 3 του κανονισμού). Εάν υπάρχει εισαγωγέας εγκατεστημένος στην ΕΕ, αποτελεί καταρχήν οικονομικό φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4, εκτός εάν ο κατασκευαστής έχει διορίσει εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο για τα συγκεκριμένα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 4.

Κατά γενικό κανόνα, η ειδική τομεακή νομοθεσία επιβάλλει στον εισαγωγέα υποχρεώσεις που επικαλύπτουν και υπερβαίνουν τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 4 παράγραφος 3 ⁽³⁸⁾. Και σε αυτή την περίπτωση, εξαίρεση αποτελεί το γεγονός ότι — σε αντίθεση με το άρθρο 4— η ενωσιακή νομοθεσία σχετικά με τους εξωτερικούς θορύβους, τα μηχανήματα και τον οικολογικό σχεδιασμό δεν απαιτεί ρητά από τους εισαγωγείς να ενημερώνουν τις αρχές εποπτείας της αγοράς όταν έχουν λόγο να πιστεύουν ότι ένα προϊόν που καλύπτεται από την εν λόγω νομοθεσία παρουσιάζει κίνδυνο. Ωστόσο, οι εισαγωγείς προϊόντων που εμπίπτουν στην εν λόγω νομοθεσία και ενεργούν ως οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 οφείλουν να το πράττουν για τα προϊόντα που καλύπτονται από τις εν λόγω νομοθετικές πράξεις.

Οι ειδικές τομεακές διατάξεις σχετικά με την αναγραφή της επωνυμίας και των στοιχείων επικοινωνίας επάνω στο προϊόν ή μαζί με αυτό είναι σε μεγάλο βαθμό οι ίδιες με εκείνες που ισχύουν για τον κατασκευαστή (βλ. ανωτέρω). Επομένως, μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις το άρθρο 4 επιβάλλει την υποχρέωση στον εισαγωγέα που ενεργεί ως οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 να λάβει πρόσθετα μέτρα για την αναγραφή της επωνυμίας και των στοιχείων επικοινωνίας του.

Στις περιπτώσεις στις οποίες πολλοί εισαγωγείς διεκπεραιώνουν τον ίδιο τύπο προϊόντος, καθένας από αυτούς είναι οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 για τις μονάδες που έχει διαθέσει στην ενωσιακή αγορά και οφείλει να μεριμνά ώστε να εμφανίζεται η επωνυμία του επάνω στις εν λόγω μονάδες ή μαζί με αυτές, κατά περίπτωση. Αυτό ισχύει ήδη σύμφωνα με την ειδική-τομεακή νομοθεσία όταν υπάρχουν πολλοί εισαγωγείς για τον ίδιο τύπο προϊόντος. Επομένως, ένα μεμονωμένο προϊόν θα πρέπει καταρχήν να φέρει μόνο την επωνυμία του οικείου εισαγωγέα.

4.3 Εξουσιοδοτημένοι αντιπρόσωποι

Ως εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος νοείται φυσικό ή νομικό πρόσωπο, εγκατεστημένο στην ΕΕ, που έχει λάβει γραπτή εντολή από τον κατασκευαστή να ενεργεί για λογαριασμό του για την εκτέλεση συγκεκριμένων καθηκόντων σχετικών με τις υποχρεώσεις που υπέχει ο κατασκευαστής βάσει της οικείας ενωσιακής νομοθεσίας εναρμόνισης ή των απαιτήσεων του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1020 (άρθρο 3 του κανονισμού). Εάν ο κατασκευαστής επιθυμεί να ορίσει εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο ώστε να ενεργεί ως οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4, πρέπει να μεριμνήσει ώστε η σχετική εντολή να περιλαμβάνει όλα τα καθήκοντα που αναφέρονται στο άρθρο 4 παράγραφος 3. Ο εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος πρέπει να διαθέτει τα κατάλληλα μέσα για να μπορεί να διεκπεραιώνει τα καθήκοντά του (άρθρο 5 παράγραφος 3 του κανονισμού).

⁽³⁵⁾ Παράρτημα II της οδηγίας 2000/14/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Μαΐου 2000, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την εκπομπή θορύβου στο περιβάλλον από εξοπλισμό προς χρήση σε εξωτερικούς χώρους (ΕΕ L 162 της 3.7.2000, σ. 1) και παράρτημα II μέρος 1.Α.1 της οδηγίας 2006/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 2006, σχετικά με τα μηχανήματα και την τροποποίηση της οδηγίας 95/16/ΕΚ (αναδιάρθρωση) (ΕΕ L 157 της 9.6.2006, σ. 24), αντίστοιχα.

⁽³⁶⁾ Παράρτημα II μέρος 1.Β.1 της οδηγίας 2006/42/ΕΚ.

⁽³⁷⁾ Άρθρο 4 παράγραφος 1 της οδηγίας 2000/14/ΕΚ και άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο ε) της οδηγίας 2006/42/ΕΚ, αντίστοιχα.

⁽³⁸⁾ Στην ενωσιακή νομοθεσία σχετικά με τους εξωτερικούς θορύβους (άρθρο 4 παράγραφος 2 της οδηγίας 2000/14/ΕΚ) και τα μηχανήματα (άρθρο 2 στοιχείο θ) της οδηγίας 2006/42/ΕΚ) δεν χρησιμοποιείται ο όρος «εισαγωγέας», αλλά γίνεται αναφορά σε «οποιο[ν]δήποτε διαθέτει στην αγορά [το προϊόν]».

Η ειδική τομεακή νομοθεσία συχνά δίνει τη δυνατότητα διορισμού εξουσιοδοτημένου αντιπροσώπου ⁽³⁹⁾. Όταν αξιοποιείται αυτή η δυνατότητα, απαιτείται κατά γενικό κανόνα εντολή προς τον αντιπρόσωπο προκειμένου να διεκπεραιώνει τουλάχιστον τα εξής:

- τηρεί τη δήλωση συμμόρφωσης/επιδόσεων και τον τεχνικό φάκελο στη διάθεση των εθνικών αρχών εποπτείας της αγοράς για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (συνήθως επί 10 έτη, εάν πρόκειται για την ειδική τομεακή νομοθεσία που καλύπτεται από το άρθρο 4).
- παρέχει στην αρμόδια εθνική αρχή, κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματός της, όλες τις πληροφορίες και τα έγγραφα που απαιτούνται για να αποδειχθεί η συμμόρφωση του προϊόντος και
- συνεργάζεται με τις αρμόδιες εθνικές αρχές, κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματός τους, για τυχόν μέτρα που πρέπει να ληφθούν ώστε να εξαλειφθούν οι κίνδυνοι που συνεπάγονται τα προϊόντα ⁽⁴⁰⁾ που καλύπτει η εντολή του.

Εξαιρέσεις προβλέπονται στη νομοθεσία σχετικά με τους εξωτερικούς θορύβους, τα μηχανήματα και τον οικολογικό σχεδιασμό, δυνάμει της οποίας ο εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος διεκπεραιώνει διαφορετικά καθήκοντα, τα οποία προσιδιάζουν περισσότερο σε εκείνα του κατασκευαστή.

Σε περίπτωση που ο ένας κατασκευαστής έχει διοριστεί ως εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος δυνάμει ειδικής τομεακής νομοθεσίας και επιθυμεί να ενεργεί ως οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4, οφείλει να επανεξετάσει την εντολή του προκειμένου να βεβαιωθεί ότι περιλαμβάνει όλα τα καθήκοντα που αναφέρονται στο άρθρο 4 παράγραφος 3. Ειδικότερα, ενδέχεται να πρέπει να προσθέσει καθήκοντα τα οποία πρέπει να επιτελούνται όταν ο αντιπρόσωπος έχει λόγο να πιστεύει ότι το προϊόν παρουσιάζει κίνδυνο.

Ομοίως, σε περίπτωση που ένας κατασκευαστής σχεδιάζει να διορίσει εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο προκειμένου να διευκολύνει τη συμμόρφωση με το άρθρο 4 και όταν επιθυμεί να διορίσει εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο στο πλαίσιο της ειδικής τομεακής νομοθεσίας, θα πρέπει να ελέγξει την εφαρμοστέα ειδική-τομεακή νομοθεσία προκειμένου να εντοπίσει πιθανά καθήκοντα πέραν εκείνων που απαιτούνται από το άρθρο 4.

Εκτός από τα καθήκοντα που αναφέρονται στο άρθρο 4 παράγραφος 3, ο εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος πρέπει επίσης να υποβάλει στην αρχή εποπτείας της αγοράς, κατόπιν αιτήματός της, αντίγραφο της εντολής του σε γλώσσα της ΕΕ που ορίζεται από την εν λόγω αρχή (άρθρο 5 παράγραφος 2 του κανονισμού).

Η νομοθεσία σχετικά με τους εξωτερικούς θορύβους, τα μηχανήματα και τα δομικά υλικά απαιτεί να αναγράφονται η επωνυμία και τα στοιχεία επικοινωνίας του εξουσιοδοτημένου αντιπροσώπου στη δήλωση συμμόρφωσης/επιδόσεων ⁽⁴¹⁾ η οποία πρέπει να συνοδεύει τα προϊόντα αυτά ⁽⁴²⁾. Σε πολλούς άλλους τομείς, η νομοθεσία επιβάλλει στον κατασκευαστή την υποχρέωση να αναγράφει διεύθυνση επικοινωνίας επάνω στο προϊόν ή μαζί με αυτό· η διεύθυνση αυτή θα μπορούσε να είναι η διεύθυνση του εξουσιοδοτημένου αντιπροσώπου. Όταν το όνομα και τα στοιχεία επικοινωνίας εξουσιοδοτημένου αντιπροσώπου που ενεργεί ως οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 δεν αναγράφονται επάνω στο προϊόν ή μαζί με αυτό, ο οικονομικός φορέας που διαθέτει το προϊόν στην ενωσιακή αγορά θα πρέπει να μεριμνά για την προσθήκη των πληροφοριών αυτών σύμφωνα με τη σχετική απαίτηση (για να είναι πιο εύρυθμη η διαδικασία, θα μπορούσε να ζητήσει από τον κατασκευαστή να το πράττει συστηματικά).

4.4 Πάροχοι υπηρεσιών διεκπεραίωσης παραγγελιών εγκατεστημένοι στην ΕΕ

Ως πάροχος υπηρεσιών διεκπεραίωσης παραγγελιών νοείται φυσικό ή νομικό πρόσωπο που, στην πορεία της εμπορικής δραστηριότητας, προσφέρει δυο τουλάχιστον από τις ακόλουθες υπηρεσίες χωρίς να έχει την κυριότητα των εμπλεκόμενων προϊόντων:

- αποθήκευση,
- συσκευασία,
- διευθυνοδοσία και
- αποστολή.

⁽³⁹⁾ Εκτός από τη νομοθεσία σχετικά με τα είδη πυροτεχνίας. Ωστόσο, δυνάμει των άρθρων 4 και 5 του κανονισμού, μπορεί να διοριστεί εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος για είδη πυροτεχνίας· στην περίπτωση αυτή, τα καθήκοντά του θα είναι εκείνα που προβλέπονται στο άρθρο 4.

⁽⁴⁰⁾ Στην περίπτωση της νομοθεσίας σχετικά με τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών (RoHS), για τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν ώστε να διασφαλιστεί η συμμόρφωση [άρθρο 8 στοιχείο β) της οδηγίας 2011/65/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2011, για τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών σε ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό (ΕΕ L 174 της 1.7.2011, σ. 88)], και στην περίπτωση της νομοθεσίας σχετικά με μη επανδρωμένα αεροσκάφη, για τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν ώστε να εξαλειφθεί η μη συμμόρφωση ή να εξαλειφθούν οι κίνδυνοι ασφάλειας [άρθρο 7 παράγραφος 2 στοιχείο γ) του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 2019/945 της Επιτροπής, της 12ης Μαρτίου 2019, για συστήματα μη επανδρωμένων αεροσκαφών και φορείς εκμετάλλευσης συστημάτων μη επανδρωμένων αεροσκαφών τρίτων χωρών (ΕΕ L 152 της 11.6.2019, σ. 1)].

⁽⁴¹⁾ Παράρτημα II της οδηγίας 2000/14/ΕΚ, παράρτημα II μέρος 1.Α.1 της οδηγίας 2006/42/ΕΚ και παράρτημα III του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 305/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2011 για τη θέσπιση εναρμονισμένων όρων εμπορίας προϊόντων του τομέα των δομικών κατασκευών και για την κατάργηση της οδηγίας 89/106/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 88 της 4.4.2011, σ. 5), αντίστοιχα.

⁽⁴²⁾ Άρθρο 4 παράγραφος 1 της οδηγίας 2000/14/ΕΚ, άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο ε) της οδηγίας 2006/42/ΕΚ και άρθρο 7 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 305/2011, αντίστοιχα.

Οι υπηρεσίες που πληρούν τις προϋποθέσεις δεν περιλαμβάνουν τις ταχυδρομικές υπηρεσίες ⁽⁴³⁾, τις υπηρεσίες αποστολής δεμάτων ⁽⁴⁴⁾ ή οποιοδήποτε άλλες ταχυδρομικές υπηρεσίες ή υπηρεσίες εμπορευματικής μεταφοράς (άρθρο 3 του κανονισμού).

Οι πάροχοι υπηρεσιών διεκπεραίωσης παραγγελιών συνήθως αποθηκεύουν προϊόντα στην ΕΕ, ώστε να είναι εφικτή η ταχεία αποστολή τους σε καταναλωτές στην ΕΕ ή σε άλλους τελικούς- χρήστες όταν υποβληθεί σχετική ηλεκτρονική παραγγελία. Επομένως, παρέχουν υπηρεσίες σε άλλους οικονομικούς φορείς. Όταν παραλαμβάνουν μια παραγγελία, συσκευάζουν το προϊόν (εκτός εάν είναι ήδη κατάλληλα συσκευασμένο για μεταφορά), αναγράφουν σε αυτό τη διεύθυνση παράδοσης και το αποστέλλουν, είτε προωθώντας το μέσω ταχυδρομικής υπηρεσίας, υπηρεσίας αποστολής δεμάτων ή υπηρεσίας μεταφορών είτε παραδίδοντάς το οι ίδιοι.

Υπάρχει μεγάλη ποικιλία σεναρίων λειτουργίας για τις υπηρεσίες διεκπεραίωσης, αλλά όπως περιγράφεται στο παρόν έγγραφο, οι υπηρεσίες αυτές υπερβαίνουν εκείνες που προσφέρουν οι πάροχοι ταχυδρομικών υπηρεσιών/υπηρεσιών παράδοσης δεμάτων (δηλαδή την περισυλλογή και διαλογή, τη μεταφορά και την παράδοση δεμάτων). Όταν ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο προσφέρει τόσο υπηρεσίες διεκπεραίωσης όσο και ταχυδρομικές υπηρεσίες/υπηρεσίες παράδοσης δεμάτων ή υπηρεσίες εμπορευματικής μεταφοράς, το άρθρο 4 θα μπορούσε να έχει εφαρμογή μόνο σε σχέση με τα προϊόντα που χειρίζονται οι οικείες υπηρεσίες διεκπεραίωσης.

Οι πάροχοι υπηρεσιών διεκπεραίωσης παραγγελιών που είναι εγκατεστημένοι στην ΕΕ είναι οικονομικοί φορείς κατά την έννοια του άρθρου 4 για τα προϊόντα που διεκπεραιώνουν, στις περιπτώσεις στις οποίες δεν υπάρχει κατασκευαστής, εισαγωγέας ή εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος στην ΕΕ για τα εν λόγω προϊόντα. Ως εκ τούτου, προτού συμφωνήσουν να παράσχουν την υπηρεσία διεκπεραίωσης για προϊόν που καλύπτεται από το άρθρο 4, θα πρέπει να ρωτήσουν τον πελάτη τους αν υπάρχει ήδη κάποιο από τα υπόλοιπα είδη οικονομικών φορέων στην ΕΕ για το εν λόγω προϊόν. Εάν δεν υπάρχει, τότε αποτελούν οι ίδιοι οικονομικό φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4.

Η ειδική τομεακή νομοθεσία δεν αναφέρεται στους παρόχους υπηρεσιών διεκπεραίωσης παραγγελιών. Συνεπώς, όταν ενεργούν ως οικονομικοί φορείς κατά την έννοια του άρθρου 4, πρέπει να προβούν σε ρυθμίσεις με τους πελάτες τους προκειμένου διασφαλίσουν ότι, προτού συμφωνήσουν για την παροχή της υπηρεσίας, θα λάβουν από τον πελάτη, ή απευθείας από τον κατασκευαστή, τα μέσα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που υπέχουν, ιδίως όσον αφορά:

- τη δήλωση συμμόρφωσης/επιδόσεων για τα οικεία προϊόντα· και
- διαβεβαιώσεις συνεργασίας με σκοπό τη διευκόλυνση της εκτέλεσης άλλων καθηκόντων, όπως:
 - παροχή τεχνικού φακέλου και
 - λήψη διορθωτικών μέτρων όταν αυτά ζητούνται από τις αρχές.

Ο πελάτης θα πρέπει να βεβαιωθεί ότι η επωνυμία και τα στοιχεία επικοινωνίας του παρόχου υπηρεσιών αναγράφονται επάνω στο προϊόν ή μαζί με αυτό, εκτός εάν έχουν αναγραφεί ήδη από τον κατασκευαστή. Ο πελάτης μπορεί να το πράξει ο ίδιος ή να το αναθέσει σε άλλους για λογαριασμό του, πριν από την τελωνειακή διασάφηση του προϊόντος προκειμένου να τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία (βλ. σημείο 2.3).

Όπως και στην περίπτωση των εισαγωγών, είναι δυνατόν να υπάρχουν πολλοί πάροχοι υπηρεσιών διεκπεραίωσης παραγγελιών για έναν συγκεκριμένο τύπο προϊόντος. Καθένας από αυτούς είναι οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 για τις μονάδες που διεκπεραιώνει, και η επωνυμία και τα στοιχεία επικοινωνίας του θα πρέπει να αναγράφονται επάνω στις μονάδες αυτές ή μαζί με αυτές.

Ο κατασκευαστής μπορεί να διορίσει έναν πάροχο υπηρεσιών διεκπεραίωσης παραγγελιών ως εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπό του. Στις περιπτώσεις αυτές, αντί των ανωτέρω ισχύουν τα τμήματα των παρουσιών κατευθυντήριων γραμμών που αφορούν τους εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους.

⁽⁴³⁾ Όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 1 της οδηγίας 97/67/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 1997, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς κοινοτικών ταχυδρομικών υπηρεσιών και τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών (ΕΕ L 15 της 21.1.1998, σ. 14).

⁽⁴⁴⁾ Όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/644 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Απριλίου 2018, σχετικά με τις υπηρεσίες διασυνοριακής παράδοσης δεμάτων (ΕΕ L 112 της 2.5.2018, σ. 19).

Πλαίσιο 3

Είμαι πάροχος υπηρεσιών διεκπεραίωσης παραγγελιών στην ΕΕ — τι κάνω; (παράδειγμα)

Ένας πρακτικός κατάλογος ελέγχου θα μπορούσε να περιλαμβάνει τα εξής:

- ενημερώστε τους υφιστάμενους και δυνητικούς πελάτες ότι εάν οποιοδήποτε από τα προϊόντα που πωλούν καλύπτεται από το άρθρο 4, πρέπει να συνδεθεί με οικονομικό φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4. Παραπέμψτε τους στο άρθρο 4 και στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές,
- ενημερώστε τους πελάτες ότι θα ενεργείτε ως οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 σε περίπτωση που δεν υπάρχει κατασκευαστής, εισαγωγέας ή εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος εγκατεστημένος στην ΕΕ (ή εάν δεν επιθυμείτε να αναλάβετε αυτόν τον ρόλο, εξηγήστε τους με σαφήνεια ότι δεν μπορούν να χρησιμοποιούν τις δικές σας υπηρεσίες διεκπεραίωσης για τα εν λόγω προϊόντα εάν δεν υπάρχει κατασκευαστής, εισαγωγέας ή εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος στην ΕΕ),
- εάν οι πελάτες επιθυμούν να ενεργείτε εσείς ως οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4, ελέγξτε αν επιτελείτε ήδη αυτόν τον ρόλο για τον ίδιο τύπο προϊόντος για άλλον πελάτη. Σε αυτή την περίπτωση, έχετε ήδη όλα όσα χρειάζεστε. Σε αντίθετη περίπτωση, αποφασίστε τον βαθμό στον οποίον θα προβείτε εσείς στις αναγκαίες ρυθμίσεις και τον βαθμό στον οποίον επιθυμείτε να το πράξει ο πελάτης για λογαριασμό σας,
- εξηγήστε στους πελάτες που επιθυμούν να ενεργείτε εσείς ως οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 τι πρέπει να κάνουν ώστε να μπορούν να χρησιμοποιούν τις δικές σας υπηρεσίες διεκπεραίωσης, π.χ. να υποβάλουν τα στοιχεία επικοινωνίας του κατασκευαστή, τις δηλώσεις συμμόρφωσης/επιδόσεων κ.λπ.,
- ενημερώστε τους πελάτες, αφού ολοκληρωθούν όλες οι ρυθμίσεις προκειμένου να μπορείτε να ενεργείτε ως οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4, ώστε να μπορέσουν να ξεκινήσουν την προσφορά των προϊόντων προς πώληση.

5. ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΙ ΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΠΟΥ ΕΙΣΕΡΧΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΝΩΣΙΑΚΗ ΑΓΟΡΑ

5.1 Εποπτεία της αγοράς

Οι αρχές εποπτείας της αγοράς οφείλουν να διενεργούν κατάλληλους ελέγχους στα χαρακτηριστικά των προϊόντων σε επαρκή κλίμακα (βλ. άρθρο 11 παράγραφος 3 του κανονισμού). Όταν αποφασίζουν ποιους ελέγχους θα διενεργήσουν, σε ποιους τύπους προϊόντων και σε ποια κλίμακα, οφείλουν να ακολουθούν μια προσέγγιση βασισμένη στις εκτιμήσεις κινδύνου (στο ίδιο), σχεδιασμένη κατά τέτοιο τρόπο ώστε να έχει τον μεγαλύτερο δυνατό αντίκτυπο στην αγορά.

Αφού αποφασίσουν ποια προϊόντα θα ελέγξουν, μπορεί να χρειαστεί να ζητήσουν **έγγραφα συμμόρφωσης**. Ο οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 τους βοηθά να αποκτήσουν τις πληροφορίες αυτές διευκολύνοντας την επικοινωνία και τη συνεργασία τους με τον κατασκευαστή. Οι αρχές εποπτείας της αγοράς μπορούν να επικοινωνούν απευθείας με τον οικονομικό φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4, ακόμη και αν αυτός βρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος ⁽⁴⁵⁾. Θα πρέπει να προσδιορίζουν το είδος των εγγράφων που χρειάζονται και τα προϊόντα για τα οποία χρειάζονται αυτά τα έγγραφα.

Στην περίπτωση των ηλεκτρονικών πωλήσεων ή άλλων μεθόδων εξ αποστάσεως πώλησης για τις οποίες οι αρχές εποπτείας της αγοράς επιθυμούν να ελέγξουν τα έγγραφα συμμόρφωσης χωρίς να ελέγξουν ή προτού ελέγξουν το προϊόν, είναι πιθανό να μην έχουν στη διάθεσή τους την επωνυμία και τα στοιχεία επικοινωνίας του οικονομικού φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4. Σε αυτή την περίπτωση, μπορούν να επικοινωνήσουν με τον οικονομικό φορέα (όπως ορίζεται στο άρθρο 3 του κανονισμού) που προσφέρει το προϊόν προς πώληση και να του ζητήσουν τις πληροφορίες αυτές ⁽⁴⁶⁾.

Ο οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 θα χρησιμεύει ως σημείο επαφής για την επίλυση **ερωτήσεων ή προβλημάτων** που δεν καλύπτονται από τα έγγραφα [άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχείο δ) του κανονισμού]. Στις περιπτώσεις αυτές, οι αρχές θα πρέπει να αναφέρουν σαφώς τι αναμένεται από τον οικονομικό φορέα.

⁽⁴⁵⁾ Εάν μια αρχή εποπτείας της αγοράς δυσκολεύεται να το πράξει, μπορεί να ζητήσει βοήθεια από αρχή του άλλου κράτους μέλους μέσω των διαδικασιών και σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στο κεφάλαιο VI του κανονισμού.

⁽⁴⁶⁾ Σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 1 του κανονισμού, οι οικονομικοί φορείς (όπως ορίζονται στο άρθρο 3) έχουν την υποχρέωση να συνεργάζονται με τις αρχές εποπτείας της αγοράς όσον αφορά ορισμένα μέτρα. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 24 του κανονισμού, τούτο περιλαμβάνει, όποτε το ζητήσουν οι αρχές, την παροχή των στοιχείων επικοινωνίας του οικονομικού φορέα που είναι επιφορτισμένος με καθήκοντα για προϊόντα υποκειμένα σε ορισμένη ενωσιακή νομοθεσία εναρμόνισης, εάν αυτά τα στοιχεία είναι διαθέσιμα.

Οι αρχές εποπτείας της αγοράς θα μπορούσαν να επικοινωνήσουν με τον οικονομικό φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4 για ζήτημα που σχετίζεται με τον κατασκευαστή του οποίου το προϊόν ή τα προϊόντα διεκπεραιώνει ο εν λόγω φορέας, αλλά δεν εμπίπτει συγκεκριμένα στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4, δηλαδή για ζήτημα που αφορά νομοθεσία ή προϊόντα που δεν καλύπτονται από το άρθρο 4. Μολονότι το άρθρο 4 δεν προβλέπει ρητά τέτοια αιτήματα, ο οικονομικός φορέας κατά την έννοια του άρθρου 4 παροτρύνεται να διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ των αρχών και των κατασκευαστών για τους σκοπούς αυτούς.

5.2 Έλεγχοι των προϊόντων που εισέρχονται στην αγορά της ΕΕ

Οι συνοριακές αρχές έχουν καθήκον να ελέγχουν τα προϊόντα που εισέρχονται στην ΕΕ. Αυτό το πράττουν βάσει ανάλυσης κινδύνων. Όταν διενεργούν φυσικούς ελέγχους σε προϊόντα που καλύπτονται από το άρθρο 4, συνιστάται να ελέγχουν αν η επωνυμία και τα στοιχεία επικοινωνίας του οικονομικού φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4 αναγράφονται στο προϊόν, στη συσκευασία, στο δέμα ή σε οποιοδήποτε συνοδευτικό έγγραφο (άρθρο 4 παράγραφος 4 του κανονισμού). Εάν αυτές οι πληροφορίες δεν αναγράφονται ή οι αρχές έχουν λόγο να πιστεύουν ότι το προϊόν δεν συμμορφώνεται με το άρθρο 4 για άλλον λόγο ⁽⁴⁷⁾, θα πρέπει να αναστείλουν τη θέση σε ελεύθερη κυκλοφορία, να ενημερώσουν τις αρχές εποπτείας της αγοράς (άρθρο 26 του κανονισμού) και να περιμένουν απάντησή τους.

5.3 Μη συμμόρφωση με το άρθρο 4

Δεδομένου ότι κύριος σκοπός του άρθρου 4 είναι να διευκολύνει τους ελέγχους των εγγράφων συμμόρφωσης, η μη αναγραφή της επωνυμίας και των στοιχείων επικοινωνίας του οικονομικού φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4 δημιουργεί πρόβλημα, διότι παρεμποδίζει την εποπτεία της αγοράς. Αποτελεί επίσης ένδειξη ότι το προϊόν μπορεί να μην προορίζεται για την ενωσιακή αγορά και/ή δεν συμμορφώνεται με τους ενωσιακούς κανόνες.

Επομένως, όταν οι αρχές εποπτείας της αγοράς διαπιστώνουν κατά τις έρευνές τους ότι λείπουν η επωνυμία και τα στοιχεία επικοινωνίας του οικονομικού φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4, θα πρέπει να απαιτούν από τον οικείο οικονομικό φορέα ⁽⁴⁸⁾ να λάβει διορθωτικά μέτρα. Έχουν επίσης την εξουσία να επιβάλουν κυρώσεις [άρθρο 14 παράγραφος 4 στοιχείο θ) του κανονισμού].

Το ίδιο ισχύει όταν η επωνυμία και τα στοιχεία επικοινωνίας του οικονομικού φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4 αναγράφονται επάνω στο προϊόν ή μαζί με αυτό, αλλά οι αρχές διαπιστώσουν κατά την έρευνά τους ότι οι πληροφορίες αυτές είναι ψευδείς, π.χ. δεν υπάρχει η διεύθυνση ή φορέας σε αυτή τη διεύθυνση.

Η απαίτηση αναγραφής της επωνυμίας και των στοιχείων επικοινωνίας του οικονομικού φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4 δεν προβλέπεται ως κύριο αντικείμενο έρευνας. Ωστόσο, οι αρχές εποπτείας της αγοράς θα μπορούσαν να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα στον τομέα αυτόν, στο πλαίσιο της ευαισθητοποίησης- σχετικά με την απαίτηση αυτή, ενδεχομένως μέσω κοινών δράσεων σε ολόκληρη- την ΕΕ.

Όπως αναφέρεται στην ενότητα 3, μπορούν να επιβληθούν κυρώσεις στον ίδιον τον οικονομικό φορέα που αναφέρεται στο άρθρο 4, αν δεν εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του, ιδίως σε περίπτωση που δεν συνεργάζεται (άρθρο 41 παράγραφος 1 του κανονισμού). Τυχόν κυρώσεις πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές (άρθρο 41 παράγραφος 2 του κανονισμού).

⁽⁴⁷⁾ Για παράδειγμα, εάν η επωνυμία και τα στοιχεία επικοινωνίας του οικονομικού φορέα κατά την έννοια του άρθρου 4 αναγράφονται επάνω στο προϊόν ή μαζί με αυτό, αλλά οι αρχές διαπιστώσουν κατά τον έλεγχό τους ότι οι πληροφορίες αυτές είναι ψευδείς, π.χ. δεν υπάρχει η διεύθυνση ή φορέας σε αυτή τη διεύθυνση.

⁽⁴⁸⁾ Κατά κανόνα, ο κατασκευαστής (εκτός εάν, για παράδειγμα, ο κατασκευαστής δεν αποσκοπούσε στη διάθεση των προϊόντων στην ενωσιακή αγορά, αλλά τα διέθεσε ωστόσο σε αυτή κάποιος άλλος οικονομικός φορέας). Αυτό θα καταστεί δυνατόν μόνο εάν μπορεί να ταυτοποιηθεί ο κατασκευαστής, μαζί με τα στοιχεία επικοινωνίας του.

6. ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

Άρθρο 4

Καθήκοντα των οικονομικών φορέων που αφορούν προϊόντα υποκείμενα σε ορισμένη ενωσιακή νομοθεσία εναρμόνισης

1. Παρά τις τυχόν υποχρεώσεις που ορίζονται στην ισχύουσα ενωσιακή νομοθεσία εναρμόνισης, ένα προϊόν που υπόκειται στη νομοθεσία που αναφέρεται στην παράγραφο 5 μπορεί να διατεθεί στην αγορά μόνο εάν υπάρχει εντός της Ένωσης εγκατεστημένος οικονομικός φορέας υπεύθυνος για τα καθήκοντα που ορίζονται στην παράγραφο 3 όσον αφορά το εν λόγω προϊόν.
2. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, οικονομικός φορέας κατά την έννοια της παραγράφου 1 είναι ένας από τους εξής:
 - α) κατασκευαστής που είναι εγκατεστημένος στην Ένωση·
 - β) εισαγωγέας, όπου ο κατασκευαστής δεν είναι εγκατεστημένος στην Ένωση·
 - γ) εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος ο οποίος διαθέτει γραπτή εντολή από τον κατασκευαστή που ορίζει τον εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο να εκτελεί εξ ονόματος του κατασκευαστή τα καθήκοντα που ορίζονται στην παράγραφο 3·
 - δ) πάροχος υπηρεσιών διεκπεραίωσης παραγγελιών εγκατεστημένος στην Ένωση, για τα προϊόντα που διεκπεραιώνει ο ίδιος όταν δεν υπάρχει άλλος οικονομικός φορέας από τους προβλεπόμενους στα στοιχεία α), β) και γ) εγκατεστημένος στην Ένωση.
3. Με την επιφύλαξη ενδεχόμενων υποχρεώσεων των οικονομικών φορέων δυνάμει της ισχύουσας ενωσιακής νομοθεσίας εναρμόνισης, ο οικονομικός φορέας που προβλέπεται στην παράγραφο 1 επιτελεί τα ακόλουθα καθήκοντα:
 - α) αν η ενωσιακή νομοθεσία εναρμόνισης που εφαρμόζεται στο προϊόν προβλέπει δήλωση συμμόρφωσης ΕΕ ή δήλωση επιδόσεων και τεχνικό φάκελο, διακριβώνει ότι η δήλωση συμμόρφωσης ΕΕ ή η δήλωση επιδόσεων και ο τεχνικός φάκελος έχουν καταρτιστεί, τηρεί τη δήλωση συμμόρφωσης ή τη δήλωση επιδόσεων στη διάθεση των αρχών εποπτείας της αγοράς για το χρονικό διάστημα που απαιτείται από την εν λόγω νομοθεσία και μεριμνά ώστε ο τεχνικός φάκελος να μπορεί να διαβιβαστεί στις ανωτέρω αρχές, εάν το ζητήσουν·
 - β) κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος που υποβάλλεται από αρχή εποπτείας της αγοράς, παρέχει στην εν λόγω αρχή όλες τις πληροφορίες και τα έγγραφα που απαιτούνται για να αποδειχθεί η συμμόρφωση του προϊόντος, σε γλώσσα που να μπορεί εύκολα να την κατανοήσει η εν λόγω αρχή·
 - γ) εάν έχει λόγους να πιστεύει πως ένα προϊόν παρουσιάζει κίνδυνο, ενημερώνει σχετικά τις αρχές εποπτείας της αγοράς·
 - δ) συνεργάζεται με τις αρχές εποπτείας της αγοράς, μεταξύ άλλων και μετά από δικό τους αιτιολογημένο αίτημα, μεριμνώντας ώστε να ληφθούν τα αναγκαία άμεσα διορθωτικά μέτρα προς αντιμετώπιση κάθε περίπτωσης μη συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις που ορίζει η ισχύουσα για το συγκεκριμένο προϊόν ενωσιακή νομοθεσία εναρμόνισης ή, αν αυτό δεν είναι εφικτό, τον περιορισμό των κινδύνων που ενέχει το συγκεκριμένο προϊόν, εάν οι αρχές εποπτείας της αγοράς το ζητήσουν, ή με δική του πρωτοβουλία, εάν ο οικονομικός φορέας που αναφέρεται στην παράγραφο 1 εκτιμήσει ή έχει λόγους να πιστεύει ότι το συγκεκριμένο προϊόν παρουσιάζει κίνδυνο.
4. Με την επιφύλαξη των αντίστοιχων υποχρεώσεων των οικονομικών φορέων δυνάμει της ισχύουσας ενωσιακής νομοθεσίας εναρμόνισης, το όνομα, η καταχωρισμένη εμπορική επωνυμία ή το καταχωρισμένο εμπορικό σήμα και τα στοιχεία επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένης της ταχυδρομικής διεύθυνσης του οικονομικού φορέα που αναφέρεται στην παράγραφο 1, αναγράφονται στο προϊόν ή στη συσκευασία του, στο δέμα ή σε συνοδευτικό έγγραφο.
5. Το παρόν άρθρο εφαρμόζεται μόνο σε σχέση με τα προϊόντα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 305/2011, (ΕΕ) 2016/425 και (ΕΕ) 2016/426 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και των οδηγιών 2000/14/ΕΚ, 2006/42/ΕΚ, 2009/48/ΕΚ, 2009/125/ΕΚ, 2011/65/ΕΕ, 2013/29/ΕΕ, 2013/53/ΕΕ, 2014/29/ΕΕ, 2014/30/ΕΕ, 2014/31/ΕΕ, 2014/32/ΕΕ, 2014/34/ΕΕ, 2014/35/ΕΕ, 2014/53/ΕΕ και 2014/68/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Έγγραφο καθοδήγησης για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2019/515 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των εμπορευμάτων που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2021/C 100/02)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελίδα

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	18
2. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΆΡΘΡΟ 2 ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ)	18
2.1. Εμπορεύματα που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους	19
2.1.1. Εμπορεύματα	19
2.1.2. Εμπορεύματα που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους 4	19
2.2. «Διοικητικές αποφάσεις» βάσει του κανονισμού	19
2.2.1. Τι είναι διοικητική απόφαση;	19
2.2.2. Πρώτο κριτήριο: εθνικοί τεχνικοί κανόνες — βάση διοικητικής απόφασης	20
2.2.3. Δεύτερο κριτήριο: άμεση ή έμμεση συνέπεια της διοικητικής απόφασης είναι ο περιορισμός ή η άρνηση της πρόσβασης στην αγορά του κράτους μέλους προορισμού.	21
2.2.4. Εθνικοί τεχνικοί κανόνες και διαδικασίες προέγκρισης	22
2.2.5. Ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες δεν εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΕ) 2019/515	23
3. ΠΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ Η ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ;	23
3.1. Νόμιμη κυκλοφορία εμπορευμάτων στην αγορά του κράτους μέλους καταγωγής	23
3.2. Πώληση των εμπορευμάτων σε άλλο κράτος μέλος	23
3.3. Πληροφορίες σχετικά με την αξιολόγηση	23
3.4. «Δήλωση αμοιβαίας αναγνώρισης» (άρθρο 4 του κανονισμού)	23
3.4.1. Περιεχόμενο και δομή της δήλωσης	25
3.4.2. Γλώσσα της δήλωσης	26
3.4.3. Ποιος μπορεί να συντάξει τη δήλωση;	26
3.4.4. Τι συμβαίνει αν η δήλωση είναι μόνο εν μέρει πλήρης;	26
3.4.5. Πώς και πότε μπορεί να χρησιμοποιηθεί η δήλωση;	27
3.4.6. Πώς πραγματοποιείται η υποβολή των εγγράφων;	27
3.5. Αξιολόγηση από την αρμόδια αρχή (άρθρο 5 παράγραφος 1 του κανονισμού)	27
3.5.1. Θεμιτοί λόγοι δημόσιου συμφέροντος	28
3.5.2. Η αρχή της αναλογικότητας	28
3.6. Προσωρινή αναστολή της πρόσβασης στην αγορά (άρθρο 6 του κανονισμού)	30
3.7. Διοικητική απόφαση (άρθρο 5 παράγραφοι 9 έως 13 του κανονισμού)	31
3.8. Κοινοποιήσεις στην Επιτροπή και στα άλλα κράτη μέλη	31
3.9. Μέσα έννομης προστασίας κατά της διοικητικής απόφασης	32
3.10. Τι είναι το SOLVIT;	32
3.11. Το SOLVIT και η διαδικασία επίλυσης προβλημάτων σύμφωνα με το άρθρο 8 του κανονισμού	33

3.12. Η γνώμη της Επιτροπής στο πλαίσιο της διαδικασίας επίλυσης προβλημάτων του άρθρου 8 του κανονισμού	34
3.13. Ο ρόλος των σημείων επαφής για τα προϊόντα (άρθρο 9 του κανονισμού)	34
3.14. Διοικητική συνεργασία (άρθρο 10 του κανονισμού)	35
4. ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ — Οδηγία (ΕΕ) 2015/1535 ΚΑΙ ΡΗΤΡΑ ΕΝΙΑΙΑΣ ΑΓΟΡΑΣ	36
5. ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2019/515 Και Της Οδηγίας 2001/95/ΕΚ	37
5.1. Μέτρα σχετικά με προϊόντα που θέτουν σε κίνδυνο την υγεία και την ασφάλεια των καταναλωτών	37
5.2. Μέτρα σχετικά με καταναλωτικά προϊόντα που παρουσιάζουν άλλους κινδύνους	37

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο κανονισμός (ΕΕ) 2019/515 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των εμπορευμάτων που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους ⁽¹⁾ (στο εξής: κανονισμός) άρχισε να εφαρμόζεται στις 19 Απριλίου 2020 και αντικατέστησε τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 764/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽²⁾. Στόχος του κανονισμού είναι να ενισχύσει τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς βελτιώνοντας την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης και αίροντας αδικαιολόγητα εμπόδια στις εμπορικές συναλλαγές (άρθρο 1 παράγραφος 1 του κανονισμού).

Σκοπός του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης είναι να βοηθήσει τις επιχειρήσεις και τις εθνικές αρμόδιες αρχές να εφαρμόσουν τον κανονισμό ⁽³⁾. Ωστόσο, μόνο το κείμενο του ίδιου του κανονισμού έχει νομική ισχύ. Η ερμηνεία του ενωσιακού δικαίου ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Δικαστήριο).

Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης απορρέει από τη νομολογία του Δικαστηρίου για τα άρθρα 34 και 36 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Ο κανονισμός θεσπίζει κανόνες και διαδικασίες για την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης σε επιμέρους περιπτώσεις (άρθρο 1 παράγραφος 2 του κανονισμού).

Τα άρθρα 34 και 36 της ΣΛΕΕ εφαρμόζονται όταν δεν υπάρχουν ενωσιακοί κανόνες εναρμόνισης που να καλύπτουν τα εμπορεύματα ή ορισμένες πτυχές των εμπορευμάτων.

Σύμφωνα με το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ, «οι ποσοτικοί περιορισμοί επί των εισαγωγών, καθώς και όλα τα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος, απαγορεύονται μεταξύ των κρατών μελών».

Το άρθρο 36 της ΣΛΕΕ ορίζει τα εξής:

Οι διατάξεις των άρθρων 34 και 35 δεν αντιτίθενται στις απαγορεύσεις ή στους περιορισμούς εισαγωγών, εξαγωγών ή διαμετακομίσεων που δικαιολογούνται από λόγους δημοσίας ηθικής, δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας, προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων ή προφυλάξεως των φυτών, προστασίας των εθνικών θησαυρών που έχουν καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία, ή προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας. Οι απαγορεύσεις ή οι περιορισμοί αυτοί δεν δύνανται πάντως να αποτελούν ούτε μέσο αυθαιρέτων διακρίσεων ούτε συγκεκαλυμμένο περιορισμό στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.

Η λήψη περιοριστικών μέτρων μπορεί να δικαιολογηθεί και από άλλους στόχους που έχουν προσδιοριστεί στη νομολογία του Δικαστηρίου (τις λεγόμενες επιτακτικές ανάγκες).

Βάσει των άρθρων 34 και 36, το Δικαστήριο ανέπτυξε την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης:

- τα κράτη μέλη δεν μπορούν να απαγορεύσουν την πώληση, στην επικράτειά τους, εμπορευμάτων που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους·
- τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίζουν ή να αρνούνται την κυκλοφορία εμπορευμάτων που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους, όταν ο εν λόγω περιορισμός ή άρνηση δικαιολογείται από τους λόγους που απαριθμούνται στο άρθρο 36 της ΣΛΕΕ ή βάσει άλλου λόγου δημόσιου συμφέροντος, που αναγνωρίζεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου.

2. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΑΡΘΡΟ 2 ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ)

Ο κανονισμός εφαρμόζεται: 1) σε παντοειδή εμπορεύματα τα οποία κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους· και 2) στις διοικητικές αποφάσεις που έχουν ληφθεί ή πρόκειται να ληφθούν από την αρμόδια αρχή κράτους μέλους προορισμού σε σχέση με τα εν λόγω εμπορεύματα. Για να επιπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, οι διοικητικές αποφάσεις πρέπει να βασίζονται σε εθνικό τεχνικό κανόνα που έχει εφαρμογή στο κράτος μέλος προορισμού και πρέπει να έχουν ως άμεση ή έμμεση συνέπεια τον περιορισμό ή την άρνηση της πρόσβασης στην αγορά του κράτους μέλους προορισμού (άρθρο 2 παράγραφος 1 του κανονισμού).

Δεν είναι πάντοτε απλό το να καθοριστεί αν ισχύει η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης σε σχέση με εμπορεύματα. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα άρθρα 34 και 36 της ΣΛΕΕ —και, ως εκ τούτου, η αμοιβαία αναγνώριση— εφαρμόζονται σε ευρύτατο φάσμα εμπορευμάτων ή πτυχών εμπορευμάτων που δεν καλύπτονται εξαντλητικά από την ενωσιακή νομοθεσία εναρμόνισης.

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/515 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Μαρτίου 2019, σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των εμπορευμάτων που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 764/2008 (ΕΕ L 91 της 29.3.2019, σ. 1).

⁽²⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 764/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Ιουλίου 2008, για τη θέσπιση διαδικασιών σχετικά με την εφαρμογή ορισμένων εθνικών τεχνικών κανόνων στα προϊόντα που κυκλοφορούν νομίμως στην αγορά άλλου κράτους μέλους και για την κατάργηση της απόφασης αριθ. 3052/95/ΕΚ (ΕΕ L 218 της 13.8.2008, σ. 21).

⁽³⁾ Βλ. την ανακοίνωση της Επιτροπής, COM(2017) 787 final της 19ης Δεκεμβρίου 2017, *Η δέσμη μέτρων για τα προϊόντα: Ενίσχυση της εμπιστοσύνης στην ενιαία αγορά*, και την αιτιολογική σκέψη 5 του κανονισμού.

2.1. Εμπορεύματα που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους

2.1.1. Εμπορεύματα

Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε παντοειδή εμπορεύματα, συμπεριλαμβανομένων των γεωργικών προϊόντων. Ο όρος «γεωργικά προϊόντα» περιλαμβάνει και τα αλιευτικά προϊόντα, όπως προβλέπεται στο άρθρο 38 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ (άρθρο 2 παράγραφος 1 και αιτιολογική σκέψη 12 του κανονισμού).

Ο κανονισμός αφορά εμπορεύματα με την επιφύλαξη του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ (άρθρο 1 παράγραφος 2 του κανονισμού). Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, «στο πεδίο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων εμπίπτουν μόνον τα προϊόντα που είναι αποτιμητά σε χρήμα και που, ως τέτοια, μπορούν να γίνουν το αντικείμενο εμπορικών συναλλαγών» (*).

2.1.2. Εμπορεύματα που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους

Ο κανονισμός αφορά εμπορεύματα τα οποία κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους (άρθρο 1 παράγραφος 2 του κανονισμού).

Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 1 του κανονισμού, «εμπορεύματα που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους» είναι εμπορεύματα που «τηρούν τους κανόνες που ισχύουν στο εν λόγω κράτος μέλος ή δεν υπόκεινται εκεί σε κανένα σχετικό κανόνα και καθίστανται διαθέσιμα σε τελικούς χρήστες στο εν λόγω κράτος μέλος» (άρθρο 3 σημείο 1 του κανονισμού). Ο βασικός αυτός ορισμός περιλαμβάνει δύο κριτήρια, τα οποία παρατίθενται στις δύο περιπτώσεις κατωτέρω.

- **Το πρώτο κριτήριο** είναι ότι τα εμπορεύματα ή τα εμπορεύματα αυτού του είδους πρέπει να τηρούν τους σχετικούς κανόνες που ισχύουν στο κράτος μέλος καταγωγής ή να μην υπόκεινται σε κανέναν τέτοιο κανόνα στο εν λόγω κράτος μέλος. Ως εκ τούτου, όταν δεν υπάρχουν σχετικοί εθνικοί τεχνικοί κανόνες σχετικά με τα συγκεκριμένα εμπορεύματα στο κράτος μέλος καταγωγής, είναι ευκολότερο να απαντηθεί το ερώτημα της συμμόρφωσης των εμπορευμάτων με τους εθνικούς τεχνικούς κανόνες του εν λόγω κράτους μέλους. Όταν υπάρχουν εθνικοί τεχνικοί κανόνες στο κράτος μέλος καταγωγής, οι πληροφορίες σχετικά με τα χαρακτηριστικά των εμπορευμάτων και η αναφορά στην εθνική νομοθεσία μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να αρκούν για την απόδειξη της συμμόρφωσης. Σε άλλες περιπτώσεις, θα μπορούσε να είναι αναγκαία η λήψη απόφασης σχετικά με την προέγκριση. Είναι αναγκαίο να ληφθεί υπόψη ότι τα κράτη μέλη μπορεί να εφαρμόζουν πολύ διαφορετικά συστήματα ελέγχου των εμπορευμάτων πριν από τη διάθεσή τους στην αγορά (διαδικασίες προέγκρισης) ή μετά τη διάθεσή τους στην αγορά (εποπτεία της αγοράς). Αυτά τα διαφορετικά συστήματα περιλαμβάνουν καταστάσεις στις οποίες ορισμένα εμπορεύματα δεν υπόκεινται σε καμία ρύθμιση και δεν χρειάζεται να συμμορφώνονται με τις εθνικές νομικές απαιτήσεις. Το γεγονός ότι η «συμμόρφωση με τους σχετικούς κανόνες» για τα εμπορεύματα προϋποθέτει προέγκριση σε ένα κράτος μέλος δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι η έγκριση αυτή θα ήταν αναγκαία για τη νόμιμη κυκλοφορία των ίδιων εμπορευμάτων στην αγορά άλλου κράτους μέλος. Οι διαφορετικές απαιτήσεις που ισχύουν στα κράτη μέλη δεν επηρεάζουν την έννοια της νόμιμης κυκλοφορίας στην αγορά.
- **Το δεύτερο κριτήριο** της έννοιας της νόμιμης κυκλοφορίας στην αγορά είναι ότι τα εμπορεύματα καθίστανται διαθέσιμα σε τελικούς χρήστες στο εν λόγω κράτος μέλος. Το άρθρο 3 σημείο 2) του κανονισμού ορίζει τη «διαθεσιμότητα στην αγορά» ως «κάθε προσφορά εμπορευμάτων για διανομή, κατανάλωση ή χρήση στην αγορά εντός της επικράτειας ενός κράτους μέλους στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας, είτε έναντι αντιτίμου είτε δωρεάν». Τα έγγραφα που περιέχουν: i) σαφή δεδομένα για τον προσδιορισμό των εμπορευμάτων ή του είδους των εμπορευμάτων και για τον προσδιορισμό των προμηθευτών, των πελατών ή των τελικών χρηστών· και ii) πληροφορίες σχετικά με την ημερομηνία, όπως τιμολόγιο, θα πρέπει να θεωρούνται απαραίτητα και επαρκή στοιχεία για την απόδειξη της εκπλήρωσης του κριτηρίου.

2.2. «Διοικητικές αποφάσεις» βάσει του κανονισμού

2.2.1. Τι είναι διοικητική απόφαση;

Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 του κανονισμού, ο κανονισμός εφαρμόζεται στις «διοικητικές αποφάσεις» που έχουν ληφθεί ή πρόκειται να ληφθούν από την αρμόδια αρχή κράτους μέλους προορισμού σε σχέση με τα εν λόγω εμπορεύματα, τα οποία κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους, όταν η διοικητική απόφαση πληροί τα ακόλουθα **κριτήρια**:

- α) βάση της διοικητικής απόφασης είναι εθνικός τεχνικός κανόνας που έχει εφαρμογή στο κράτος μέλος προορισμού· και
- β) άμεση ή έμμεση συνέπεια της διοικητικής απόφασης είναι ο περιορισμός ή η άρνηση της πρόσβασης στην αγορά του κράτους μέλους προορισμού.

(*) Απόφαση της 14ης Απριλίου 2011, Vlaamse Dierenartsenvereniging και Janssens, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-42/10, C-45/10 και C-57/10, ECLI:EU:C:2011:253, σκέψη 68 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

Στο άρθρο 2 παράγραφος 1 του κανονισμού διευκρινίζεται περαιτέρω ότι μια «διοικητική απόφαση» περιλαμβάνει κάθε διοικητικό μέτρο που βασίζεται σε εθνικό τεχνικό κανόνα και έχει την ίδια ή ουσιαστικά την ίδια νομική ισχύ με την αναφερομένη στο στοιχείο β).

Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι απαραίτητο το διοικητικό μέτρο να φέρει την ονομασία «απόφαση». Αυτό που έχει σημασία είναι αν αφορά εμπορεύματα που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους και αν πληροί και τις δύο προϋποθέσεις α) και β) ανωτέρω.

2.2.2. Πρώτο κριτήριο: εθνικοί τεχνικοί κανόνες — βάση διοικητικής απόφασης

Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 2 του κανονισμού, για τους σκοπούς του κανονισμού, ως «εθνικός τεχνικός κανόνας» νοείται κάθε νομοθετική, κανονιστική ή άλλη διοικητική διάταξη κράτους μέλους η οποία συγκεντρώνει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- α) καλύπτει εμπορεύματα ή πτυχές εμπορευμάτων που δεν υπόκεινται σε εναρμόνιση σε ενωσιακό επίπεδο·
- β) είτε απαγορεύει τη διαθεσιμότητα εμπορευμάτων, ή εμπορευμάτων ενός συγκεκριμένου είδους, στην αγορά του εν λόγω κράτους μέλους, είτε καθιστά υποχρεωτική τη συμμόρφωση με τη διάταξη, *de facto* ή *de jure*, όταν τα εμπορεύματα ή τα εμπορεύματα ενός συγκεκριμένου είδους, καθίστανται διαθέσιμα στην αγορά αυτή· και
- γ) εκπληρώνει τουλάχιστον ένα από τα ακόλουθα:
 - καθορίζει τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά των εμπορευμάτων ή εμπορευμάτων ενός συγκεκριμένου είδους, όπως τα επίπεδα ποιότητας, επιδόσεων ή ασφάλειας ή τις διαστάσεις τους, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων που ισχύουν για τα εν λόγω εμπορεύματα ή τα εμπορεύματα αυτού του είδους όσον αφορά την ονομασία με την οποία πωλούνται, την ορολογία, τα σύμβολα, τις δοκιμές και τις μεθόδους δοκιμών, τη συσκευασία, τη σήμανση ή την επισήμανση, καθώς και τις διαδικασίες αξιολόγησης της συμμόρφωσης ⁽⁵⁾·
 - για σκοπούς προστασίας των καταναλωτών ή του περιβάλλοντος, επιβάλλει άλλες απαιτήσεις στα εμπορεύματα ή σε εμπορεύματα αυτού του είδους οι οποίες επηρεάζουν τον κύκλο ζωής των εμπορευμάτων μετά τη διαθεσιμότητά τους στην αγορά αυτού του κράτους μέλους. Στις απαιτήσεις αυτές περιλαμβάνονται οι όροι χρήσης, ανακύκλωσης, επαναχρησιμοποίησης ή τελικής διάθεσης, αν οι εν λόγω όροι μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά είτε τη σύνθεση ή τη φύση των ανωτέρω εμπορευμάτων είτε τη διαθεσιμότητά τους στην αγορά αυτού του κράτους μέλους.

Το άρθρο 2 παράγραφος 2 στοιχείο γ) του κανονισμού εμπνέεται από το άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχεία γ) και δ) της οδηγίας (ΕΕ) 2015/1535 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽⁶⁾ (στο εξής: οδηγία για τη διαφάνεια) και το άρθρο 1 σημεία 2) και 3) της προηγούμενης οδηγίας 98/34/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽⁷⁾. Ως εκ τούτου, η νομολογία για τις εν λόγω διατάξεις ⁽⁸⁾ θα μπορούσε να αποτελέσει χρήσιμο σημείο αναφοράς. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι εθνικοί τεχνικοί κανόνες που υπόκεινται στην οδηγία για τη διαφάνεια και οι οποίοι δεν κοινοποιούνται κατά τα στάδια του σχεδίου δεν είναι εφαρμόσιμοι σε ιδιώτες ⁽⁹⁾. Η διαδικασία κοινοποίησης βάσει της οδηγίας για τη διαφάνεια περιγράφεται στο κεφάλαιο 4 του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης.

Επιπλέον, όσον αφορά την έννοια των κανόνων που επηρεάζουν σημαντικά τη διαθεσιμότητα των εμπορευμάτων στην αγορά, θα πρέπει να αναφερθεί ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι περιορισμοί στη χρήση ορισμένων εμπορευμάτων μπορούν να θεωρηθούν εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, δεδομένου ότι επηρεάζουν τη συμπεριφορά των καταναλωτών. Οι καταναλωτές δεν θα αγοράζον προϊόντα που δεν θα μπορούν να χρησιμοποιήσουν. Στα τρία σημεία κατωτέρω εξετάζονται ορισμένα συγκεκριμένα παραδείγματα της νομολογίας αυτής.

⁽⁵⁾ Το σημείο αυτό καλύπτει επίσης: i) τις μεθόδους και διεργασίες παραγωγής που χρησιμοποιούνται για τα γεωργικά προϊόντα, όπως αναφέρονται στο άρθρο 38 παράγραφος 1 δεύτερο εδάφιο της ΣΛΕΕ· ii) τις μεθόδους και διεργασίες παραγωγής που χρησιμοποιούνται για τα προϊόντα που προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο ή τα ζώα· και iii) τις μεθόδους και διεργασίες παραγωγής που αφορούν άλλα προϊόντα, όταν αυτές επηρεάζουν τα χαρακτηριστικά τους (βλ. άρθρο 2 παράγραφος 3 του κανονισμού).

⁽⁶⁾ Οδηγία (ΕΕ) 2015/1535 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Σεπτεμβρίου 2015, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών (ΕΕ L 241 της 17.9.2015, σ. 1).

⁽⁷⁾ Οδηγία 98/34/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών (ΕΕ L 204 της 21.7.1998, σ. 37).

⁽⁸⁾ Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2016, *M. και S.*, C-303/15, ECLI:EU:C:2016:771· απόφαση της 11ης Ιουνίου 2015, *Berlington*, C-98/14, ECLI:EU:C:2015:386· απόφαση της 19ης Ιουλίου 2012, *Fortuna κ.λπ.*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-213/11, C-214/11 και C-217/11, ECLI:EU:C:2012:495· απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2006, *Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας*, C-65/05, ECLI:EU:C:2006:673· απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2007, *Schwibbert*, C-20/05, ECLI:EU:C:2007:652· απόφαση της 21ης Απριλίου 2005, *Lindberg*, C-267/03, ECLI:EU:C:2005:246· απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2018, *Van Gennip κ.λπ.*, C-137/17, ECLI:EU:C:2018:771.

⁽⁹⁾ Απόφαση της 30ής Απριλίου 1996, *CIA Security κατά Signalson*, C-194/94, ECLI:EU:C:1996:172.

- Για παράδειγμα, στην απόφαση του *Επιτροπή κατά Ιταλίας*, το Δικαστήριο έκρινε ότι η απαγόρευση χρήσεως μοτοσυκλετών που έλκουν ρυμουλκούμενα συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό επί των εισαγωγών. Τούτο ισχύει στο μέτρο που η απαγόρευση αυτή έχει ως αποτέλεσμα την παρακώλυση της προσβάσεως στην επίμαχη αγορά των ειδικά κατασκευασμένων για μοτοσυκλέτες ρυμουλκούμενων στον βαθμό που επηρεάζει σημαντικά τη συμπεριφορά των καταναλωτών και αποκλείει τη ζήτηση των ρυμουλκούμενων αυτών στην επίμαχη αγορά ⁽¹⁰⁾. Οι καταναλωτές, γνωρίζοντας ότι απαγορεύεται να προσαρτούν στη μοτοσυκλέτα τους ρυμουλκούμενο ειδικώς κατασκευασμένο για μοτοσυκλέτες, δεν έχουν ουσιαστικά κανένα συμφέρον να αγοράσουν τέτοια ρυμουλκούμενα ⁽¹¹⁾.
- Ομοίως, στην απόφαση *Mickelsson*, η οποία αφορούσε εθνική ρύθμιση για τον προσδιορισμό των υδάτων και των διαύλων ναυσιπλοΐας, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο περιορισμός της χρήσεως ενός προϊόντος που επιβάλλει η εν λόγω εθνική ρύθμιση στο έδαφος ενός κράτους μέλους μπορεί, αναλόγως του περιεχομένου της, να επηρεάσει σημαντικά τη συμπεριφορά των καταναλωτών. Αυτό μπορεί, με τη σειρά του, να έχει επιπτώσεις στην πρόσβαση του εν λόγω προϊόντος στην αγορά αυτού του κράτους μέλους ⁽¹²⁾. Οι καταναλωτές, γνωρίζοντας ότι η χρήση που επιτρέπει η ρύθμιση αυτή είναι πολύ περιορισμένη, έχουν μειωμένο ενδιαφέρον να αγοράσουν το εν λόγω προϊόν ⁽¹³⁾. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, οσάκις οι εθνικοί κανόνες για τον προσδιορισμό των υδάτων και των διαύλων ναυσιπλοΐας εμποδίζουν τους χρήστες των ατομικών σκαφών να χρησιμοποιήσουν τα προϊόντα με τον αρμόζοντα και εγγενή γι' αυτά τρόπο ή περιορίζουν κατά πολύ τη χρήση τους, οι κανόνες αυτοί έχουν ως αποτέλεσμα την παρακώλυση της πρόσβασης των προϊόντων αυτών στην εν λόγω εθνική αγορά και συνιστούν, επομένως, μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό των εισαγωγών ⁽¹⁴⁾.
- Το Δικαστήριο έκρινε επίσης αντίθετη προς το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ την απαγόρευση της εφαρμογής εγχρώμων ταινιών στους υαλοπίνακες αυτοκινήτων οχημάτων, επισημαίνοντας, μεταξύ άλλων, ότι οι ενδεχομένως ενδιαφερόμενοι, έμποροι ή ιδιώτες δεν έχουν σχεδόν κανένα συμφέρον να αγοράσουν τέτοιες ταινίες γνωρίζοντας ότι απαγορεύεται να τις εφαρμόζουν στο αλεξήνεμο και στους υαλοπίνακες που αντιστοιχούν στις θέσεις επιβατών των αυτοκινήτων οχημάτων ⁽¹⁵⁾.

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι ο κανονισμός δεν εφαρμόζεται σε διοικητικές αποφάσεις οι οποίες βασίζονται σε άλλα είδη μέτρων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ, αλλά δεν συνιστούν εθνικούς τεχνικούς κανόνες, όπως τεχνικές προδιαγραφές που καταρτίζονται για τις διαδικασίες δημόσιων συμβάσεων ή απαιτήσεις για χρήση επίσημων γλωσσών στο εν λόγω κράτος μέλος (αιτιολογική σκέψη 10 του κανονισμού).

Επιπλέον, οι ρυθμίσεις σχετικά με τις μορφές πώλησης εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ μόνον υπό την προϋπόθεση ότι εισάγουν διακρίσεις λόγω της καταγωγής των προϊόντων, είτε νομικά είτε πραγματικά ⁽¹⁶⁾.

2.2.3. Δεύτερο κριτήριο: άμεση ή έμμεση συνέπεια της διοικητικής απόφασης είναι ο περιορισμός ή η άρνηση της πρόσβασης στην αγορά του κράτους μέλους προορισμού.

Όπως αναφέρεται στο τμήμα 2.2.1, το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο β) του κανονισμού ορίζει ότι «άμεση ή έμμεση συνέπεια της διοικητικής απόφασης είναι ο περιορισμός ή η άρνηση της πρόσβασης στην αγορά του κράτους μέλους προορισμού».

Στην υπόθεση *Dassonville* ⁽¹⁷⁾, το Δικαστήριο επισήμανε ότι «κάθε εμπορικός κανόνας των κρατών μελών που δύναται να παρακωλύσει, άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το ενδοενοσιακό εμπόριο πρέπει να θεωρείται μέτρο τα οποίο έχει ισοδύναμο αποτέλεσμα με τους ποσοτικούς περιορισμούς».

Ένα καλό παράδειγμα διοικητικών αποφάσεων με άμεση συνέπεια τον περιορισμό ή την άρνηση της πρόσβασης στην αγορά θα μπορούσε να αφορά αποφάσεις που αρνούνται την πρόσβαση στην αγορά κοσμημάτων που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους με την αιτιολογία ότι δεν φέρουν σφραγίδα ή ότι η σφραγίδα δεν αναγνωρίζεται στο κράτος μέλος προορισμού. Στον τομέα των πολύτιμων μετάλλων συχνά ανακύπτουν προκλήσεις όσον αφορά την αμοιβαία αναγνώριση.

⁽¹⁰⁾ Απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2009, *Επιτροπή κατά Ιταλίας*, C-110/05, ECLI:EU:C:2009:66, σκέψεις 56-58.

⁽¹¹⁾ Απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2009, *Επιτροπή κατά Ιταλίας*, C-110/05, ECLI:EU:C:2009:66, σκέψη 57.

⁽¹²⁾ Απόφαση της 4ης Ιουνίου 2009, *Mickelsson*, C-142/05, ECLI:EU:C:2009:336, σκέψη 26.

⁽¹³⁾ Απόφαση της 4ης Ιουνίου 2009, *Mickelsson*, C-142/05, ECLI:EU:C:2009:336, σκέψη 27.

⁽¹⁴⁾ Απόφαση της 4ης Ιουνίου 2009, *Mickelsson*, C-142/05, ECLI:EU:C:2009:336, σκέψη 28.

⁽¹⁵⁾ Απόφαση της 10ης Απριλίου 2008, *Επιτροπή κατά Πορτογαλικής Δημοκρατίας*, C-265/06, ECLI:EU:C:2008:210, σκέψη 33.

⁽¹⁶⁾ Απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 1993, *Keck και Mithouard*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-267/91 και C-268/91, ECLI:EU:C:1993:905, σκέψεις 16 και 17. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις μορφές πώλησης, βλ. Οδηγό για την εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης που διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, 2010, τμήμα 3.1.10.

⁽¹⁷⁾ Απόφαση της 11ης Ιουλίου 1974, *Procureur du Roi κατά Benoît και Gustave Dassonville*, υπόθεση 8/74, ECLI:EU:C:1974:82.

Η υπόθεση C-525/14, Επιτροπή κατά Τσεχικής Δημοκρατίας, αφορούσε την άρνηση της Τσεχικής Δημοκρατίας να αναγνωρίσει τις σφραγίδες του WaarborgHolland, ανεξάρτητου οργανισμού σημάσεως που εδρεύει στις Κάτω Χώρες και διαθέτει υποκαταστήματα σε τρίτα κράτη, και, συνακόλουθα, την απαίτηση να τίθεται στα οικεία πολύτιμα μέταλλα και τσεχική σφραγίδα. Το Δικαστήριο έκρινε ότι, σύμφωνα με την πρακτική αυτή, τα πολύτιμα μέταλλα που φέρουν σφραγίδα του ολλανδικού οργανισμού σημάσεως WaarborgHolland μπορούν να διατεθούν στο εμπόριο στο έδαφος της Τσεχίας μόνον αφού ελεγχθούν και σφραγισθούν εκ νέου με σφραγίδα εγγυήσεως στην Τσεχία. Αυτός ο εκ νέου έλεγχος και η εκ νέου σφράγιση καθιστούν δυσχερέστερη και δαπανηρότερη την εισαγωγή των προϊόντων αυτών στο έδαφος της Τσεχίας από άλλα κράτη μέλη. Συνεπώς, η εν λόγω πρακτική απαγορεύεται από το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ όσον αφορά τις σφραγίδες που τοποθετούνται στις Κάτω Χώρες και όχι σε υποκαταστήματα τρίτων χωρών.

Όσον αφορά την **έμμεση συνέπεια** των διοικητικών αποφάσεων, είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη ότι αρκεί η διοικητική απόφαση να *μπορεί να περιορίζει ή να αρνείται την πρόσβαση στην αγορά* στο κράτος μέλος προορισμού. Μια απόφαση έχει έμμεση συνέπεια αν δεν περιορίζει ή αρνείται, αυτή καθαυτή, την πρόσβαση στην αγορά, αλλά είναι τουλάχιστον πρόσφορη να το πράξει, σύμφωνα με τις πραγματικές συνθήκες και τις αντιλήψεις που επικρατούν στο κράτος μέλος ⁽¹⁸⁾.

Οι αποφάσεις που έχουν μόνο έμμεση συνέπεια στο ενδοενοσιακό εμπόριο θα πρέπει να διακρίνονται σαφώς από τις αποφάσεις των οποίων οι συνέπειες είναι τόσο έμμεσες ώστε να μην παράγουν αποτελέσματα. Πράγματι, το Δικαστήριο έκρινε, σε ορισμένες υποθέσεις ⁽¹⁹⁾, ότι τα περιοριστικά αποτελέσματα που θα μπορούσε να έχει ένα μέτρο επί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων έχουν καθόλα τυχαίο και έμμεσο χαρακτήρα ώστε η υποχρέωση που θεσπίζει η νομοθεσία αυτή να θεωρηθεί ικανή να παρεμποδίσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών και συνιστούν παραβίαση του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ.

Ωστόσο, εάν ένα μέτρο καλύπτει μέρος μόνο της εθνικής επικράτειας, αλλά έχει άμεση ή έμμεση συνέπεια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, θα θεωρείται περιορισμός ακόμη και αν είναι γεωγραφικά περιορισμένο.

Για παράδειγμα, στην υπόθεση Ditlev Bluhme ⁽²⁰⁾, η δανική νομοθεσία απαγόρευε την κατοχή, στο νησί Læsø, μελισσών που δεν ανήκουν στη φυλή της καφετιάς μέλισσας του Læsø, προκειμένου να προστατευτεί η τελευταία από την εξαφάνιση. Μολονότι το μέτρο ίσχυε μόνο σε αυτό το σχετικά μικρό νησί της Δανίας, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η απαγόρευση εισαγωγής συνιστά μέτρο ισοδύναμο αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό και ότι το συμπέρασμα αυτό «δεν αναιρείται από το γεγονός ότι το επίδικο στην κύρια δίκη μέτρο εφαρμόζεται μόνο σε τμήμα της εθνικής επικράτειας» ⁽²¹⁾. Το Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα ότι η απαγόρευση εισαγωγής εμπορευμάτων (άλλων ειδών μελισσών), η οποία περιορίζεται σε τμήμα της επικράτειας, θα μπορούσε να εξαιρεθεί για λόγους ήσσονος σημασίας, δεδομένου ότι επηρεάζει σε ασημαντό μόνο βαθμό το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Ωστόσο, το μέτρο κρίθηκε ότι δικαιολογείται δυνάμει του άρθρου 36 της Συνθήκης από λόγους προστασίας της υγείας και της ζωής των ζώων, δεδομένου ότι είναι αναμφισβήτητο πως η απειλή εξαφάνισης της καφετιάς μέλισσας του Læsø είναι πραγματική σε περίπτωση διασταύρωσης με κίτρινες λόγω του υπολειπόμενου χαρακτήρα των γονιδίων της καφετιάς μέλισσας.

2.2.4. Εθνικοί τεχνικοί κανόνες και διαδικασίες προέγκρισης

Η εθνική νομοθεσία επιβάλλει ενίοτε υποχρέωση προέγκρισης πριν από τη διάθεση των εμπορευμάτων στην αγορά. Ως διαδικασία προέγκρισης νοείται διοικητική διαδικασία προβλεπόμενη από το δίκαιο κράτους μέλους σύμφωνα με την οποία η αρμόδια αρχή του εν λόγω κράτους μέλους, κατόπιν αιτήσεως που υποβάλλεται από οικονομικό φορέα, καλείται να δώσει την επίσημη έγκριση της προτού μπορέσουν τα προϊόντα να καταστούν διαθέσιμα στην αγορά αυτού του κράτους μέλους (άρθρο 3 σημείο 7 του κανονισμού).

Η διαδικασία προέγκρισης δεν συνιστά από μόνη της εθνικό τεχνικό κανόνα κατά την έννοια του κανονισμού (άρθρο 2 παράγραφος 4 του κανονισμού). Ως εκ τούτου, οι αποφάσεις των αρμόδιων αρχών που περιορίζουν ή αρνούνται την πρόσβαση στην αγορά αποκλειστικά με την αιτιολογία ότι τα εμπορεύματα δεν διαθέτουν έγκυρη προέγκριση εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (αιτιολογική σκέψη 11 του κανονισμού).

Ωστόσο, η απόφαση με την οποία απορρίπτεται αίτηση προέγκρισης με βάση εθνικό τεχνικό κανόνα θα θεωρείται διοικητική απόφαση στην οποία εφαρμόζεται ο κανονισμός, αν η εν λόγω απόφαση πληροί τις λοιπές προϋποθέσεις του άρθρου 2 παράγραφος 1 πρώτο εδάφιο του κανονισμού (άρθρο 2 παράγραφος 4 του κανονισμού). Αυτό σημαίνει ότι, όταν ο εθνικός κανόνας που θεσπίζει τη διαδικασία προέγκρισης θέτει σε εφαρμογή εθνικό τεχνικό κανόνα, κάθε απόφαση απόρριψης της αίτησης προέγκρισης βάσει εθνικού τεχνικού κανόνα συνιστά διοικητική απόφαση βάσει του κανονισμού. Ως εκ τούτου, ο ατών μπορεί να τύχει της διαδικαστικής προστασίας την οποία παρέχει ο κανονισμός (αιτιολογική σκέψη 11 του κανονισμού).

⁽¹⁸⁾ Απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2009, *Budějovický Budvar, národní podnik*, C-478/07, ECLI:EU:C:2009:521, σκέψεις 81-82.

⁽¹⁹⁾ Απόφαση της 14ης Ιουλίου 1994, *Peralta*, C-379/92, ECLI:EU:C:1994:296, σκέψη 24.

⁽²⁰⁾ Απόφαση της 3ης Δεκεμβρίου 1998, *Ditlev Bluhme*, C-67/97, ECLI:EU:C:1998:584, σκέψεις 19-20.

⁽²¹⁾ Στο ίδιο, σκέψη 20.

2.2.5. Ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες δεν εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΕ) 2019/515

Ο κανονισμός δεν εφαρμόζεται σε αποφάσεις δικαστικού χαρακτήρα που εκδίδονται από εθνικά δικαστήρια [άρθρο 2 παράγραφος 5 στοιχείο α) του κανονισμού]. Πρόκειται για αποφάσεις εθνικών δικαστηρίων με τις οποίες κρίνεται η νομιμότητα περιπτώσεων στις οποίες εμπορεύματα που κυκλοφορούν νόμιμα σε ένα κράτος μέλος δεν λαμβάνουν άδεια πρόσβασης στην αγορά ενός άλλου κράτους μέλους (αιτιολογική σκέψη 14 του κανονισμού).

Επιπλέον, ο κανονισμός δεν εφαρμόζεται σε αποφάσεις δικαστικού χαρακτήρα που εκδίδονται από αρχές επιβολής του νόμου στο πλαίσιο έρευνας ή δίωξης για ποινικό αδίκημα σχετικά με την ορολογία, τα σύμβολα ή άλλη ουσιαστική αναφορά σε αντιυπαγματικές ή εγκληματικές οργανώσεις ή σε εγκλήματα ρατσισμού, διακρίσεων ή ξενοφοβίας [άρθρο 2 παράγραφος 5 στοιχείο β) του κανονισμού].

3. ΠΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ Η ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ;

3.1. Νόμιμη κυκλοφορία εμπορευμάτων στην αγορά του κράτους μέλους καταγωγής

Κατά τη διάθεση εμπορευμάτων στην αγορά άλλου κράτους μέλους όταν δεν υπάρχουν ενωσιακοί κανόνες εναρμόνισης, οι οικονομικοί φορείς θα πρέπει πρώτα να διασφαλίζουν ότι τα εμπορεύματα τηρούν τους κανόνες (ή δεν υπόκεινται σε κανέναν σχετικό κανόνα) του κράτους μέλους καταγωγής, οι οποίοι ισχύουν την ημέρα κατά την οποία τα εν λόγω εμπορεύματα διατίθενται στην αγορά στο κράτος μέλος προορισμού και καθίστανται διαθέσιμα στους τελικούς χρήστες στο κράτος μέλος καταγωγής. Αν τα εμπορεύματα κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά του κράτους μέλους καταγωγής, τότε οι οικονομικοί φορείς μπορούν να επικαλεστούν την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης ενώπιον των αρμόδιων αρχών του κράτους μέλους προορισμού.

3.2. Πώληση των εμπορευμάτων σε άλλο κράτος μέλος

Το άρθρο 5 παράγραφος 3 του κανονισμού ορίζει τα ακόλουθα:

Επιτρέπεται στον οικονομικό φορέα να διαθέσει τα εμπορεύματα στην αγορά του κράτους μέλους προορισμού, ενώ η αρμόδια αρχή διενεργεί την αξιολόγηση της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου και μπορεί να εξακολουθήσει να το πράττει, εκτός αν ο οικονομικός φορέας λάβει μια διοικητική απόφαση για τον περιορισμό ή την άρνηση πρόσβασης στην αγορά για τα εν λόγω εμπορεύματα. Η παρούσα παράγραφος δεν εφαρμόζεται όταν η αξιολόγηση διενεργείται στο πλαίσιο διαδικασίας προέγκρισης ή όταν η αρμόδια αρχή αναστέλλει προσωρινά τη διαθεσιμότητα στην αγορά των εμπορευμάτων που υπόκεινται στην εν λόγω αξιολόγηση σύμφωνα με το άρθρο 6.

Αυτό σημαίνει ότι, εφόσον πληρούνται καταρχήν οι προϋποθέσεις του τμήματος 3.1 ανωτέρω, ο οικονομικός φορέας μπορεί να διαθέσει τα εμπορεύματα στην αγορά του κράτους μέλους προορισμού. Ωστόσο, ο οικονομικός φορέας θα πρέπει να ελέγχει αν υπάρχει διαδικασία προέγκρισης στο κράτος μέλος προορισμού, ο οικονομικός φορέας πρέπει να υποβάλει αίτηση προέγκρισης προτού τα εμπορεύματα καταστούν διαθέσιμα στην εν λόγω αγορά. Τα εμπορεύματα δεν μπορούν να διατεθούν αμέσως στην αγορά όταν εφαρμόζεται διαδικασία προέγκρισης ή όταν η αρμόδια αρχή αποφασίζει να αναστείλει προσωρινά τη διαθεσιμότητα στην αγορά των εμπορευμάτων που υπόκεινται στην αξιολόγησή της.

3.3. Πληροφορίες σχετικά με την αξιολόγηση

Αν η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προορισμού προτίθεται, στο πλαίσιο της εφαρμογής εθνικού τεχνικού κανόνα, να αξιολογήσει εμπορεύματα που αποτελούν αντικείμενο του κανονισμού, ο οικονομικός φορέας πρέπει να ενημερώνεται χωρίς καθυστέρηση για την έναρξη της εν λόγω αξιολόγησης (άρθρο 5 παράγραφος 1 του κανονισμού). Ειδικότερα, η αρμόδια αρχή πρέπει να ενημερώνει τον οικονομικό φορέα σχετικά με τα εξής: i) τα εμπορεύματα που υπόκεινται στην αξιολόγηση αυτή· ii) τον εφαρμοστέο εθνικό τεχνικό κανόνα ή τη διαδικασία προέγκρισης· και iii) τη δυνατότητα υποβολής δήλωσης αμοιβαίας αναγνώρισης στην αρμόδια αρχή (άρθρο 5 παράγραφος 2 του κανονισμού).

3.4. «Δήλωση αμοιβαίας αναγνώρισης» (άρθρο 4 του κανονισμού)

Ο κανονισμός δίνει τη δυνατότητα στον παραγωγό, τον εισαγωγέα ή τον διανομέα να συντάσσει προαιρετική δήλωση (ή «αυτοδήλωση») νόμιμης διάθεσης στην αγορά εμπορευμάτων για τους σκοπούς της αμοιβαίας αναγνώρισης («δήλωση αμοιβαίας αναγνώρισης»). Αυτή η δήλωση αμοιβαίας αναγνώρισης βοηθά τις επιχειρήσεις να αποδείξουν ότι τα εμπορεύματα κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους. Ταυτόχρονα, βοηθά τις αρμόδιες αρχές στη διαδικασία αξιολόγησης των εμπορευμάτων σύμφωνα με το άρθρο 5 του κανονισμού και διευκολύνει τη διασυνοριακή συνεργασία.

Η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προορισμού πρέπει να ενημερώνει τον οικονομικό φορέα αν προτίθεται να αξιολογήσει κατά πόσον συγκεκριμένα προϊόντα κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους (άρθρο 5 παράγραφος 1 του κανονισμού). Ο κανονισμός διασφαλίζει ότι, όταν ο οικονομικός φορέας επιλέγει τη δήλωση, η διαδικασία είναι λιγότερο επαχθής.

Εάν παρασχεθεί δήλωση αμοιβαίας αναγνώρισης στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προορισμού, η αρμόδια αρχή δεν ζητά καμία άλλη πρόσθετη πληροφορία και απόδειξη πέραν εκείνων που προβλέπονται από τον κανονισμό, προκειμένου να ελέγξει αν τα εμπορεύματα κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους (άρθρο 5 παράγραφος 4 του κανονισμού).

Η δήλωση αμοιβαίας αναγνώρισης θα πρέπει να συνοδεύεται από τα αποδεικτικά στοιχεία που απαιτούνται για την επαλήθευση των πληροφοριών που περιέχει [άρθρο 5 παράγραφος 4 στοιχείο α) του κανονισμού].

Η χρήση της προαιρετικής δήλωσης δεν εμποδίζει τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους προορισμού από: i) την αξιολόγηση των εμπορευμάτων προκειμένου να διαπιστωθεί αν το θεμιτό δημόσιο συμφέρον που καλύπτεται από τον εφαρμοστέο εθνικό τεχνικό κανόνα του κράτους μέλους τους προστατεύεται επαρκώς, λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών των εν λόγω εμπορευμάτων· ή ii) τη λήψη διοικητικών αποφάσεων που περιορίζουν ή αρνούνται την πρόσβαση στην αγορά, υπό την προϋπόθεση ότι οι αποφάσεις αυτές είναι αιτιολογημένες.

Η δήλωση αμοιβαίας αναγνώρισης θα πρέπει πάντοτε να περιέχει ακριβή και πλήρη στοιχεία για τα εμπορεύματα (αιτιολογική σκέψη 19 του κανονισμού). Θα πρέπει να επικαιροποιείται προκειμένου να αντανακλά τυχόν αλλαγές, για παράδειγμα αλλαγές στους σχετικούς εθνικούς τεχνικούς κανόνες (αιτιολογική σκέψη 19 και άρθρο 4 παράγραφος 3 του κανονισμού).

Οι αλλαγές στους εθνικούς κανόνες μπορεί επίσης να απαιτούν αλλαγές στα εμπορεύματα. Αν τα συγκεκριμένα εμπορεύματα τηρούν τις τροποποιημένες τεχνικές απαιτήσεις, τα εμπορεύματα δεν θα πρέπει να αλλάζουν. Ωστόσο, αν τα εμπορεύματα σταματήσουν να τηρούν τους εθνικούς κανόνες του κράτους μέλους στην αγορά του οποίου τα εμπορεύματα κυκλοφορούν νόμιμα ως αποτέλεσμα των τροποποιήσεων των εν λόγω κανόνων, τα εμπορεύματα θα πρέπει να τροποποιηθούν ώστε να συμμορφώνονται με τη νομοθεσία του κράτους μέλους στην αγορά του οποίου κυκλοφορούσαν νόμιμα. Ο οικονομικός φορέας που είναι υπεύθυνος για το περιεχόμενο και την ακρίβεια της δήλωσης είναι αυτός που υπογράφει το σχετικό μέρος της δήλωσης (άρθρο 4 παράγραφος 2 του κανονισμού).

Οι οικονομικοί φορείς μπορούν να επιλέξουν να μην υποβάλουν τη δήλωση αμοιβαίας αναγνώρισης. Στην περίπτωση αυτή, οι αρμόδιες αρχές μπορούν να ζητήσουν από τους οικονομικούς φορείς να παράσχουν τεκμηρίωση και πληροφορίες εντός τουλάχιστον 15 εργάσιμων ημερών από την αίτηση (άρθρο 5 παράγραφοι 5 και 6) του κανονισμού). Η Επιτροπή θεωρεί ότι, για λόγους χρηστής διοίκησης και ασφάλειας δικαίου, η εν λόγω αίτηση για τεκμηρίωση και πληροφορίες θα πρέπει να υποβάλλεται γραπτώς. Η τεκμηρίωση και οι πληροφορίες που μπορεί να ζητήσει μια αρμόδια αρχή θα πρέπει να είναι απαραίτητες για την αξιολόγηση: i) των χαρακτηριστικών των εν λόγω εμπορευμάτων ή είδους εμπορευμάτων· και ii) της νόμιμης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων σε άλλο κράτος μέλος (άρθρο 5 παράγραφος 5 του κανονισμού). Ωστόσο, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, οι αρμόδιες αρχές δεν θα πρέπει να ζητούν περισσότερα από όσα είναι αναγκαία για την απόδειξη των χαρακτηριστικών των εμπορευμάτων και της νόμιμης κυκλοφορίας τους στην αγορά. Υπό την έννοια αυτή, η απαίτηση από έναν οικονομικό φορέα να λάβει πιστοποιητικό νόμιμης κυκλοφορίας που έχει εκδοθεί από υπουργείο ή άλλο διοικητικό φορέα του κράτους μέλους καταγωγής θα μπορούσε να αποτελεί παράδειγμα δυσανάλογης αίτησης για προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων.

Όσον αφορά τις εκθέσεις δοκιμών ή τα πιστοποιητικά που έχουν εκδοθεί από οργανισμό αξιολόγησης της συμμόρφωσης, το άρθρο 5 παράγραφος 8 του κανονισμού ορίζει τα εξής.

Κατά τη διεξαγωγή της αξιολόγησης σύμφωνα με την παράγραφο 1, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών προορισμού λαμβάνουν δεόντως υπόψη το περιεχόμενο των εκθέσεων δοκιμών ή των πιστοποιητικών που έχουν εκδοθεί από οργανισμό αξιολόγησης της συμμόρφωσης και παρέχονται από οποιονδήποτε οικονομικό φορέα στο πλαίσιο της αξιολόγησης. Οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών προορισμού δεν αρνούνται εκθέσεις δοκιμών ή πιστοποιητικά που εκδίδει οργανισμός αξιολόγησης της συμμόρφωσης διαπιστευμένος για τον σχετικό τομέα της δραστηριότητας αξιολόγησης της συμμόρφωσης, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 765/2008, επικαλούμενες λόγους επάρκειας του οργανισμού αυτού.

Αυτό σημαίνει ότι, όταν ένας οικονομικός φορέας έχει παράσχει πιστοποιητικά από οργανισμό αξιολόγησης της συμμόρφωσης διαπιστευμένο για τον σχετικό τομέα της δραστηριότητας αξιολόγησης της συμμόρφωσης σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 765/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽²²⁾, η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προορισμού δεν θα πρέπει να ζητά πιστοποιητικά από άλλον οργανισμό αξιολόγησης της συμμόρφωσης μόνον επειδή αμφισβητεί την επάρκεια του οργανισμού αξιολόγησης της συμμόρφωσης που εξέδωσε τα πιστοποιητικά.

⁽²²⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 765/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Ιουλίου 2008, για τον καθορισμό των απαιτήσεων διαπίστευσης και εποπτείας της αγοράς όσον αφορά την εμπορία των προϊόντων και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 339/93 του Συμβουλίου (ΕΕ L 218 της 13.8.2008, σ. 30).

3.4.1. Περιεχόμενο και δομή της δήλωσης

Το παράρτημα του κανονισμού καθορίζει τη δομή της δήλωσης αμοιβαίας αναγνώρισης, η οποία θα πρέπει πάντοτε να περιέχει όλες τις πληροφορίες που ορίζονται στο παράρτημα (άρθρο 4 παράγραφος 1 του κανονισμού).

Η δήλωση διαιρείται σε δύο μέρη, καθένα από τα οποία εξυπηρετεί έναν ειδικό στόχο.

- Το μέρος I παρέχει πληροφορίες σχετικά με τα χαρακτηριστικά των εμπορευμάτων ή του είδους των εμπορευμάτων και σχετικά με τους ειδικούς κανόνες που ισχύουν στο κράτος μέλος στην αγορά του οποίου τα προϊόντα κυκλοφορούν νόμιμα.
- Το μέρος II παρέχει πληροφορίες σχετικά με την κυκλοφορία των εμπορευμάτων ή αυτού του είδους εμπορευμάτων στην αγορά του κράτους μέλους καταγωγής. Τα αποδεικτικά στοιχεία για τις πληροφορίες στο μέρος αυτό θα μπορούσαν, μεταξύ άλλων, να έχουν τη μορφή τιμολογίου, εγγράφου με αποδεικτικά στοιχεία πώλησης, φορολογικών αρχείων, καταχωρίσεων, αδειών, κοινοποιήσεων προς/από αρχές, πιστοποιήσεων ή αποσπασμάτων δημόσιων αρχείων.

Δήλωση αμοιβαίας αναγνώρισης για τους σκοπούς του άρθρου 4 του κανονισμού (ΕΕ) 2019/515 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

Μέρος I

1. Μοναδικός αναγνωριστικός κωδικός των εμπορευμάτων ή του είδους εμπορευμάτων: ... [Σημείωση: Να εισαχθεί ο αναγνωριστικός αριθμός εμπορευμάτων ή άλλος δείκτης αναφοράς για τη μονοσήμαντη ταυτοποίηση των εμπορευμάτων ή του είδους εμπορευμάτων.]
2. Όνομα και διεύθυνση του οικονομικού φορέα: ... [Σημείωση: να αναγραφεί το όνομα και η διεύθυνση του υπογράφοντος του μέρους I της δήλωσης αμοιβαίας αναγνώρισης: του παραγωγού και, κατά περίπτωση, του εξουσιοδοτημένου αντιπροσώπου του ή του εισαγωγέα ή του διανομέα]
3. Περιγραφή των εμπορευμάτων ή του είδους εμπορευμάτων που αποτελούν αντικείμενο της δήλωσης αμοιβαίας αναγνώρισης: ... [Σημείωση: Η περιγραφή πρέπει να επαρκεί ώστε να καθιστά εφικτή την ταυτοποίηση των εμπορευμάτων για λόγους ιχνηλασιμότητας. Μπορεί να συνοδεύεται από φωτογραφία, κατά περίπτωση]
4. Δήλωση και πληροφορίες σχετικά με τη νομιμότητα της κυκλοφορίας των εμπορευμάτων ή των εμπορευμάτων αυτού του είδους
 - 4.1. Τα εμπορεύματα ή το είδος εμπορευμάτων που περιγράφονται ανωτέρω, συμπεριλαμβανομένων των χαρακτηριστικών τους, συμμορφώνονται με τους ακόλουθους κανόνες που εφαρμόζονται στ... [Σημείωση: προσδιορισμός του κράτους μέλους στο οποίο τα εμπορεύματα ή τα εμπορεύματα αυτού του είδους θεωρούνται ότι κυκλοφορούν νόμιμα]: ... [Σημείωση: να προστεθούν ο τίτλος και τα στοιχεία της επίσημης δημοσίευσης, σε κάθε περίπτωση, των σχετικών κανόνων που ισχύουν στο εν λόγω κράτος μέλος και η αναφορά της διοικητικής απόφασης, εάν τα εμπορεύματα υπέκειντο σε διαδικασία προέγκρισης],
ή
τα εμπορεύματα ή το είδος εμπορευμάτων που περιγράφονται ανωτέρω δεν υπόκεινται σε κανόνες στ ... [Σημείωση: προσδιορισμός του κράτους μέλους στο οποίο τα εμπορεύματα ή τα εμπορεύματα αυτού του είδους θεωρούνται ότι κυκλοφορούν νόμιμα].
 - 4.2. Αναφορά της διαδικασίας αξιολόγησης της συμμόρφωσης που εφαρμόζεται στα εμπορεύματα ή τα εμπορεύματα αυτού του είδους ή αναφορά των εκθέσεων δοκιμών, αν έχουν γίνει δοκιμές από οργανισμό αξιολόγησης της συμμόρφωσης, περιλαμβανομένου του ονόματος και της διεύθυνσης του οργανισμού αυτού (αν η εν λόγω διαδικασία πραγματοποιήθηκε ή αν αυτές οι δοκιμές έγιναν): ...
5. Τυχόν πρόσθετες πληροφορίες που κρίνονται σκόπιμες για την αξιολόγηση του κατά πόσον τα εμπορεύματα ή τα εμπορεύματα αυτού του είδους κυκλοφορούν νόμιμα στο κράτος μέλος που αναφέρεται στο σημείο 4.1: ...
6. Το μέρος αυτό της δήλωσης αμοιβαίας αναγνώρισης εξέδθη με αποκλειστική ευθύνη του οικονομικού φορέα που προσδιορίζεται στο σημείο 2.

Υπογράφεται από και για λογαριασμό:

(τόπος και ημερομηνία):

(όνομα, θέση) (υπογραφή):

Μέρος II

7. Δήλωση και πληροφορίες σχετικά με την κυκλοφορία των εμπορευμάτων ή των εμπορευμάτων αυτού του είδους
 - 7.1. Τα εμπορεύματα ή τα εμπορεύματα αυτού του είδους που αναφέρονται στο Μέρος I καθίστανται διαθέσιμα σε τελικούς χρήστες στην αγορά του κράτους μέλους που αναφέρεται στο σημείο 4.1.

- 7.2. Πληροφορίες σχετικά με τη διαθεσιμότητα των εμπορευμάτων ή των εμπορευμάτων αυτού του είδους στους τελικούς χρήστες στο κράτος μέλος που αναφέρεται στο σημείο 4.1, όπως στοιχεία για την ημερομηνία κατά την οποία τα εμπορεύματα κατέστησαν για πρώτη φορά διαθέσιμα σε τελικούς χρήστες στην αγορά αυτού του κράτους μέλους: ...
8. Τυχόν πρόσθετες πληροφορίες που κρίνονται σκόπιμες για την αξιολόγηση του κατά πόσον τα εμπορεύματα ή τα εμπορεύματα αυτού του είδους κυκλοφορούν νόμιμα στο κράτος μέλος που αναφέρεται στο σημείο 4.1: ...
9. Το μέρος αυτό της δήλωσης αμοιβαίας αναγνώρισης εξεδόθη με αποκλειστική ευθύνη του ... [Σημείωση: να αναγραφεί το όνομα και η διεύθυνση του υπογράφοντος το μέρος II της δήλωσης αμοιβαίας αναγνώρισης: του παραγωγού και, κατά περίπτωση, του εξουσιοδοτημένου αντιπροσώπου του ή του εισαγωγέα ή του διανομέα]

Υπογράφεται από και για λογαριασμό:

(τόπος και ημερομηνία):

(όνομα, θέση) (υπογραφή):

3.4.2. Γλώσσα της δήλωσης

Η γλώσσα της δήλωσης πρέπει να είναι μία από τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ. Ωστόσο, αν η δήλωση έχει συνταχθεί σε γλώσσα διαφορετική από τις γλώσσες που απαιτεί το κράτος μέλος προορισμού, ο οικονομικός φορέας πρέπει να μεταφράσει τη δήλωση αμοιβαίας αναγνώρισης σε γλώσσα που απαιτεί το κράτος μέλος προορισμού (άρθρο 4 παράγραφος 1 έκτο εδάφιο του κανονισμού).

3.4.3. Ποιος μπορεί να συντάξει τη δήλωση;

Οι διατάξεις του κανονισμού σχετικά με τη δήλωση εξασφαλίζουν την αναγκαία ισορροπία μεταξύ: i) της παροχής σε όλους τους οικονομικούς φορείς της δυνατότητας να συντάσσουν τη δήλωση και ii) της ανάληψης της ευθύνης από τον αντίστοιχο οικονομικό φορέα για τη δήλωση ή τα μέρη της δήλωσης που συντάσσει.

Ο παραγωγός εμπορευμάτων ή εμπορευμάτων συγκεκριμένου είδους είναι ο καταλληλότερος για τη σύνταξη της προαιρετικής δήλωσης. Ο παραγωγός μπορεί επίσης να εξουσιοδοτήσει τον αντιπρόσωπό του να συντάξει τη δήλωση για λογαριασμό του και υπό την ευθύνη του (άρθρο 4 παράγραφος 1 πρώτο εδάφιο του κανονισμού). Ο εισαγωγέας ή ο διανομέας μπορεί επίσης να συντάξει τη δήλωση αν μπορεί να προσκομίσει τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία για την επαλήθευση των πληροφοριών που περιέχονται στη δήλωση (άρθρο 4 παράγραφος 1 πέμπτο εδάφιο του κανονισμού).

Ο παραγωγός (ή ο εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπός του, εφόσον είναι εξουσιοδοτημένος για τον σκοπό αυτόν) μπορεί να συμπληρώσει μόνο τις πληροφορίες του μέρους I της δήλωσης αμοιβαίας αναγνώρισης (π.χ. είδος, περιγραφή, χαρακτηριστικά των εμπορευμάτων, ενδεχόμενος εφαρμοστέος κανόνας στο κράτος μέλος στην αγορά του οποίου τα εμπορεύματα θεωρείται ότι κυκλοφορούν νόμιμα, διαδικασία αξιολόγησης της συμμόρφωσης ή εκθέσεις δοκιμών που διενεργήθηκαν κ.λπ.). Στις περιπτώσεις αυτές, οι πληροφορίες του μέρους II της δήλωσης θα πρέπει να συμπληρώνονται από τον εισαγωγέα ή τον διανομέα (άρθρο 4 παράγραφος 1 τέταρτο εδάφιο του κανονισμού).

Οι οικονομικοί φορείς που υπογράφουν τη δήλωση αμοιβαίας αναγνώρισης —ή μέρος αυτής— είναι υπεύθυνοι για το περιεχόμενο και την ακρίβεια των πληροφοριών που οι ίδιοι παρέχουν στη δήλωση. Είναι υπεύθυνοι σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και, όταν η δήλωση πρέπει να μεταφραστεί, είναι υπεύθυνοι για την ορθότητα των πληροφοριών που μεταφράζουν (άρθρο 4 παράγραφος 2 του κανονισμού).

Οι οικονομικοί φορείς πρέπει επίσης να μεριμνούν ώστε η δήλωση αμοιβαίας αναγνώρισης να επικαιροποιείται συνεχώς, προκειμένου να αντανακλά τυχόν αλλαγές στις πληροφορίες που έχουν υποβάλει (άρθρο 4 παράγραφος 3 του κανονισμού).

3.4.4. Τι συμβαίνει αν η δήλωση είναι μόνο εν μέρει πλήρης;

Σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 τρίτο εδάφιο του κανονισμού, η δήλωση αμοιβαίας αναγνώρισης πρέπει να τηρεί τη δομή που ορίζεται στα μέρη I και II του παραρτήματος και να περιέχει όλες τις πληροφορίες που καθορίζονται στο παράρτημα.

Ως εκ τούτου, αν η δήλωση είναι ελλιπής διότι δεν περιέχει όλα τα απαιτούμενα στοιχεία, θα πρέπει να θεωρείται μη έγκυρη για τους σκοπούς του άρθρου 5 παράγραφος 4 του κανονισμού. Ως εκ τούτου, εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 5 παράγραφοι 5 και 6 του κανονισμού και η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προορισμού μπορεί να ζητήσει τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για την αξιολόγηση. Ο οικονομικός φορέας θα πρέπει να έχει στη διάθεσή του τουλάχιστον 15 εργάσιμες ημέρες για να συμμορφωθεί μετά την αίτηση υποβολής των εγγράφων και των πληροφοριών που απαιτούνται για την αξιολόγηση.

3.4.5. Πώς και πότε μπορεί να χρησιμοποιηθεί η δήλωση;

Η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προορισμού πρέπει να ενημερώνει «χωρίς καθυστέρηση» τον οικείο οικονομικό φορέα όταν προτίθεται να αξιολογήσει αν τα εμπορεύματα κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους και, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, αν το θεμιτό δημόσιο συμφέρον που καλύπτεται από τους εφαρμοστέους εθνικούς τεχνικούς κανόνες του κράτους μέλους προορισμού προστατεύεται επαρκώς (άρθρο 5 παράγραφος 1 του κανονισμού).

Παράλληλα, σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 2 του κανονισμού, η αρμόδια αρχή θα πρέπει να επισημαίνει:

- τα εμπορεύματα που υπόκεινται στην αξιολόγηση·
- τον εφαρμοστέο εθνικό τεχνικό κανόνα ή τη διαδικασία προέγκρισης που ισχύει·
- τη δυνατότητα υποβολής δήλωσης αμοιβαίας αναγνώρισης.

Ο οικονομικός φορέας μπορεί να επιλέξει να υποβάλει δήλωση αμοιβαίας αναγνώρισης συνοδευόμενη από τα αποδεικτικά στοιχεία που απαιτούνται για την επαλήθευση των πληροφοριών που περιέχει. Αυτό θα ήταν λιγότερο επαχθές για τον οικονομικό φορέα, δεδομένου ότι η αρμόδια αρχή δεν θα πρέπει να ζητά καμία άλλη πληροφορία ή τεκμηρίωση από οικονομικό φορέα για να αποδείξει ότι τα εμπορεύματα κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους (άρθρο 5 παράγραφος 4 του κανονισμού).

3.4.6. Πώς πραγματοποιείται η υποβολή των εγγράφων;

Η δήλωση και τα αποδεικτικά στοιχεία πρέπει να υποβάλλονται εντός προθεσμίας που δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 15 εργάσιμων ημερών από την αίτηση της αρμόδιας αρχής του κράτους μέλους προορισμού (άρθρο 5 παράγραφος 6 του κανονισμού). Μπορούν να παρέχονται είτε σε έντυπη μορφή ή με ηλεκτρονικά μέσα ή να καθίστανται διαθέσιμα επιγραμμικά, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του κράτους μέλους προορισμού (άρθρο 4 παράγραφος 4 του κανονισμού).

3.5. Αξιολόγηση από την αρμόδια αρχή (άρθρο 5 παράγραφος 1 του κανονισμού)

Η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προορισμού μπορεί να αξιολογεί τα εμπορεύματα προκειμένου να διαπιστώσει:

- αν τα εμπορεύματα ή τα εμπορεύματα αυτού του είδους κυκλοφορούν νομίμως στην αγορά άλλου κράτους μέλους·
- και, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, αν το θεμιτό δημόσιο συμφέρον που καλύπτεται από τους εφαρμοστέους εθνικούς τεχνικούς κανόνες του κράτους μέλους προορισμού προστατεύεται επαρκώς, λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών των εν λόγω εμπορευμάτων.

Η πρόσβαση στην αγορά του κράτους μέλους προορισμού των εμπορευμάτων που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους μπορεί να περιοριστεί ή να απαγορευτεί μόνον εφόσον:

- 1) ο εθνικός τεχνικός κανόνας του κράτους μέλους προορισμού επιδιώκει θεμιτό σκοπό δημόσιου συμφέροντος και
- 2) ο περιορισμός ή η άρνηση πρόσβασης είναι **αναλογικά**, υπό την έννοια ότι το μέτρο είναι **κατάλληλο** για την επίτευξη του στόχου και **αναγκαίο** (δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη του στόχου).

Οι διοικητικές αποφάσεις που περιορίζουν ή αρνούνται την πρόσβαση στην αγορά όσον αφορά εμπορεύματα που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους δεν θα πρέπει να θεμελιώνονται απλώς και μόνο στο γεγονός ότι τα επίδικα εμπορεύματα πληρούν τον θεμιτό δημόσιο στόχο που επιδιώκει το κράτος μέλος με τρόπο διαφορετικό από τον τρόπο με τον οποίο πληρούν τον στόχο αυτόν τα εμπορεύματα στο εν λόγω κράτος μέλος (αιτιολογική σκέψη 5 του κανονισμού). Τι σημαίνει ότι τα εμπορεύματα πληρούν τον θεμιτό δημόσιο στόχο με διαφορετικό τρόπο; Σημαίνει ότι τα εμπορεύματα θα μπορούσαν να επιτύχουν τον επιδιωκόμενο από τον εθνικό νομοθέτη στόχο, ακόμη και αν, για παράδειγμα, είχαν ελεγχθεί με μεθόδους δοκιμών στο κράτος μέλος καταγωγής διαφορετικές από τη μέθοδο που προβλέπεται στο κράτος μέλος προορισμού.

3.5.1. Θεμιτοί λόγοι δημόσιου συμφέροντος

Σύμφωνα με το άρθρο 36 της ΣΛΕΕ, οι διατάξεις των άρθρων 34 και 35 της ΣΛΕΕ δεν αντιτίθενται στις απαγορεύσεις ή στους περιορισμούς εισαγωγών, εξαγωγών ή διαμετακομίσεων που δικαιολογούνται από λόγους: i) δημόσιας ηθικής· ii) δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας· iii) προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων ή προφύλαξης των φυτών· iv) προστασίας των εθνικών θησαυρών που έχουν καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία· ή v) προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας. Οι απαγορεύσεις ή οι περιορισμοί αυτοί δεν δύνανται πάντως να αποτελούν ούτε μέσο αυθαιρέτων διακρίσεων ούτε συγκεκαλυμμένο περιορισμό στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.

Πέραν των λόγων που απαριθμούνται στο άρθρο 36 της ΣΛΕΕ, υφίστανται «επιτακτικοί λόγοι δημόσιου συμφέροντος» ή «επιτακτικές ανάγκες» ⁽²³⁾ όπως έχει αναπτύξει το Δικαστήριο. Στην απόφαση *Cassis de Dijon* ⁽²⁴⁾, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων το οποίο προκύπτει από τις διαφορές των εθνικών νομοθεσιών περί της διαθέσεως στο εμπόριο των προϊόντων πρέπει να γίνει δεκτό, στο μέτρο που αυτές οι διατάξεις μπορεί να γίνει δεκτό ότι είναι απαραίτητες για να ικανοποιηθούν επιτακτικές ανάγκες, ιδίως ως προς την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων, την προστασία της δημόσιας υγείας, την εντιμότητα των εμπορικών συναλλαγών και την προστασία των καταναλωτών. Το Δικαστήριο μπορεί να αναγνωρίσει και άλλους δικαιολογητικούς λόγους. Για παράδειγμα, προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων (π.χ. ελευθερία εκφράσεως και ελευθερία του συνέρχεσθαι των διαδηλωτών ⁽²⁵⁾), προστασία των καταναλωτών ⁽²⁶⁾, προστασία του παιδιού ⁽²⁷⁾ ή προστασία του περιβάλλοντος ⁽²⁸⁾.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους θεμιτούς λόγους δημόσιου συμφέροντος παρέχονται στον *Οδηγό για την εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης που διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων* ⁽²⁹⁾.

3.5.2. Η αρχή της αναλογικότητας

Η απόφαση πρέπει να είναι σύμφωνη με **την αρχή της αναλογικότητας**. Αυτό σημαίνει ότι η διοικητική απόφαση πρέπει να είναι πρόσφορη για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου και να μην υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη του στόχου αυτού.

Στην υπόθεση *C-320/03*, Επιτροπή κατά Αυστρίας, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι «προκειμένου να διαπιστωθεί αν ένα τέτοιο εμπόδιο είναι ανάλογο με τον θεμιτό επιδιωκόμενο εν προκειμένω σκοπό, ήτοι την προστασία του περιβάλλοντος, είναι σημαντικό να καθοριστεί αν αυτό είναι αναγκαίο και πρόσφορο για την επίτευξη του σκοπού αυτού» ⁽³⁰⁾.

Η αναλογικότητα του εθνικού τεχνικού κανόνα αποτελεί τη βάση της απόδειξης της αναλογικότητας της διοικητικής απόφασης που βασίζεται στον εν λόγω κανόνα. Ωστόσο, τα μέσα με τα οποία αποδεικνύεται η αναλογικότητα της διοικητικής απόφασης πρέπει να καθορίζονται κατά περίπτωση (αιτιολογική σκέψη 27 του κανονισμού).

Ο *Οδηγός για την εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης που διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων* περιέχει χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τον έλεγχο αναλογικότητας.

Στις παραγράφους που ακολουθούν εξετάζονται ορισμένα παραδείγματα της αρχής της αναλογικότητας.

a) Είναι το μέτρο κατάλληλο για τη διασφάλιση της επίτευξης του επιδιωκόμενου στόχου;

Το Δικαστήριο αξιολόγησε, μεταξύ άλλων, την **καταλληλότητα** των μέτρων για την επίτευξη του στόχου στις ακόλουθες περιπτώσεις ⁽³¹⁾.

⁽²³⁾ Το Δικαστήριο τις χαρακτήρισε «επιτακτικές ανάγκες» στην υπόθεση *Cassis de Dijon*.

⁽²⁴⁾ Απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1979, *Rewe-Zentral AG κατά Bundesmonopolverwaltung für Branntwein*, C-120/78, ECLI:EU:C:1979:42, σκέψη 13.

⁽²⁵⁾ Απόφαση της 12ης Ιουνίου 2003, *Schmidberger*, C-112/00, ECLI:EU:C:2003:333: «ο περιορισμός της κυκλοφορίας εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών μελών δικαιολογείται από το θεμιτό συμφέρον για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, εν προκειμένω της ελευθερίας εκφράσεως και της ελευθερίας του συνέρχεσθαι των διαδηλωτών».

⁽²⁶⁾ Απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 2016, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Τορκικής Δημοκρατίας, C-525/14, ECLI:EU:C:2016:714.

⁽²⁷⁾ Απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 2008, *Dynamic Medien Vertriebs GmbH κατά Avides Media AG*, C-244/06, ECLI:EU:C:2008:85: απαγόρευση εισαγωγής ιαπωνικών κινουμένων σχεδίων με την ονομασία «Anime» σε μορφή ψηφιακού οπτικού δίσκου (DVD) ή βιντεοκασέτας από το Ηνωμένο Βασίλειο προς τη Γερμανία, διότι δεν φέρουν ένδειξη της αρχής αυτής σχετική με την ηλικία από της οποίας επιτρέπεται η παρακολούθησή τους, δεδομένου ότι η προστασία του παιδιού αποτελεί δικαιολογημένη βάση για την απαγόρευση.

⁽²⁸⁾ Απόφαση της 1ης Ιουλίου 2014, *Ålands Vindkraft AB κατά Energimyndigheten*, C-573/12, ECLI:EU:C:2014:2037· απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 2005, Επιτροπή κατά Αυστρίας, C-320/03, ECLI:EU:C:2005:684.

⁽²⁹⁾ *Οδηγός για την εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης που διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων*, 2010, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a5396a42-cbc8-4cd9-8b12-b769140091cd>.

⁽³⁰⁾ Απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 2005, Επιτροπή κατά Αυστρίας, C-320/03, ECLI:EU:C:2005:684, σκέψη 85.

⁽³¹⁾ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. *Οδηγό για την εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης που διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων*, 2010, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a5396a42-cbc8-4cd9-8b12-b769140091cd>

- Στην υπόθεση Ålands Vindkraft, το Δικαστήριο τόνισε ότι η χρησιμοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος είναι χρήσιμη για την προστασία του περιβάλλοντος στο μέτρο που συμβάλλει στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, που περιλαμβάνονται μεταξύ των κυρίων αιτιών για τις κλιματικές αλλαγές τις οποίες η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει την υποχρέωση να καταπολεμήσουν ⁽³²⁾.
- Στην υπόθεση Επιτροπή κατά Ιταλίας (ρυμουλκούμενα), το Δικαστήριο έκρινε ότι η απαγόρευση να έλκουν οι μοτοσυκλέτες ρυμουλκούμενο είναι κατάλληλη για την υλοποίηση του σχετικού με την οδική ασφάλεια σκοπού ⁽³³⁾.
- Στην υπόθεση Dynamic Medien, το Δικαστήριο έκρινε πως δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η απαγόρευση της πώλησης και εκχώρησης δι' αλληλογραφίας συσκευών για την αποθήκευση εικόνας που δεν έχουν υποβληθεί σε έλεγχο και κατάταξη από την αρμόδια αρχή για λόγους προστασίας των ανηλίκων και που δεν φέρουν ένδειξη της αρχής αυτής σχετικά με την ηλικία από της οποίας επιτρέπεται η παρακολούθησή τους αποτελεί μέτρο ικανό να προστατεύσει τα παιδιά από ενημέρωση και υλικό που παραβιάζουν την καλή διαβίωσή τους ⁽³⁴⁾.

β) Είναι το μέτρο αναγκαίο για την επίτευξη του στόχου αυτού;

Η διοικητική απόφαση είναι αναλογική, αν είναι όχι μόνο κατάλληλη αλλά και **αναγκαία** για την επίτευξη του θεμιτού στόχου. Σε αυτό το μέρος της αξιολόγησης, το ερώτημα που θα πρέπει να εξεταστεί είναι το εξής: υπερβαίνει η διοικητική απόφαση τα αναγκαία όρια για την επίτευξη του θεμιτού στόχου; Αν υπάρχουν λιγότερο περιοριστικά μέσα για την επίτευξη του ίδιου στόχου, τότε η διοικητική απόφαση υπερβαίνει τα αναγκαία όρια. Τα παραδείγματα που ακολουθούν καταδεικνύουν ποιες ερωτήσεις θα πρέπει να τεθούν για την εκτίμηση της αναγκαιότητας μιας διοικητικής απόφασης.

- Στην υπόθεση Επιτροπή κατά Τσεχικής Δημοκρατίας, το Δικαστήριο επισήμανε ότι ένα κράτος μέλος δύναται, στο πλαίσιο της καταπολεμήσεως της απάτης, προς διασφάλιση της προστασίας των καταναλωτών στο έδαφός του, να θεωρεί ότι οι σφραγίδες εγγυήσεως κράτους μέλους που έχουν τεθεί στο έδαφος τρίτων κρατών δεν παρέχουν στους καταναλωτές επίπεδο προστασίας αντίστοιχο των σφραγίδων εγγυήσεως που έχουν τεθεί από ανεξάρτητους οργανισμούς στο έδαφος των κρατών μελών (εκτός αν το κράτος μέλος εισαγωγής από τρίτες χώρες, το οποίο έχει αντίστοιχο σύστημα σφραγίδων, διενεργήσει ελέγχους των εμπορευμάτων και τα αποτελέσματα πληρούν την απαίτηση του εν λόγω κράτους μέλους ⁽³⁵⁾). Ωστόσο, το Δικαστήριο έκρινε ότι το μέτρο δεν ήταν αναλογικό προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, δεδομένου ότι ο ίδιος στόχος θα μπορούσε να είχε επιτευχθεί με εναλλακτικά, λιγότερο περιοριστικά μέτρα. Πρώτον, οι τσεχικές αρχές θα μπορούσαν να είχαν επιβάλει στον εισαγωγέα την υποχρέωση να αποδείξει εγγράφως τον τόπο στον οποίον τέθηκε η επίμαχη σφραγίδα, καθώς και, ενδεχομένως, τον τόπο θέσεως σε ελεύθερη κυκλοφορία και νόμιμης διαθέσεως στο εμπόριο των οικείων πολύτιμων μετάλλων εντός της Ένωσης. Δεύτερον, οι τσεχικές αρχές θα μπορούσαν να είχαν περιορίσει την άρνηση της αναγνώρισεως των σφραγίδων του WaarborgHolland μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο επιπλέον έλεγχος των εν λόγω μετάλλων από τις τσεχικές αρχές δικαιολογείται πράγματι από την ανάγκη προστασίας των καταναλωτών, ιδίως σε περιπτώσεις εισαγωγών από τρίτες χώρες ⁽³⁶⁾.
- Στην υπόθεση Ålands Vindkraft, απορρίφθηκε η χορήγηση πιστοποιητικών ηλεκτρικής ενέργειας σε αιολικό πάρκο ευρισκόμενο στη Φινλανδία, διότι μόνο σε εγκαταστάσεις παραγωγής πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας που βρίσκονταν στη Σουηδία ήταν δυνατό να χορηγούνται τέτοια πιστοποιητικά. Ωστόσο, το Δικαστήριο έκρινε το μέτρο αναλογικό, εξηγώντας ότι δεν μπορεί να κριθεί ότι η Σουηδία παρέβη την αρχή της αναλογικότητας απλώς και μόνον επειδή περιόρισε την εφαρμογή ενός καθεστώτος στήριξης στο πλαίσιο του οποίου χρησιμοποιούνται πράσινα πιστοποιητικά αποκλειστικά και μόνο στην πράσινη ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται στην εθνική επικράτεια. Τα κράτη μέλη έχουν υποχρεωτικό εθνικό στόχο για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές (το μερίδιο της προσπάθειας που τους αναλογεί) και η μόνη ηλεκτρική ενέργεια που μπορεί να προσμετρηθεί για την επίτευξη του εν λόγω στόχου είναι εκείνη που παράγεται στις εγκαταστάσεις τους. Ως εκ τούτου, η Σουηδία μπορούσε θεμιτώς να κρίνει ότι ένας τέτοιος εδαφικός περιορισμός δεν υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του σκοπού της αύξησης της παραγωγής και, έμμεσα, της κατανάλωσης πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας εντός της Ένωσης τον οποίο επιδιώκουν τόσο το εν λόγω εθνικό καθεστώς όσο και η οδηγία 2009/28/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽³⁷⁾ στο πλαίσιο της οποίας εντάσσεται ⁽³⁸⁾.

⁽³²⁾ Απόφαση της 1ης Ιουλίου 2014, Ålands Vindkraft AB κατά Energimyndigheten, C-573/12, ECLI:EU:C:2014:2037, σκέψη 78.

⁽³³⁾ Απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2009, Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-110/05, ECLI:EU:C:2009:66, σκέψη 64.

⁽³⁴⁾ Απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 2008, Dynamic Medien Vertriebs GmbH κατά Avides Media AG, C-244/06, ECLI:EU:C:2008:85, σκέψη 47.

⁽³⁵⁾ Απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 2016, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Τσεχικής Δημοκρατίας, C-525/14, ECLI:EU:C:2016:714, σκέψεις 54 και 55.

⁽³⁶⁾ Απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 2016, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Τσεχικής Δημοκρατίας, C-525/14, ECLI:EU:C:2016:714, σκέψεις 65 και 66.

⁽³⁷⁾ Οδηγία 2009/28/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/EK και 2003/30/EK (ΕΕ L 140 της 5.6.2009, σ. 16).

⁽³⁸⁾ Απόφαση της 1ης Ιουλίου 2014, Ålands Vindkraft AB κατά Energimyndigheten, C-573/12, ECLI:EU:C:2014:2037, σκέψη 104.

- Στην υπόθεση *Dynamic Medien*, το Δικαστήριο αξιολόγησε την αναγκαιότητα του μέτρου ως εξής: όσον αφορά το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της επίδικης απαγορεύσεως, ο νόμος περί προστασίας των ανηλίκων δεν απαγορεύει κάθε μορφή εμπορίας μη ελεγχμένων συσκευών για την αποθήκευση εικόνας. Από την απόφαση προκύπτει ότι είναι νόμιμη η εισαγωγή και η πώληση τέτοιων συσκευών σε ενήλικους μέσω διόδων διανομής που προϋποθέτουν προσωπική επαφή μεταξύ του διανομέα και του αγοραστή, με την οποία λαμβάνεται μέριμνα ώστε τα παιδιά να μην έχουν πρόσβαση στις εν λόγω συσκευές. Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων αυτών, η επίδικη στην κύρια δίκη νομοθετική ρύθμιση δεν φαίνεται να υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του σκοπού που επιδιώκει το εν λόγω κράτος μέλος ⁽³⁹⁾.
- Στην υπόθεση C-265/06, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Πορτογαλικής Δημοκρατίας, το Δικαστήριο έκρινε ότι η καταπολέμηση της εγκληματικότητας και η οδική ασφάλεια μπορούν να αποτελέσουν επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος ικανούς να δικαιολογήσουν εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων. Μολονότι η απαγόρευση τοποθέτησης εγχρώμων ταινιών στους υαλοπίνακες αυτοκινήτων οχημάτων μεταφοράς επιβατών ή εμπορευμάτων «είναι, βεβαίως, ικανή να διευκολύνει την εν λόγω παρατήρηση και, κατά συνέπεια, την επίτευξη των σκοπών καταπολεμήσεως της εγκληματικότητας και οδικής ασφάλειας, πλην όμως δεν συνάγεται ότι είναι αναγκαία για την επίτευξη των σκοπών αυτών και ότι δεν υφίστανται άλλα, πιο περιοριστικά, μέσα επιτεύξεώς τους» ⁽⁴⁰⁾. Ο αναγκαίος χαρακτήρας της απαγόρευσης δεν αποδείχθηκε για τον πρόσθετο λόγο ότι οι αρχές δέχθηκαν ότι επιτρεπόταν η εντός των ορίων της οδηγίας 92/22/ΕΟΚ ⁽⁴¹⁾ εμπορία, στο έδαφος της Πορτογαλίας, αυτοκινήτων οχημάτων εξοπλισμένων εξαρχής με έγχρωμους υαλοπίνακες. Επιπλέον, οι έγχρωμες ταινίες περιλαμβάνουν ευρύ φάσμα προϊόντων (από διαφανείς μέχρι σχεδόν αδιαφανείς ταινίες), στοιχείο το οποίο συνεπάγεται ότι ορισμένες τουλάχιστον ταινίες, ήτοι όσες έχουν επαρκή βαθμό διαφάνειας, καθιστούν δυνατή την επιθυμητή οπτική εξέταση του θαλάμου επιβατών των αυτοκινήτων οχημάτων. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η απαγόρευση εφαρμογής εγχρώμων ταινιών σε οχήματα ήταν υπερβολική και, ως εκ τούτου, δυσανάλογη προς τους επιδιωκόμενους σκοπούς ⁽⁴²⁾.

3.6. Προσωρινή αναστολή της πρόσβασης στην αγορά (άρθρο 6 του κανονισμού)

Όπου η αρμόδια αρχή ενός κράτους μέλους προορισμού αξιολογεί τα εμπορεύματα πριν αποφασίσει αν θα πρέπει να περιορίσει ή να αρνηθεί την πρόσβαση στην αγορά, η εν λόγω αρχή δεν θα πρέπει να μπορεί να λαμβάνει αποφάσεις για αναστολή της πρόσβασης στην αγορά, εκτός αν απαιτείται ταχεία παρέμβαση για την πρόληψη επιβλαβών συνεπειών για την ασφάλεια ή την υγεία των ατόμων ή την πρόληψη ζημίας του περιβάλλοντος ή για να προληφθεί η διάθεση των εμπορευμάτων στην αγορά όταν αυτό απαγορεύεται κατά κανόνα για λόγους δημόσιας ηθικής ή δημόσιας ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένης, για παράδειγμα, της πρόληψης του εγκλήματος (αιτιολογική σκέψη 29 του κανονισμού).

Σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 1 του κανονισμού, όταν η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προορισμού διενεργεί αξιολόγηση των προϊόντων, μπορεί να αναστείλει προσωρινά τη διαθεσιμότητα των εν λόγω προϊόντων στην αγορά του εν λόγω κράτους μέλους, μόνον αν:

- α) υπό κανονικές ή ευλόγως προβλέψιμες συνθήκες χρήσης, τα εμπορεύματα εγκυμονούν σοβαρό κίνδυνο για την ασφάλεια ή την υγεία των ατόμων ή για το περιβάλλον, περιλαμβανομένου και κινδύνου που δεν έχει άμεσες επιπτώσεις, γεγονός που απαιτεί ταχεία παρέμβαση της αρμόδιας αρχής· ή
- β) η διαθεσιμότητα των εμπορευμάτων ή αυτού του είδους εμπορευμάτων στην αγορά του εν λόγω κράτους μέλους απαγορεύεται κατά κανόνα σ' αυτό το κράτος μέλος για λόγους δημόσιας ηθικής ή δημόσιας ασφάλειας.

Όταν η αρμόδια αρχή κράτους μέλους αναστέλλει προσωρινά την πρόσβαση στην αγορά, θα πρέπει να ειδοποιεί αμέσως τον οικείο οικονομικό φορέα, την Επιτροπή και τα άλλα κράτη μέλη (άρθρο 6 παράγραφος 2 του κανονισμού). Αν ο λόγος της προσωρινής αναστολής είναι ότι, *υπό κανονικές ή ευλόγως προβλέψιμες συνθήκες χρήσης, τα εμπορεύματα εγκυμονούν σοβαρό κίνδυνο για την ασφάλεια ή την υγεία των ατόμων ή για το περιβάλλον, περιλαμβανομένου και κινδύνου που δεν έχει άμεσες επιπτώσεις πράγμα που απαιτεί ταχεία παρέμβαση της αρμόδιας αρχής*, η κοινοποίηση πρέπει να συνοδεύεται από λεπτομερή τεχνική ή επιστημονική τεκμηρίωση των λόγων για τους οποίους η υπόθεση εμπίπτει στο εν λόγω στοιχείο (άρθρο 6 παράγραφος 2 του κανονισμού).

⁽³⁹⁾ Απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 2008, *Dynamic Medien Vertriebs GmbH κατά Avides Media AG*, C-244/06, ECLI:EU:C:2008:85, σκέψη 48.

⁽⁴⁰⁾ Απόφαση της 10ης Απριλίου 2008, Επιτροπή κατά Πορτογαλικής Δημοκρατίας, C-265/06, ECLI:EU:C:2008:210, σκέψεις 38-41.

⁽⁴¹⁾ Οδηγία 92/22/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1992, σχετικά με τους υαλοπίνακες ασφαλείας και τα υλικά υαλοπινάκων για οχήματα με κινητήρα και τα ρυμολκούμενά τους (EE L 129 της 14.5.1992, σ. 11).

⁽⁴²⁾ Απόφαση της 10ης Απριλίου 2008, Επιτροπή κατά Πορτογαλικής Δημοκρατίας, C-265/06, ECLI:EU:C:2008:210, σκέψεις 38-48.

3.7. Διοικητική απόφαση (άρθρο 5 παράγραφοι 9 έως 13 του κανονισμού)

Με την ολοκλήρωση της αξιολόγησης των εμπορευμάτων, η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προορισμού μπορεί να αποφασίσει να λάβει διοικητική απόφαση σχετικά με τα προϊόντα τα οποία έχει αξιολογήσει (άρθρο 5 παράγραφος 9 του κανονισμού).

Όπως προαναφέρθηκε, η αμοιβαία αναγνώριση δεν αποτελεί απόλυτη αρχή. Ωστόσο, κάθε εξαίρεση από την αρχή αυτή πρέπει να αιτιολογείται επαρκώς. Η πρόσβαση στην αγορά εμπορευμάτων που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους δεν μπορεί να περιοριστεί ή να απαγορευθεί αποκλειστικά και μόνον επειδή οι εθνικοί κανόνες ορίζουν διαφορετικές απαιτήσεις για τα οικεία εμπορεύματα. Αν υπάρχει πραγματικός λόγος περιορισμού ή άρνησης της πρόσβασης στην αγορά, κάθε τέτοια απόφαση πρέπει να αιτιολογείται.

Μέχρι σήμερα, οι διοικητικές αποφάσεις σπανίως αναφέρουν τους λόγους περιορισμού ή άρνησης της πρόσβασης στην αγορά εμπορευμάτων που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους.

Στο άρθρο 5 παράγραφοι 10 έως 12 του κανονισμού απαριθμούνται οι κατηγορίες πληροφοριών που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στη διοικητική απόφαση.

Η διοικητική απόφαση πρέπει να περιέχει τους λόγους της απόφασης, οι οποίοι πρέπει να αναφέρονται κατά τρόπο επαρκώς ακριβή και αιτιολογημένο, ώστε να διευκολύνεται η αξιολόγηση της συμβατότητας της με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και τις απαιτήσεις του κανονισμού (άρθρο 5 παράγραφος 10 του κανονισμού). Ειδικότερα, στη διοικητική απόφαση πρέπει να περιλαμβάνονται οι ακόλουθες πληροφορίες (άρθρο 5 παράγραφος 11 του κανονισμού):

- α) ο εθνικός τεχνικός κανόνας επί του οποίου θεμελιώνεται η διοικητική απόφαση·
- β) ο θεμιτός λόγος δημόσιου συμφέροντος που δικαιολογεί την εφαρμογή του εθνικού τεχνικού κανόνα επί του οποίου εδράζεται η διοικητική απόφαση·
- γ) τα τεχνικά ή επιστημονικά στοιχεία που ελήφθησαν υπόψη από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προορισμού, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, τυχόν σχετικών αλλαγών στην τεχνολογία που προέκυψαν μετά τη θέση σε εφαρμογή του εθνικού τεχνικού κανόνα·
- δ) περίληψη των επιχειρημάτων (εάν υπάρχουν) που προβάλλονται από τον οικείο οικονομικό φορέα και τα οποία είναι σημαντικά προκειμένου να αξιολογηθεί αν τα εμπορεύματα κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά και αν το θεμιτό δημόσιο συμφέρον που καλύπτεται από τον εφαρμοστέο εθνικό τεχνικό κανόνα του κράτους μέλους προορισμού προστατεύεται επαρκώς, λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών των εν λόγω εμπορευμάτων·
- ε) τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η διοικητική απόφαση είναι πρόσφορη για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου και δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη του στόχου αυτού.

Για τους σκοπούς του άρθρου 5 παράγραφος 11 του κανονισμού, ως «θεμιτός λόγος δημόσιου συμφέροντος» νοείται οποιοσδήποτε από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 36 της ΣΛΕΕ ή οποιοσδήποτε άλλος επιτακτικός λόγος δημόσιου συμφέροντος (άρθρο 3 σημείο 14 του κανονισμού) ⁽⁴³⁾.

Η διοικητική απόφαση πρέπει να προσδιορίζει τα μέσα έννομης προστασίας που είναι διαθέσιμα βάσει του εθνικού δικαίου του κράτους μέλους προορισμού και να ορίζει τις προθεσμίες άσκησης των μέσων αυτών. Θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει αναφορά στη δυνατότητα των οικονομικών φορέων να χρησιμοποιήσουν το SOLVIT και τη νέα διαδικασία επίλυσης προβλημάτων (άρθρο 5 παράγραφος 12 του κανονισμού, βλ. επίσης τμήμα 3.10).

Η διοικητική απόφαση που περιορίζει ή αρνείται την πρόσβαση στην αγορά πρέπει να κοινοποιείται χωρίς καθυστέρηση στον οικονομικό φορέα. Η απόφαση δεν παράγει αποτελέσματα πριν από την κοινοποίησή της στον οικονομικό φορέα (άρθρο 5 παράγραφοι 9 και 13 του κανονισμού).

3.8. Κοινοποιήσεις στην Επιτροπή και στα άλλα κράτη μέλη

Οι αρμόδιες εθνικές αρχές πρέπει να κοινοποιούν στην Επιτροπή και στα άλλα κράτη μέλη:

- τις προσωρινές αναστολές (άρθρο 6 παράγραφος 2 του κανονισμού)·
- τις διοικητικές αποφάσεις (άρθρο 5 παράγραφος 9 του κανονισμού).

Για τους σκοπούς του άρθρου 5 παράγραφος 9 και του άρθρου 6 παράγραφος 2 του κανονισμού, θα πρέπει να χρησιμοποιείται το σύστημα πληροφοριών και επικοινωνίας για την εποπτεία της αγοράς (ICSMS) (άρθρο 11 παράγραφος 1 του κανονισμού).

Η Επιτροπή πρέπει να χρησιμοποιεί τις πληροφορίες που είναι διαθέσιμες στο ICSMS για τη μελλοντική αξιολόγηση του κανονισμού (άρθρο 14 παράγραφος 2 του κανονισμού).

⁽⁴³⁾ Βλ. επίσης τμήμα 3.5.1.

Οι προσωρινές αναστολές πρέπει να κοινοποιούνται αμέσως μέσω του ICSMS στην Επιτροπή και στα άλλα κράτη μέλη (άρθρο 6 παράγραφος 2 του κανονισμού).

Οι διοικητικές αποφάσεις πρέπει να κοινοποιούνται μέσω του ICSMS στην Επιτροπή και στα άλλα κράτη μέλη το αργότερο 20 εργάσιμες ημέρες μετά τη λήψη της απόφασης (άρθρο 5 παράγραφος 9 του κανονισμού).

Η κοινοποιηθείσα προσωρινή αναστολή ή διοικητική απόφαση θα πρέπει να αναφορτώνεται στο ICSMS.

Θεωρητικά, αν ένα μέτρο που κοινοποιείται μέσω του συστήματος ταχείας ανταλλαγής πληροφοριών (RAPEX) ⁽⁴⁴⁾ ή του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές (RASFF) ⁽⁴⁵⁾ αφορά εμπορεύματα που δεν καλύπτονται από την ενωσιακή νομοθεσία εναρμόνισης και τα οποία κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους, το εν λόγω μέτρο θα πρέπει επίσης να κοινοποιείται βάσει του κανονισμού, με τη χρήση του συστήματος ICSMS.

Σκοπός του κανονισμού είναι να απαλλάξει τα κράτη μέλη από το βάρος των διπλών κοινοποιήσεων σε περιπτώσεις στις οποίες απαιτείται κοινοποίηση για ένα μέτρο στο πλαίσιο δύο συστημάτων. Ως εκ τούτου, το άρθρο 7 ορίζει ότι, αν η διοικητική απόφαση ή η προσωρινή αναστολή είναι επίσης μέτρο που πρέπει να κοινοποιηθεί μέσω του RAPEX ή του RASFF, «δεν απαιτείται χωριστή κοινοποίηση στην Επιτροπή και στα άλλα κράτη μέλη βάσει του παρόντος κανονισμού», υπό τον όρο ότι πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις: α) η κοινοποίηση RAPEX ή RASFF αναφέρει ότι η κοινοποίηση λογίζεται και ως κοινοποίηση βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 2019/515 και β) παρέχονται τα αποδεικτικά στοιχεία που πληρούν τις απαιτήσεις του κανονισμού (ΕΕ) 2019/515.

Η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προορισμού είναι υπεύθυνη για την αναφόρτωση των εγγράφων που απαιτούνται βάσει του κανονισμού. Όπως προαναφέρθηκε, τα έγγραφα αυτά είναι η διοικητική απόφαση και η προσωρινή αναστολή (συνοδευόμενη από λεπτομερή τεχνική ή επιστημονική τεκμηρίωση σε περιπτώσεις στις οποίες βασίζεται σε σοβαρό κίνδυνο για την ασφάλεια ή την υγεία των ατόμων ή για το περιβάλλον).

3.9. Μέσα έννομης προστασίας κατά της διοικητικής απόφασης

Κάθε διοικητική απόφαση που λαμβάνεται από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προορισμού βάσει του κανονισμού πρέπει να προσδιορίζει τα μέσα έννομης προστασίας που είναι διαθέσιμα βάσει του εθνικού δικαίου και να ορίζει τις προθεσμίες άσκησης των μέσων αυτών (άρθρο 5 παράγραφος 12 του κανονισμού και αιτιολογική σκέψη 35 του κανονισμού), ώστε ο οικονομικός φορέας να μπορεί να προσβάλει την απόφαση ή να προσφύγει κατά της απόφασης. Οι διαθέσιμες επιλογές για την προσβολή των εν λόγω αποφάσεων εξαρτώνται από τα μέσα έννομης προστασίας που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο (διοικητικό εφετείο, εθνικά δικαστήρια ή άλλα εφετεία). Γενικά, τα εθνικά δικαστικά συστήματα παρέχουν, είτε άμεσα είτε κατόπιν διοικητικής προσφυγής, τη δυνατότητα άσκησης προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου κατά της διοικητικής απόφασης της αρμόδιας αρχής να περιορίσει ή να αρνηθεί την πρόσβαση στην αγορά.

Το άρθρο 8 του κανονισμού εισάγει νέα διαδικασία επίλυσης προβλημάτων, η οποία παρέχει αποτελεσματικά μέσα έννομης προστασίας και αποκαθιστά την εμπιστοσύνη στην αμοιβαία αναγνώριση. Η νέα αυτή διαδικασία ανατίθεται στο δίκτυο SOLVIT.

3.10. Τι είναι το SOLVIT;

Το SOLVIT είναι ένα υφιστάμενο δίκτυο κέντρων που συστάθηκαν από τα κράτη μέλη, το οποίο έχει ως στόχο να παρέχει ταχείες, αποτελεσματικές και άτυπες λύσεις για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα άτομα και οι επιχειρήσεις, όταν οι δημόσιες αρχές αρνούνται να τους αναγνωρίσουν τα δικαιώματα που τους παρέχει η ΕΕ στην ενιαία αγορά, με βάση τη σύσταση 2013/461/ΕΕ της Επιτροπής σχετικά με τις αρχές που διέπουν το SOLVIT ⁽⁴⁶⁾.

Το SOLVIT είναι ένας άτυπος, εξωδικαστικός μηχανισμός επίλυσης προβλημάτων που παρέχει εναλλακτική λύση στις δικαστικές διαδικασίες. Παρέχει πρακτικές λύσεις για τα άτομα και τις επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε διασυνοριακές καταστάσεις που συνδέονται με την ενιαία αγορά και προκαλούνται από δημόσια αρχή. Το SOLVIT είναι μια υπηρεσία που παρέχεται δωρεάν από την εθνική διοίκηση κάθε κράτους μέλους της ΕΕ, καθώς και της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν και της Νορβηγίας. Οι αρχές που διέπουν τη λειτουργία του καθορίζονται στη σύσταση 2013/461/ΕΕ της Επιτροπής, η οποία ορίζει ότι κάθε κράτος μέλος πρέπει να παρέχει σε ένα κέντρο SOLVIT επαρκείς πόρους ώστε να εξασφαλίζεται η συμμετοχή του στο δίκτυο ⁽⁴⁷⁾.

Η διαδικασία SOLVIT μπορεί να ενεργοποιείται από οικονομικούς φορείς που θίγονται από διοικητική απόφαση. Η σύσταση 2013/461/ΕΕ δεν ορίζει προθεσμία για την έναρξη της διαδικασίας SOLVIT. Ωστόσο, αν ένας οικονομικός φορέας αποφασίσει να χρησιμοποιήσει το SOLVIT, συνιστάται να υποβάλει τη διοικητική απόφαση στο SOLVIT το συντομότερο δυνατόν. Δεδομένου ότι

⁽⁴⁴⁾ Σύμφωνα με την οδηγία 2001/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Δεκεμβρίου 2001, για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων (ΕΕ L 11 της 15.1.2002, σ. 4).

⁽⁴⁵⁾ Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων (ΕΕ L 31 της 1.2.2002, σ. 1).

⁽⁴⁶⁾ Σύσταση 2013/461/ΕΕ της Επιτροπής, της 17ης Σεπτεμβρίου 2013, σχετικά με τις αρχές που διέπουν το SOLVIT (ΕΕ L 249 της 19.9.2013, σ. 10).

⁽⁴⁷⁾ Τμήμα IV, σημείο 2 της σύστασης 2013/461/ΕΕ.

το SOLVIT είναι άτυπος μηχανισμός, η προσφυγή στη διαδικασία SOLVIT δεν αναστέλλει τυχόν επίσημη προθεσμία για την άσκηση διοικητικής ή δικαστικής προσφυγής, ούτε αντικαθιστά τις προσφυγές αυτές. Αν, κατά τη διάρκεια μιας υπό εξέλιξη διαδικασίας SOLVIT, ένας οικονομικός φορέας ασκήσει δικαστική προσφυγή, αποτελεί συνήθη πρακτική να ειδοποιείται το κέντρο SOLVIT. Το κέντρο SOLVIT θα διακόψει τη διαδικασία SOLVIT και η εντολή του θα λήξει ⁽⁴⁸⁾.

Όταν τα εθνικά συστήματα προβλέπουν τη δυνατότητα διοικητικής προσφυγής κατά της διοικητικής απόφασης της αρμόδιας αρχής να περιορίσει ή να αρνηθεί την πρόσβαση στην αγορά ενώπιον της αρχής που είναι υπεύθυνη για την εποπτεία της εν λόγω αρμόδιας αρχής (ανάλογα με το σύστημα που εφαρμόζεται στο οικείο κράτος μέλος), ορισμένες αρχές αποφασίζουν να διακόψουν προσωρινά τη διαδικασία σε περίπτωση που βρίσκεται σε εξέλιξη διαδικασία επίλυσης προβλημάτων στο πλαίσιο του SOLVIT. Με τον τρόπο αυτόν η εποπτική αρχή έχει τη δυνατότητα να λάβει υπόψη τη διαδικασία SOLVIT.

Όλες τις υποθέσεις SOLVIT τις χειρίζονται δύο κέντρα SOLVIT, το κέντρο της χώρας καταγωγής και το επικεφαλής κέντρο ⁽⁴⁹⁾. Το κέντρο της χώρας καταγωγής βρίσκεται συνήθως στο κράτος μέλος του καταγγέλλοντος, ενώ το επικεφαλής κέντρο βρίσκεται στο κράτος μέλος της αρχής για την οποία έχει υποβληθεί καταγγελία. Το κέντρο της χώρας καταγωγής είναι αρμόδιο για τη νομική εκτίμηση του προβλήματος και την προετοιμασία της υπόθεσης πριν από την υποβολή της στο κέντρο SOLVIT της αρχής για την οποία έχει υποβληθεί καταγγελία ⁽⁵⁰⁾. Το επικεφαλής κέντρο είναι υπεύθυνο για την εξεύρεση λύσεων για τους αιτούντες, συμπεριλαμβανομένης της αποσαφήνισης του εφαρμοστέου ενωσιακού δικαίου, και θα πρέπει να ενημερώνει τακτικά το κέντρο της χώρας καταγωγής σχετικά με την κατάσταση προόδου της καταγγελίας ⁽⁵¹⁾.

Τα κέντρα SOLVIT χρησιμοποιούν ένα ασφαλές ηλεκτρονικό σύστημα για τον χειρισμό των υποθέσεων ⁽⁵²⁾. Αυτό καθιστά την επικοινωνία αποτελεσματική και ευνοεί την πλήρη διαφάνεια. Η Επιτροπή έχει πρόσβαση στο σύστημα, παρακολουθεί την ποιότητα του χειρισμού των υποθέσεων και παρέχει βοήθεια και διευκρινίσεις σε πολύπλοκες υποθέσεις.

3.11. Το SOLVIT και η διαδικασία επίλυσης προβλημάτων σύμφωνα με το άρθρο 8 του κανονισμού

Η διαδικασία SOLVIT που περιγράφεται στη σύσταση 2013/461/ΕΕ και η ειδική διαδικασία επίλυσης προβλημάτων που προβλέπεται στο άρθρο 8 του κανονισμού είναι διαφορετικές. Η κύρια διαφορά των διαδικασιών αυτών είναι η δυνατότητα των κέντρων SOLVIT να ζητούν από την Επιτροπή να διατυπώσει γνώμη.

Η διαδικασία SOLVIT που περιγράφεται στη σύσταση 2013/461/ΕΕ δεν παρέχει στα κέντρα SOLVIT τη δυνατότητα να ζητούν τη γνώμη της Επιτροπής. Ωστόσο, το άρθρο 8 παράγραφος 1 του κανονισμού προβλέπει ότι, όταν ένας οικονομικός φορέας έχει κινήσει διαδικασία SOLVIT, το κέντρο της χώρας καταγωγής ή το επικεφαλής κέντρο μπορεί να ζητήσει από την Επιτροπή να διατυπώσει γνώμη για να συμβάλει στην επίλυση της διαφοράς. Η ειδική αυτή διαδικασία εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι αρχές έχουν εκδώσει διοικητική απόφαση σύμφωνα με το άρθρο 5 του κανονισμού. Περιλαμβάνει τη δυνατότητα ένα κέντρο SOLVIT να ζητήσει από την Επιτροπή να αξιολογήσει αν η διοικητική απόφαση είναι συμβατή με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και τις απαιτήσεις του κανονισμού (άρθρο 8 παράγραφοι 1 και 2 του κανονισμού). Η διαδικασία επίλυσης προβλημάτων βάσει του κανονισμού προβλέπει μεγαλύτερες προθεσμίες από τη συνήθη διαδικασία SOLVIT, ώστε η Επιτροπή να έχει επαρκή χρόνο για την έκδοση της γνώμης.

⁽⁴⁸⁾ Τμήμα III, σημείο 6 της σύστασης 2013/461/ΕΕ.

⁽⁴⁹⁾ Τμήμα V.A, σημείο 1 της σύστασης 2013/461/ΕΕ.

⁽⁵⁰⁾ Τμήμα V.B, σημείο 2 της σύστασης 2013/461/ΕΕ.

⁽⁵¹⁾ Τμήμα V.G, σημείο 2 της σύστασης 2013/461/ΕΕ.

⁽⁵²⁾ Η διαδικτυακή βάση δεδομένων SOLVIT είναι αυτοτελής ενότητα του συστήματος πληροφόρησης για την εσωτερική αγορά. Δεδομένης αυτής της τεχνικής ενσωμάτωσης, οι κανόνες που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1024/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, σχετικά με τη διοικητική συνεργασία μέσω του Συστήματος Πληροφόρησης για την Εσωτερική Αγορά και την κατάργηση της απόφασης 2008/49/ΕΚ («κανονισμός IMI») (ΕΕ L 316 της 14.11.2012, σ. 1), όσον αφορά την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και των εμπιστευτικών πληροφοριών, ισχύουν επίσης και για τις διαδικασίες SOLVIT. Στη σύσταση SOLVIT προδιορίζονται περαιτέρω ορισμένες πτυχές της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο του SOLVIT, σύμφωνα με τον κανονισμό IMI.

Για να είναι ενήμεροι οι οικονομικοί φορείς σχετικά με τη διαθεσιμότητα της ειδικής διαδικασίας επίλυσης προβλημάτων του κανονισμού, όλες οι διοικητικές αποφάσεις που εκδίδονται από τις εθνικές αρχές βάσει του κανονισμού πρέπει να περιλαμβάνουν αναφορά στη δυνατότητα των οικονομικών φορέων να χρησιμοποιούν το SOLVIT και τη διαδικασία επίλυσης προβλημάτων που θεσπίζεται με το άρθρο 8 του κανονισμού (άρθρο 5 παράγραφος 12 του κανονισμού· βλ. επίσης τμήμα 3.7). Για παράδειγμα, η διοικητική απόφαση θα μπορούσε να περιλαμβάνει μια παράγραφο όπως η ακόλουθη.

«Μπορείτε να υποβάλετε την παρούσα απόφαση στο SOLVIT, υπό τους όρους που καθορίζονται στη σύσταση 2013/461/ΕΕ. Το κέντρο της χώρας καταγωγής ή το επικεφαλής κέντρο μπορεί να ζητήσει από την Επιτροπή να διατυπώσει γνώμη προκειμένου να συμβάλει στην επίλυση της διαφοράς, σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2019/515.»

Το SOLVIT ήταν πάντα διαθέσιμο στους οικονομικούς φορείς που αντιμετώπιζαν προβλήματα στην ενιαία αγορά. Το SOLVIT θα εξακολουθήσει να χειρίζεται με τον συνηθισμένο τρόπο άλλα προβλήματα που συνδέονται με την κυκλοφορία εμπορευμάτων σε άλλο κράτος μέλος, όπως η έλλειψη απάντησης από την αρμόδια αρχή ή η άρνηση έκδοσης απόφασης. Ωστόσο, τα προβλήματα αυτά δεν θα ενεργοποιούν την ειδική διαδικασία επίλυσης προβλημάτων που προβλέπεται στο άρθρο 8 του κανονισμού.

3.12. Η γνώμη της Επιτροπής στο πλαίσιο της διαδικασίας επίλυσης προβλημάτων του άρθρου 8 του κανονισμού

Αν η άτυπη προσέγγιση του SOLVIT αποτύχει και εξακολουθούν να υπάρχουν αμφιβολίες σχετικά με τη συμβατότητα της διοικητικής απόφασης με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, οποιοδήποτε από τα εμπλεκόμενα κέντρα SOLVIT μπορεί να ζητήσει από την Επιτροπή να εκδώσει γνώμη (άρθρο 8 παράγραφος 1 του κανονισμού). Σκοπός της γνώμης της Επιτροπής είναι να της δοθεί η δυνατότητα να αξιολογήσει αν η διοικητική απόφαση είναι συμβατή με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και τις απαιτήσεις του κανονισμού (άρθρο 8 παράγραφος 2 του κανονισμού). Μεταξύ άλλων, η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάζει τα έγγραφα και τις πληροφορίες που παρέχονται στο πλαίσιο της διαδικασίας SOLVIT. Μπορεί να ζητήσει πρόσθετες πληροφορίες ή έγγραφα μέσω του οικείου κέντρου SOLVIT (άρθρο 8 παράγραφος 3 του κανονισμού).

Εντός 45 εργάσιμων ημερών από την παραλαβή του αιτήματος διατύπωσης γνώμης (η προθεσμία δεν περιλαμβάνει τον χρόνο που χρειάζεται η Επιτροπή για την παραλαβή των προαναφερθεισών πρόσθετων πληροφοριών και εγγράφων), η Επιτροπή πρέπει να ολοκληρώσει την αξιολόγησή της και να εκδώσει γνώμη (άρθρο 8 παράγραφος 4 του κανονισμού). Στη γνώμη αυτή θα πρέπει να εξετάζεται αν η διοικητική απόφαση είναι συμβατή με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και τις απαιτήσεις του κανονισμού (άρθρο 8 παράγραφος 2 του κανονισμού). Κατά περίπτωση, η γνώμη θα πρέπει να επισημαίνει τυχόν ζητήματα τα οποία θα πρέπει να διευθετηθούν στην υπόθεση SOLVIT ή να διατυπώνει συστάσεις για να συμβάλει στην επίλυση της διαφοράς (άρθρο 8 παράγραφος 4 του κανονισμού). Η γνώμη της Επιτροπής πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά τη διαδικασία SOLVIT (άρθρο 8 παράγραφος 6 του κανονισμού).

Η Επιτροπή γνωστοποιεί τη γνώμη της μέσω του οικείου κέντρου SOLVIT στον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα και στις αρμόδιες αρχές. Κοινοποιεί επίσης τη γνώμη σε όλα τα κράτη μέλη μέσω του ICSMS (άρθρο 8 παράγραφος 6 του κανονισμού). Ο οικονομικός φορέας μπορεί να χρησιμοποιήσει τη γνώμη της Επιτροπής που αναφέρεται στο άρθρο 8 παράγραφος 4 του κανονισμού και να την καταστήσει διαθέσιμη σε κάθε σχετικό τρίτο.

Αν η Επιτροπή πληροφορηθεί ότι η υπόθεση έχει επιλυθεί κατά τη διάρκεια της περιόδου αξιολόγησης, δεν απαιτείται να εκδώσει γνώμη (άρθρο 8 παράγραφος 5 του κανονισμού).

Το γεγονός ότι η Επιτροπή εκδίδει γνώμη δεν θίγει τις εξουσίες που έχει βάσει του άρθρου 258 της ΣΛΕΕ (αιτιολογική σκέψη 40 του κανονισμού).

3.13. Ο ρόλος των σημείων επαφής για τα προϊόντα (άρθρο 9 του κανονισμού)

Ο κανονισμός καθιστά την κυκλοφορία εμπορευμάτων που δεν καλύπτονται από ενωσιακούς κανόνες εναρμόνισης στην αγορά άλλων κρατών μελών πολύ ευκολότερη σε σχέση με το παρελθόν, αλλά αναθέτει επίσης μεγαλύτερες ευθύνες στους οικονομικούς φορείς. Οι οικονομικοί φορείς πρέπει να γνωρίζουν τους σχετικούς εθνικούς κανόνες όχι μόνο στο κράτος μέλος στην αγορά του οποίου διαθέτουν νόμιμα τα προϊόντα τους, αλλά και στο κράτος μέλος προορισμού, για παράδειγμα να γνωρίζουν αν υπάρχει διαδικασία προέγκρισης.

Για να διασφαλιστεί ότι οι οικονομικοί φορείς δεν θα αφεθούν στην τύχη τους ως προς τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τα προϊόντα στα κράτη μέλη, ο κανονισμός διευκολύνει τη συλλογή αυτών των πληροφοριών μέσω σημείων επαφής για τα προϊόντα. Σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 1 του κανονισμού, τα σημεία επαφής για τα προϊόντα πρέπει να παρέχουν τις υπηρεσίες

τους σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2018/1724 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽³³⁾ (κανονισμός για την ενιαία ψηφιακή θύρα). Τα σημεία επαφής για τα προϊόντα θα πρέπει να διαθέτουν τον κατάλληλο εξοπλισμό και προσωπικό (άρθρο 9 παράγραφος 1 και αιτιολογική σκέψη 42 του κανονισμού), ώστε να μπορούν να διαδραματίσουν τον σημαντικό ρόλο τους στη διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ των εθνικών αρχών και των οικονομικών φορέων.

Τα σημεία επαφής για τα προϊόντα πρέπει να παρέχουν ηλεκτρονικά πληροφορίες σχετικά με τα εξής (άρθρο 9 παράγραφος 2 του κανονισμού):

- α) την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και την εφαρμογή του κανονισμού στην επικράτεια του κράτους μέλους τους, καθώς και πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 5 του κανονισμού·
- β) τα στοιχεία για την απευθείας επικοινωνία με τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους τους, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων των αρχών που είναι αρμόδιες για την εποπτεία της εφαρμογής των εθνικών τεχνικών κανόνων που ισχύουν στην επικράτεια του κράτους μέλους τους·
- γ) τα διαθέσιμα μέσα έννομης προστασίας και τις σχετικές διαδικασίες στην επικράτεια του κράτους μέλους τους, σε περίπτωση διαφοράς μεταξύ των αρμόδιων αρχών και οικονομικού φορέα, συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας επίλυσης προβλημάτων που περιγράφεται στο άρθρο 8 του κανονισμού.

Μολονότι τα σημεία επαφής για τα προϊόντα είναι υπεύθυνα για τη διάθεση των πλέον σημαντικών δεδομένων στους ιστότοπούς τους (βλ. άρθρο 9 παράγραφος 2 και αιτιολογική σκέψη 42 του κανονισμού), είναι επίσης δυνατή η απευθείας επικοινωνία των οικονομικών φορέων ή των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών με αυτά, και πρέπει να παρέχουν συμπληρωματικές πληροφορίες εντός 15 εργάσιμων ημερών από τη λήψη αιτήματος (άρθρο 9 παράγραφοι 3 και 4 του κανονισμού). Πρέπει να παρέχουν αυτές τις συμπληρωματικές πληροφορίες δωρεάν (άρθρο 9 παράγραφος 5 του κανονισμού). Τα σημεία επαφής για τα προϊόντα θα πρέπει να εκτελούν καθήκοντα που συνδέονται με την παροχή οποιονδήποτε πληροφοριών σχετικά με τα προϊόντα, συμπεριλαμβανομένων ηλεκτρονικών αντιγράφων των εθνικών τεχνικών κανόνων ή ηλεκτρονικής πρόσβασης προς αυτούς, με την επιφύλαξη των εθνικών κανόνων που διέπουν τη διανομή των εθνικών τεχνικών κανόνων (αιτιολογική σκέψη 42 του κανονισμού).

Οι εθνικές αρχές μπορούν επίσης να επικοινωνούν και να ζητούν πληροφορίες από τα σημεία επαφής για τα προϊόντα ή από τις αρχές άλλου κράτους μέλους (π.χ. του κράτους μέλους καταγωγής/πρώτης νόμιμης κυκλοφορίας) για την επαλήθευση των δεδομένων που παρέχονται από τους οικονομικούς φορείς κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης των εμπορευμάτων (βλ. άρθρα 5 και 9 και άρθρο 10 παράγραφος 3 του κανονισμού). Τα σημεία επαφής για τα προϊόντα μπορούν επίσης να χρησιμοποιούνται για να διευκολύνουν τις επαφές μεταξύ των σχετικών αρμόδιων αρχών (άρθρο 10 παράγραφος 3 του κανονισμού).

Ωστόσο, τα σημεία επαφής για τα προϊόντα δεν θα πρέπει να υποχρεούνται να παρέχουν αντίγραφα προτύπων ή ηλεκτρονική πρόσβαση προς πρότυπα τα οποία υπόκεινται σε δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας των φορέων ή οργανισμών τυποποίησης (αιτιολογική σκέψη 42 του κανονισμού).

Το άρθρο 10 του κανονισμού θεσπίζει κανόνες για τη διοικητική συνεργασία οι οποίοι ορίζουν τους σημαντικότερους τομείς στους οποίους είναι αναγκαία η αποτελεσματική συνεργασία των σημείων επαφής για τα προϊόντα και των εθνικών αρχών.

3.14. Διοικητική συνεργασία (άρθρο 10 του κανονισμού)

Ο κανονισμός ενισχύει τα σημεία επαφής για τα προϊόντα ως έναν από τους κύριους διαύλους επικοινωνίας για την αμοιβαία αναγνώριση και βελτιώνει την επικοινωνία μεταξύ των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών και των σημείων επαφής για τα προϊόντα.

Μία από τις μορφές διοικητικής συνεργασίας που προβλέπει ο κανονισμός είναι η ανταλλαγή υπαλλήλων μεταξύ των κρατών μελών και η διοργάνωση κοινών προγραμμάτων κατάρτισης και ευαισθητοποίησης για τις αρχές και τις επιχειρήσεις (άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του κανονισμού). Η Επιτροπή εξασφαλίζει τη συνεργασία μεταξύ των αρχών των κρατών μελών και των σημείων επαφής για τα προϊόντα, ενώ τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι αρμόδιες αρχές τους και τα σημεία επαφής για τα προϊόντα συμμετέχουν στις δραστηριότητες αυτές (άρθρο 10 παράγραφοι 1 και 2 του κανονισμού).

Η διοικητική συνεργασία είναι ιδιαίτερα σημαντική για την αξιολόγηση των εμπορευμάτων. Μέσω του συστήματος ICSMS, οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους προορισμού μπορούν να επικοινωνήσουν με τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους πρώτης νόμιμης κυκλοφορίας, αν χρειάζεται να ελέγξουν τις πληροφορίες που παρέχονται από τον οικονομικό φορέα (άρθρο 5 παράγραφος 7 του κανονισμού). Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να απαντούν στα εν λόγω αιτήματα εντός 15 εργάσιμων ημερών παρέχοντας κάθε σχετική πληροφορία για την επαλήθευση των στοιχείων και των εγγράφων που παρέσχε ο οικονομικός φορέας κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης των σχετικών εμπορευμάτων (άρθρο 10 παράγραφος 3 του κανονισμού).

⁽³³⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1724 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 2ας Οκτωβρίου 2018, για τη δημιουργία ενιαίας ψηφιακής θύρας με σκοπό την παροχή πρόσβασης σε πληροφορίες, σε διαδικασίες και σε υπηρεσίες υποστήριξης και επίλυσης προβλημάτων και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2012 (ΕΕ L 295 της 21.11.2018, σ. 1).

Τα σημεία επαφής για τα προϊόντα μπορούν να χρησιμοποιούνται για να διευκολύνουν τις επαφές μεταξύ των σχετικών αρμόδιων αρχών εντός της προθεσμίας των 15 εργάσιμων ημερών για την παροχή των ζητούμενων πληροφοριών (άρθρο 10 παράγραφος 3 του κανονισμού).

4. ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ — ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2015/1535 ΚΑΙ ΡΗΤΡΑ ΕΝΙΑΙΑΣ ΑΓΟΡΑΣ

Η οδηγία (ΕΕ) 2015/1535 αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την πρόληψη των τεχνικών εμποδίων στο εμπόριο για προϊόντα που δεν καλύπτονται από την ενωσιακή νομοθεσία εναρμόνισης ή καλύπτονται μόνο εν μέρει από την εν λόγω νομοθεσία. Συμβάλλει στην εξασφάλιση περισσότερης και καλύτερης αμοιβαίας αναγνώρισης, απαιτώντας από τα κράτη μέλη να κοινοποιούν στην Επιτροπή κάθε σχέδιο τεχνικών κανόνων για προϊόντα και υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας πριν από τη θέσπισή τους στο εθνικό δίκαιο.

Η οδηγία (ΕΕ) 2015/1535 και ο κανονισμός εφαρμόζονται σε διαφορετικά στάδια του κύκλου ζωής ενός τεχνικού κανόνα. Από κοινού, εξασφαλίζουν ότι οι εθνικοί κανόνες δεν δημιουργούν αδικαιολόγητα εμπόδια στο εμπόριο σε κανένα σημείο του κύκλου ζωής τους.

Η διαδικασία κοινοποίησης βάσει της οδηγίας (ΕΕ) 2015/1535 δίνει τη δυνατότητα στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη να εξετάζουν τους τεχνικούς κανόνες για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας που σχεδιάζουν να εγκρίνουν μεμονωμένα κράτη μέλη. Αποτρέπει την εμφάνιση νέων τεχνικών εμποδίων στο εμπόριο διασφαλίζοντας ότι η εθνική νομοθεσία είναι συμβατή με το ενωσιακό δίκαιο και τις αρχές της εσωτερικής αγοράς. Στο πλαίσιο της διαδικασίας παρέχεται επίσης η δυνατότητα στις επιχειρήσεις και σε άλλα ενδιαφερόμενα μέρη να διατυπώνουν παρατηρήσεις σχετικά με κοινοποιούμενα σχέδια στη βάση δεδομένων του συστήματος πληροφοριών για τους τεχνικούς κανόνες (TRIS).

Ένα κρίσιμο χαρακτηριστικό της διαδικασίας είναι οι νομικές συνέπειες της μη συμμόρφωσης. Το Δικαστήριο, στην απόφασή του στην υπόθεση C-194/94 ⁽⁵⁴⁾, διατύπωσε την αρχή ότι η παράβαση της υποχρέωσης κοινοποίησης [άρθρο 5 της οδηγίας (ΕΕ) 2015/1535] συνεπάγεται τη μη δυνατότητα εφαρμογής των οικείων τεχνικών κανόνων, ώστε αυτοί να μην είναι αντιτάξιμοι έναντι των ιδιωτών.

Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η οδηγία (ΕΕ) 2015/1535 πρέπει να ερμηνεύεται ως έχουσα άμεσο αποτέλεσμα, γεγονός που σημαίνει ότι οι ιδιώτες θα πρέπει να μπορούν να την επικαλούνται άμεσα σε υποθέσεις ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων στις οποίες αντιτίθενται στις αρμόδιες αρχές. Έκρινε επίσης ότι η εθνική νομοθεσία ήταν ανεφάρμοστη διότι δεν είχε κοινοποιηθεί. Το Δικαστήριο έκρινε ότι, αν οι μη κοινοποιηθέντες κανόνες παρέμεναν εκτελεστοί, θα ματαιώνονταν ο στόχος και ο σκοπός της οδηγίας, με αποτέλεσμα να μπαίνουν τα κράτη μέλη σε πειρασμό να μην προβαίνουν σε κοινοποίηση. Η απόφαση στην υπόθεση C-194/94 επηρέασε σημαντικά τον αντίκτυπο της οδηγίας (ΕΕ) 2015/1535. Ουσιαστικά, αυτό σημαίνει ότι οι εταιρείες δεν μπορούν να υποχρεωθούν να συμμορφωθούν με εθνικούς τεχνικούς κανόνες που δεν έχουν κοινοποιηθεί.

Ωστόσο, το γεγονός ότι ένας τεχνικός κανόνας έχει κοινοποιηθεί δεν σημαίνει ότι διασφαλίζεται η συμβατότητα της εφαρμογής του με το δίκαιο της Ένωσης. Ένας κοινοποιημένος τεχνικός κανόνας μπορεί να εξακολουθεί να επηρεάζει την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, ανάλογα με τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται από τις εθνικές αρχές. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΕ) 2019/515 σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση, ώστε να διασφαλίζεται η ορθή εφαρμογή του κανόνα κατά περίπτωση, κατά τρόπο που συνάδει με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης.

Για την ευαισθητοποίηση των εθνικών αρχών και των οικονομικών φορέων σχετικά με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο πρόβλεψης σαφών και αδιαμφισβήτητων «ρητρών ενιαίας αγοράς» στους εθνικούς τεχνικούς κανόνες τους (αιτιολογική σκέψη 16 του κανονισμού) με σκοπό τον περιορισμό του κινδύνου να εγείρουν ρυθμιστικούς φραγμούς στο εμπόριο ⁽⁵⁵⁾ και τη διευκόλυνση της εφαρμογής της εν λόγω αρχής. Στη διαδικασία κοινοποίησης βάσει της οδηγίας (ΕΕ) 2015/1535, η Επιτροπή συνιστά τακτικά, εφόσον ενδείκνυται, στις αρχές του οικείου κράτους μέλους να συμπεριλάβουν τη ρήτρα ενιαίας αγοράς στο κοινοποιημένο σχέδιο, όπως ορίζεται στην ανακοίνωση «Η δέσμη μέτρων για τα προϊόντα: Ενίσχυση της εμπιστοσύνης στην ενιαία αγορά» ⁽⁵⁶⁾. Στη συνέχεια διευκρινίζεται περαιτέρω η διατύπωση της ρήτρας.

Τα εμπορεύματα που διατίθενται νόμιμα στο εμπόριο σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή στην Τουρκία, ή που κατάγονται και διατίθενται νόμιμα στα συμβαλλόμενα μέρη της συμφωνίας ΕΟΧ τεκμαίρεται ότι συμμορφώνονται με τους κανόνες αυτούς. Η εφαρμογή των κανόνων αυτών υπόκειται στον κανονισμό (ΕΕ) 2019/515, της 19ης Μαρτίου 2019, σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των εμπορευμάτων που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους.

⁽⁵⁴⁾ Απόφαση της 30ής Απριλίου 1996, CIA Security κατά Signalson, C-194/94, ECLI:EU:C:1996:172. Βλ. επίσης απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2000, Unilever, C-443/98, ECLI:EU:C:2000:496, και απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, Ποινική διαδικασία κατά του X, C-390/18, ECLI:EU:C:2019:1112.

⁽⁵⁵⁾ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας (ΕΕ) 2015/1535 από το 2014 έως το 2015 [COM(2017) 788 final, σ. 5].

⁽⁵⁶⁾ Βλ. την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, της 19ης Δεκεμβρίου 2017, Η δέσμη μέτρων για τα προϊόντα: Ενίσχυση της εμπιστοσύνης στην ενιαία αγορά [COM(2017) 787 final].

5. ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2019/515 ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2001/95/ΕΚ

Η οδηγία 2001/95/ΕΚ για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων ⁽⁵⁷⁾ (στο εξής: ΟΓΑΠ) ορίζει ότι μόνον ασφαλή προϊόντα μπορούν να διατίθενται στην αγορά (άρθρο 3 της ΟΓΑΠ) και καθορίζει τις υποχρεώσεις των παραγωγών και των διανομέων ως προς την ασφάλεια των προϊόντων. Δίνει τη δυνατότητα στις αρμόδιες αρχές να απαγορεύουν κάθε επικίνδυνο προϊόν ή να λαμβάνουν οποιοδήποτε άλλο κατάλληλο μέτρο (άρθρο 8 της ΟΓΑΠ).

Η ΟΓΑΠ εφαρμόζεται στα καταναλωτικά προϊόντα, συγκεκριμένα σε εκείνα που υπόκεινται στην ενωσιακή νομοθεσία εναρμόνισης (όταν η εν λόγω νομοθεσία δεν περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις οι οποίες έχουν τον ίδιο στόχο με την οδηγία 2001/95/ΕΚ) και σε εκείνα που δεν αποτελούν αντικείμενο εναρμόνισης σε επίπεδο ΕΕ (άρθρο 1 παράγραφος 2 και άρθρο 2 στοιχείο α) της ΟΓΑΠ).

Ο κανονισμός εφαρμόζεται τόσο σε καταναλωτικά όσο και σε μη καταναλωτικά προϊόντα ή σε πτυχές προϊόντων που δεν καλύπτονται από την ενωσιακή νομοθεσία εναρμόνισης.

5.1. Μέτρα σχετικά με προϊόντα που θέτουν σε κίνδυνο την υγεία και την ασφάλεια των καταναλωτών

Η ΟΓΑΠ περιγράφει τη διαδικασία για την εφαρμογή κατάλληλων μέτρων από τις αρμόδιες αρχές σε περίπτωση που τα προϊόντα παρουσιάζουν κίνδυνο, όπως τα μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 8 παράγραφος 1 στοιχεία β) έως στ) της ΟΓΑΠ. Τα άρθρα 5 και 6 του κανονισμού δεν επηρεάζουν την εφαρμογή του άρθρου 8 παράγραφος 1 στοιχεία β) έως στ) και του άρθρου 8 παράγραφος 3 της οδηγίας 2001/95/ΕΚ (βλ. άρθρο 2 παράγραφος 6 του κανονισμού).

5.2. Μέτρα σχετικά με καταναλωτικά προϊόντα που παρουσιάζουν άλλους κινδύνους

Όσον αφορά τα καταναλωτικά προϊόντα, ο κανονισμός εφαρμόζεται όταν οι αρμόδιες αρχές ενός κράτους μέλους προτίθενται να περιορίσουν ή να αρνηθούν την πρόσβαση στην αγορά ενός καταναλωτικού προϊόντος που δεν καλύπτεται από την ενωσιακή νομοθεσία εναρμόνισης και κυκλοφορεί νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους, βάσει εθνικού τεχνικού κανόνα και για λόγους άλλους από τους κινδύνους για την υγεία και την ασφάλεια των καταναλωτών. Μια τέτοια περίπτωση θα μπορούσε να είναι, για παράδειγμα, όταν οι εν λόγω αρχές απαγορεύουν την κυκλοφορία ενός προϊόντος, παρότι δεν συνιστά κίνδυνο για την υγεία και την ασφάλεια των καταναλωτών, για περιβαλλοντικούς λόγους.

⁽⁵⁷⁾ ΕΕ L 11 της 15.1.2002, σ. 4.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Οδηγός σχετικά με τα άρθρα 34-36 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2021/C 100/03)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το μακροπρόθεσμο σχέδιο δράσης για τη βελτίωση της εφαρμογής και της επιβολής των κανόνων της ενιαίας αγοράς (στο εξής: σχέδιο δράσης για την επιβολή) ⁽¹⁾, το οποίο εγκρίθηκε τον Μάρτιο του 2020, θέτει στο επίκεντρό του την ενιαία αγορά και την επιβολή των κανόνων της. Η δράση 1 του σχεδίου δράσης για την επιβολή προβλέπει ότι η Επιτροπή θα παράσχει ειδικότερα εργαλεία καθοδήγησης για τις εθνικές αρχές και τα ενδιαφερόμενα μέρη, με σκοπό τη βελτίωση της συμμόρφωσης και την αποφυγή του κατακερματισμού της αγοράς. Προβλέπει επίσης την επικαιροποίηση του οδηγού για την εφαρμογή των άρθρων 34 έως 36 της ΣΛΕΕ.

Ως εκ τούτου, σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο η Επιτροπή έχει επικαιροποιήσει τον παρόντα οδηγό. Σκοπός του παρόντος εγγράφου είναι να διευκολύνει την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, να εντείνει την επιβολή των κανόνων και να συμβάλει στα οφέλη τα οποία η εσωτερική αγορά εμπορευμάτων μπορεί να αποφέρει για τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές στην ΕΕ. Επιπλέον, σκοπός του είναι να συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση της εφαρμογής των άρθρων 34-36 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) υπό το πρίσμα της πλέον συναφούς νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) στον συγκεκριμένο τομέα. Σκοπός του είναι επίσης να ενισχύσει τη συνεκτική εφαρμογή της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων σε ολόκληρη την εσωτερική αγορά, ώστε να αντιμετωπιστούν τυχόν εναπομείναντα εμπόδια και να αποφευχθεί η εμφάνιση νέων.

Ο παρών οδηγός βασίζεται στην προηγούμενη έκδοση του 2009 ⁽²⁾ και ενσωματώνει την πλέον συναφή νομολογία του ΔΕΕ των τελευταίων έντεκα ετών προκειμένου να παράσχει ολοκληρωμένη και επικαιροποιημένη επισκόπηση της εφαρμογής των άρθρων 34 έως 36 της ΣΛΕΕ. Ωστόσο, παρότι παρουσιάζει συνοπτικά τη σχετική νομολογία και παρέχει συμπληρωματικά σχόλια, δεν μπορεί να θεωρηθεί εξαντλητικός. Ο οδηγός δεν αποτελεί νομικά δεσμευτικό έγγραφο.

Η νομοθεσία της ΕΕ και οι δικαστικές αποφάσεις που αναφέρονται στον παρόντα οδηγό είναι διαθέσιμες στην *Eurlex* ⁽³⁾, ενώ οι αποφάσεις του Δικαστηρίου διατίθενται επίσης στην ιστοσελίδα του ΔΕΕ ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ COM(2020) 94 final της 10ης Μαρτίου 2020.

⁽²⁾ Οδηγός για την εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης που διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων (2010).

⁽³⁾ <http://eur-lex.europa.eu/el/index.htm>.

⁽⁴⁾ <http://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=el>. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στον οδηγό χρησιμοποιείται η αρίθμηση της ΣΛΕΕ και όταν γίνεται αναφορά στις αποφάσεις του Δικαστηρίου που εκδόθηκαν δυνάμει της συνθήκης ΕΚ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίδα
1. Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ...	41
2. ΟΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ	41
3. Το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ	42
3.1. Γενικοί όροι	42
3.1.1. Μη εναρμονισμένος τομέας	42
3.1.2. Έννοια του όρου «εμπορεύματα»	42
3.1.3. Αποδέκτες	43
3.1.4. Ενεργητικά και παθητικά μέτρα	44
3.2. Εδαφικό πεδίο εφαρμογής	45
3.3. Διασυνοριακό εμπόριο	45
3.4. Τύποι περιορισμών βάσει του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ	46
3.4.1. Ποσοτικοί περιορισμοί	46
3.4.2. Μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος	46
3.4.2.1. Περιορισμοί χρήσης	47
3.4.2.2. Μορφές πώλησης που εισάγουν διακρίσεις	48
3.5. Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης	49
4. ΤΥΠΟΙ ΜΕΤΡΩΝ	51
4.1. Εθνικές διατάξεις που αφορούν την εισαγωγή (άδειες εισαγωγής, επιθεωρήσεις και έλεγχοι)	51
4.2. Υποχρεώσεις διορισμού αντιπροσώπου ή παροχής αποθηκευτικών εγκαταστάσεων στο κράτος μέλος εισαγωγής	51
4.3. Εθνικές απαγορεύσεις συγκεκριμένων προϊόντων/ουσιών	52
4.4. Μέτρα σε επίπεδο τιμών	53
4.5. Διαδικασίες έγκρισης	55
4.5.1. Έγκριση τύπου	55
4.5.2. Ταξινόμηση οχημάτων	56
4.6. Περιορισμοί της διαφήμισης	56
4.7. Τεχνικοί κανόνες που περιέχουν απαιτήσεις όσον αφορά την εμφάνιση των εμπορευμάτων (βάρος, σύνθεση, παρουσίαση, επισήμανση, μορφή, μέγεθος, συσκευασία)	57
4.8. Γεωγραφικές ενδείξεις, σήματα ποιότητας, κίνητρα για την αγορά εθνικών προϊόντων	58
4.9. Περιορισμοί των εξ αποστάσεως πωλήσεων (πωλήσεις μέσω του Διαδικτύου, παραγγελίες δι' αλληλογραφίας κλπ.) .	59
4.10. Υποχρεώσεις παρακράτησης	59
4.11. Επιστροφή δαπανών και παράλληλες εισαγωγές	60
4.12. Υποχρέωση χρησιμοποίησης της εθνικής γλώσσας	62
4.13. Περιορισμοί στις εισαγωγές αγαθών προσωπικής χρήσης	62
5. ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	63
6. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΙΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ (ΑΡΘΡΟ 35 ΤΗΣ ΣΛΕΕ)	64
6.1. Ορισμός των «εξαγωγών»	64
6.2. Ποσοτικοί περιορισμοί και μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος	64

7.	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΥΣ ΣΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	66
7.1.	Άρθρο 36 της ΣΛΕΕ	66
7.1.1.	Δημόσια ηθική, δημόσια τάξη και ασφάλεια	67
7.1.2.	Προστασία της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων ή προφύλαξης των φυτών (αρχή της προφύλαξης)	68
7.1.3.	Προστασία των εθνικών θησαυρών καλλιτεχνικής, ιστορικής ή αρχαιολογικής αξίας	69
7.1.4.	Προστασία της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας	69
7.2.	Επιτακτικές ανάγκες	71
7.2.1.	Προστασία του περιβάλλοντος	72
7.2.2.	Προστασία των καταναλωτών	73
7.2.3.	Άλλες επιτακτικές ανάγκες	73
7.3.	Έλεγχος της αναλογικότητας	74
7.4.	Βάρος της απόδειξης	76
8.	ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΆΛΛΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΆΡΘΡΑ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ	76
8.1.	Θεμελιώδεις ελευθερίες	76
8.1.1.	Άρθρο 45 της ΣΛΕΕ – Ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων	76
8.1.2.	Άρθρα 49 και 56 της ΣΛΕΕ – Ελευθερία εγκατάστασης και ελεύθερη παροχή υπηρεσιών	77
8.1.3.	Άρθρο 63 και εξής της ΣΛΕΕ – Ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων και πληρωμών	79
8.2.	Άλλα σχετικά άρθρα της Συνθήκης	79
8.2.1.	Άρθρο 18 της ΣΛΕΕ – Απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας	79
8.2.2.	Άρθρα 28 και 30 της ΣΛΕΕ – Τελωνειακή ένωση	80
8.2.3.	Άρθρο 37 ΣΛΕΕ – Κρατικά μονοπώλια	80
8.2.4.	Άρθρο 107 της ΣΛΕΕ – Κρατικές ενισχύσεις	82
8.2.5.	Άρθρο 110 της ΣΛΕΕ – Φορολογικές διατάξεις	83
8.2.6.	Άρθρο 351 της ΣΛΕΕ	84
9.	ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΆΡΘΡΩΝ 34 ΚΑΙ 35 ΤΗΣ ΣΛΕΕ	84
9.1.	Άμεση εφαρμογή – ένδικη προστασία των ιδιωτών	84
9.2.	Το δίκτυο SOLVIT	84
9.3.	Διαδικασίες επί παραβάσει βάσει των άρθρων 258 και 260 της ΣΛΕΕ	85
9.3.1.	Διαδικασία επί παραβάσει	85
9.3.2.	Καταγγελίες	85
10.	ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	86
10.1.	Οδηγία (ΕΕ) 2015/1535 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Σεπτεμβρίου 2015, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών	86
10.2.	Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2019/515 – Ο κανονισμός περι «αμοιβαίας αναγνώρισης»	87
10.3.	Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2679/98 – για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων	87

1. Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Η εσωτερική αγορά είναι ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα της ΕΕ. Βρίσκεται στο επίκεντρο του ευρωπαϊκού εγχειρήματος, τροφοδότησε την οικονομική ανάπτυξη τις τελευταίες δεκαετίες και έχει αποφέρει απτά οφέλη στους Ευρωπαίους καταναλωτές και στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Η ομαλή λειτουργία της ενιαίας αγοράς καθίσταται ακόμη πιο ουσιώδης κατά τη διάρκεια υγειονομικών κρίσεων, όπως η πανδημία COVID-19. Επιτρέπει την ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων, διασφαλίζοντας τη διαθεσιμότητά τους και προσεγγίζοντας όσους έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη σε ολόκληρη την ΕΕ.

Η ακεραιότητα της ενιαίας αγοράς αποτελεί επίσης απαραίτητο εργαλείο που τροφοδοτεί τη συλλογική ανάκαμψη της οικονομίας όλων των κρατών μελών. Σε αυτό το πλαίσιο, η εσωτερική αγορά δεν επιτρέπει απλώς στους πολίτες της ΕΕ να απολαμβάνουν ευρύτερη επιλογή προϊόντων, αλλά ταυτόχρονα προσφέρει στους οικονομικούς φορείς της ΕΕ μια μεγάλη εγχώρια αγορά, τονώνει το εμπόριο και τον ανταγωνισμό και βελτιώνει την αποδοτικότητα.

Η σημερινή εσωτερική αγορά διευκολύνει την αγορά και την πώληση προϊόντων μεταξύ των 27 κρατών μελών της ΕΕ με συνολικό πληθυσμό άνω των 450 εκατομμυρίων και προσφέρει στους καταναλωτές μια ευρεία επιλογή προϊόντων. Ταυτόχρονα, η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων είναι επωφελής και για τις επιχειρήσεις, καθώς περίπου το 75 % των συναλλαγών στο εσωτερικό της ΕΕ αφορά εμπορεύματα. Η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά βοηθά τις επιχειρήσεις της ΕΕ να δημιουργήσουν ένα ισχυρό οικοδόμημα σε ένα ελεύθερο, πολύμορφο και ανταγωνιστικό περιβάλλον. Αυτή η ισχύς δίνει ώθηση στην ανάπτυξη και στη δημιουργία απασχόλησης στην ΕΕ και παρέχει στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις τους πόρους που χρειάζονται για να επιτύχουν στην παγκόσμια αγορά. Μια εσωτερική αγορά εμπορευμάτων η οποία λειτουργεί σωστά έχει, λοιπόν, καθοριστική σημασία για τη σημερινή και τη μελλοντική ευημερία της ΕΕ σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία ^(*).

Από νομική άποψη, η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων αποτέλεσε βασικό στοιχείο για τη δημιουργία και την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς. Τα άρθρα 34 έως 36 της ΣΛΕΕ ορίζουν το πεδίο και το περιεχόμενο αυτής της αρχής, απαγορεύοντας τους αδικαιολόγητους περιορισμούς στο εσωτερικό της ΕΕ όσον αφορά το εμπόριο. Ωστόσο, είναι εφαρμοστέα μόνο στους μη εναρμονισμένους τομείς.

Η νομοθεσία περί εναρμόνισης περιλαμβάνει κανονισμούς και οδηγίες της ΕΕ που έχουν ως στόχο τη δημιουργία κοινών κανόνων οι οποίοι θα εφαρμόζονται σε όλα τα κράτη μέλη. Ενώ οι κανονισμοί είναι άμεσα εφαρμοστέες και δεσμευτικές πράξεις που θα πρέπει να εφαρμόζονται στο σύνολό τους σε ολόκληρη την ΕΕ, οι οδηγίες είναι πράξεις που απλώς θέτουν έναν στόχο τον οποίο θα πρέπει να επιτύχουν όλα τα κράτη μέλη. Η εναρμονισμένη νομοθεσία έχει διασαφηνίσει την έννοια της εσωτερικής αγοράς σε πολλούς τομείς και, με τον τρόπο αυτόν, έχει οριοθετήσει την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων με συγκεκριμένους όρους για συγκεκριμένα προϊόντα. Παρ' όλα αυτά, παραμένει αναλλοίωτη η θεμελιώδης λειτουργία των αρχών της Συνθήκης ως ακρογωνιαίος λίθος και δίχτυ ασφαλείας για την εσωτερική αγορά.

Η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων σήμερα διέπεται από πολλές πολιτικές και εντάσσεται ομαλά σε μια υπεύθυνη εσωτερική αγορά η οποία εγγυάται εύκολη πρόσβαση σε προϊόντα υψηλής ποιότητας, σε συνδυασμό με υψηλό βαθμό προστασίας των άλλων δημόσιων συμφερόντων.

2. ΟΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

Οι βασικές διατάξεις της Συνθήκης οι οποίες διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων είναι:

- Το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ, το οποίο αφορά τις εισαγωγές στο εσωτερικό της ΕΕ και απαγορεύει τους «ποσοτικούς περιορισμούς, καθώς και όλα τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος» μεταξύ των κρατών μελών» ορίζει τα εξής: «Οι ποσοτικοί περιορισμοί επί των εισαγωγών, καθώς και όλα τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος, απαγορεύονται μεταξύ των κρατών μελών».
- Το άρθρο 35 της ΣΛΕΕ, το οποίο αφορά τις εξαγωγές από ένα κράτος μέλος προς ένα άλλο και παρομοίως απαγορεύει «τους ποσοτικούς περιορισμούς επί των εξαγωγών καθώς και όλα τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος». Ορίζει τα εξής: «Οι ποσοτικοί περιορισμοί επί των εξαγωγών καθώς και όλα τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος απαγορεύονται μεταξύ των κρατών μελών».
- Το άρθρο 36 της ΣΛΕΕ, το οποίο προβλέπει παρεκκλίσεις όσον αφορά τις προβλεπόμενες στα άρθρα 34 και 35 της ΣΛΕΕ ελευθερίες της εσωτερικής αγοράς, οι οποίες είναι αιτιολογημένες για συγκεκριμένους λόγους. Ορίζει τα εξής: «Οι διατάξεις των άρθρων 34 και 35 δεν αντιτίθενται στις απαγορεύσεις ή στους περιορισμούς εισαγωγών, εξαγωγών ή διαμετακομίσεων που δικαιολογούνται από λόγους δημοσίας ηθικής, δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας, προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων ή προφυλάξεως των φυτών, προστασίας των εθνικών θησαυρών που έχουν καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία, ή προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας. Οι απαγορεύσεις ή οι περιορισμοί αυτοί δεν δύνανται πάντως να αποτελούν ούτε μέσο αυθαιρέτων διακρίσεων ούτε συγκεκριμένο περιορισμό στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών».

^(*) Ανακοίνωση της Επιτροπής: Η Ενιαία Αγορά σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο – Ένα μοναδικό πλεονέκτημα που χρειάζεται ανανεωμένη πολιτική δέσμευση [COM(2018) 772 final].

Το κεφάλαιο της Συνθήκης που αφορά την απαγόρευση των ποσοτικών περιορισμών μεταξύ των κρατών μελών περιλαμβάνει επίσης διατάξεις του άρθρου 37 ΣΛΕΕ σχετικά με τη ρύθμιση κρατικών μονοπωλίων εμπορικού χαρακτήρα. Ο ρόλος και η σχέση αυτού του άρθρου με τα άρθρα 34-36 της ΣΛΕΕ εξετάζεται συνοπτικά στο κεφάλαιο 6 του παρόντος οδηγού, το οποίο καλύπτει και άλλα άρθρα της Συνθήκης.

3. ΤΟ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 34 ΤΗΣ ΣΛΕΕ

3.1. Γενικοί όροι

3.1.1. Μη εναρμονισμένοι τομείς

Παρότι τα άρθρα 34-36 της ΣΛΕΕ αποτελούν το θεμέλιο της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, δεν είναι το αποκλειστικό νομικό κριτήριο για την εκτίμηση της συμβατότητας των εθνικών μέτρων με τις διατάξεις που διέπουν την εσωτερική αγορά. Αυτά τα άρθρα της Συνθήκης εφαρμόζονται όταν ένα συγκεκριμένο προϊόν δεν καλύπτεται από νομοθεσία εναρμόνισης της ΕΕ ή καλύπτεται μόνο εν μέρει από νομοθεσία εναρμόνισης της ΕΕ. Αυτό συμβαίνει όταν οι τεχνικές προδιαγραφές ή οι όροι πώλησης ενός συγκεκριμένου προϊόντος υπόκεινται σε εναρμόνιση βάσει οδηγιών ή κανονισμών που εκδίδονται από την ΕΕ. Ως εκ τούτου, ο βασικός κανόνας είναι ότι όταν ένα ζήτημα έχει αποτελέσει αντικείμενο εξαντλητικής εναρμόνισης σε επίπεδο ΕΕ, κάθε εθνικό μέτρο που σχετίζεται με αυτό πρέπει να εκτιμάται υπό το πρίσμα των διατάξεων του συγκεκριμένου μέτρου εναρμόνισης και όχι των διατάξεων του πρωτογενούς δικαίου⁽⁶⁾. Ωστόσο, σε περιπτώσεις μη ορθής μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο δευτερογενούς νομοθεσίας η οποία αποσκοπεί στην άρση των φραγμών στην εσωτερική αγορά, οι ιδιώτες που έχουν θιγεί από την εν λόγω μη ορθή μεταφορά μπορούν να επικαλεστούν τις διατάξεις της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων προκειμένου να θεμελιώσουν την ευθύνη του οικείου κράτους μέλους λόγω παραβίασής του κοινοτικού δικαίου⁽⁷⁾.

Συνεπώς, όταν υφίσταται παράγωγη νομοθεσία, κάθε σχετικό εθνικό μέτρο πρέπει να εκτιμάται υπό το πρίσμα των εναρμονισμένων διατάξεων⁽⁸⁾. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μπορεί να θεωρηθεί πως οι εναρμονισμένες διατάξεις τεκμηριώνουν την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων θεσπίζοντας πραγματικά δικαιώματα και υποχρεώσεις που πρέπει να τηρούνται στην περίπτωση συγκεκριμένων προϊόντων.

Αυτό είναι ευδιάκριτο στην υπόθεση C-292/12 *Ragn-Sells*, η οποία αφορούσε ορισμένες ρήτρες της συγγραφής υποχρεώσεων που κατήρτισε ένας δήμος στο πλαίσιο της διαδικασίας ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης υπηρεσιών με αντικείμενο τη συλλογή και τη μεταφορά των αποβλήτων που παράγονται εντός των εδαφικών ορίων του. Το Δικαστήριο ανέφερε ότι, καθώς ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις μεταφορές αποβλήτων⁽⁹⁾ αποσκοπεί στη θέσπιση ενός εναρμονισμένου συστήματος διαδικασιών μέσω των οποίων να μπορεί να περιορίζεται η κυκλοφορία των αποβλήτων, με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος, δεν παρίσταται ανάγκη να εξετάζεται επιπλέον αν το εθνικό μέτρο είναι σύμφωνο προς τα άρθρα 34 ΣΛΕΕ έως 36 ΣΛΕΕ⁽¹⁰⁾. Ακόμη και μετά από αρκετές δεκαετίες άοκλης προσπάθειας του κοινοτικού νομοθέτη να εξασφαλίσει ένα σύστημα εναρμονισμένων κανόνων, οι διατάξεις της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων δεν έχουν καταστεί περιττές. Το πεδίο τους εξακολουθεί να είναι ευρύτατο. Δεν είναι ασυνήθιστο ορισμένοι τομείς να μην έχουν εναρμονιστεί καθόλου ή να υπόκεινται σε μερική μόνο εναρμόνιση. Όταν δεν είναι δυνατό να εντοπιστεί νομοθεσία εναρμόνισης ή η νομοθεσία αυτή δεν είναι εξαντλητική, εφαρμόζονται τα άρθρα 34-36 της ΣΛΕΕ. Από αυτή την άποψη, τα άρθρα της Συνθήκης λειτουργούν ως δίχτυ ασφαλείας, καθώς διασφαλίζουν τον διεξοδικό έλεγχο του συμβιβασμού με το δίκαιο της ΕΕ κάθε φραγμού στο εμπόριο εντός της εσωτερικής αγοράς.

3.1.2. Έννοια του όρου «εμπορεύματα»

Τα άρθρα 34 και 35 της ΣΛΕΕ περιλαμβάνουν τις εισαγωγές και εξαγωγές εμπορευμάτων και προϊόντων όλων των τύπων. Κάθε εμπόρευμα μπορεί να καλύπτεται από τα άρθρα της Συνθήκης, εφόσον έχει οικονομική αξία: «[υ]πό τον όρο εμπορεύματα, κατά την έννοια της [Συνθήκης], πρέπει να εννοηθούν τα αποτιμητά σε χρήμα προϊόντα που μπορούν να αποτελέσουν, ως τέτοια, αντικείμενο εμπορικών συναλλαγών»⁽¹¹⁾.

⁽⁶⁾ Βλ., για παράδειγμα, υπόθεση C-573/12 *Ålands Vindkraft* [2014] EU:C:2014:2037, σκέψη 57 και υπόθεση C-242/17 *L.E.G.O* [2018] ECLI:EU:C:2018:804, σκέψη 52.

⁽⁷⁾ Υπόθεση C-445/06 *Danske Slagterier* κατά *Bundesrepublik Deutschland* [2009] ECLI:EU:C:2009:178, σκέψη 26.

⁽⁸⁾ Υπόθεση C-309/02 *Radlberger Spitz* [2004] ECLI:EU:C:2004:799, σκέψη 53.

⁽⁹⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, για τις μεταφορές αποβλήτων (ΕΕ L 190 της 12.7.2006, σ. 1).

⁽¹⁰⁾ Υπόθεση C-292/12 *Ragn-Sells* [2013] ECLI:EU:C:2013:820, σκέψεις 49-50.

⁽¹¹⁾ Υπόθεση 7/68 *Επιτροπή* κατά *Ιταλίας* [1968] ECLI:EU:C:1968:51.

Στη νομολογία του, το Δικαστήριο έχει διασαφηνίσει τον ρηθό χαρακτηρισμό συγκεκριμένων προϊόντων. Για παράδειγμα, τα έργα τέχνης πρέπει να αντιμετωπίζονται ως εμπορεύματα ⁽¹²⁾. Τα κέρματα που δεν κυκλοφορούν πλέον ως νόμισμα εμπίπτουν επίσης στον ορισμό των εμπορευμάτων, όπως και τα χαρτονομίσματα και οι επιταγές ⁽¹³⁾, όχι όμως και οι δωρεές σε είδος ⁽¹⁴⁾. Τα απόβλητα πρέπει να θεωρούνται εμπόρευμα, ανεξαρτήτως της δυνατότητας ανακύκλωσης ή επαναχρησιμοποίησής τους ⁽¹⁵⁾. Η ηλεκτρική ενέργεια ⁽¹⁶⁾ και το φυσικό αέριο ⁽¹⁷⁾ θεωρούνται επίσης εμπορεύματα, όπως και το ανθρώπινο αίμα, το ανθρώπινο πλάσμα και τα φαρμακευτικά προϊόντα που προέρχονται από αυτά ⁽¹⁸⁾.

Ωστόσο, είναι σημαντικό να γίνει νομική διάκριση μεταξύ εμπορευμάτων και υπηρεσιών ανάλογα με τις ελευθερίες της Συνθήκης ⁽¹⁹⁾. Για παράδειγμα, ενώ οι ιχθύες είναι αναμφίβολα εμπορεύματα, τα δικαιώματα αλιείας και οι άδειες ερασιτεχνικού ψαρέματος δεν καλύπτονται απαραίτητως από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Αντιθέτως, συνιστούν «παροχή υπηρεσίας» κατά την έννοια των διατάξεων της Συνθήκης που αφορούν την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών ⁽²⁰⁾. Εάν ένα κρατικό μέτρο επηρεάζει τόσο την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών όσο και την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, το Δικαστήριο μπορεί να εξετάσει το μέτρο σε σχέση με αμφότερες τις ελευθερίες. Για παράδειγμα, στην υπόθεση 591/17 Αυστρία κατά Γερμανίας η οποία αφορούσε τέλος υποδομών και την απαλλαγή οχημάτων που είναι ταξινομημένα στη Γερμανία από τον φόρο επί των αυτοκινήτων οχημάτων, το Δικαστήριο εξέτασε το ζήτημα υπό το πρίσμα του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών βάσει του άρθρου 56 της ΣΛΕΕ. Έκρινε επίσης την υπόθεση σε σχέση με την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων βάσει των άρθρων 18 και 92 της ΣΛΕΕ, η οποία απαγορεύει κάθε διάκριση στον τομέα των μεταφορών ⁽²¹⁾.

3.1.3. Αποδέκτες

Τα άρθρα 34-36 της ΣΛΕΕ αφορούν τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη. Οι διατάξεις αυτές ερμηνεύονται διασταλτικά ώστε να είναι δεσμευτικές όχι μόνο για τις εθνικές αρχές, αλλά και για όλες τις άλλες αρχές μιας χώρας, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών και περιφερειακών αρχών ⁽²²⁾, καθώς και των δικαστικών ή διοικητικών φορέων ενός κράτους μέλους ⁽²³⁾. Αυτό προφανώς καλύπτει και τα μέτρα που λαμβάνουν όλοι οι φορείς που ιδρύονται βάσει του δημοσίου δικαίου ως «δημόσιοι φορείς». Επιπλέον, τα άρθρα 34-36 της ΣΛΕΕ μπορεί να εφαρμόζονται σε μέτρα που λαμβάνονται από μη κρατικούς φορείς ή άλλους φορείς ιδιωτικού δικαίου, υπό την προϋπόθεση ότι ασκούν ορισμένα κυρίαρχα καθήκοντα ή οι δραστηριότητές τους μπορούν να καταλογιστούν στο δημόσιο. Πράγματι, οι πράξεις ενός επαγγελματικού φορέα στον οποίο η εθνική νομοθεσία παρέχει κανονιστικές και πειθαρχικές εξουσίες σε σχέση με τον κλάδο του είναι δυνατό να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ ⁽²⁴⁾.

Το ίδιο ισχύει για δραστηριότητες φορέων που συστήνονται βάσει ιδιωτικού δικαίου αλλά ιδρύονται με νόμο και χρηματοδοτούνται κυρίως από το κράτος ή με υποχρεωτικές συνεισφορές επιχειρήσεων ενός συγκεκριμένου τομέα και/ή μέλη των οποίων διορίζονται από τις αρμόδιες αρχές ή υπόκεινται στην εποπτεία τους: οι εν λόγω δραστηριότητες μπορούν να καταλογιστούν στο δημόσιο ⁽²⁵⁾. Στην υπόθεση *Fra.bo*, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ εφαρμόζοταν οριζόντια σε οργανισμό πιστοποίησης ιδιωτικού δικαίου. Οι εθνικές αρχές θεωρούσαν ότι τα προϊόντα που πιστοποιούνταν από τον οργανισμό αυτό συνάδουν προς την εθνική νομοθεσία. Και, δυνάμει της αρμοδιότητας αυτής που είχε αποκτηθεί *de facto*, ο οργανισμός πιστοποίησης είχε την εξουσία να ρυθμίζει την είσοδο των προϊόντων, εν προκειμένω των χάλκινων συνδέσμων σωληνώσεων, στη γερμανική αγορά ⁽²⁶⁾. Το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει ότι οι δημόσιες δηλώσεις ενός δημοσίου υπαλλήλου, ακόμη και αν δεν έχουν νομική ισχύ, μπορούν να καταλογιστούν σε ένα κράτος μέλος και να αποτελέσουν εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Συγκεκριμένα, παρόμοια περιστατικά θα μπορούσαν να συμβούν εάν οι αποδέκτες των δηλώσεων μπορούν ευλόγως να υποθέσουν ότι πρόκειται για θέσεις που ο δημόσιος υπάλληλος διατυπώνει με το κύρος της ιδιότητάς του ⁽²⁷⁾.

⁽¹²⁾ Υπόθεση 7/68 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [1968] ECLI:EU:C:1968:51· υπόθεση 7/78 R. κατά *Thompson, Johnson και Woodiwiss* [1978] ECLI:EU:C:1978:209.

⁽¹³⁾ Υπόθεση C-358/93 *Bordessa* [1995] ECLI:EU:C:1995:54.

⁽¹⁴⁾ Υπόθεση C-318/07 *Persche*, [2009] ECLI:EU:C:2009:33, σκέψη 29.

⁽¹⁵⁾ Υπόθεση C-2/90, *Επιτροπή κατά Βελγίου* [1992] ECLI:EU:C:1992:310, σκέψεις 23-28.

⁽¹⁶⁾ Υπόθεση C-393/92 *Commune d'Almelo και λοιποί κατά NV Energiebedrijf Ijsselmij* [1994] ECLI:EU:C:1994:171.

⁽¹⁷⁾ Υπόθεση C-159/94 *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [1997] ECLI:EU:C:1997:501.

⁽¹⁸⁾ Υπόθεση C-421/09 *Humanplasma GmbH κατά Δημοκρατίας της Αυστρίας* [2010] ECLI:EU:C:2010:760, σκέψεις 27-30, όπως επιβεβαιώθηκε στην απόφαση C-296/15 *Medisanus* [2017] ECLI:EU:C:2017:431, σκέψη 53.

⁽¹⁹⁾ Βλ. σημείο 7.1.2 για πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τη σχέση μεταξύ των άρθρων 34-36 και 56 της ΣΛΕΕ.

⁽²⁰⁾ Υπόθεση C-97/98 *Peter Jägerskiöld κατά Torolf Gustafsson* [1999] ECLI:EU:C:1999:515.

⁽²¹⁾ Υπόθεση C-591/17 *Αυστρία κατά Γερμανίας* [2019] ECLI:EU:C:2019:504, σκέψεις 39-40.

⁽²²⁾ Υπόθεση C-1/90 *Aragonesa de Publicidad κατά Departamento de sanidad* [1991] ECLI:EU:C:1991:327.

⁽²³⁾ Υπόθεση 434/85 *Allen & Hanburys* [1988] ECLI:EU:C:1988:109, σκέψη 25· υπόθεση C-227/06, *Επιτροπή κατά Βελγίου* ECLI:EU:C:2008:160, σκέψη 37.

⁽²⁴⁾ Βλ. συνεκδικασθείσες υποθέσεις 266/87 και 267/87 R κατά *Royal Pharmaceutical Society of Great Britain* [1989] ECLI:EU:C:1989:205· υπόθεση C-292/92 *Hünernmund* [1993] ECLI:EU:C:1993:932.

⁽²⁵⁾ Βλ. υπόθεση 249/81 *Επιτροπή κατά Ιρλανδίας* (Buy Irish) [1982] ECLI:EU:C:1982:402· υπόθεση 222/82 *Apple and Pear Development Council* [1983] ECLI:EU:C:1983:370· υπόθεση C-325/00 *Επιτροπή κατά Γερμανίας* [2002] ECLI:EU:C:2002:633· υπόθεση C-227/06 *Επιτροπή κατά Βελγίου* [2008] ECLI:EU:C:2008:160.

⁽²⁶⁾ Υπόθεση C-171/11 *Fra.bo Spa κατά Deutsche Vereinigung des Gas und Wasserfaches eV (DVGW) — Technisch Wissenschaftlicher Verein* [2012] ECLI:EU:C:2012:453, σκέψεις 31-32.

⁽²⁷⁾ Υπόθεση C-470/03 *AGM-Cosmet SRI* [2007] ECLI:EU:C:2007:213.

Παρότι ο όρος «κράτος μέλος» έχει ερμηνευθεί διασταλτικά, γενικά δεν εφαρμόζεται σε «αμιγώς» ιδιωτικά μέτρα ή μέτρα που λαμβάνονται από ιδιώτες ή εταιρείες, καθώς αυτά δεν μπορούν να καταλογιστούν στο κράτος. Ωστόσο, στην υπόθεση 265/95 Επιτροπή κατά Γαλλίας το Δικαστήριο έκρινε ότι η παράλειψη της Γαλλίας να λάβει όλα τα αναγκαία και ανάλογα μέτρα προκειμένου να αποτραπούν επίζημιες ενέργειες ιδιωτών, εν προκειμένω Γάλλων γεωργών οι οποίοι είχαν σαμποτάρει τα εισαγόμενα γεωργικά εμπορεύματα, συνιστούσε παραβίαση του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 4 παράγραφος 3 της εν λόγω Συνθήκης ⁽²⁸⁾. Παρότι ο περιορισμός ήταν αποτέλεσμα ενεργειών ιδιωτών, κρίθηκε ότι ένα κράτος μέλος παραβίασε το δικαίο της ΕΕ λόγω της μη λήψης επαρκών μέτρων για την προστασία της ελεύθερης κυκλοφορίας αυτών των εμπορευμάτων.

Τέλος, το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ έχει επίσης εφαρμοστεί σε μέτρα που έχουν ληφθεί από θεσμικά όργανα της ΕΕ. Ωστόσο, όσον αφορά τον δικαστικό έλεγχο, επιβάλλεται να αναγνωρισθεί ευρεία διακριτική ευχέρεια στον νομοθέτη της ΕΕ. Κατά συνέπεια, η νομιμότητα ενός μέτρου που λαμβάνεται από θεσμικό όργανο της ΕΕ μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση μόνον όταν το μέτρο είναι προδήλως ακατάλληλο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου από το αρμόδιο θεσμικό όργανο σκοπού ⁽²⁹⁾.

3.1.4. Ενεργητικά και παθητικά μέτρα

Η εφαρμογή του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ, το οποίο συχνά χαρακτηρίζεται ως αμυντικό δικαίωμα, σε εθνικά μέτρα που παρεμποδίζουν τις διασυνοριακές συναλλαγές προϋποθέτει απαραίτητως δραστηριότητα εκ μέρους ενός κράτους. Κατά συνέπεια, τα μέτρα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ συνίστανται κατά κύριο λόγο σε δεσμευτικές διατάξεις της νομοθεσίας των κρατών μελών. Ωστόσο, και τα μη δεσμευτικά μέτρα μπορεί επίσης να συνιστούν παραβίαση του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ ⁽³⁰⁾. Αυτό συμβαίνει στην περίπτωση διοικητικών πρακτικών οι οποίες μπορεί να δημιουργήσουν εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων εάν είναι αρκούντως πάγιου και γενικευμένου χαρακτήρα ⁽³¹⁾.

Παραδείγματα διοικητικών πρακτικών που θεωρούνται ως μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος από το Δικαστήριο είναι τα εξής: συστηματική άρνηση χορήγησης έγκρισης τύπου για μηχανές γραμματοσήμανσης, η οποία συνιστούσε εκ φύσεως προστατευτική πρακτική ή πρακτική που εισάγει διακρίσεις ⁽³²⁾· συστηματικός χαρακτηρισμός προϊόντων με βάση φαρμακευτικά φυτά, τα οποία σε άλλα κράτη μέλη παράγονται ή διατίθενται στο εμπόριο νομίμως ως συμπληρώματα διατροφής, ως φαρμάκων εκ της λειτουργίας που επιτελούν και, ελλείψει άδειας κυκλοφορίας, απόσυρσή τους από την αγορά ⁽³³⁾· συστηματική κατάταξη βιταμινούχων παρασκευασμάτων ως «φαρμάκων» μετά τη νόμιμη παραγωγή και διάθεσή τους στο εμπόριο ως συμπληρωμάτων διατροφής εντός άλλων κρατών μελών όταν η περιεκτικότητά τους σε βιταμίνες είναι τριπλάσια ⁽³⁴⁾· και εξάρτηση της διάθεσης στην αγορά της Δανίας εμπλουτισμένων τροφίμων τα οποία παράγονται ή διατίθενται στο εμπόριο νομίμως σε άλλα κράτη μέλη από την απόδειξη ύπαρξης διατροφικής ανάγκης στον δανικό πληθυσμό ⁽³⁵⁾.

Δεδομένων των υποχρεώσεων των κρατών μελών βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ, το οποίο απαιτεί από αυτά να λαμβάνουν κάθε μέτρο ικανό να διασφαλίσει την εκτέλεση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Συνθήκη και την πρακτική αποτελεσματικότητα (effet utile) του δικαιού της ΕΕ, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ απαγορεύει όχι μόνο τις ενέργειες του κράτους που συνιστούν παραβίαση, αλλά και την αδράνεια. Αδράνεια μπορεί να προκύψει όταν ένα κράτος μέλος δεν λαμβάνει τα απαιτούμενα μέτρα για την αντιμετώπιση των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, ενώ το συγκεκριμένο εμπόδιο μπορεί επίσης να προέρχεται από ενέργειες ιδιωτών. Στην υπόθεση C-265/95, η Γαλλία κρίθηκε υπεύθυνη για ενέργειες Γάλλων γεωργών που προσπαθούσαν να περιορίσουν την εισαγωγή γεωργικών προϊόντων από γειτονικά κράτη μέλη προβαίνοντας σε παρακράτηση φορτηγών που μετέφεραν αυτά τα εμπορεύματα ή καταστρέφοντας το φορτίο τους. Το γεγονός ότι οι εθνικές αρχές δεν επενέβησαν για να αποτρέψουν αυτές τις πράξεις κρίθηκε ως παραβίαση του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ, διότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων στην επικράτειά τους με το να λαμβάνουν τα αναγκαία και κατάλληλα μέτρα για να αποτρέψουν κάθε περιορισμό του εμπορίου που οφείλεται σε πράξεις ιδιωτών ⁽³⁶⁾.

⁽²⁸⁾ Υπόθεση C-265/95 *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [1997] ECLI:EU:C:1997:595.

⁽²⁹⁾ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-154/04 και C-155/04 *Alliance for Natural Health* [2004] ECLI:EU:C:2004:848, σκέψεις 47 και 52.

⁽³⁰⁾ Υπόθεση 249/81 *Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (Buy Irish)* [1982] ECLI:EU:C:1982:402· υπόθεση C-227/06 *Επιτροπή κατά Βελγίου* [2008] ECLI:EU:C:2008:160.

⁽³¹⁾ Υπόθεση 21/84 *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [1985] ECLI:EU:C:1985:184· υπόθεση C-387/99 *Επιτροπή κατά Γερμανίας* [2004] ECLI:EU:C:2004:235, σκέψη 42· υπόθεση C-88/07 *Επιτροπή κατά Ισπανίας* [2009] ECLI:EU:C:2009:123· υπόθεση C-192/01 *Επιτροπή κατά Δανίας* [2003] ECLI:EU:C:2003:492, σκέψη 40.

⁽³²⁾ Υπόθεση 21/84 *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [1985] ECLI:EU:C:1985:184, σκέψεις 11-15.

⁽³³⁾ Υπόθεση C-88/07 *Επιτροπή κατά Ισπανίας* [2009] ECLI:EU:C:2009:123, σκέψεις 54-66, 116.

⁽³⁴⁾ Υπόθεση C-387/99 *Επιτροπή κατά Γερμανίας* [2004] ECLI:EU:C:2004:235, σκέψη 83.

⁽³⁵⁾ Υπόθεση C-192/01 *Επιτροπή κατά Δανίας* [2003] ECLI:EU:C:2003:492, σκέψη 40.

⁽³⁶⁾ Υποθέσεις C-265/95 *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [1997] ECLI:EU:C:1997:595, σκέψη 31· βλ. επίσης υπόθεση C-112/00 *Schmidberger* [2003] ECLI:EU:C:2003:333, σκέψη 60, ιδίως σχετικά με τους πιθανούς δικαιολογητικούς λόγους (ελευθερία έκφρασης και ελευθερία του συνέρχεσθαι).

Επιπλέον, το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ μπορεί να δημιουργεί υποχρέωση επίτευξης αποτελέσματος. Η υποχρέωση αυτή παραβιάζεται όταν ένα κράτος μέλος δεν επιτυγχάνει τους στόχους εξαιτίας της αδράνειάς του ή λόγω ανεπαρκούς δράσης. Για παράδειγμα, στην υπόθεση C-309/02 το Δικαστήριο έκρινε στο πλαίσιο προδικαστικής απόφασης ότι οι γερμανικοί κανόνες αντιβαίνουν στο άρθρο 34 της ΣΛΕΕ, λόγω της μη εξασφάλισης της αποτελεσματικής συμμετοχής ιδιωτών σε ένα γερμανικό σύστημα υποχρεωτικής παραλαβής επιστρεφόμενων κενών συσκευασιών ⁽³⁷⁾.

3.2. Εδαφικό πεδίο εφαρμογής

Η υποχρέωση τήρησης των διατάξεων των άρθρων 34-36 της ΣΛΕΕ εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Επιπλέον, οι διατάξεις της Συνθήκης μπορεί να εφαρμόζονται και σε ευρωπαϊκά εδάφη για τις εξωτερικές σχέσεις των οποίων είναι υπεύθυνο ένα κράτος μέλος, καθώς και στα εξαρτώμενα ή συνδεδεμένα με ένα κράτος μέλος υπερπόντια εδάφη ⁽³⁸⁾.

Το παράρτημα του παρόντος οδηγού περιλαμβάνει λεπτομερή κατάλογο των εδαφών στα οποία εφαρμόζεται το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ.

Όσον αφορά τις χώρες της ΕΖΕΣ που είναι συμβαλλόμενα μέρη στη συμφωνία για τον ΕΟΧ και την Τουρκία, οι εμπορευματικές συναλλαγές μεταξύ αυτών των χωρών και των κρατών μελών της ΕΕ διέπονται από τις διατάξεις ειδικών συμφωνιών και όχι από τις διατάξεις της ΣΛΕΕ. Ως εκ τούτου, τα προϊόντα που αναφέρονται στο άρθρο 8 παράγραφος 3 της συμφωνίας για τον ΕΟΧ και είναι καταγωγής Ισλανδίας, Λιχτενστάιν και Νορβηγίας απολαύουν ελεύθερης κυκλοφορίας στην ΕΕ δυνάμει του άρθρου 11 της συμφωνίας για τον ΕΟΧ. Τα βιομηχανικά προϊόντα καταγωγής Τουρκίας απολαύουν ελεύθερης κυκλοφορίας στην ΕΕ δυνάμει των άρθρων 5 έως 7 της απόφασης αριθ. 1/95 του συμβουλίου σύνδεσης ΕΚ-Τουρκίας για την οριστική φάση της τελωνειακής ένωσης ⁽³⁹⁾.

3.3. Διασυνοριακό εμπόριο

Το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ περιορίζεται στα εμπόδια στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Ως εκ τούτου, για την αξιολόγηση μιας περίπτωσης βάσει αυτής της διάταξης πρέπει να υπάρχει διασυνοριακό στοιχείο. Τα μέτρα αμιγώς εθνικού χαρακτήρα που επηρεάζουν μόνο τα εγχώρια προϊόντα δεν εμπίπτουν στο πεδίο των άρθρων 34-36 της ΣΛΕΕ. Προκειμένου ένα μέτρο να πληροί την απαίτηση ύπαρξης διασυνοριακού στοιχείου, αρκεί να είναι σε θέση να παρεμποδίσει έμμεσα ή δυνητικά το εμπόριο στο εσωτερικό της ΕΕ ⁽⁴⁰⁾.

Θεωρητικά, το απαιτούμενο διασυνοριακό στοιχείο βάσει των διατάξεων της Συνθήκης δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν τα εγχώρια προϊόντα τους λιγότερο ευνοϊκά από τα εισαγόμενα («αντίστροφη δυσμενής διάκριση»), αν και αυτό είναι απίθανο να συμβεί στην πράξη. Παρότι το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ εφαρμόζεται όταν ένα εγχώριο προϊόν επανεισάγεται ή εξέρχεται από το κράτος μέλος αλλά εισάγεται πάλι ⁽⁴¹⁾, δεν εφαρμόζεται όταν αποκλειστικός σκοπός της επανεισαγωγής είναι η καταστρατήγηση των εθνικών κανόνων ⁽⁴²⁾.

Η απαίτηση ύπαρξης διασυνοριακού στοιχείου μπορεί επίσης να ικανοποιείται και όταν το προϊόν βρίσκεται απλώς υπό διαμετακόμιση στο επίμαχο κράτος μέλος. Εν προκειμένω, το άρθρο 36 της ΣΛΕΕ κάνει σαφή αναφορά στους περιορισμούς «διαμετακομίσεων» ως καλυπτόμενων από τις διατάξεις των άρθρων 34 και 35 της ΣΛΕΕ.

Η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων εφαρμόζεται σε προϊόντα καταγωγής κρατών μελών και σε προϊόντα καταγωγής τρίτων χωρών τα οποία βρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία στα κράτη μέλη. Το άρθρο 29 της ΣΛΕΕ ορίζει ότι τα προϊόντα προελεύσεως τρίτων χωρών, για τα οποία έχουν τηρηθεί οι διατυπώσεις εισαγωγής και έχουν εισπραχθεί οι απαιτούμενοι δασμοί, θεωρούνται ότι βρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός κράτους μέλους. Στην υπόθεση C-30/01 *Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι βάσει του άρθρου 29 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ, τα μέτρα που λαμβάνονται για τους σκοπούς των ενδοενοσιακών συναλλαγών εφαρμόζονται πανομοιότυπα τόσο στα προϊόντα καταγωγής κρατών μελών όσο και στα προϊόντα προελεύσεως τρίτων χωρών ⁽⁴³⁾.

Κατά πάγια νομολογία, ένα εθνικό μέτρο δεν εξαιρείται από το πεδίο της απαγόρευσης των άρθρων 34-35 της ΣΛΕΕ απλώς και μόνο επειδή το εμπόδιο που δημιουργεί είναι μικρό και διότι υπάρχουν άλλες δυνατότητες διάθεσης των προϊόντων ⁽⁴⁴⁾. Ακόμη και αν ένα μέτρο είναι σχετικά μικρής οικονομικής σημασίας, η γεωγραφική εφαρμογή του περιορίζεται μόνο σε ένα πολύ μικρό τμήμα του εθνικού εδάφους ⁽⁴⁵⁾ ή επηρεάζει μόνο μικρό αριθμό εισαγωγών/εξαγωγών ή οικονομικών φορέων, μπορεί να συνιστά απαγορευμένο μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος.

⁽³⁷⁾ Υπόθεση C-309/02 *Radlberger Spitz* [2004] ECLI:EU:C:2004:799, σκέψη 80.

⁽³⁸⁾ Βλ. άρθρο 355 της ΣΛΕΕ.

⁽³⁹⁾ ΕΕ L 35 της 13.2.1996, σ. 1.

⁽⁴⁰⁾ Υπόθεση 8/74 *Dassonville*, [1974] ECLI:EU:C:1974:82, σκέψη 5.

⁽⁴¹⁾ Υπόθεση 78/70 *Deutsche Grammophon* κατά *Metro* [1971] ECLI:EU:C:1971:59.

⁽⁴²⁾ Υπόθεση 229/83 *Leclerc* κατά *Au Ble Vert* [1985] ECLI:EU:C:1985:1.

⁽⁴³⁾ Υπόθεση C-30/01 *Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [2003] ECLI:EU:C:2003:489, σκέψεις 49-54.

⁽⁴⁴⁾ Υπόθεση 177/82 *Van de Haar* [1984] ECLI:EU:C:1984:144· 269/83 *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [1985] ECLI:EU:C:1985:115· 103/84 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [1986] ECLI:EU:C:1986:229.

⁽⁴⁵⁾ Υπόθεση C-67/97 *Ditlev Blühme* [1998] ECLI:EU:C:1998:584.

Ωστόσο, διακριτή περίπτωση αποτελούν τα κρατικά μέτρα τα οποία είναι πολύ αβέβαια και έμμεσα για να έχουν περιοριστικά αποτελέσματα στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών ⁽⁴⁶⁾. Για παράδειγμα, στην υπόθεση C-297/05 το Δικαστήριο έκρινε ότι μια διοικητική διατύπωση που εφαρμόζεται στις Κάτω Χώρες και αφορά την αναγνώριση των οχημάτων που εισάγονται στη χώρα πριν από την ταξινόμησή τους «δεν είναι δυνατόν να έχει οποιαδήποτε ανασχετική επίπτωση επί της εισαγωγής οχήματος εντός του οικείου κράτους μέλους ή να καθιστά παρόμοια εισαγωγή λιγότερο συμφέρουσα» ⁽⁴⁷⁾. Ως εκ τούτου, το συγκεκριμένο μέτρο δεν ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ.

3.4. Τύποι περιορισμών βάσει του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ

3.4.1. Ποσοτικοί περιορισμοί

Ως ποσοτικοί περιορισμοί έχουν οριστεί τα μέτρα τα οποία ισοδυναμούν με ολικό ή μερικό περιορισμό των εισαγωγών ή των εμπορευμάτων σε καθεστώς διαμετακόμισης ⁽⁴⁸⁾. Τέτοια μέτρα είναι η ρητή απαγόρευση των εισαγωγών ή η επιβολή συστήματος ποσοτώσεων ⁽⁴⁹⁾. Με άλλα λόγια, οι ποσοτικοί περιορισμοί εφαρμόζονται όταν έχουν καλυφθεί ορισμένα όρια εισαγωγών ή εξαγωγών. Ωστόσο, στο άρθρο 34 της ΣΛΕΕ υπάγονται μόνο οι ποσοτώσεις μη δασμολογικού χαρακτήρα, καθώς οι ποσοτώσεις δασμολογικού χαρακτήρα καλύπτονται από το άρθρο 30 της ΣΛΕΕ, το οποίο απαγορεύει την επιβολή εισαγωγικών και εξαγωγικών δασμών ή φορολογικών επιβαρύνσεων ισοδύναμου αποτελέσματος.

Ένας ποσοτικός περιορισμός μπορεί να βασίζεται σε κανονιστικές διατάξεις ή απλώς να αποτελεί διοικητική πρακτική. Ως εκ τούτου, ακόμη και ένα συγκεκριμένο ή κρυφό σύστημα ποσοτώσεων εμπίπτει στο άρθρο 34 της ΣΛΕΕ.

3.4.2. Μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος

Ο όρος «μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος» είναι πολύ ευρύτερος από έναν ποσοτικό περιορισμό. Μολονότι είναι δύσκολο να οριστεί σαφής διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στους ποσοτικούς περιορισμούς και τα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος, αυτό δεν έχει μεγάλη πρακτική σημασία, διότι οι διατάξεις εφαρμόζονται γενικά με τον ίδιο τρόπο τόσο στους ποσοτικούς περιορισμούς όσο και στα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος.

Στην υπόθεση *Dassonville*, το Δικαστήριο όρισε μια ερμηνεία της έννοιας και του πεδίου εφαρμογής των μέτρων ισοδύναμου αποτελέσματος ⁽⁵⁰⁾:

«Κάθε εμπορικός κανόνας των κρατών μελών που δύναται να παρακωλύσει, άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το ενδοκοινοτικό εμπόριο πρέπει να θεωρείται μέτρο τα οποίο έχει ισοδύναμο αποτέλεσμα με τους ποσοτικούς περιορισμούς».

Ο ορισμός αυτός έχει επιβεβαιωθεί σε μεταγενέστερη νομολογία με μικρές παραλλαγές. Ο όρος «εμπορικοί κανόνες» δεν χρησιμοποιείται συνήθως σήμερα, καθώς η μέθοδος *Dassonville* δεν περιορίζεται πλέον στους εμπορικούς κανόνες αλλά καλύπτει επίσης, παραδείγματος χάριν, τεχνικούς κανονισμούς και ακόμη και μη δεσμευτικές πράξεις.

Στην υπόθεση *Dassonville*, το Δικαστήριο τόνισε ότι το σημαντικότερο στοιχείο για να καθοριστεί αν ένα εθνικό μέτρο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ είναι το αποτέλεσμά του (...δύναται να παρακωλύσει, άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά...) ⁽⁵¹⁾. Κατά συνέπεια, για να εμπίπτει ένα εθνικό μέτρο στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ δεν είναι απαραίτητο να εμπεριέχει στοιχείο διάκρισης.

Η απόφαση ορόσημο του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Cassis de Dijon* ⁽⁵²⁾ επιβεβαίωσε αυτή την προσέγγιση. Αναγνωρίζοντας ότι οι διαφορές ανάμεσα στους εθνικούς κανόνες των κρατών μελών θα μπορούσαν να παρεμποδίσουν τις εμπορευματικές συναλλαγές, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ θα μπορούσε επίσης να καλύπτει και εθνικά μέτρα που εφαρμόζονται εξίσου σε εγχώρια και εισαγόμενα προϊόντα. Σε αυτή την περίπτωση, τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να παρεκκλίνουν βάσει όχι μόνο του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ αλλά και των επιτακτικών αναγκών, μια έννοια που για πρώτη φορά διατυπώθηκε σε αυτή την απόφαση.

⁽⁴⁶⁾ Υπόθεση C-379/92 *Peralta* [1994] ECLI:EU:C:1994:296· υπόθεση C-44/98 *BASF* [1999] ECLI:EU:C:1999:440. Πρβλ. επίσης υπόθεση C-20/03 *Burmanjer* [2005] ECLI:EU:C:2005:307.

⁽⁴⁷⁾ Υπόθεση C-297/05 *Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών* [2007] ECLI:EU:C:2007:531, σκέψη 63.

⁽⁴⁸⁾ Υπόθεση 2/73 *Riseria Luigi Geddo κατά Ente Nazionale Risi* [1973] ECLI:EU:C:1973:89.

⁽⁴⁹⁾ Υπόθεση 13/68 *Salgoil SpA κατά Υπουργείου Εξωτερικού Εμπορίου της Ιταλικής Δημοκρατίας* [1968] ECLI:EU:C:1968:54.

⁽⁵⁰⁾ Υπόθεση 8/74 *Dassonville* [1974] ECLI:EU:C:1974:82. Για το ιστορικό υπόβαθρο, βλ. οδηγία 70/50/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1969, με βάση τις διατάξεις του άρθρου 33 παράγραφος 7, περί κατάργησης των μέτρων ισοδύναμου αποτελέσματος για τους ποσοτικούς περιορισμούς στις εισαγωγές που δεν καλύπτονται από άλλες διατάξεις που έχουν θεσπιστεί με βάση την Συνθήκη ΕΟΚ (ΕΕ L 13 της 19.1.1970, σ. 29).

⁽⁵¹⁾ Υπόθεση 8/74 *Dassonville* [1974] ECLI:EU:C:1974:82, σκέψη 5.

⁽⁵²⁾ Υπόθεση 120/78 *Rewe Zentrale κατά Bundesmonopolverwaltung für Branntwein* [1979] ECLI:EU:C:1979:42.

Συνοπτικά, το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ εφαρμόζεται σε εθνικά μέτρα που εισάγουν διακρίσεις σε βάρος των εισαγομένων εμπορευμάτων (μέτρα που εφαρμόζονται με διακρίσεις) και σε εθνικά μέτρα τα οποία από νομική άποψη φαίνεται να εφαρμόζονται εξίσου στα εγχώρια και τα εισαγόμενα εμπορεύματα, αλλά στην πραγματικότητα επιβάλλουν πρόσθετη επιβάρυνση στις εισαγωγές (μέτρα που εφαρμόζονται χωρίς διακρίσεις) ⁽⁵³⁾. Η επιβάρυνση αυτή απορρέει από το γεγονός ότι τα εισαγόμενα εμπορεύματα πρέπει να συμμορφώνονται με δύο δέσμες κανόνων – τους κανόνες που προβλέπονται στο κράτος μέλος παραγωγής και τους κανόνες που προβλέπονται στο κράτος μέλος εισαγωγής.

Ακολούθως, στα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό περιλαμβάνεται επίσης κάθε άλλο μέτρο που είναι ικανό να παρεμποδίσει την πρόσβαση στην αγορά ⁽⁵⁴⁾. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο ανέφερε τα εξής στην υπόθεση *Επιτροπή κατά Ισπανίας* ⁽⁵⁵⁾: «καθίσταται σαφές από τη νομολογία ότι ένα μέτρο, ακόμη και αν δεν έχει ως σκοπό ή αποτέλεσμα τη λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση προϊόντων από άλλα κράτη μέλη, περιλαμβάνεται στην έννοια του μέτρου ισοδυνάμου αποτελέσματος με ποσοτικό περιορισμό κατά την έννοια του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ εάν παρεμποδίζει την πρόσβαση στην αγορά ενός κράτους μέλους εμπορευμάτων καταγωγής άλλων κρατών μελών».

Η παραδοχή στην οποία βασίζεται το λεγόμενο κριτήριο της πρόσβασης στην αγορά είναι ότι οι προϋποθέσεις πρόσβασης είναι σχετικά επαχθέστερες για τα εισαγόμενα προϊόντα. Συχνά, το Δικαστήριο δίνει έμφαση στην αξιολόγηση του αν το οικείο μέτρο μπορεί να επηρεάζει σημαντικά τη συμπεριφορά των καταναλωτών, καθιστώντας λιγότερο ελκυστική την αγορά ενός εισαγομένου προϊόντος ⁽⁵⁶⁾.

Ως εκ τούτου, ο ορισμός των μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος είναι ευρύς και εξελίσσεται διαρκώς. Για παράδειγμα, στην υπόθεση C-591/17 *Αυστρία κατά Γερμανίας* το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το τέλος υποδομών και η απαλλαγή οχημάτων που είναι ταξινομημένα στη Γερμανία από τον φόρο επί των αυτοκινήτων οχημάτων ήταν ικανά να εμποδίσουν την πρόσβαση προϊόντων καταγωγής άλλων κρατών μελών στη γερμανική αγορά και, συνεπώς, συνιστούσαν περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Το Δικαστήριο επισήμανε ότι ακόμη και αν το τέλος υποδομών δεν επιβαλλόταν σε αυτά καθεαυτά τα μεταφερόμενα προϊόντα, ενδέχεται, ωστόσο, να επηρεάσει τα εμπορεύματα που παραδίδονται με επιβατηγά αυτοκίνητα οχήματα βάρους έως 3,5 τόνων τα οποία είχαν ταξινομηθεί σε άλλο κράτος μέλος εκτός της Γερμανίας ⁽⁵⁷⁾.

Ένα ακόμη παράδειγμα του δυναμικού χαρακτήρα της έννοιας ενός μέτρου ισοδυνάμου αποτελέσματος είναι η υπόθεση C-573/12 *Ålands Vindkraft*, η οποία αφορούσε ένα εθνικό καθεστώς στήριξης για την πράσινη ηλεκτρική ενέργεια. Πιστοποιητικά βάσει του συγκεκριμένου καθεστώτος χορηγήθηκαν μόνο σε Σουηδούς παραγωγούς ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, ακόμη και αν η ηλεκτρική ενέργεια που προμηθεύουν ή χρησιμοποιούν μπορεί να περιλαμβάνει και εισαγόμενη ηλεκτρική ενέργεια. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το καθεστώς αυτό είναι ικανό να εμποδίσει, τουλάχιστον έμμεσα και εν δυνάμει, τις εισαγωγές (πράσινης) ηλεκτρικής ενέργειας από άλλα κράτη μέλη. Το Δικαστήριο επισήμανε ότι η εκ μέρους κράτους μέλους παράλειψη λήψεως επαρκών μέτρων για την αποτροπή εμποδίων που δημιουργούνται στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων μπορεί να αποτελέσει εξίσου σοβαρό εμπόδιο για το ενδοενοσιακό εμπόριο με μια θετική ενέργεια. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η επίμαχη νομοθεσία συνιστούσε μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό επί των εισαγωγών ⁽⁵⁸⁾.

3.4.2.1. Περιορισμοί χρήσης

Σχετικά πρόσφατα στη νομολογία του Δικαστηρίου αναπτύχθηκε μία κατηγορία περιορισμών: οι περιορισμοί της χρήσης. Οι περιορισμοί αυτοί χαρακτηρίζονται ως εθνικοί κανόνες που επιτρέπουν την πώληση ενός προϊόντος, αλλά επιβάλλουν σχετικούς περιορισμούς στη χρήση του. Οι περιορισμοί της χρήσης μπορεί να περιλαμβάνουν περιορισμούς που αφορούν τον σκοπό ή τη μέθοδο της συγκεκριμένης χρήσης, το πλαίσιο ή τον χρόνο της χρήσης, την έκταση της χρήσης ή τους τύπους χρήσης. Τέτοιου είδους μέτρα μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να αποτελούν μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό.

Συναφώς, θα μπορούσαν να αναφερθούν τρεις υποθέσεις. Πρώτον, η υπόθεση *Επιτροπή κατά Πορτογαλίας* ⁽⁵⁹⁾, η οποία αφορούσε έναν πορτογαλικό νόμο που απαγόρευε την εφαρμογή εγχρώμων ταινιών στους υαλοπίνακες των αυτοκινήτων οχημάτων. Η Επιτροπή υποστήριξε ότι οι ενδεχομένως ενδιαφερόμενοι, έμποροι ή ιδιώτες, γνωρίζοντας ότι δεν επιτρέπεται να εφαρμόσουν τις

⁽⁵³⁾ Παράδειγματα μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος αποτελούν οι απαιτήσεις σχετικά με τη σύνθεση ή οποιοσδήποτε άλλες προδιαγραφές προϊόντων, ο περιορισμός των διαύλων διανομής και η προτίμηση σε εγχώρια προϊόντα.

⁽⁵⁴⁾ Βλ., μεταξύ άλλων, υπόθεση C-110/05 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [2009], ECLI:EU:C:2009:66, σκέψη 37, υπόθεση C-456/10 *ANETT* [2012], ECLI:EU:C:2012:241 και υπόθεση C-148/15 *Deutsche Parkinson Vereinigung*, [2016], ECLI:EU:C:2016:776.

⁽⁵⁵⁾ Υπόθεση C-428/12 *Επιτροπή κατά Ισπανίας* [2014], ECLI:EU:C:2014:218, σκέψη 29.

⁽⁵⁶⁾ Υπόθεση C-110/05 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [2009], ECLI:EU:C:2009:66, σκέψη 56.

⁽⁵⁷⁾ Υπόθεση C-591/17 *Αυστρία κατά Γερμανίας* [2019] ECLI:EU:C:2019:504, σκέψεις 125-134.

⁽⁵⁸⁾ Υπόθεση C-573/12 *Ålands Vindkraft* [2014] ECLI:EU:C:2014:2037, σκέψεις 67-75, 82 και 119. Ωστόσο, το Δικαστήριο έκρινε ότι το επίμαχο μέτρο μπορούσε να δικαιολογηθεί λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της προώθησης της παραγωγής πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας τον οποίο επιδίωκε.

⁽⁵⁹⁾ Υπόθεση C-265/06 *Επιτροπή κατά Πορτογαλίας* [2008] ECLI:EU:C:2008:210.

ταινίες αυτές στους υαλοπίνακες αυτοκινήτων οχημάτων, δεν επρόκειτο να τις αγοράσουν⁽⁶⁰⁾. Το Δικαστήριο φάνηκε να αποδέχεται το επιχείρημα αυτό και έκρινε ότι «... οι ενδεχομένως ενδιαφερόμενοι, έμποροι ή ιδιώτες, γνωρίζοντας ότι απαγορεύεται να εφαρμόζουν τις εν λόγω ταινίες στο αλεξήνεμο και στους υαλοπίνακες που αντιστοιχούν στις θέσεις επιβατών των αυτοκινήτων οχημάτων, δεν έχουν σχεδόν κανένα συμφέρον να τις αγοράσουν»⁽⁶¹⁾. Κατά συνέπεια, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Πορτογαλία παρέβη τις υποχρεώσεις της βάσει του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ.

Δεύτερον, στην υπόθεση *Επιτροπή κατά Ιταλίας*⁽⁶²⁾, το ερώτημα που τέθηκε ήταν αν η Ιταλία, απαγορεύοντας την έλξη ρυμουλκούμενου από μοτοσυκλέτες, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ. Όσον αφορά τα ρυμουλκούμενα που είχαν κατασκευαστεί ειδικά για μοτοσυκλέτες, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι δυνατότητες χρήσεως των ρυμουλκούμενων αυτών κατά τρόπο διαφορετικό από την προσαρτησή τους σε μοτοσυκλέτα ήταν περιορισμένες, και ότι οι καταναλωτές, γνωρίζοντας ότι απαγορεύεται να προσαρτούν στις μοτοσυκλέτες τους ρυμουλκούμενα ειδικώς κατασκευασμένα για μοτοσυκλέτες, δεν είχαν ουσιαστικά κανένα συμφέρον να αγοράσουν τέτοια ρυμουλκούμενα⁽⁶³⁾. Κατά συνέπεια, η εν λόγω απαγόρευση αποτελούσε παραβίαση του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ.

Τέλος, η υπόθεση *Mickelsson και Roos*⁽⁶⁴⁾ αφορούσε αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως με το ερώτημα αν τα άρθρα 34 και 36 της ΣΛΕΕ απαγορεύουν τις σουηδικές εθνικές διατάξεις οι οποίες αφορούν τη χρήση ατομικών σκαφών με κινητήρα. Με βάση τη σουηδική νομοθεσία, απαγορευόταν και τιμωρείτο με πρόστιμο η χρήση αυτών των σκαφών σε διαύλους που δεν θεωρούνταν διαυλοι γενικής ναυσιπλοΐας ή σε υδάτινες ζώνες στις οποίες οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης δεν είχαν επιτρέψει τη χρήση τους. Το Δικαστήριο εξήγησε ότι οσάκις οι κανόνες αυτοί εμποδίζουν τους χρήστες των ατομικών σκαφών με κινητήρα να τα χρησιμοποιήσουν με τον αρμόζοντα και εγγενή γι' αυτά τρόπο ή περιορίζουν κατά πολύ τη χρήση τους, έχουν ως αποτέλεσμα την παρακάλυψη της πρόσβασης των προϊόντων αυτών στην εν λόγω εθνική αγορά. Δεδομένου ότι οι πραγματικές δυνατότητες χρήσης των ατομικών σκαφών με κινητήρα στη Σουηδία ήταν ελάχιστες, οι εθνικοί κανόνες συνιστούσαν μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς⁽⁶⁵⁾. Ωστόσο, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι εθνικοί κανόνες μπορούσαν να δικαιολογηθούν από τον σκοπό της προστασίας του περιβάλλοντος, υπό την προϋπόθεση της τήρησης ορισμένων πρόσθετων απαιτήσεων⁽⁶⁶⁾. Στην υπόθεση *Sandström*, το Δικαστήριο προσδιόρισε περαιτέρω τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορεί να επιτρέπεται η απαγόρευση της χρήσης ατομικών σκαφών με κινητήρα εκτός των καθορισμένων διαύλων⁽⁶⁷⁾.

Όπως επισημαίνεται ανωτέρω, η αξιολόγηση των περιορισμών της χρήσης διέπεται επίσης από το κριτήριο της πρόσβασης στην αγορά. Επιπλέον της αξιολόγησης των επιπτώσεων του μέτρου στην αγορά, το Δικαστήριο αξιολογεί επίσης τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει στη συμπεριφορά των καταναλωτών. Μπορεί να αναφερθεί συνοπτικά ότι μέτρα τα οποία επιβάλλουν πλήρη απαγόρευση της χρήσης ενός συγκεκριμένου προϊόντος, εμποδίζουν τη χρήση του για τον αρμόζοντα και εγγενή γι' αυτό τρόπο ή περιορίζουν κατά πολύ τη χρήση του, μπορεί να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ.

3.4.2.2. Μορφές πώλησης που εισάγουν διακρίσεις

Σχεδόν είκοσι χρόνια μετά την απόφαση *Dassonville*, το Δικαστήριο θεώρησε απαραίτητο να αναθεωρήσει τη νομολογία του σχετικά με το πεδίο του όρου «μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος» βάσει του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο δημιούργησε την έννοια των μορφών πώλησης στην απόφαση ορόσημο *Keck και Mithouard*, η οποία αφορούσε γαλλική νομοθεσία η οποία απαγόρευε τη μεταπώληση με ζήμια⁽⁶⁸⁾. Ανέφερε ότι «η επί προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών εφαρμογή εθνικών διατάξεων που περιορίζουν ή απαγορεύουν ορισμένες μορφές πώλησεως [...] δεν είναι ικανή να επηρεάσει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, κατά την έννοια της νομολογίας *Dassonville* [...], αρκεί

1. οι διατάξεις αυτές να εφαρμόζονται σε όλους τους επιχειρηματίες που ασκούν τη δραστηριότητα τους στο εθνικό έδαφος, και
2. αρκεί να επηρεάζουν κατά τον ίδιο τρόπο, και νομικώς και πραγματικώς, την εμπορία των εγχωρίων προϊόντων και των προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών»⁽⁶⁹⁾.

Οι κανόνες που θεσπίζουν απαιτήσεις τις οποίες πρέπει να ικανοποιούν τα προϊόντα εξακολουθούν να αντιμετωπίζονται βάσει της απόφασης *Cassis de Dijon* και, ως εκ τούτου, θεωρείται ότι εμπίπτουν αυτοί καθεαυτοί στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ. Αντίθετα, οι μορφές πώλησης εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ μόνο εάν ο επικαλούμενος παραβίαση μπορεί να αποδείξει ότι οι διατάξεις αυτές εισάγουν διάκριση βάσει της καταγωγής των προϊόντων, είτε νομικώς είτε πραγματικώς.

⁽⁶⁰⁾ Ό.π., σκέψη 15.

⁽⁶¹⁾ Ό.π., σκέψη 33.

⁽⁶²⁾ Υπόθεση C-110/05 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [2009] ECLI:EU:C:2009:66.

⁽⁶³⁾ Υπόθεση C-110/05 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [2009] ECLI:EU:C:2009:66, σκέψη 57.

⁽⁶⁴⁾ Υπόθεση C-142/05 *Mickelsson και Roos* [2009] ECLI:EU:C:2009:336.

⁽⁶⁵⁾ Υπόθεση C-142/05 *Mickelsson και Roos* [2009] ECLI:EU:C:2009:336, σκέψη 28.

⁽⁶⁶⁾ Υπόθεση C-142/05 *Mickelsson και Roos* [2009] ECLI:EU:C:2009:336, σκέψεις 39-40. Προς τούτο, βλ. επίσης υπόθεση C-433/05 *Sandström* [2010] ECLI:EU:C:2010:184.

⁽⁶⁷⁾ Υπόθεση C-433/05 *Sandström* [2010] ECLI:EU:C:2010:184, σκέψη 40. Η υπόθεση αυτή αποτελεί επίσης παράδειγμα μιας προσέγγισης της αναλογικότητας προσανατολισμένης στη διαδικασία, η οποία βασίζεται στην εκτίμηση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Mickelsson*.

⁽⁶⁸⁾ Συνεδικασθείσες υποθέσεις C-267/91 και C-268/91 *Keck και Mithouard* [1993] ECLI:EU:C:1993:905.

⁽⁶⁹⁾ Συνεδικασθείσες υποθέσεις C-267/91 και C-268/91 *Keck και Mithouard* [1993] ECLI:EU:C:1993:905, σκέψη 16.

Στην υπόθεση C-591/17 *Δημοκρατία της Αυστρίας*, το Δικαστήριο περιέγραψε τις μορφές πώλησης ως εθνικούς κανόνες που αφορούν «τους όρους υπό τους οποίους αυτά τα προϊόντα μπορούν να πωλούνται»⁽⁷⁰⁾. Κατά συνέπεια, στις μορφές πώλησης περιλαμβάνονται μέτρα που αφορούν τους όρους και τις μεθόδους εμπορίας (βλ. σημείο 4.6)⁽⁷¹⁾, τον χρόνο πώλησης των προϊόντων⁽⁷²⁾, τον τόπο πώλησης των προϊόντων ή περιορισμούς σχετικά με το ποιος μπορεί να πωλεί τα προϊόντα⁽⁷³⁾, καθώς και, σε ορισμένες περιπτώσεις, μέτρα που αφορούν την τιμολόγηση των προϊόντων (βλ. σημείο 4.4)⁽⁷⁴⁾. Μπορούμε να κατανοήσουμε ευκολότερα ποιοι τύποι μέτρων συνδέονται με τα χαρακτηριστικά των προϊόντων παρά ποιοι τύποι μέτρων συνιστούν μορφές πώλησης. Τα μέτρα που αφορούν τα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος θα μπορούσαν, παραδείγματος χάρι, να είναι μέτρα που αφορούν το σχήμα, το μέγεθος, το βάρος, τη σύνθεση, την παρουσίαση ή την επισήμανση (βλ. σημείο 4.7.).

Ως παράδειγμα των ανωτέρω: το Δικαστήριο έκρινε στην υπόθεση *Άλφα Βήτα*⁽⁷⁵⁾ ότι η εθνική νομοθεσία η οποία εξαρτά την πώληση προϊόντων «bake-off» από τους ίδιους όρους με τους ισχύοντες για τη μέθοδο πλήρους παρασκευής και διαθήσεως στο εμπόριο του παραδοσιακού άρτου και των παραδοσιακών προϊόντων αρτοποιίας παραβιάζει το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ και δεν μπορούσε να θεωρηθεί μορφή πώλησης. Το Δικαστήριο κατέληξε σε αυτό το συμπέρασμα βάσει του ότι η απαίτηση να συμμορφώνονται οι πωλητές «bake-off» με το σύνολο των ισχυουσών για τα παραδοσιακά αρτοποιεία προδιαγραφών δεν λάμβανε υπόψη την ιδιαιτερότητα των προϊόντων αυτών και συνεπαγόταν πρόσθετα έξοδα καθιστώντας έτσι δυσχερέστερη την εμπορία των εν λόγω προϊόντων⁽⁷⁶⁾.

Ορισμένες διαδικασίες ή υποχρεώσεις που δεν αφορούν το προϊόν ή τη συσκευασία του μπορούν να θεωρηθούν μορφές πώλησης, όπως καταδεικνύεται στην υπόθεση *Sapod Audic και Eco-Emballages*⁽⁷⁷⁾. Το επίμαχο εθνικό μέτρο προέβλεπε ότι κάθε παραγωγός ή εισαγωγέας υποχρεούτο να συμβάλλει ή να φροντίζει για τη διάθεση του συνόλου των απορριμμάτων του από συσκευασίες. Το Δικαστήριο επισήμανε ότι το μέτρο επέβαλλε απλώς μια «γενική υποχρέωση προσδιορισμού της ταυτότητας των συσκευασιών τις οποίες αναλαμβάνει μια εγκεκριμένη επιχείρηση για τη διάθεσή τους»⁽⁷⁸⁾. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο έκρινε ότι «η υποχρέωση την οποία συνεπάγεται αυτή η διάταξη δεν αφορά αυτή καθαυτή το προϊόν ή τη συσκευασία του και, συνεπώς, δεν αφορά κανόνα σχετικά με τις προϋποθέσεις τις οποίες πρέπει να πληρούν τα εμπορεύματα, όπως είναι εκείνες που σχετίζονται, μεταξύ άλλων, με την επισήμανσή τους ή με τη συσκευασία τους»⁽⁷⁹⁾. Κατά συνέπεια, μπορούσε να θεωρηθεί μορφή πώλησης.

Ανακεφαλαιώνοντας, οι μορφές πώλησης συνιστούν μέτρα που συνδέονται με την εμπορία του προϊόντος παρά με τα χαρακτηριστικά του⁽⁸⁰⁾ και τα οποία δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ στην περίπτωση που πληρούν τις δύο σωρευτικές προϋποθέσεις που καθορίζονται στην απόφαση *Keck* που εξηγείται ανωτέρω.

3.5. Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης

Τα τεχνικά εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων μπορεί να ανακύπτουν όταν οι εθνικές αρχές εφαρμόζουν εθνικούς κανόνες οι οποίοι καθορίζουν απαιτήσεις που πρέπει να πληρούνται από εμπορεύματα που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλων κρατών μελών. Εμπορεύματα «που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους» είναι τα εμπορεύματα ή εμπορεύματα αυτού του είδους που τηρούν τους κανόνες που ισχύουν στο εν λόγω κράτος μέλος ή δεν υπόκεινται εκεί σε κανένα σχετικό κανόνα και καθίστανται διαθέσιμα σε τελικούς χρήστες στο εν λόγω κράτος μέλος. Εάν οι εθνικοί κανόνες δεν εφαρμόζουν την παράγωγη νομοθεσία της ΕΕ, συνιστούν τεχνικά εμπόδια επί των οποίων εφαρμόζονται τα άρθρα 34 και 36 της ΣΛΕΕ, ακόμη και αν οι κανόνες αυτοί εφαρμόζονται αδιακρίτως σε όλα τα προϊόντα.

⁽⁷⁰⁾ Υπόθεση C-591/17, *Δημοκρατία της Αυστρίας* [2019] ECLI:EU:C:2019:504, σκέψη 129.

⁽⁷¹⁾ Βλ. υπόθεση C-412/93 *Leclerc-Siplec* [1995] ECLI:EU:C:1995:26, σκέψη 22 και υπόθεση C-6/98 *ARD* [1999] ECLI:EU:C:1999:532, σκέψη 46.

⁽⁷²⁾ Βλ., για παράδειγμα, υποθέσεις C-401/92 και C-402/92 *Tankstation 't Heukske και Boermans* [1994] ECLI:EU:C:1994:220, σκέψη 14 και συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-69/93 και C-258/93 *Punto Casa* [1994] ECLI:EU:C:1994:226.

⁽⁷³⁾ Βλ. υπόθεση C-391/92 *Επιτροπή κατά Ελλάδας* [1995] ECLI:EU:C:1995:199, σκέψη 15.

⁽⁷⁴⁾ Βλ. υπόθεση C-63/94 *Belgarom* [1995] ECLI:EU:C:1995:270 και υπόθεση C-221/15 *Etablissements Fr. Colruyt NV* [2016] ECLI:EU:C:2016:704, σκέψη 37.

⁽⁷⁵⁾ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-158/04 και C-159/04 *Άλφα Βήτα* [2006] ECLI:EU:C:2006:562.

⁽⁷⁶⁾ Ο.π., σκέψεις 18-19.

⁽⁷⁷⁾ Υπόθεση C-159/00 *Sapod Audic και Eco-Emballages* [2002] ECLI:EU:C:2002:343.

⁽⁷⁸⁾ Ο.π., σκέψη 71. Αν η εν λόγω διάταξη ερμηνευόταν υπό την έννοια ότι επιβάλλει υποχρέωση μαρκαρίσματος ή επισήμανσης, τότε το μέτρο θα συνιστούσε τεχνικό κανόνα κατά την έννοια της οδηγίας 98/34/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998 για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών (ΕΕ L 204 της 21.7.1998, σ. 37). Σε αυτή την περίπτωση, ο ιδιώτης μπορεί να επικαλεστεί την παράλειψη κοινοποίησης αυτής της εθνικής διάταξης. Τότε, το εθνικό δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να εφαρμόσει την εν λόγω διάταξη.

⁽⁷⁹⁾ Υπόθεση C-159/00 *Sapod Audic και Eco-Emballages* [2002] ECLI:EU:C:2002:343, σκέψη 72.

⁽⁸⁰⁾ Βλ. υπόθεση C-71/02 *Karner* [2004] ECLI:EU:C:2004:181 (απαγόρευση αναφοράς στην εμπορική προέλευση εμπορευμάτων που προέρχονται από πτωχεύσασα επιχείρηση)· υπόθεση C-441/04 *A-Punkt* [2006] ECLI:EU:C:2006:141 (πωλήσεις κατ' οίκον) και επίσης παρόμοια αιτιολόγηση στην υπόθεση C-20/03 *Burmanjer* [2005] ECLI:EU:C:2005:307.

Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης θεσπίστηκε στη νομολογία του Δικαστηρίου. Στην απόφαση *Cassis de Dijon* ⁽⁸¹⁾, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι, ελλείπει εναρμόνισης, οι εθνικοί κανόνες που θεσπίζουν απαιτήσεις (π.χ. σχετικά με τον χαρακτηρισμό, τη μορφή, το μέγεθος, το βάρος, τη σύνθεση, την παρουσίαση, την επισήμανση, τη συσκευασία), οι οποίες πρέπει να πληρούνται από τα εμπορεύματα που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη στα οποία έχουν παραχθεί και διατεθεί νόμιμα στο εμπόριο, συνιστούν εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και αποτελούν μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος που απαγορεύονται από το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ.

Σύμφωνα με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, εάν μια επιχείρηση πωλεί νομίμως ένα προϊόν σε άλλο κράτος μέλος, σύμφωνα με τους εφαρμοστέους εθνικούς τεχνικούς κανόνες του συγκεκριμένου κράτους μέλους, θα πρέπει να είναι σε θέση να το πωλήσει και σε άλλα κράτη μέλη χωρίς να πρέπει να το προσαρμόσει στους εθνικούς κανόνες του κράτους μέλους εισαγωγής.

Ως εκ τούτου, καταρχήν, τα κράτη μέλη προορισμού δεν μπορούν να περιορίζουν ούτε να αρνούνται τη διάθεση στην αγορά προϊόντων που δεν υπόκεινται σε εναρμόνιση σε επίπεδο ΕΕ και τα οποία διατίθενται νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους, ακόμη και αν αυτά έχουν κατασκευαστεί σύμφωνα με τεχνικούς και ποιοτικούς κανόνες διαφορετικούς από αυτούς που πρέπει να πληρούν τα εγχώρια προϊόντα. Το ίδιο ισχύει εάν δεν υπάρχουν τεχνικοί κανόνες που να εφαρμόζονται στο συγκεκριμένο προϊόν στο κράτος μέλος προέλευσης.

Ωστόσο, η αρχή δεν είναι απόλυτη: είναι δυνατή η αιτιολόγηση ενός περιορισμού για σκοπό δημόσιου συμφέροντος.

Κατά συνέπεια, η αμοιβαία αναγνώριση δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι συνεπάγεται χαμηλότερα πρότυπα υγείας και ασφάλειας και περιβαλλοντικά πρότυπα, ούτε ότι περιορίζει τις δυνατότητες των αρχών όσον αφορά την εποπτεία της αγοράς, αλλά ότι επιτυγχάνει προσεκτική ισορροπία μεταξύ της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και των στόχων δημόσιου συμφέροντος. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να τηρούν την αρχή μόνο εάν προστατεύονται επαρκώς τα έννομα δημόσια συμφέροντα που καλύπτονται από τον οικείο εφαρμοστέο εθνικό τεχνικό κανόνα.

Οι εξαιρέσεις στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων θα πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά ⁽⁸²⁾. Οι φραγμοί είναι δικαιολογημένοι μόνο εάν τα εθνικά μέτρα είναι αναγκαία για την εκπλήρωση υποχρεωτικών απαιτήσεων ή οποιουδήποτε συμφέροντος που παρατίθεται στο άρθρο 36 της ΣΛΕΕ και εάν είναι ανάλογα προς τον επιδιωκόμενο θεμιτό στόχο. Τα ανωτέρω συνοψίζονται ικανοποιητικά σε πρόσφατη απόφαση του Δικαστηρίου, η οποία αφορά την άρνηση αναγνώρισης ορισμένων σφραγίδων, ως εξής:

«Ειδικότερα, τα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων που δημιουργεί, ελλείπει εναρμόνισης των νομοθεσιών, η εφαρμογή επί των εμπορευμάτων προελεύσεως άλλων κρατών μελών, όπου αυτά νομίμως παρασκευάζονται και διατίθενται στο εμπόριο, κανόνων που αφορούν τους όρους στους οποίους πρέπει να ανταποκρίνονται τα εμπορεύματα αυτά αποτελούν μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος και απαγορεύονται από το άρθρο 34 ΣΛΕΕ, εφόσον η εφαρμογή τους δεν δικαιολογείται από την επιδίωξη σκοπού γενικού συμφέροντος ικανού να υπερισχύσει των απαιτήσεων της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων» ⁽⁸³⁾.

Στην ίδια υπόθεση, το Δικαστήριο επισήμανε επίσης ότι η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης δεν έχει εφαρμογή όσον αφορά τη διάθεση στο εμπόριο, εντός της Ένωσης, εμπορευμάτων καταγωγής τρίτων κρατών, που ευρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία, εφόσον αυτά δεν έχουν νομίμως διατεθεί στο εμπόριο στο έδαφος κράτους μέλους, πριν την εξαγωγή τους σε κράτος μέλος διαφορετικό από αυτό στο οποίο έχουν τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία ⁽⁸⁴⁾.

Ως εκ τούτου, συνοπτικά, είναι δυνατές οι εξαιρέσεις από την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης η οποία ισχύει στον μη εναρμονισμένο τομέα:

- (1) ο γενικός κανόνας είναι ότι προϊόντα που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους απολαμβάνουν το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας, και
- (2) ο γενικός κανόνας δεν εφαρμόζεται εάν το κράτος μέλος προορισμού μπορεί να αποδείξει ότι έχει ζωτική σημασία να επιβάλει τους δικούς του τεχνικούς κανόνες στα οικεία προϊόντα βάσει των λόγων που περιγράφονται στο άρθρο 36 της ΣΛΕΕ ή των επιτακτικών αναγκών που έχουν διαμορφωθεί βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου, υπό την προϋπόθεση ότι τηρείται η αρχή της αναλογικότητας.

⁽⁸¹⁾ Υπόθεση 120/78 *Rewe Zentrale* κατά *Bundesmonopolverwaltung für Branntwein* [1979] ECLI:EU:C:1979:42. Παρότι αρχικά η αρχή αυτή δεν αναφερόταν ρητά στη νομολογία του Δικαστηρίου, πλέον αναγνωρίζεται πλήρως (βλ. π.χ. υπόθεση C-110/05 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [2009] ECLI:EU:C:2009:66, σκέψη 34 και υπόθεση C-385/10 *Elenca* [2012] ECLI:EU:C:2012:634, σκέψη 23).

⁽⁸²⁾ Υπόθεση C-111/89 *Staat der Nederlanden* κατά *P. Bakker Hillegom BV* [1990] ECLI:EU:C:1990:177, σκέψη 8.

⁽⁸³⁾ Υπόθεση C-525/14 *Επιτροπή κατά Τσεχικής Δημοκρατίας* [2016] ECLI:EU:C:2016:714, σκέψη 35.

⁽⁸⁴⁾ Υπόθεση C-525/14 *Επιτροπή κατά Τσεχικής Δημοκρατίας* [2016] ECLI:EU:C:2016:714, σκέψη 39.

Στις 19 Απριλίου 2020 θα τεθεί σε εφαρμογή ο νέος κανονισμός (ΕΕ) 2019/515 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των εμπορευμάτων που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους ⁽⁸⁵⁾. Ο κανονισμός αυτός αντικαθιστά τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 764/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση διαδικασιών σχετικά με την εφαρμογή ορισμένων εθνικών τεχνικών κανόνων στα προϊόντα που κυκλοφορούν νομίμως στην αγορά άλλου κράτους μέλους ⁽⁸⁶⁾.

4. ΤΥΠΟΙ ΜΕΤΡΩΝ

Τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος βάσει του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ λαμβάνουν διάφορες μορφές. Ορισμένες φορές συνίστανται σε τελείως απροκάλυπτα μέτρα που στοχεύουν ειδικά τις εισαγωγές ή επιτρέπουν την προνομιακή μεταχείριση των εγχώριων προϊόντων και ορισμένες φορές συνίστανται σε απρόβλεπτες παρενέργειες αποφάσεων γενικής πολιτικής. Τις τελευταίες δεκαετίες, ορισμένοι τύποι μέτρων έκαναν επανειλημμένως την εμφάνισή τους στη νομολογία και την πρακτική εφαρμογή των άρθρων 34-36 της ΣΛΕΕ στις διαδικασίες επί παραβάσει. Ορισμένοι από αυτούς περιγράφονται κατωτέρω.

4.1. Εθνικές διατάξεις που αφορούν την εισαγωγή (άδειες εισαγωγής, επιθεωρήσεις και έλεγχοι)

Τα εθνικά μέτρα που αφορούν άμεσα την εισαγωγή προϊόντων από άλλα κράτη μέλη μπορούν να καταστήσουν τις εισαγωγές επαχθέστερες και για τον λόγο αυτό θεωρούνται συνήθως μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς τα οποία αντιβαίνουν στο άρθρο 34 ΣΛΕΕ. Η υποχρέωση να λαμβάνουν τα προϊόντα άδεια εισαγωγής αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα εν προκειμένω. Επειδή οι επίσημες διατυπώσεις αυτού του τύπου μπορεί να προκαλέσουν καθυστερήσεις, η υποχρέωση αυτή μπορεί να συνιστά παραβίαση του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ, ακόμη και αν οι άδειες χορηγούνται αυτόματα και το οικείο κράτος μέλος δεν έχει την πρόθεση να διατηρήσει το δικαίωμα να μην εκδώσει μια άδεια εισαγωγής ⁽⁸⁷⁾.

Οι επιθεωρήσεις και οι έλεγχοι, όπως οι κτηνιατρικοί, υγειονομικοί, φυτοϋγειονομικοί και λοιποί έλεγχοι, περιλαμβανομένων των τελωνειακών ελέγχων στις εισαγωγές (και στις εξαγωγές) θεωρούνται μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος κατά την έννοια των άρθρων 34 και 35 αντίστοιχα ⁽⁸⁸⁾. Οι έλεγχοι αυτοί είναι πιθανό να δυσχεραίνουν τις εισαγωγές ή τις εξαγωγές ή να συνεπάγονται κόστος, λόγω των καθυστερήσεων που είναι εγγενείς στη διαδικασία επιθεώρησης και του πρόσθετου μεταφορικού κόστους με το οποίο μπορεί να επιβαρυνθεί ο έμπορος.

Με τη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς την 1η Ιανουαρίου 1993 ουσιαστικά εξαλείφθηκαν οι επαναλαμβανόμενοι συνοριακοί έλεγχοι για τη μεταφορά εμπορευμάτων. Έκτοτε, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να διενεργούν ελέγχους στα σύνορά τους, εκτός εάν αυτοί αποτελούν μέρος ενός γενικού συστήματος ελέγχου που εφαρμόζεται στην ίδια έκταση εντός της εθνικής επικράτειας και/ή εάν οι έλεγχοι αυτοί έχουν τον χαρακτήρα επιτόπιων ελέγχων. Ωστόσο, ανεξάρτητα από τον τόπο εκτέλεσης αυτών των ελέγχων, εάν ισοδυναμούν με συστηματικό έλεγχο των εισαγόμενων προϊόντων, εξακολουθούν να θεωρούνται μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος ⁽⁸⁹⁾. Μπορούν να δικαιολογηθούν μόνο σε έκτακτες περιπτώσεις, εφόσον πληρούνται αυστηρές προϋποθέσεις ⁽⁹⁰⁾.

4.2. Υποχρεώσεις διορισμού αντιπροσώπου ή παροχής αποθηκευτικών εγκαταστάσεων στο κράτος μέλος εισαγωγής

Η υποχρέωση ενός εισαγωγέα να διαθέτει εγκατάσταση επιχείρησης στο κράτος μέλος προορισμού των εμπορευμάτων θεωρήθηκε από το Δικαστήριο ότι αντικείται άμεσα στα άρθρα σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων στην εσωτερική αγορά. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η επιβολή υποχρέωσης σε επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη να επιβαρυνθούν με τα έξοδα εγκατάστασης αντιπροσώπου στο κράτος μέλος εισαγωγής καθιστά δύσκολη, ή και αδύνατη για ορισμένες επιχειρήσεις, ιδίως τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, την είσοδο στην αγορά αυτού του κράτους μέλους ⁽⁹¹⁾. Η υποχρέωση διορισμού αντιπροσώπου ή υπεύθυνου ή δημιουργίας θυγατρικής επιχείρησης ή γραφείου ή αποθηκευτικών εγκαταστάσεων στο κράτος μέλος εισαγωγής είναι εν γένει επίσης αντίθετη με το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ.

⁽⁸⁵⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/515 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Μαρτίου 2019, σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των εμπορευμάτων που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 764/2008 (ΕΕ L 91 της 29.3.2019, σ. 1).

⁽⁸⁶⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 764/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Ιουλίου 2008, για τη θέσπιση διαδικασιών σχετικά με την εφαρμογή ορισμένων εθνικών τεχνικών κανόνων στα προϊόντα που κυκλοφορούν νομίμως στην αγορά άλλου κράτους μέλους και για την κατάργηση της απόφασης αριθ. 3052/95/ΕΚ (ΕΕ L 218 της 13.8.2008, σ. 21). Για λεπτομέρειες, βλ. σημείο 8.3 του παρόντος οδηγού.

⁽⁸⁷⁾ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις 51-54/71 *International Fruit Company* κατά *Produktschap voor Groenten en Fruit* [1971] ECLI:EU:C:1971:128· Υπόθεση C-54/05 *Επιτροπή* κατά *Φινλανδίας* [2007] ECLI:EU:C:2007:168, σκέψη 31.

⁽⁸⁸⁾ Υπόθεση 4/75 *Rewe Zentralfinanz* κατά *Landwirtschaftskammer* [1975] ECLI:EU:C:1975:98.

⁽⁸⁹⁾ Υπόθεση C-272/95 *Dt. Milchkontor II* [1997] ECLI:EU:C:1997:191.

⁽⁹⁰⁾ Υπόθεση C-28/09 *Επιτροπή* κατά *Αυστρίας* [2011] ECLI:EU:C:2011:854, σκέψη 119.

⁽⁹¹⁾ Υπόθεση 155/82 *Επιτροπή* κατά *Βελγίου* [1983] ECLI:EU:C:1983:53, σκέψη 7.

Ορισμένα κράτη μέλη επιχείρησαν να δικαιολογήσουν αυτές τις απαιτήσεις με το επιχείρημα ότι είναι απαραίτητες για να διασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή των εθνικών διατάξεων δημοσίου συμφέροντος που καλύπτουν σε ορισμένες περιπτώσεις και την ποινική ευθύνη. Το Δικαστήριο έχει απορρίψει αυτό το επιχείρημα. Έκρινε ότι, αν και κάθε κράτος μέλος δικαιούται να λαμβάνει στο έδαφός του κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσει την προστασία της δημόσιας τάξης, τα μέτρα αυτά δικαιολογούνται μόνο εάν πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Πρέπει να αποδειχθεί ότι είναι απαραίτητα για την επίτευξη νόμιμων σκοπών γενικού συμφέροντος και ότι η προστασία αυτή δεν μπορεί να επιτευχθεί με μέτρα λιγότερο περιοριστικά της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων ⁽⁹²⁾. Το Δικαστήριο έκρινε ότι «ακόμη κι αν οι ποινικές κυρώσεις είναι ικανές να έχουν προληπτικό αποτέλεσμα στη συμπεριφορά που κολάζουν, το αποτέλεσμα αυτό ούτε εξασφαλίζεται ούτε, εν πάση περιπτώσει, ενισχύεται [...] από μόνη την παρουσία στο εθνικό έδαφος προσώπου, το οποίο έχει την ιδιότητα του νομίμου εκπροσώπου του παρασκευαστή αυτού» ⁽⁹³⁾. Ως εκ τούτου, από την άποψη των στόχων δημοσίου συμφέροντος, η απαίτηση ύπαρξης αντιπροσώπου εγκατεστημένου στο εθνικό έδαφος δεν παρέχει επαρκείς πρόσθετες εγγυήσεις που να δικαιολογούν εξαίρεση στην απαγόρευση που προβλέπεται στο άρθρο 34 της ΣΛΕΕ.

Οι εθνικές απαιτήσεις που ρυθμίζουν την αποθήκευση ή αποθεματοποίηση εισαγόμενων εμπορευμάτων μπορεί επίσης να συνιστούν παραβίαση του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ, εάν αυτά τα μέτρα συνιστούν διάκριση σε βάρος των εισαγόμενων προϊόντων σε σύγκριση με τα εγχώρια προϊόντα. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνεται κάθε κανόνας που απαγορεύει, περιορίζει ή απαιτεί αποθήκευση μόνο των εισαγόμενων προϊόντων. Εθνικό μέτρο που απαιτεί να αποθηκεύονται τουλάχιστον επί έξι μήνες τα εισαγόμενα αλκοολούχα ποτά με βάση τον οίνο, ώστε να μπορούν να λαμβάνουν συγκεκριμένους ποιοτικούς χαρακτηρισμούς, κρίθηκε από το Δικαστήριο ότι συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό ⁽⁹⁴⁾.

Παρόμοια εμπόδια στις εμπορευματικές συναλλαγές θα μπορούσαν να δημιουργήσουν και εθνικοί κανόνες που περιορίζουν καθ' ολοκληρία ή μερικώς τη χρήση αποθηκευτικών εγκαταστάσεων μόνο στα εγχώρια προϊόντα ή θέτουν για την αποθήκευση εισαγόμενων προϊόντων όρους διαφορετικούς από αυτούς που απαιτούνται για την αποθήκευση των εγχώριων προϊόντων και είναι δυσκολότερο να ικανοποιηθούν. Κατά συνέπεια, ένα εθνικό μέτρο που ενθαρρύνει την αποθήκευση εγχώριων προϊόντων θα μπορούσε να δημιουργήσει εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων βάσει του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ.

4.3. Εθνικές απαγορεύσεις συγκεκριμένων προϊόντων/ουσιών

Η απαγόρευση της διάθεσης στην αγορά ενός συγκεκριμένου προϊόντος ή μιας ουσίας είναι το πιο περιοριστικό μέτρο που μπορεί να λάβει ένα κράτος μέλος από την άποψη της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Τα περισσότερα προϊόντα που αποτελούν στόχο εθνικών απαγορεύσεων είναι τρόφιμα, όπως βιταμίνες και άλλα συμπληρώματα διατροφής ⁽⁹⁵⁾, και χημικές ουσίες ⁽⁹⁶⁾.

Οι δικαιολογητικοί λόγοι που ως επί το πλείστον επικαλούνται τα κράτη μέλη γι' αυτά τα αυστηρά μέτρα είναι η προστασία της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων ή προφύλαξης των φυτών, σύμφωνα με το άρθρο 36 της ΣΛΕΕ, και οι επιτακτικές ανάγκες που έχουν αναπτυχθεί στη νομολογία του Δικαστηρίου, όπως η προστασία του περιβάλλοντος. Οι προβαλλόμενοι δικαιολογητικοί λόγοι είναι συχνά συνδυαστικοί. Το κράτος μέλος που επιβάλλει μια εθνική απαγόρευση σε ένα προϊόν/ουσία πρέπει να αποδείξει ότι το μέτρο είναι απαραίτητο και, κατά περίπτωση, ότι η διάθεση του εν λόγω προϊόντος στην αγορά συνιστά σοβαρό κίνδυνο, π.χ., για τη δημόσια υγεία και ότι οι κανόνες αυτοί συνάδουν με την αρχή της αναλογικότητας ⁽⁹⁷⁾. Στο πλαίσιο αυτό, το κράτος μέλος πρέπει να προσκομίσει όλα τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία, όπως τεχνικά, επιστημονικά, στατιστικά ή διατροφικά δεδομένα ⁽⁹⁸⁾. Στην υπόθεση *Humanplasma*, παρότι στόχος του περιορισμού ήταν να διασφαλιστεί η ποιότητα και η ασφάλεια του αίματος και των συστατικών του και, συνεπώς, η δημόσια υγεία, το μέτρο αυτό κρίθηκε ότι υπερέβαινε το μέτρο του αναγκαίου ⁽⁹⁹⁾.

Επιπλέον, ένα κράτος μέλος φέρει το βάρος να αποδείξει ότι ο διακηρυγμένος στόχος δεν μπορεί να επιτευχθεί με κανένα άλλο μέσο το οποίο θα είχε λιγότερο περιοριστικές επιπτώσεις στο ενδοενοσιακό εμπόριο ⁽¹⁰⁰⁾. Όσον αφορά, παραδείγματος χάρι, την απαγόρευση που επέβαλε η Γαλλία στην προσθήκη στα αναψυκτικά καφεΐνης πάνω από ένα συγκεκριμένο όριο, το Δικαστήριο έκρινε ότι «[η] κατάλληλη επισήμανση, η οποία ενημερώνει τους καταναλωτές για τη φύση, τα συστατικά και τα χαρακτηριστικά των εμπλουτισμένων τροφίμων, παρέχει στους καταναλωτές για τους οποίους ελλοχεύει κίνδυνος λόγω της υπερβολικής

⁽⁹²⁾ Ο.π., σκέψη 12. Βλ. επίσης υπόθεση C-12/02 *Grilli* [2003] ECLI:EU:C:2003:538, σκέψεις 48 και 49· 193/94 *Σκαναβή και Χρυσανθακόπουλος* [1996] ECLI:EU:C:1996:70, σκέψεις 36 έως 38.

⁽⁹³⁾ Υπόθεση 155/82 *Επιτροπή κατά Βελγίου* [1983] ECLI:EU:C:1983:53, σκέψη 15.

⁽⁹⁴⁾ Υπόθεση 13/78 *Eggers κατά Freie Hansestadt Bremen* [1978] ECLI:EU:C:1978:182.

⁽⁹⁵⁾ Υπόθεση 174/82 *Officier van Justitie κατά Sandoz* [1983] ECLI:EU:C:1983:213· C-24/00 *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [2004] ECLI:EU:C:2004:70· C-420/01 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [2003] ECLI:EU:C:2003:363· C-192/01 *Επιτροπή κατά Δανίας* [2003] ECLI:EU:C:2003:492· C-41/02 *Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών* [2004] ECLI:EU:C:2004:762· C-319/05 *Επιτροπή κατά Γερμανίας* [2007] ECLI:EU:C:2007:678.

⁽⁹⁶⁾ Υπόθεση C-473/98 *Kemikalieinspektionen κατά Toolex-Alpha AB* [2000] ECLI:EU:C:2000:379.

⁽⁹⁷⁾ Υπόθεση C-421/09 *Humanplasma GmbH κατά Δημοκρατίας της Αυστρίας* [2010] ECLI:EU:C:2010:760, σκέψη 45.

⁽⁹⁸⁾ Υπόθεση C-270/02 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [2004] ECLI:EU:C:2004:78.

⁽⁹⁹⁾ Υπόθεση C-421/09 *Humanplasma GmbH κατά Δημοκρατίας της Αυστρίας* [2010] ECLI:EU:C:2010:760, σκέψη 45.

⁽¹⁰⁰⁾ Υπόθεση 104/75 *De Peijper* [1976] ECLI:EU:C:1976:67.

καταναλώσεως θρεπτικής ουσίας προστεθείσας στα εν λόγω τρόφιμα να αποφασίσουν οι ίδιοι αν θα τα χρησιμοποιήσουν ή όχι»⁽¹⁰¹⁾. Συνεπώς, το Δικαστήριο έκρινε ότι η απαγόρευση της προσθήκης καφεΐνης πάνω από ένα συγκεκριμένο όριο δεν ήταν το λιγότερο περιοριστικό μέτρο και, ως εκ τούτου, δεν ήταν απαραίτητη για να επιτευχθεί ο στόχος της προστασίας των καταναλωτών.

Η υπόθεση *Danish vitamins*⁽¹⁰²⁾ αφορούσε τη διοικητική πρακτική της Δανίας να απαγορεύει τον εμπλουτισμό των τροφίμων με βιταμίνες και ανόργανα στοιχεία, εάν δεν μπορούσε να αποδειχθεί ότι ο εμπλουτισμός αυτός ανταποκρινόταν σε κάποια ανάγκη των κατοίκων του δανικού πληθυσμού. Το Δικαστήριο συμφώνησε καταρχήν ότι η ίδια η Δανία ήταν αρμόδια να αποφασίσει το επιθυμητό επίπεδο προστασίας της ανθρώπινης υγείας και ζωής, έχοντας υπόψη τη δυνατότητα εφαρμογής της αρχής της αναλογικότητας. Το Δικαστήριο παρατήρησε, ωστόσο, ότι οι δανικές αρχές έφεραν το βάρος «να αποδείξουν σε κάθε επίδικη περίπτωση, λαμβανομένων υπόψη τόσο των εθνικών διατροφικών συνηθειών όσο και των αποτελεσμάτων της διεθνούς επιστημονικής έρευνας, ότι η κανονιστική τους ρύθμιση είναι αναγκαία για την αποτελεσματική προστασία των αγαθών που διαλαμβάνονται στη διάταξη αυτή και, συγκεκριμένα, ότι η διάθεση στο εμπόριο των εν λόγω προϊόντων ενέχει πραγματικό κίνδυνο για τη δημόσια υγεία»⁽¹⁰³⁾. Εντέλει, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το μέτρο δεν μπορούσε να δικαιολογηθεί βάσει «πραγματικού κινδύνου για τη δημόσια υγεία», ο οποίος θα απαιτούσε σε βάθος και κατά περίπτωση εκτίμηση των αποτελεσμάτων της προσθήκης ανόργανων στοιχείων και βιταμινών σε τρόφιμα⁽¹⁰⁴⁾.

Γενικά, το Δικαστήριο έχει υιοθετήσει μια συσταλτική προσέγγιση των μέτρων αυτού του τύπου. Ωστόσο, σε τομείς στους οποίους δεν υπάρχει επιστημονική βεβαιότητα όσον αφορά την επίπτωση ενός συγκεκριμένου προϊόντος ή μιας ουσίας, παραδείγματος χάρι στη δημόσια υγεία ή στο περιβάλλον, το Δικαστήριο αντιμετωπίζει μεγαλύτερη δυσκολία να απορρίψει τέτοιες απαγορεύσεις⁽¹⁰⁵⁾. Σε αυτές τις περιπτώσεις, σημαντικό ρόλο στη συνολική εκτίμηση της υπόθεσης από το Δικαστήριο διαδραματίζει επίσης η αποκαλούμενη αρχή της προφύλαξης⁽¹⁰⁶⁾.

Καταστάσεις μπορεί επίσης να προκύψουν σε περιπτώσεις προστασίας της δημόσιας υγείας όπου τα κράτη μέλη δεν επιβάλλουν ρητή απαγόρευση της προσθήκης ενός προϊόντος ή μιας ουσίας που έχει εγκριθεί σε άλλο κράτος μέλος, αλλά απλώς απαιτείται προηγούμενη άδεια για την προσθήκη του. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι υποχρεώσεις των κρατών μελών βάσει του δικαίου της ΕΕ τηρούνται μόνο αν οι διαδικασίες αυτές είναι προσβάσιμες και μπορούν να ολοκληρωθούν σε εύλογο χρόνο και εφόσον μπορεί να ασκηθεί προσφυγή κατά της απαγόρευσης ενός προϊόντος στα εθνικά δικαστήρια. Η διαδικασία αυτή πρέπει να προβλέπεται ρητά σε μέτρο γενικής εφαρμογής, το οποίο είναι δεσμευτικό για τις εθνικές αρχές του κράτους μέλους. Τα χαρακτηριστικά αυτής της «απλουστευμένης διαδικασίας» θεσπίστηκαν με την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-344/90⁽¹⁰⁷⁾.

4.4. Μέτρα σε επίπεδο τιμών

Παρότι η Συνθήκη δεν περιέχει ειδικές διατάξεις σχετικά με τις εθνικές ρυθμίσεις για τους ελέγχους των τιμών, το Δικαστήριο έχει εφαρμόσει σε αρκετές υποθέσεις το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ στις εθνικές διατάξεις ελέγχου των τιμών.

Οι διατάξεις αυτές καλύπτουν διάφορα μέτρα: κατώτατες και ανώτατες τιμές, πάγωμα τιμών, κατώτατα και ανώτατα περιθώρια κέρδους και συγκράτηση των τιμών μεταπώλησης.

Κατώτατες τιμές: Κατώτατη τιμή που έχει καθοριστεί σε συγκεκριμένο ποσό, αν και εφαρμόζεται αδιακρίτως στα εγχώρια και τα εισαγόμενα προϊόντα, μπορεί να περιορίσει τις εισαγωγές με το να αποτρέπει να αποτυπωθεί η χαμηλότερη τιμή κόστους στην τιμή λιανικής πώλησης. Με αυτόν τον τρόπο εμποδίζονται οι εισαγωγείς να χρησιμοποιήσουν το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα και, συνεπώς, πρόκειται για μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος κατά την έννοια του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ, καθώς ο καταναλωτής δεν μπορεί να επωφεληθεί από αυτή την τιμή⁽¹⁰⁸⁾. Οι κατώτατες τιμές μπορεί ωστόσο να ρυθμίζονται σε επίπεδο ΕΕ, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση εθνικής νομοθεσίας που καθορίζει κατώτατες τιμές για τον καπνό, η οποία θα πρέπει να αξιολογείται υπό το πρίσμα της οδηγίας 2011/64/ΕΕ του Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 2011, για τη διάρθρωση και τους συντελεστές του ειδικού φόρου κατανάλωσης που εφαρμόζονται στα βιομηχανοποιημένα καπνά⁽¹⁰⁹⁾.

Στην υπόθεση C-221/15 *Colruyt*, η οποία αφορούσε την τιμολόγηση προϊόντων καπνού στο Βέλγιο, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι εθνική ρύθμιση η οποία απαγορεύει στους εμπόρους λιανικής να πωλούν προϊόντα καπνού σε μοναδιαία τιμή χαμηλότερη από την τιμή την οποία ο παραγωγός ή ο εισαγωγέας αναφέρει στο φορολογικό επίσημα που έχει τεθεί στο προϊόν, υπό τον όρο ότι η

⁽¹⁰¹⁾ Υπόθεση C-24/00 *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [2004] ECLI:EU:C:2004:70, σκέψη 75.

⁽¹⁰²⁾ Υπόθεση C-192/01 *Επιτροπή κατά Δανίας* [2003] ECLI:EU:C:2003:492.

⁽¹⁰³⁾ Υπόθεση C-192/01 *Επιτροπή κατά Δανίας* [2003] ECLI:EU:C:2003:492, σκέψη 46.

⁽¹⁰⁴⁾ Ο.π., σκέψη 56.

⁽¹⁰⁵⁾ Υπόθεση C-473/98 *Kemikalieinspektionen κατά Toolex-Alpha AB* [2000] ECLI:EU:C:2000:379· υπόθεση C-24/00 *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [2004] ECLI:EU:C:2004:70.

⁽¹⁰⁶⁾ Βλ. στη συνέχεια, σημείο 7.1.2.

⁽¹⁰⁷⁾ Υπόθεση C-344/90 *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [1992] ECLI:EU:C:1992:328.

⁽¹⁰⁸⁾ Υπόθεση 231/83 *Cullet* [1985] ECLI:EU:C:1985:29· υπόθεση 82/77 *Van Tiggele* [1978] ECLI:EU:C:1978:10.

⁽¹⁰⁹⁾ ΕΕ L 176 της 5.7.2011, σ. 24.

τιμή αυτή έχει καθοριστεί ελεύθερα από τον παραγωγό ή τον εισαγωγέα, δεν αντιτίθεται στο άρθρο 34 της ΣΛΕΕ ⁽¹¹⁰⁾. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο έκρινε ότι η εφαρμογή κατώτατης τιμής στα προϊόντα καπνού συνιστά ορισμένη μορφή πώλησης η οποία εφαρμόζεται σε όλους τους επιχειρηματίες που ασκούν τη δραστηριότητά τους στο εθνικό έδαφος και η οποία δεν εμποδίζει την πρόσβαση προϊόντων καπνού στη βελγική αγορά από άλλο κράτος μέλος περισσότερο από όσο εμποδίζει την πρόσβαση των εγχώριων προϊόντων καπνού.

Στην υπόθεση *Scottish Whiskey Association*, το Δικαστήριο εξέτασε κατά πόσον η κυβέρνηση της Σκωτίας είχε παραβιάσει το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ επιβάλλοντας κατώτατες τιμές ανά μονάδα οινοπνεύματος. Τα μέτρα είχαν ως σκοπό να απομακρυνθεί από την αγορά το οινόπνευμα σε πολύ χαμηλές τιμές και δικαιολογούνταν για λόγους δημόσιας υγείας. Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι το γεγονός ότι η εθνική νομοθεσία «δεν επέτρεπε να αντανakλάται η χαμηλότερη τιμή κόστους των εισαγομένων προϊόντων στην τιμή πωλήσεως προς τον καταναλωτή» συνιστούσε μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος ⁽¹¹¹⁾.

Ανώτατες τιμές: Πριν από την υπόθεση *Keck*, το Δικαστήριο έκρινε ότι μολονότι η εφαρμογή ανώτατης τιμής χωρίς διάκριση στα εγχώρια και στα εισαγόμενα προϊόντα δεν συνιστά από μόνη της μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό, μπορεί να έχει τέτοιο αποτέλεσμα εάν καθοριστεί σε επίπεδο που είτε καθιστά αδύνατη την πώληση του εισαγόμενου προϊόντος είτε τη δυσχεραίνει σε σχέση με την πώληση του εγχώριου προϊόντος. Μπορεί να αφαιρέσει οποιοδήποτε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα των εισαγόμενων προϊόντων και/ή, εάν η ανώτατη τιμή έχει καθοριστεί σε πολύ χαμηλά επίπεδα, μπορεί να μην λαμβάνει υπόψη το κόστος μεταφοράς που βαρύνει έναν εισαγωγέα ⁽¹¹²⁾.

Πάγωμα τιμών: Ομοίως, πριν από την απόφαση *Keck* (βλ. σημείο 3.4.2.2.), το Δικαστήριο έκρινε στην πρότερη νομολογία του ότι το πάγωμα τιμών που εφαρμόζεται εξίσου στα εθνικά προϊόντα και στα εισαγόμενα προϊόντα δεν συνιστά αφ' εαυτού μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό. Μπορεί, ωστόσο, να έχει παρόμοιο αποτέλεσμα εκ των πραγμάτων, εάν οι τιμές καθορίζονται σε τέτοιο επίπεδο που καθιστά τη διάθεση των εισαγόμενων προϊόντων είτε αδύνατη είτε δυσχερέστερη από αυτή των εγχώριων προϊόντων ⁽¹¹³⁾. Αυτό συμβαίνει όταν οι εισαγωγείς μπορούν να διαθέσουν εισαγόμενα προϊόντα στην αγορά μόνο με ζημία.

Κατώτατα και ανώτατα περιθώρια κέρδους: Πρόκειται για περιθώρια που καθορίζονται σε συγκεκριμένο ποσό και όχι ως ποσοστό της τιμής κόστους. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου πριν από την απόφαση *Keck*, τα περιθώρια αυτά δεν συνιστούν κατ' ανάγκη μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος κατά την έννοια του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ. Το ίδιο ισχύει και για τον καθορισμό ενός πάγιου περιθωρίου κέρδους από τις λιανικές πωλήσεις, κατ' αναλογία της τιμής λιανικής πώλησης την οποία καθορίζει ελεύθερα ο κατασκευαστής, τουλάχιστον όταν επιφέρει ικανοποιητικό κέρδος στην επιχείρηση λιανικής πώλησης. Ωστόσο, ο καθορισμός ανώτατου περιθωρίου κέρδους σε ένα ενιαίο ποσό που εφαρμόζεται τόσο στα εγχώρια όσο και στα εισαγόμενα προϊόντα και το οποίο δεν λαμβάνει υπόψη το κόστος εισαγωγής εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ ⁽¹¹⁴⁾.

Μετά την απόφαση *Keck*, φαίνεται ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει συχνά ότι οι εθνικές ρυθμίσεις για τον έλεγχο των τιμών εμπίπτουν στην έννοια των «μορφών πώλησης» ⁽¹¹⁵⁾. Στο πλαίσιο αυτό, μπορεί να μην εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ. Το γεγονός ότι οι «έλεγχοι τιμών» συνιστούν «μορφές πώλησης» επιβεβαιώνεται στην απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Belgacom*, στην οποία κρίθηκε ότι η βελγική νομοθεσία που απαγορεύει τις πωλήσεις με ζημία και τις πωλήσεις που επιφέρουν μόνο ελάχιστο περιθώριο κέρδους δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ ⁽¹¹⁶⁾.

Ωστόσο, στην πιο πρόσφατη υπόθεση *LIBRO* το Δικαστήριο αρχικά χαρακτήρισε έναν κανόνα που απαγόρευε σε εισαγωγείς γερμανόγλωσσων βιβλίων να καθορίζουν τιμή χαμηλότερη από την τιμή λιανικής πώλησης την οποία καθορίζει ή συστήνει ο εκδότης ως μορφή πώλησης όπως ορίζεται στην απόφαση *Keck*. Ωστόσο, διαπίστωσε ότι ο κανόνας συνιστά στην πραγματικότητα μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος στο μέτρο που δημιουργεί χωριστή ρύθμιση βάσει της οποίας τα προϊόντα που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη τυγχάνουν λιγότερο ευνοϊκής μεταχείρισης ⁽¹¹⁷⁾.

Στην απόφαση *Deutsche Parkinson Vereinigung*, το Δικαστήριο εφάρμοσε την προσέγγιση της πρόσβασης στην αγορά στο πλαίσιο της εξέτασης ενός συστήματος καθορισμού τιμών για την πώληση από φαρμακεία φαρμάκων για ανθρώπινη χρήση χορηγούμενων μόνο με ιατρική συνταγή, χωρίς να αναφέρεται απευθείας στην υπόθεση *Keck* στην απόφασή του. Αφού συνέκρινε τον αντίκτυπο του καθορισμού τιμών σε φαρμακεία με έδρα τη Γερμανία και άλλα κράτη μέλη, διαπίστωσε εν τέλει ότι το συγκεκριμένο σύστημα

⁽¹¹⁰⁾ Υπόθεση C-221/15 *Colruyt* [2016] ECLI:EU:C:2016:704, σκέψη 41.

⁽¹¹¹⁾ Υπόθεση C-333/14 *Scottish Whiskey Association* κ.λπ. κατά *Lord Advocate* και *Advocate General of Scotland* [2015] ECLI:EU:C:2015:845, σκέψη 50.

⁽¹¹²⁾ Υπόθεση 65/75 *Tasca* [1976] ECLI:EU:C:1976:30· υπόθεση 88-90/75 *SADAM* [1976] ECLI:EU:C:1976:32· υπόθεση 181/82 *Roussel* [1983] ECLI:EU:C:1983:352· υπόθεση 13/77 *GB-INNO* κατά *ATAB* [1977] ECLI:EU:C:1977:185.

⁽¹¹³⁾ Υπόθεση 16-20/79 *Danis* [1979] ECLI:EU:C:1979:248.

⁽¹¹⁴⁾ Υπόθεση 116/84 *Roelstrate* [1985] ECLI:EU:C:1985:237· υπόθεση 188/86 *Lefevre* [1987] ECLI:EU:C:1987:327.

⁽¹¹⁵⁾ Για πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τις μορφές πώλησης, βλ. σημείο 3.4.2.2.

⁽¹¹⁶⁾ Υπόθεση C-63/94 *Belgacom* κατά *PTM and Vocarex* [1995] ECLI:EU:C:1995:270.

⁽¹¹⁷⁾ Υπόθεση C-531/07 *Fachverband der Buch- und Medienwirtschaft* κατά *LIBRO* [2009] ECLI:EU:C:2009:276.

αποτελεί μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος με έναν ποσοτικό περιορισμό των εισαγωγών ⁽¹¹⁸⁾. Τα φαρμακεία που πραγματοποιούν ταχυδρομικές πωλήσεις διαπιστώθηκε ότι είχαν περιορισμένη ικανότητα να ανταγωνιστούν με τα παραδοσιακά φαρμακεία όσον αφορά τις υπηρεσίες τους, με αποτέλεσμα να ανταγωνίζονται πρωτίστως με βάση τις τιμές, και ως εκ τούτου, να επηρεάζονται από τον καθορισμό των τιμών. Στο πλαίσιο της αξιολόγησής του, το Δικαστήριο αναφέρθηκε στην υπόθεση *DocMorris*, η οποία αφορούσε γερμανική νομοθεσία που απαγόρευε την πώληση φαρμάκων εκτός φαρμακείων και, συνεπώς, στο διαδίκτυο, και στο σκεπτικό της οποίας χρησιμοποιήθηκε η απόφαση *Keck* ⁽¹¹⁹⁾.

Όπως περιγράφεται ανωτέρω, στην υπόθεση *Scottish Whiskey Association*, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο καθορισμός κατώτατης τιμής συνιστά μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος βάσει του κριτηρίου της πρόσβασης στην αγορά, χωρίς να αναφερθεί ρητά στην υπόθεση *Keck*. Έκρινε ότι «το επίμαχο στην κύρια δίκη μέτρο, λόγω του γεγονότος και μόνον ότι δεν επιτρέπει να αντανακλάται η χαμηλότερη τιμή κόστους των εισαγομένων προϊόντων στην τιμή πωλήσεως προς τον καταναλωτή αποτελεί ενδεχομένως εμπόδιο για την πρόσβαση στη βρετανική αγορά οινοπνευματωδών ποτών» ⁽¹²⁰⁾.

4.5. Διαδικασίες έγκρισης

Τα εθνικά συστήματα που απαιτούν προηγούμενη έγκριση ενός προϊόντος προκειμένου να διατεθεί στην αγορά παρεμποδίζουν την πρόσβαση στην αγορά του κράτους μέλους εισαγωγής και, επομένως, πρέπει να θεωρείται ότι δημιουργούν μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό κατά την έννοια του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ ⁽¹²¹⁾. Το Δικαστήριο έχει καθορίσει διάφορες προϋποθέσεις βάσει των οποίων θα μπορούσε να δικαιολογηθεί η εν λόγω προηγούμενη έγκριση ⁽¹²²⁾:

- πρέπει να στηρίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια, τα οποία δεν δημιουργούν δυσμενείς διακρίσεις και είναι εκ των προτέρων γνωστά, ώστε να οριοθετείται η άσκηση της διακριτικής ευχέρειας των εθνικών αρχών προκειμένου η ευχέρεια αυτή να μη χρησιμοποιείται με αυθαίρετο τρόπο·
- δεν πρέπει να επικαλύπτει ελέγχους που έχουν ήδη διενεργηθεί στο πλαίσιο άλλων διαδικασιών, είτε στο ίδιο κράτος μέλος είτε σε άλλο·
- διαδικασία προηγούμενης έγκρισης είναι αναγκαία μόνον αν ο εκ των υστέρων έλεγχος θεωρηθεί ότι διενεργείται πολύ αργά για να διασφαλίσει πραγματικά την αποτελεσματικότητά του και να επιτρέψει την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου·
- η διαδικασία δεν θα πρέπει, λόγω της διάρκειας και του δυσανάλογα μεγάλου κόστους το οποίο συνεπάγεται, να αποτρέπει τους ενδιαφερόμενους φορείς να υλοποιήσουν το επιχειρηματικό τους σχέδιο·
- η διαδικασία μπορεί να μην απαιτεί τεχνικές αναλύσεις όταν οι αναλύσεις αυτές έχουν ήδη πραγματοποιηθεί σε άλλο κράτος μέλος και τα πορίσματά τους είναι διαθέσιμα ⁽¹²³⁾.

4.5.1. Έγκριση τύπου

Οι απαιτήσεις για την έγκριση τύπου προκαθορίζουν τους κανονιστικούς και τεχνικούς όρους και τις προϋποθέσεις ασφαλείας που πρέπει να πληροί ένα προϊόν. Κατά συνέπεια, η έγκριση τύπου δεν περιορίζεται σε ένα συγκεκριμένο κλάδο, εφόσον οι απαιτήσεις αυτές υφίστανται για ένα ευρύτατο φάσμα προϊόντων, όπως ο θαλάσσιος εξοπλισμός, τα κινητά τηλέφωνα, τα επιβατικά οχήματα και ο ιατρικός εξοπλισμός.

Γενικά, η έγκριση τύπου απαιτείται πριν από τη διάθεση ενός προϊόντος στην αγορά. Η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της έγκρισης τύπου συνήθως αποδεικνύεται με επισημάνση πάνω στο προϊόν. Η σήμανση ΕΚ, παραδείγματος χάρη, πιστοποιεί τη συμμόρφωση με τις εν λόγω απαιτήσεις είτε με δήλωση του κατασκευαστή είτε με πιστοποίηση από τρίτο.

Παρότι οι κοινές εγκρίσεις τύπου σε επίπεδο ΕΕ συνήθως διευκολύνουν την εμπορία των προϊόντων στην εσωτερική αγορά, εθνικές εγκρίσεις τύπου σε μη εναρμονισμένους τομείς μπορεί να δημιουργούν εμπόδια στις εμπορευματικές συναλλαγές. Επιπλέον, οι αποκλίνουσες εθνικές προδιαγραφές προϊόντος εμποδίζουν τους κατασκευαστές να εμπορεύονται το ίδιο προϊόν σε διαφορετικά κράτη μέλη και επιφέρουν πρόσθετο κόστος συμμόρφωσης. Οι υποχρεώσεις εξασφάλισης εθνικής έγκρισης τύπου πριν από τη διάθεση των προϊόντων στην αγορά πρέπει, συνεπώς, να αντιμετωπίζονται ως μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος ⁽¹²⁴⁾.

⁽¹¹⁸⁾ Υπόθεση C-148/15 *Deutsche Parkinson Vereinigung* [2016] ECLI:EU:C:2016:394, σκέψεις 23-27.

⁽¹¹⁹⁾ Υπόθεση C-322/01 *DocMorris* [2003] ECLI:EU:C:2003:664, σκέψη 6.

⁽¹²⁰⁾ Υπόθεση C-333/14 *Scottish Whiskey Association* [2015] ECLI:EU:C:2015:845, σκέψη 32. (η επισημάνση των συντακτών)

⁽¹²¹⁾ Βλ., για παράδειγμα, υπόθεση C-254/05 *Επιτροπή κατά Βελγίου* [2007] ECLI:EU:C:2007:319· υπόθεση C-432/03 *Επιτροπή κατά Πορτογαλίας* [2005] ECLI:EU:C:2005:669, σκέψη 41· υπόθεση C-249/07 *Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών* [2008] ECLI:EU:C:2008:683, σκέψη 26.

⁽¹²²⁾ Υπόθεση C-390/99 *Canal Satellite Digital* [2002] ECLI:EU:C:2002:34· υπόθεση C-333/08 *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [2010] ECLI:EU:C:2010:44· υπόθεση C-423/13 *Vilniaus Energija* [2014] ECLI:EU:C:2014:2186.

⁽¹²³⁾ Υπόθεση C-423/13 *Vilniaus Energija* [2014] ECLI:EU:C:2014:2186, σκέψη 55.

⁽¹²⁴⁾ Υπόθεση 21/84 *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [1985] ECLI:EU:C:1985:184.

Για λόγους υγείας ή ασφάλειας, ένα κράτος μέλος μπορεί να δικαιούται να απαιτήσει την υποβολή προϊόντος που έχει ήδη λάβει έγκριση σε άλλο κράτος μέλος σε νέα διαδικασία εξέτασης και έγκρισης. Ωστόσο, στις περιπτώσεις αυτές το κράτος μέλος εισαγωγής πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις δοκιμές ή τους ελέγχους που διενεργήθηκαν στο κράτος μέλος ή στα κράτη μέλη εξαγωγής και παρέχουν ισοδύναμες εγγυήσεις ή προστασία ⁽¹²⁵⁾.

Στην υπόθεση *Επιτροπή κατά Πορτογαλίας* ⁽¹²⁶⁾, η εποπτεύουσα αρχή αρνήθηκε να χορηγήσει σε επιχείρηση την απαιτούμενη άδεια για την εγκατάσταση εισαγόμενων σωλήνων πολυαιθυλενίου, με την αιτιολογία ότι οι σωλήνες αυτοί δεν είχαν εγκριθεί από τον εθνικό φορέα δοκιμών. Τα πιστοποιητικά της επιχείρησης, τα οποία δεν αναγνωρίστηκαν, είχαν εκδοθεί από ιταλικό ινστιτούτο δοκιμών. Το Δικαστήριο έκρινε ότι οι αρμόδιες αρχές (στην προκειμένη περίπτωση οι πορτογαλικές αρχές) οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τα πιστοποιητικά που εκδίδουν οι οργανισμοί πιστοποίησης ενός άλλου κράτους μέλους, ιδίως εάν οι φορείς αυτοί είναι εξουσιοδοτημένοι από το κράτος μέλος γι' αυτό τον σκοπό. Εάν οι πορτογαλικές αρχές δεν διέθεταν επαρκή πληροφόρηση για να επαληθεύσουν τα εν λόγω πιστοποιητικά, θα μπορούσαν να λάβουν αυτό το υλικό από τις αρχές του κράτους μέλους εξαγωγής. Απαιτείται ενεργητική στάση εκ μέρους του εθνικού φορέα στον οποίο υποβάλλεται αίτηση έγκρισης ή αναγνώρισης ενός προϊόντος.

4.5.2. Ταξινόμηση οχημάτων

Γενικά, προβλέπονται τρία διαφορετικά στάδια στη διαδικασία ταξινόμησης ενός μηχανοκίνητου οχήματος, σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ. Πρώτον, πρέπει να εγκριθούν τα τεχνικά χαρακτηριστικά του τύπου οχήματος, στις περισσότερες περιπτώσεις με την έγκριση τύπου ΕΚ. Ορισμένοι τύποι οχημάτων, εντούτοις, εξακολουθούν να υπόκεινται σε εθνικές διαδικασίες έγκρισης. Δεύτερον, διενεργείται τεχνικός έλεγχος των μεταχειρισμένων οχημάτων, στόχος του οποίου είναι να επαληθευθεί ότι το συγκεκριμένο μηχανοκίνητο όχημα είναι σε καλή κατάσταση τη στιγμή της ταξινόμησης. Τέλος, πραγματοποιείται ταξινόμηση του οχήματος, με την οποία επιτρέπεται η θέση του στην κυκλοφορία, προσδιορίζεται ο τύπος του οικείου μηχανοκίνητου οχήματος και εκδίδεται σχετικός αριθμός κυκλοφορίας.

Το Δικαστήριο εξέτασε επίσης την άρνηση ταξινόμησης οχήματος του οποίου το σύστημα διεύθυνσεως, συμπεριλαμβανομένης της θέσης του τιμονιού, είναι στη δεξιά πλευρά. Στις υποθέσεις C-61/12 και C-639/11 αποφάνθηκε ότι η νομοθεσία αυτή συνιστά μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς κατά την εισαγωγή, στο μέτρο που έχει ως συνέπεια την παρεμπόδιση της πρόσβασης στην αγορά για οχήματα με σύστημα διεύθυνσεως στη δεξιά πλευρά, τα οποία έχουν κατασκευαστεί και ταξινομηθεί νομίμως σε άλλο κράτος μέλος. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η απαίτηση αυτή δεν ήταν αναγκαία για την επίτευξη του στόχου της οδικής ασφάλειας ⁽¹²⁷⁾.

4.6. Περιορισμοί της διαφήμισης

Η διαφήμιση διαδραματίζει πρωταρχικό ρόλο στην είσοδο στην αγορά, ιδιαίτερα για προϊόντα που διατίθενται νομίμως στο εμπόριο σε άλλο κράτος μέλος. Ο σημαντικός ρόλος της διαφήμισης που επιτρέπει σε ένα προϊόν ενός κράτους μέλους να διεισδύσει σε μια νέα αγορά ενός άλλου κράτους μέλους έχει αναγνωρισθεί από Γενικούς Εισαγγελέις ⁽¹²⁸⁾ και από το Δικαστήριο ⁽¹²⁹⁾. Σκοπός και αποτέλεσμα της διαφήμισης είναι, μεταξύ άλλων, να πεισθούν οι καταναλωτές να αλλάξουν μάρκα ή να αγοράσουν νέα προϊόντα.

Πριν από την υπόθεση *Keck* (βλ. σημείο 3.4.2.2.), το Δικαστήριο έκρινε συχνά ότι εθνικά μέτρα που επιβάλλουν περιορισμούς στη διαφήμιση εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ. Τέτοια υπόθεση ήταν η υπόθεση *Oosthoek*, η οποία αφορούσε απαγόρευση της προσφοράς ή της δωρεάν χορήγησης δώρων με στόχο την προώθηση πωλήσεων. Το Δικαστήριο έκρινε ότι «[ν]ομοθεσία που περιορίζει ή απαγορεύει ορισμένες μορφές διαφήμισης και ορισμένα μέσα προώθησης των πωλήσεων, καιτοι δεν επηρεάζει αμέσως τις εισαγωγές, είναι ικανή να περιορίσει τον όγκο τους διότι επηρεάζει τις δυνατότητες εμπορίας των εισαγόμενων προϊόντων» ⁽¹³⁰⁾. Ωστόσο, μετά την απόφαση *Keck*, το Δικαστήριο φαίνεται να έχει υιοθετήσει, ως προς ορισμένες πτυχές, διαφορετική προσέγγιση (αντιμετώπιση των περιορισμών της διαφήμισης ως μορφών πώλησης). Ανεξαρτήτως αυτού, μέτρα σχετικά με τη διαφήμιση τα οποία φαίνεται να εμπίπτουν στην κατηγορία των μορφών πώλησης αντιμετωπίζονται ως κανόνες που αφορούν τα προϊόντα όταν επηρεάζουν τις προδιαγραφές που πρέπει να πληρούν τα εμπορεύματα ⁽¹³¹⁾.

⁽¹²⁵⁾ Υπόθεση C-455/01 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [2003] ECLI:EU:C:2003:551.

⁽¹²⁶⁾ Υπόθεση C-432/03 *Επιτροπή κατά Πορτογαλίας* [2005] ECLI:EU:C:2005:514.

⁽¹²⁷⁾ Υπόθεση C-61/12 *Επιτροπή κατά Λιθουανίας* [2014] ECLI:EU:C:2014:172, σκέψεις 57 και 69. Βλ. υπόθεση C-639/11 *Επιτροπή κατά Πολωνίας* [2014] ECLI:EU:C:2014:173.

⁽¹²⁸⁾ Βλ. παραδείγματα χάρη προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Jacobs στην υπόθεση C-412/93 *Leclerc-Siplec* [1995] ECLI:EU:C:1995:26 και του Γενικού Εισαγγελέα Geelhoed στην υπόθεση C-239/02 *Douwe Egberts* [2004] ECLI:EU:C:2004:445.

⁽¹²⁹⁾ Βλ. για παράδειγμα συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-34/95 και C-36/95 *De Agostini* [1997] ECLI:EU:C:1997:344.

⁽¹³⁰⁾ Υπόθεση 286/81 *Oosthoek* [1982] ECLI:EU:C:1982:438, σκέψη 15. Βλ. επίσης υποθέσεις προ-*Keck*: υπόθεση 362/88 *GB-INNO* [1990] ECLI:EU:C:1990:102 και υπόθεση C-1/90 *Aragonesa* [1991] ECLI:EU:C:1991:327.

⁽¹³¹⁾ Υπόθεση C-470/93 *Mars* [1995] ECLI:EU:C:1995:224, σκέψη 13 (το μέτρο απαιτεί πρόσθετες δαπάνες συσκευασίας και διαφήμισης). Βλ. επίσης υπόθεση C-368/95 *Familiapress* [1997] ECLI:EU:C:1997:325, σκέψη 11.

Ως εκ τούτου, η προσέγγιση που ακολουθεί συνήθως το Δικαστήριο σήμερα φαίνεται να είναι ότι οι περιορισμοί της διαφήμισης και της προώθησης πρέπει να θεωρούνται μορφές πώλησης και, εάν δεν εισάγουν διακρίσεις, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ ⁽¹³²⁾. Ωστόσο, εάν το μέτρο εισάγει διακρίσεις, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ. Ως εκ τούτου, περιορισμοί της διαφήμισης σε εθνικό επίπεδο οι οποίοι καθιστούν δυσχερέστερη την πώληση προϊόντων από άλλα κράτη μέλη από την πώληση εγχώριων προϊόντων μπορεί να συνιστούν μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό. Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί, για παράδειγμα, ότι «μια απόλυτη απαγόρευση της διαφήμισης που αφορά τα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος» ⁽¹³³⁾ είναι ικανή να δυσχεραίνει την πρόσβαση στην αγορά νέων προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών περισσότερο απ' ό,τι των εγχωρίων, με τα οποία ο καταναλωτής είναι περισσότερο εξοικειωμένος ⁽¹³⁴⁾.

Όπως επισημαίνεται ανωτέρω, το Δικαστήριο φαίνεται να συνδέει το εύρος του περιορισμού με την εισαγωγή διακρίσεων. Με άλλα λόγια, εάν ο περιορισμός είναι πλήρης, εκάζεται ότι θα είχε μεγαλύτερη επίπτωση στα εισαγόμενα προϊόντα ⁽¹³⁵⁾ και, εάν είναι μερικός, ότι θα μπορούσε να επηρεάσει στον ίδιο βαθμό τα εγχώρια και τα εισαγόμενα προϊόντα ⁽¹³⁶⁾. Εντούτοις, πρέπει να σημειωθεί ότι στις υποθέσεις *Dior* ⁽¹³⁷⁾ και *Gourmet* ⁽¹³⁸⁾, το Δικαστήριο επισήμανε ότι ορισμένες απαγορεύσεις της διαφήμισης δεν θα είχαν κατ' ανάγκη μεγαλύτερη επίπτωση στις εισαγωγές σε σύγκριση με τα εθνικά εμπορεύματα.

Το Δικαστήριο υπογράμμισε επίσης ότι η επιβολή περιορισμών στη διαφήμιση στο Διαδίκτυο δεν επηρεάζει την πώληση εθνικών εμπορευμάτων, στη συγκεκριμένη περίπτωση εγχώριων φαρμάκων, με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο επηρεάζει την πώληση φαρμάκων προέλευσης άλλων κρατών μελών (υπόθεση *C-322/01 Deutscher Apothekerverband*). Ως εκ τούτου, οι περιορισμοί στη διαφήμιση στο Διαδίκτυο μπορεί να αποτελούν εμπόδιο που καλύπτεται από το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ.

4.7. Τεχνικοί κανόνες που περιέχουν απαιτήσεις όσον αφορά την εμφάνιση των εμπορευμάτων (βάρος, σύνθεση, παρουσίαση, επισήμανση, μορφή, μέγεθος, συσκευασία)

Οι απαιτήσεις τις οποίες πρέπει να ικανοποιούν τα εισαγόμενα προϊόντα όσον αφορά το σχήμα, το μέγεθος, το βάρος, τη σύνθεση, την εμφάνιση, την επισήμανση ή τη συσκευασία ενδέχεται να αναγκάζουν τους κατασκευαστές και τους εισαγωγείς να προσαρμόζουν τα εν λόγω προϊόντα στους κανόνες που ισχύουν στο κράτος μέλος στην αγορά του οποίου διατίθενται, παραδείγματος χάρι με τροποποίηση της επισήμανσης εισαγόμενων προϊόντων ⁽¹³⁹⁾. Στην απόφασή του στην υπόθεση 27/80 *Fietje* ⁽¹⁴⁰⁾, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η επέκταση από κράτος μέλος διάταξης η οποία απαγορεύει την πώληση ορισμένων αλκοολούχων ποτών υπό διαφορετική περιγραφή από την προβλεπόμενη στην εθνική νομοθεσία σε ποτά που εισάγονται από άλλα κράτη μέλη, με αποτέλεσμα να καθίσταται αναγκαία η τροποποίηση της επισήμανσης με την οποία το εισαγόμενο ποτό διατίθεται νομίμως στην αγορά του κράτους μέλους εξαγωγής, πρέπει να θεωρείται μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό, που απαγορεύεται από το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ.

Δεδομένου ότι οι απαιτήσεις όσον αφορά την παρουσίαση των εμπορευμάτων συνδέονται άμεσα με το ίδιο το προϊόν, δεν θεωρούνται μορφές πώλησης, αλλά μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος κατά την έννοια του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ ⁽¹⁴¹⁾.

Τα κατωτέρω μέτρα, παραδείγματος χάρι, έχουν θεωρηθεί αντίθετα με τις διατάξεις του άρθρου 34 ΣΛΕΕ:

— αυστηρή απαίτηση τοποθέτησης σήμανσης CE σε μη εναρμονισμένα δομικά προϊόντα ⁽¹⁴²⁾.

— απαίτηση να πωλείται η μαργαρίνη σε συσκευασίες κυβικού σχήματος για να διακρίνεται από το βούτυρο ⁽¹⁴³⁾.

⁽¹³²⁾ Βλ. υπόθεση *C-292/92 Hünermund* [1993] ECLI:EU:C:1993:932 (απαγόρευση της διαφήμισης «παραφαρμακευτικών» προϊόντων εκτός των χώρων των φαρμακείων) και υπόθεση *C-412/93 Leclerc-Siplec* [1995] ECLI:EU:C:1995:26 (περιορισμός της τηλεοπτικής διαφήμισης)· πρβλ. συνεκδικασθείσες υποθέσεις *C-34/95* και *C-36/95 De Agostini* [1997] ECLI:EU:C:1997:344· υπόθεση *C-405/98 Gourmet* [2001] ECLI:EU:C:2001:135.

⁽¹³³⁾ Υπόθεση *C-239/02 Douwe Egberts*, [2004] ECLI:EU:C:2004:445, σκέψη 53.

⁽¹³⁴⁾ Όσον αφορά τη διάκριση ανάμεσα στους εγχώριους οικονομικούς φορείς και τους οικονομικούς φορείς άλλων κρατών μελών, βλ. υπόθεση *C-322/01 DocMorris* [2003] ECLI:EU:C:2003:664, σκέψη 74 και υπόθεση *C-254/98 Heimdienst* [2000] ECLI:EU:C:2000:12, σκέψη 26. Βλ. επίσης υποθέσεις 87/85 και 88/85 *Legia* και *Gyselinx* [1986] ECLI:EU:C:1986:215, σκέψη 15 και υπόθεση *C-189/95 Franzén* [1997] ECLI:EU:C:1997:504, σκέψη 71.

⁽¹³⁵⁾ Σε αυτό το πλαίσιο, βλ. υπόθεση *C-405/98 Gourmet* [2001] ECLI:EU:C:2001:135· υποθέσεις *C-34/95* και *C-36/95 De Agostini* [1997] ECLI:EU:C:1997:344 και υπόθεση *C-239/02 Douwe Egberts* [2004] ECLI:EU:C:2004:445 (απαγόρευση αναφορών στο «αδυνάτισμα» και σε «ιατρικές συστάσεις, βεβαιώσεις, παραθέσεις απόψεων ιατρών και ιατρικές συμβουλές ή σε δηλώσεις εγκρίσεως»).

⁽¹³⁶⁾ Σε αυτό το πλαίσιο, βλ. υπόθεση *C-292/92 Hünermund* [1993] ECLI:EU:C:1993:932 και υπόθεση *C-71/02 Karner* [2004] ECLI:EU:C:2004:181 (απαγόρευση αναφορών στο γεγονός ότι τα προϊόντα προέρχονται από πωχευτική περιουσία).

⁽¹³⁷⁾ Υπόθεση *C-337/95 Dior* [1997] ECLI:EU:C:1997:517.

⁽¹³⁸⁾ Υπόθεση *C-405/98 Gourmet* [2001] ECLI:EU:C:2001:135.

⁽¹³⁹⁾ Υπόθεση *C-33/97 Colim* [1999] ECLI:EU:C:1999:274, σκέψη 37 και υπόθεση *C-416/00 Morellato* [2003] ECLI:EU:C:2003:475, σκέψεις 29 και 30· υπόθεση *C-217/99 Επιτροπή κατά Βελγίου* [2000] ECLI:EU:C:2000:638, σκέψη 17.

⁽¹⁴⁰⁾ Υπόθεση 27/80 *Fietje* ECLI:EU:C:1980:293, σκέψη 15.

⁽¹⁴¹⁾ Υπόθεση *C-385/10 Elenca Srl κατά Ministero dell'Interno* [2012] ECLI:EU:C:2012:634.

⁽¹⁴²⁾ Ό.π.

⁽¹⁴³⁾ Υπόθεση 261/81 *Rau* κατά *De Smedt* [1982] ECLI:EU:C:1982:382.

- η απαγόρευση από ένα κράτος μέλος της εμπορίας τεχνουργημάτων από πολύτιμα μέταλλα χωρίς τις απαιτούμενες (εθνικές επίσημες) σφραγίδες ⁽¹⁴⁴⁾.
- απαγόρευση της εμπορίας βίντεο και DVD που πωλούνται δι' αλληλογραφίας και μέσω του διαδικτύου, τα οποία δεν φέρουν ένδειξη ορίου ηλικίας που να αντιστοιχεί σε απόφαση κατάταξης από ανώτερη περιφερειακή αρχή ή εθνικό οργανισμό αυτοελέγχου ⁽¹⁴⁵⁾.

4.8. Γεωγραφικές ενδείξεις, σήματα ποιότητας, κίνητρα για την αγορά εθνικών προϊόντων

Οι εθνικές διατάξεις που απαιτούν την αναγραφή της προέλευσης του προϊόντος επάνω στο προϊόν ή στην ετικέτα του συνιστούν μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος που αντικείμεται στο άρθρο 34 της ΣΛΕΕ.

Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι οι εθνικές διατάξεις σχετικά με την υποχρεωτική αναγραφή της προέλευσης μπορεί να ενθαρρύνουν τους καταναλωτές να αγοράζουν εθνικά προϊόντα εις βάρος ισοδύναμων προϊόντων που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη ⁽¹⁴⁶⁾. Οι εν λόγω διατάξεις, σύμφωνα με το Δικαστήριο, έχουν τις εξής επιπτώσεις: δυσχεραίνουν τη διάθεση στην αγορά κράτους μέλους παρόμοιων εμπορευμάτων που παράγονται σε άλλα κράτη μέλη, ενώ παράλληλα επιβραδύνουν την οικονομική διείσδυση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς παρεμποδίζουν την πώληση εμπορευμάτων που παράγονται ως αποτέλεσμα του καταμερισμού εργασίας μεταξύ των κρατών μελών ⁽¹⁴⁷⁾. Το Δικαστήριο επισήμανε, επίσης, ότι θα μπορούσε να είναι προς το συμφέρον του οικονομικού φορέα η αναγραφή της προέλευσης των προϊόντων του από τον ίδιο, χωρίς να υπάρχει η αντίστοιχη υποχρέωση. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι καταναλωτές μπορούν να προστατεύονται από ψευδείς ή παραπλανητικές ενδείξεις προέλευσης που θα μπορούσαν να προκύψουν, με την τήρηση των υφιστάμενων κανόνων που απαγορεύουν την εν λόγω συμπεριφορά ⁽¹⁴⁸⁾.

Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί αντίστοιχα ότι τα συστήματα ποιότητας που προβλέπονται στο εθνικό δίκαιο και αφορούν την προέλευση του προϊόντος μπορεί να έχουν παρόμοιο αποτέλεσμα. Ακόμη κι αν ένα συγκεκριμένο σύστημα ποιότητας είναι προαιρετικό, δεν παύει να συνιστά μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος, εφόσον η χρήση αυτής της επισήμανσης ευνοεί ή μπορεί να ευνοήσει την εμπορία του οικείου προϊόντος σε σχέση με τα προϊόντα που δεν ωφελούνται από τη χρήση αυτή ⁽¹⁴⁹⁾.

Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι τα κράτη μέλη έχουν την εξουσία να θεσπίζουν συστήματα ποιότητας για τα γεωργικά προϊόντα που διατίθενται στην αγορά στο έδαφός τους και να μπορούν να εξαρτήσουν τη χρήση των ονομασιών ποιότητας από τη συμμόρφωση με αυτά τα συστήματα. Ωστόσο, αυτά τα συστήματα και οι ονομασίες δεν μπορούν να συνδέονται με την απαίτηση ότι η διαδικασία παραγωγής των εν λόγω προϊόντων πρέπει να διεξάγεται εντός της χώρας, αλλά θα πρέπει να εξαρτώνται μόνο από την ύπαρξη των συμφυών αντικειμενικών χαρακτηριστικών που δίνουν στα προϊόντα την ποιότητα την οποία απαιτεί ο νόμος ⁽¹⁵⁰⁾. Ως εκ τούτου, το εν λόγω σύστημα πρέπει να είναι προσβάσιμο σε κάθε παραγωγό στην Ένωση ή οποιονδήποτε άλλο δυνητικό ενωσιακό φορέα εκμετάλλευσης του οποίου τα προϊόντα πληρούν τις απαιτήσεις. Οποιαδήποτε απαίτηση που παρεμποδίζει την προσβασιμότητα σε αυτό το σύστημα για προϊόντα από άλλα κράτη μέλη θα πρέπει να αποφεύγεται διότι μπορεί να ευνοεί τη διάθεση στην αγορά προϊόντων εγχώριας καταγωγής εις βάρος των εισαγόμενων προϊόντων ⁽¹⁵¹⁾.

Το Δικαστήριο αποδέχεται τα συστήματα ποιότητας που προβλέπονται στο εθνικό δίκαιο, όταν αυτά επιτρέπουν την εισαγωγή προϊόντων που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη υπό τις ονομασίες τις οποίες φέρουν, ακόμη και αν οι ονομασίες αυτές είναι παρόμοιες, συγγενείς ή πανομοιότυπες με τις ονομασίες που προβλέπει η εθνική κανονιστική ρύθμιση ⁽¹⁵²⁾.

Η εκστρατεία προώθησης η οποία διεξάγεται από τις αρχές των κρατών μελών και περιλαμβάνει την επισήμανση ποιότητας και/ή προέλευσης συνιστά εξίσου μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος βάσει του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ. Η γνωστότερη υπόθεση παρόμοιου κινήτρου αγοράς εθνικών προϊόντων ήταν η υπόθεση *Buy Irish* ⁽¹⁵³⁾, η οποία αφορούσε μια μεγάλης κλίμακας εκστρατεία ενθάρρυνσης της αγοράς εθνικών προϊόντων. Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι το σύστημα που θεσπίζεται από τις αρχές με σκοπό να προωθήσει τη διανομή ορισμένων προϊόντων τα οποία κατασκευάζονται σε μια συγκεκριμένη χώρα ή περιοχή μπορεί επίσης να παρακινήσει τους καταναλωτές να αγοράζουν αυτά τα προϊόντα, αποκλείοντας έτσι τα εισαγόμενα ⁽¹⁵⁴⁾.

⁽¹⁴⁴⁾ Υπόθεση C-30/99 *Επιτροπή κατά Ιρλανδίας* [2001] ECLI:EU:C:2001:346· υπόθεση C-525/14 *Επιτροπή κατά Τσεχικής Δημοκρατίας* [2016] ECLI:EU:C:2016:714· βλ. επίσης υπόθεση C-481/12 *UAB Juvelta κατά VJ Lietuvos prabavimo rūmai* [2014] ECLI:EU:C:2014:11.

⁽¹⁴⁵⁾ Υπόθεση C-244/06 *Dynamic Medien Vertriebs GmbH κατά Avides Media AG* [2008] ECLI:EU:C:2008:85, σε αυτή την υπόθεση τα εμπόδια στο εμπόριο κρίθηκαν ωστόσο δικαιολογημένα για λόγους προστασίας των ανηλικών.

⁽¹⁴⁶⁾ Βλ., για παράδειγμα, υπόθεση 207/83 *Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [1985] ECLI:EU:C:1985:161, σκέψη 17.

⁽¹⁴⁷⁾ Βλ. υπόθεση C-95/14 *UNIC και Uni.co.pel* [2015] ECLI:EU:C:2015:492, σκέψη 44.

⁽¹⁴⁸⁾ Βλ. υπόθεση 207/83 *Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [1985] ECLI:EU:C:1985:161, σκέψη 21.

⁽¹⁴⁹⁾ Βλ. υπόθεση C-325/00 *Επιτροπή κατά Γερμανίας* [2002] ECLI:EU:C:2002:633, σκέψη 24 και υπόθεση C-255/03 *Επιτροπή κατά Βελγίου* ECLI:EU:C:2004:378.

⁽¹⁵⁰⁾ Βλ. υπόθεση 13/78 *Eggers* ECLI:EU:C:1978:182, σκέψεις 24-25.

⁽¹⁵¹⁾ Βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-321/94 έως C-324/94 *Pistre και λοιποί*, ECLI:EU:C:1997:229, σκέψη 45.

⁽¹⁵²⁾ Υπόθεση C-169/17 *Asociación Nacional de Productores de Ganado Porcino* [2018] ECLI:EU:C:2018:440, σκέψεις 24-28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

⁽¹⁵³⁾ Υπόθεση 249/81 *Επιτροπή κατά Ιρλανδίας* [1982] ECLI:EU:C:1982:402.

⁽¹⁵⁴⁾ Βλ., για παράδειγμα, υπόθεση C-325/00 *Επιτροπή κατά Γερμανίας* [2002] ECLI:EU:C:2002:633, υπόθεση C-6/02 *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [2003] ECLI:EU:C:2003:136. Βλ. επίσης συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-204/12 έως C-208/12 *Essent Belgium* [2014] ECLI:EU:C:2014:2192 σκέψεις 88, 90-95 και 116. Βλ. επίσης υπόθεση C-573/12 *Ålands Vindkraft* [2014] ECLI:EU:C:2014:2037.

4.9. Περιορισμοί των εξ αποστάσεως πωλήσεων (πωλήσεις μέσω του Διαδικτύου, παραγγελίες δι' αλληλογραφίας κλπ.)

Καθώς οι τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνίας εξελίσσονται, αυξάνεται όλο και περισσότερο το εμπόριο αγαθών εντός της εσωτερικής αγοράς μέσω διαδικτύου. Ως εκ τούτου, έχει αυξηθεί ο αριθμός των υποθέσεων που συνδέονται με διαδικτυακές συναλλαγές που περιλαμβάνουν τη μεταφορά αγαθών από ένα κράτος μέλος σε άλλο και παραπέμπονται ενώπιον του Δικαστηρίου.

Τα προδικαστικά ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο στην υπόθεση *DocMorris* ⁽¹⁵⁵⁾ ανέκυψαν στο πλαίσιο εθνικών δικαστικών διαδικασιών που αφορούσαν πωλήσεις φαρμάκων για ανθρώπινη χρήση μέσω Διαδικτύου σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο ήταν εγκατεστημένη η *DocMorris*. Το γερμανικό δίκαιο την εποχή εκείνη απαγόρευε τις πωλήσεις φαρμάκων δι' αλληλογραφίας, η πώληση των οποίων επιτρεπόταν μόνο στα φαρμακεία.

Το πρώτο προδικαστικό ερώτημα το οποίο έθεσε το εθνικό δικαστήριο ήταν αν υφίσταται παραβίαση του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ σε περίπτωση που εγκεκριμένα φάρμακα, η πώληση των οποίων περιορίζεται στα φαρμακεία στο οικείο κράτος μέλος, απαγορεύεται να εισαχθούν για εμπορικούς σκοπούς δι' αλληλογραφίας μέσω φαρμακείων που έχουν άδεια σε άλλα κράτη μέλη κατόπιν ατομικής παραγγελίας μέσω του Διαδικτύου.

Το Δικαστήριο αντιμετώπισε αρχικά αυτό το εθνικό περιοριστικό μέτρο ως μορφή πώλησης, που ενδέχεται να παραβιάζει το άρθρο 34 εάν εισάγει διακρίσεις. Πρώτα, σύμφωνα με την απόφαση *De Agostini* (η σημασία της διαφήμισης για την πώληση του επίμαχου προϊόντος) ⁽¹⁵⁶⁾, το Δικαστήριο τόνισε τη σημασία του Διαδικτύου για την πώληση ενός προϊόντος. Στη συνέχεια εξήγησε πώς μια ρητή απαγόρευση συνιστά μεγαλύτερο εμπόδιο για τα φαρμακεία εκτός Γερμανίας παρά για τα εντός αυτής. Ως εκ τούτου, το μέτρο παραβίαζε το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ.

Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έκρινε ότι, για τα εκτός Γερμανίας φαρμακεία, το Διαδίκτυο παρέχει πολύ σημαντική δυνατότητα απόκτησης «άμεσης πρόσβασης» στη γερμανική αγορά ⁽¹⁵⁷⁾. Το Δικαστήριο εξήγησε ότι μια απαγόρευση που πλήττει περισσότερο τα εγκατεστημένα εκτός της Γερμανίας φαρμακεία θα μπορούσε να δυσχεράνει περισσότερο την πρόσβαση στην αγορά των προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών έναντι εκείνης των γγχώριων προϊόντων.

Στην υπόθεση *Ker-Optika* ⁽¹⁵⁸⁾, η οποία αφορούσε εθνική ρύθμιση η οποία επέτρεπε την εμπορία φακών επαφής μόνο σε καταστήματα ειδικευμένα στην πώληση ιατρικών ειδών, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι, απαγορεύοντας τις πωλήσεις φακών επαφής μέσω Διαδικτύου, το εθνικό μέτρο παραβίαζε την οδηγία 2000/31/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽¹⁵⁹⁾ και τα άρθρα 34-36 της ΣΛΕΕ λόγω της απαγόρευσης της μετέπειτα παράδοσης των φακών επαφής στους πελάτες.

Η πιο πρόσφατη απόφαση *Visnapuu* αφορούσε τον φινλανδικό νόμο περί οινοπνεύματος δυνάμει του οποίου πωλητής εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος υπέχει υποχρέωση λήψεως αδείας λιανικής πώλησεως για την εισαγωγή οινοπνευματωδών ποτών με σκοπό τη λιανική πώληση αυτών των ποτών σε καταναλωτές που κατοικούν στη Φινλανδία. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η υποχρέωση λήψεως αδείας λιανικής πώλησεως για την εισαγωγή οινοπνευματωδών ποτών εμποδίζει τους εγκατεστημένους σε άλλα κράτη μέλη επιχειρηματίες να εισάγουν ελεύθερα οινοπνευματώδη ποτά στη Φινλανδία και, συνεπώς, συνιστά μέτρο ισοδύναμο αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό κατά την εισαγωγή κατά την έννοια του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ. Ωστόσο, έκρινε επίσης ότι τα άρθρα 34 και 36 της ΣΛΕΕ δεν αντιτίθενται σε τέτοια ρύθμιση, υπό την προϋπόθεση ότι είναι πρόσφορη για την επίτευξη του σκοπού της προστασίας της υγείας και της δημόσιας τάξης ⁽¹⁶⁰⁾.

4.10. Υποχρεώσεις παρακράτησης

Τα συστήματα παρακράτησης ποσού έναντι επιστροφής των συσκευασιών, ιδίως στον τομέα των αναψυκτικών, αποτελούν τις τελευταίες δεκαετίες αντικείμενο συζητήσεων βάσει της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και των κανόνων της εσωτερικής αγοράς. Για επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται σε διάφορα κράτη μέλη, τα συστήματα αυτά συχνά καθιστούν δυσχερή την πώληση του ίδιου προϊόντος με την ίδια συσκευασία σε διαφορετικά κράτη μέλη. Αντίθετα, απαιτείται από τους παραγωγούς και τους εισαγωγείς να προσαρμόζουν τις συσκευασίες τους στις ανάγκες κάθε κράτους μέλους, γεγονός που συνήθως συνεπάγεται

⁽¹⁵⁵⁾ Υπόθεση C-322/01 *DocMorris* [2003] ECLI:EU:C:2003:664.

⁽¹⁵⁶⁾ Συνδικαστικές υποθέσεις C-34/95 και C-36/95 *De Agostini* [1997] ECLI:EU:C:1997:344, σκέψεις 43-44. Ο Γενικός Εισαγγελέας Geelhoed (υπόθεση C-239/02 *Douwe Egberts* [2004] ECLI:EU:C:2004:445, σκέψη 68) αντικρούει αυτό το σκεπτικό βάσει της συλλογιστικής του Δικαστηρίου στις υποθέσεις C-292/92 *Hünernmund* ([1993] ECLI:EU:C:1993:932) και C-412/93 *Leclerc-Siplec* ([1995] ECLI:EU:C:1995:26). Υποστήριξε ότι οι απαγορεύσεις της διαφήμισης στις δύο τελευταίες υποθέσεις ήταν περιορισμένης έκτασης. Επισήμανε ότι το Δικαστήριο στις δύο τελευταίες υποθέσεις προσέδωσε σημασία στο γεγονός ότι οι επίμαχοι περιορισμοί δεν επηρέαζαν τις δυνατότητες άλλων εμπόρων να διαφημίζουν τα ίδια προϊόντα με άλλα μέσα. Με άλλα λόγια, «η λειτουργία της διαφήμισης σε σχέση με τη δυνατότητα προσβάσεως στην αγορά των οικείων προϊόντων παρέμεινε άθικτη».

⁽¹⁵⁷⁾ Υπόθεση C-322/01 *DocMorris* [2003] ECLI:EU:C:2003:664, σκέψη 74.

⁽¹⁵⁸⁾ Υπόθεση C-108/09 *Ker-Optika*, [2010] ECLI:EU:C:2010:725, σκέψεις 43-44.

⁽¹⁵⁹⁾ Οδηγία 2000/31/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο») (EE L 178 της 17.7.2000, σ. 1).

⁽¹⁶⁰⁾ Υπόθεση C-198/14 *Visnapuu* [2015] ECLI:EU:C:2015:751, σκέψεις 99, 102, 208 και 129.

πρόσθετο κόστος. Η επίπτωση αυτών των συστημάτων, ιδίως στην κατανομή αγορών, συχνά καταστρατηγεί την ιδέα μιας πραγματικά εσωτερικής αγοράς. Ως εκ τούτου, εθνικές απαιτήσεις αυτού του τύπου μπορούν να θεωρηθούν φραγμοί στο εμπόριο βάσει του άρθρου 34 ΣΛΕΕ. Ανεξαρτήτως αυτού, τα συστήματα παρακράτησης μπορούν να δικαιολογούνται για λόγους που συνδέονται με την προστασία του περιβάλλοντος.

Σε δύο αποφάσεις σχετικά με το γερμανικό σύστημα υποχρεωτικής παρακράτησης για τις μη επαναχρησιμοποιήσιμες συσκευασίες αναψυκτικών στις αρχές της δεκαετίας του 2000, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι, με βάση το δίκαιο της ΕΕ, τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέγουν ανάμεσα σε ένα σύστημα παρακράτησης έναντι επιστροφής συσκευασιών, ένα συνολικό σύστημα συλλογής απορριμμάτων συσκευασιών ή έναν συνδυασμό των δύο συστημάτων ⁽¹⁶¹⁾.

Σήμερα, τα συστήματα παρακράτησης καλύπτονται εν μέρει από τη νομοθεσία εναρμόνισης, δηλαδή από την οδηγία 94/62/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1994, για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας ⁽¹⁶²⁾. Ωστόσο, από το 2020, δεν εφαρμόζεται σύστημα παρακράτησης σε επίπεδο ΕΕ. Όταν μια εθνική διάταξη δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των σχετικών οδηγιών, θα πρέπει να αξιολογείται η συμβατότητά της με τα άρθρα 34-36 της ΣΛΕΕ.

4.11. Επιστροφή δαπανών και παράλληλες εισαγωγές

Επιστροφή δαπανών: Το δίκαιο της ΕΕ δεν αφαιρεί από τα κράτη μέλη την εξουσία να οργανώνουν τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισής τους ⁽¹⁶³⁾· όταν δεν υπάρχει εναρμόνιση σε επίπεδο ΕΕ, οι νόμοι του κάθε κράτους μέλους καθορίζουν τους όρους χορήγησης επιδομάτων κοινωνικής ασφάλισης. Εντούτοις, οι νόμοι αυτοί μπορεί να επηρεάζουν τις δυνατότητες διάθεσης στην αγορά και, ως εκ τούτου, ενδέχεται να επηρεάζουν τους όρους εισαγωγής των φαρμάκων. Συνάγεται ότι η απόφαση ενός κράτους μέλους σχετικά με την κάλυψη φαρμακευτικών προϊόντων από τα ασφαλιστικά ταμεία μπορεί να έχει αρνητική επίπτωση στην εισαγωγή των προϊόντων αυτών.

Επιπλέον, από την απόφαση *Durhar* συνάγεται ότι οι διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας που ρυθμίζουν την κάλυψη των ιατρικών συσκευών από το εθνικό σύστημα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης μπορεί να είναι συμβατές με το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Ο καθορισμός των προϊόντων τα οποία καλύπτονται και των προϊόντων τα οποία εξαιρούνται από την κάλυψη δεν μπορεί να εισάγει διακρίσεις σε σχέση με την καταγωγή των προϊόντων και πρέπει να γίνεται βάσει αντικειμενικών και επαληθεύσιμων κριτηρίων. Πρέπει, ακόμη, να είναι δυνατή η τροποποίηση του καταλόγου των καλυπτόμενων από τα ταμεία προϊόντων, όποτε αυτό απαιτείται για να υπάρξει συμμόρφωση με τα καθορισμένα κριτήρια. Ο όρος «αντικειμενικά και επαληθεύσιμα κριτήρια» που αναφέρει το Δικαστήριο μπορεί να αφορά την ύπαρξη στην αγορά και άλλων φθηνότερων προϊόντων με το ίδιο θεραπευτικό αποτέλεσμα, το γεγονός ότι τα εν λόγω προϊόντα διατίθενται ελεύθερα στην αγορά χωρίς να απαιτείται ιατρική συνταγή ή ότι τα προϊόντα αυτά δεν καλύπτονται από τα ταμεία για φαρμακευτικούς ή θεραπευτικούς λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας.

Οι διαδικαστικοί κανόνες που αφορούν την έκδοση των εθνικών αποφάσεων για την ασφαλιστική κάλυψη φαρμάκων καθορίστηκαν από την οδηγία 89/105/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με τη διαφάνεια των μέτρων που ρυθμίζουν τον καθορισμό των τιμών των φαρμάκων για ανθρώπινη χρήση και την κάλυψη του κόστους των στα πλαίσια των εθνικών ασφαλιστικών συστημάτων υγείας ⁽¹⁶⁴⁾.

Στην απόφαση *Decker* ⁽¹⁶⁵⁾, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι εθνική ρύθμιση βάσει της οποίας η επιστροφή δαπανών ιατρικών προϊόντων υπόκειται σε προηγούμενη έγκριση του αρμόδιου οργανισμού ενός κράτους μέλους όταν τα προϊόντα αγοράζονται σε άλλο κράτος μέλος, συνιστά περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων κατά την έννοια του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο λόγος είναι ότι η ρύθμιση παρακινεί τους ασφαλισμένους να αγοράζουν τα προϊόντα αυτά στο κράτος μέλος κατοικίας τους και όχι σε άλλο κράτος μέλος και, επομένως, είναι ικανή να μειώσει την εισαγωγή προϊόντων που κατασκευάζονται σε άλλα κράτη μέλη.

⁽¹⁶¹⁾ Υπόθεση C-463/01 *Επιτροπή κατά Γερμανίας* [2004] ECLI:EU:C:2004:797· υπόθεση C-309/02 *Radlberger Spitz* [2004] ECLI:EU:C:2004:799.

⁽¹⁶²⁾ ΕΕ L 365 της 31.12.1994, σ. 10.

⁽¹⁶³⁾ Βλ. υπόθεση 238/82 *Durhar* [1984] ECLI:EU:C:1984:45 και υπόθεση C-70/95 *Sodemare και λοιποί* [1997] ECLI:EU:C:1997:301.

⁽¹⁶⁴⁾ Οδηγία 89/105/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με τη διαφάνεια των μέτρων που ρυθμίζουν τον καθορισμό των τιμών των φαρμάκων για ανθρώπινη χρήση και τη κάλυψη του κόστους των στα πλαίσια των εθνικών ασφαλιστικών συστημάτων υγείας (ΕΕ L 40 της 11.2.1989, σ. 8).

⁽¹⁶⁵⁾ Υπόθεση C-120/95 *Decker* [1998] ECLI:EU:C:1998:167.

Παράλληλες εισαγωγές: Το παράλληλο εμπόριο προϊόντων είναι μια νόμιμη μορφή εμπορίου εντός της εσωτερικής αγοράς. Είναι «παράλληλο» κατά την έννοια ότι αφορά προϊόντα ίδιας περιγραφής αλλά διαφορετικής παρτίδας σε σχέση τα προϊόντα που διατίθενται στην αγορά μέσω των δικτύων διανομής των κατασκευαστών ή των αρχικών προμηθευτών, αλλά το εμπόριο αυτό πραγματοποιείται εκτός (συνήθως παράλληλα) αυτών των δικτύων. Το παράλληλο εμπόριο είναι αποτέλεσμα της απόκλισης των τιμών των φαρμάκων ⁽¹⁶⁶⁾ ή των φυτοφαρμάκων ⁽¹⁶⁷⁾, π.χ. όταν τα κράτη μέλη καθορίζουν ή με άλλα μέσα ελέγχουν τις τιμές των προϊόντων που πωλούνται στην αγορά τους. Το παράλληλο εμπόριο δημιουργεί καταρχήν υγιή ανταγωνισμό και συμβάλλει στη μείωση των τιμών προς όφελος των καταναλωτών, ενώ παράλληλα αποτελεί άμεση συνέπεια της ανάπτυξης της εσωτερικής αγοράς, η οποία εγγυάται την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και αποτρέπει τη στεγανοποίηση των εθνικών αγορών ⁽¹⁶⁸⁾.

Αν και τα ζητήματα της ασφάλειας και η αρχική διάθεση φαρμάκων στην αγορά ρυθμίζονται από την νομοθεσία της ΕΕ, οι αρχές που περιβάλλουν τη νομιμότητα του παράλληλου εμπορίου αυτών των προϊόντων έχουν ανακύψει από αποφάσεις του Δικαστηρίου οι οποίες βασίζονται στις διατάξεις της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων ⁽¹⁶⁹⁾.

Δεν πρέπει να επιβάλλεται στους παράλληλους εισαγωγείς η τήρηση των ίδιων απαιτήσεων με αυτές που ισχύουν για τις επιχειρήσεις που ζητούν για πρώτη φορά άδεια κυκλοφορίας στην αγορά, υπό την προϋπόθεση ότι δεν τίθεται σε κίνδυνο η προστασία της δημόσιας υγείας ⁽¹⁷⁰⁾. Όταν οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους προορισμού έχουν ήδη στη διάθεσή τους την απαραίτητη ενημέρωση σχετικά με τους σκοπούς της προστασίας της δημόσιας υγείας από την πρώτη διάθεση ενός προϊόντος στην αγορά του εν λόγω κράτους μέλους, για την παράλληλη εισαγωγή ενός προϊόντος απαιτείται η χορήγηση άδειας κυκλοφορίας βάσει μιας σχετικά «απλουστευμένης» διαδικασίας (σε σύγκριση με τη διαδικασία χορήγησης άδειας κυκλοφορίας) υπό τον όρο ότι:

- **το εισαγόμενο προϊόν έχει λάβει άδεια κυκλοφορίας στο κράτος μέλος καταγωγής**, και ανεξαρτήτως της λήξης αυτής της άδειας κυκλοφορίας, ειδικότερα όταν η άδεια κυκλοφορίας αναφοράς λήγει για λόγους που δεν άπτονται της προστασίας της δημόσιας υγείας, δηλαδή αποκλειστικά βάσει της επιθυμίας του κατόχου της άδειας κυκλοφορίας αναφοράς ⁽¹⁷¹⁾, και
- **το εισαγόμενο προϊόν είναι ουσιωδώς παρεμφερές με προϊόν που έχει ήδη λάβει άδεια κυκλοφορίας στο κράτος μέλος προορισμού**, το οποίο σημαίνει ότι τα δύο προϊόντα, μολονότι δεν χρειάζεται να είναι καθόλα όμοια, πρέπει να έχουν παρασκευαστεί τουλάχιστον σύμφωνα με τον ίδιο τύπο και με τη χρήση του ίδιου ενεργού συστατικού και, επιπλέον, να έχουν τα ίδια θεραπευτικά αποτελέσματα ⁽¹⁷²⁾. Συνεπώς, η άρνηση χορήγησης άδειας κυκλοφορίας δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, αν η άρνηση αυτή στηρίζεται αποκλειστικώς στο ότι τα δύο φάρμακα δεν έχουν κοινή προέλευση ⁽¹⁷³⁾.

Επιπλέον, οι εθνικές αρχές δεν μπορούν να αρνηθούν να χορηγήσουν άδεια παράλληλης εισαγωγής αποκλειστικά για λόγους που συνδέονται με την έλλειψη τεκμηρίωσης σχετικά με το φάρμακο που αποτελεί αντικείμενο της παράλληλης εισαγωγής, εάν διαθέτουν νομοθετικά και διοικητικά μέσα για να αποκτήσουν την εν λόγω τεκμηρίωση ⁽¹⁷⁴⁾. Ούτε μπορούν να αρνηθούν, στην περίπτωση κτηνιατρικών φαρμάκων, να χορηγήσουν άδεια παράλληλης εισαγωγής σε όσους επιθυμούν να προβούν σε εισαγωγή για χρήση στη δική τους κτηνοτροφική εκμετάλλευση ⁽¹⁷⁵⁾.

Επιπλέον, πρέπει να γίνει διάκριση ανάμεσα στο παράλληλο εμπόριο και την επανεισαγωγή. Στην περίπτωση των φαρμακευτικών προϊόντων, παραδείγματος χάρι, η επανεισαγωγή αφορά συναλλαγές κατά τις οποίες τα φάρμακα εισάγονται σε ένα κράτος μέλος στο οποίο έχουν άδεια κυκλοφορίας, αφού προηγουμένως ένα φαρμακείο ενός άλλου κράτους μέλους τα έλαβε από εταιρεία χονδρικής πώλησης στο κράτος μέλος εισαγωγής. Ως προς αυτό, το Δικαστήριο έκρινε ότι ένα προϊόν που παρασκευάζεται σε ένα

⁽¹⁶⁶⁾ Υπόθεση C-201/94 *Smith & Nephew* [1996] ECLI:EU:C:1996:432.

⁽¹⁶⁷⁾ Υπόθεση C-100/96 *British Agrochemicals* [1999] ECLI:EU:C:1999:129· υπόθεση C-201/06 *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [2008] ECLI:EU:C:2008:104, σκέψη 33.

⁽¹⁶⁸⁾ Υπόθεση C-44/01 *Pippig Augenoptik κατά Hartlauer* [2003] ECLI:EU:C:2003:205, σκέψη 63.

⁽¹⁶⁹⁾ Υπόθεση 104/75 *De Peijper* [1976] ECLI:EU:C:1976:67.

⁽¹⁷⁰⁾ Υπόθεση C-94/98 *Rhône-Poulenc Rorer and May & Baker* [1999] ECLI:EU:C:1999:614, σκέψη 40.

⁽¹⁷¹⁾ Υπόθεση C-172/00 *Ferring* [2002] ECLI:EU:C:2002:474.

⁽¹⁷²⁾ Υπόθεση C-201/94 *Smith&Nephew* [1996] ECLI:EU:C:1996:432, υπόθεση C-94/98 *Rhone Poulenc* [1999] ECLI:EU:C:1999:614.

⁽¹⁷³⁾ Υπόθεση C-112/02, *Kolpharma* [2004] ECLI:EU:C:2004:208, σκέψεις 15-18.

⁽¹⁷⁴⁾ Υπόθεσεις 104/75 *De Peijper* [1976] ECLI:EU:C:1976:67, υπόθεση C-201/94 *Smith&Nephew* [1996] ECLI:EU:C:1996:432, υπόθεση C-387/18 *Delfarma* [2019] ECLI:EU:C:2019:556.

⁽¹⁷⁵⁾ Υπόθεση C-114/15 *Audace* [2016] ECLI:EU:C:2016:813.

κράτος μέλος, το οποίο εξάγεται και στη συνέχεια επανεισάγεται στο ίδιο κράτος μέλος, αποτελεί εισαγόμενο προϊόν όπως και ένα προϊόν που έχει παρασκευαστεί σε άλλο κράτος μέλος ⁽¹⁷⁶⁾. Εντούτοις, το Δικαστήριο επισήμανε ότι τα συμπεράσματα αυτά δεν ισχύουν εάν αποδειχθεί ότι τα οικεία προϊόντα είχαν εξαχθεί με αποκλειστικό σκοπό την επανεισαγωγή τους με στόχο την καταστράτηγηση της εξεταζόμενης νομοθεσίας ⁽¹⁷⁷⁾.

4.12. Υποχρέωση χρησιμοποίησης της εθνικής γλώσσας

Οι γλωσσικές απαιτήσεις που επιβάλλονται σε μη εναρμονισμένους τομείς μπορεί επίσης να αποτελέσουν εμπόδιο στο ενδοενοσιακό εμπόριο σε περίπτωση που επιφέρουν πρόσθετη επιβάρυνση για προϊόντα προέλευσης άλλων κρατών μελών. Ως εκ τούτου, μπορούν να απαγορευτούν βάσει του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ όταν τα προϊόντα που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη πρέπει να φέρουν διαφορετική επισήμανση, διότι αυτό έχει ως αποτέλεσμα πρόσθετες δαπάνες συσκευασίας ⁽¹⁷⁸⁾. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να είναι αναγκαία η χρήση της εθνικής γλώσσας προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι καταναλωτές κατανοούν με ευκολία τις πληροφορίες που αφορούν το οικείο προϊόν ⁽¹⁷⁹⁾.

Στην απόφαση στην υπόθεση *Yannick Geffroy* ⁽¹⁸⁰⁾, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ «πρέπει να ερμηνευθ[εί] υπό την έννοια ότι απαγορεύ[ει] εθνική ρύθμιση [...] που επιβάλλει τη χρήση ορισμένης γλώσσας για την επισήμανση των τροφίμων, χωρίς να προβλέπει τη δυνατότητα χρήσεως μιας άλλης γλώσσας, εύκολα καταληπτής από τους αγοραστές, ή τη δυνατότητα εξασφάλισης της πληροφόρησής τους αγοράστη με άλλα μέσα».

Όσον αφορά τον προσδιορισμό μιας γλώσσας εύκολα καταληπτής από τους καταναλωτές, το Δικαστήριο αποφάνθηκε στην υπόθεση *Piageme* ⁽¹⁸¹⁾ ότι μπορούν να ληφθούν υπόψη διάφοροι παράγοντες, όπως «η τυχόν ομοιότητα των λέξεων σε διάφορες γλώσσες, η γενική γνώση περισσότερων της μιας γλωσσών από τον συγκεκριμένο πληθυσμό ή η ύπαρξη ιδιαίτερων περιστάσεων όπως η μεγάλη εκστρατεία ενημερώσεως ή η ευρεία διάδοση του προϊόντος, υπό την προϋπόθεση ότι μπορεί να διαπιστωθεί η επαρκής πληροφόρηση του καταναλωτή».

Από τη γενική αρχή της αναλογικότητας συνάγεται ότι τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν εθνικά μέτρα που να απαιτούν την αναγραφή ορισμένων πληροφοριών σχετικά με τα εγχώρια ή εισαγόμενα προϊόντα σε γλώσσα εύκολα κατανοητή από τον καταναλωτή. Ωστόσο, το επίμαχο εθνικό μέτρο δεν πρέπει να αποκλείει τη δυνατότητα χρησιμοποίησης και άλλων μέσων ενημέρωσης των καταναλωτών, όπως τα σχέδια, τα σύμβολα και τα εικονογράμματα ⁽¹⁸²⁾. Τέλος, ένα μέτρο πρέπει να περιορίζεται στα στοιχεία που το οικείο κράτος μέλος έχει καταστήσει υποχρεωτικά και για τα οποία η χρησιμοποίηση άλλων μέσων εκτός από τη μετάφραση δεν θα ήταν κατάλληλη για να παρασχεθεί στους καταναλωτές η απαραίτητη πληροφόρηση.

4.13. Περιορισμοί στις εισαγωγές αγαθών προσωπικής χρήσης

Το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ δεν παρέχει μόνο στις επιχειρήσεις το δικαίωμα να εισάγουν προϊόντα για εμπορικούς σκοπούς, αλλά και σε ιδιώτες να εισάγουν προϊόντα για προσωπική χρήση, όπως καταδεικνύεται στην απόφαση *Schumacher* ⁽¹⁸³⁾. Οι περιορισμοί όσον αφορά την εισαγωγή προϊόντων για προσωπική χρήση αφορούν κυρίως προϊόντα τα οποία συνδέονται με δυνητικούς κινδύνους

⁽¹⁷⁶⁾ Υπόθεση C-322/01 *DocMorris* [2003] ECLI:EU:C:2003:664, σκέψη 127. Βλ. σχετικά υπόθεση 229/83 *Leclerc και λοιποί* [1985] ECLI:EU:C:1985:1, σκέψη 26 και υπόθεση C-240/95 *Schmit* [1996] ECLI:EU:C:1996:259, σκέψη 10.

⁽¹⁷⁷⁾ Υπόθεση C-322/01 *DocMorris* [2003] ECLI:EU:C:2003:664, σκέψη 129.

⁽¹⁷⁸⁾ Υπόθεση C-33/97 *Colim κατά Bigg's Continent Noord* [1999] ECLI:EU:C:1999:274.

⁽¹⁷⁹⁾ Σε αυτό το πλαίσιο, βλ. επίσης

— Οδηγία 2011/83/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, σχετικά με τα δικαιώματα των καταναλωτών, την τροποποίηση της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την κατάργηση της οδηγίας 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 97/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 304 της 22.11.2011, σ. 64),

— Οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρητρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ L 95 της 21.4.1993, σ. 29),

— Οδηγία 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Μαΐου 1999, σχετικά με ορισμένες πτυχές της πώλησης και των εγγυήσεων καταναλωτικών αγαθών (ΕΕ L 171 της 7.7.1999, σ. 12),

— καθώς και κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές, την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1924/2006 και (ΕΚ) αριθ. 1925/2006 και την κατάργηση της οδηγίας 87/250/ΕΟΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 90/496/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της οδηγίας 1999/10/ΕΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών της Επιτροπής 2002/67/ΕΚ και 2008/5/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 608/2004 της Επιτροπής (ΕΕ L 304 της 22.11.2011, σ. 18).

⁽¹⁸⁰⁾ Υπόθεση C-366/98 *Yannick Geffroy* [2000] ECLI:EU:C:2000:430, σκέψη 28.

⁽¹⁸¹⁾ Υπόθεση C-85/94 *Piageme κατάPeeters* [1995] ECLI:EU:C:1995:312.

⁽¹⁸²⁾ Υπόθεση C-33/97 *Colim κατά Bigg's Continent Noord* [1999] ECLI:EU:C:1999:274, σκέψεις 41-43.

⁽¹⁸³⁾ Υπόθεση 215/87 *Schumacher* [1989] ECLI:EU:C:1989:111.

για την ανθρώπινη υγεία, όπως το οινόπνευμα, ο καπνός και τα φάρμακα. Στην υπόθεση *Schumacher*, ένας ιδιώτης παράγγειλε ένα φαρμακευτικό σκεύασμα από τη Γαλλία για προσωπική του χρήση. Ωστόσο, οι τελωνειακές αρχές της Γερμανίας, όπου διέμενε το εν λόγω άτομο, αρνήθηκαν να εκτελωνίσουν το προϊόν.

Το εθνικό δικαστήριο έθεσε το ερώτημα αν ήταν αντίθετη με τα άρθρα 34 και 36 της ΣΛΕΕ η νομοθεσία που απαγόρευε σε έναν ιδιώτη να εισαγάγει για προσωπική χρήση ένα φάρμακο που διέθετε άδεια κυκλοφορίας στο κράτος μέλος εισαγωγής, χορηγούνταν σ' αυτό χωρίς συνταγή και είχε αγοραστεί σε φαρμακείο ενός άλλου κράτους μέλους. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η νομοθεσία αυτή συνιστούσε παραβίαση του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ, η οποία δεν μπορούσε να δικαιολογηθεί για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας. Εξήγησε ότι η αγορά φαρμάκων από φαρμακείο ενός άλλου κράτους μέλους παρείχε ισοδύναμη εγγύηση με αυτήν που παρείχε ένα φαρμακείο της ημεδαπής.

Ωστόσο, όπως καταδεικνύεται στην απόφαση στην υπόθεση *Escalier Bonnarel* ⁽¹⁸⁴⁾, οι ιδιώτες που εισάγουν προϊόντα για χρήση στην ιδιοκτησία τους μπορεί να υπόκεινται και σε ορισμένες υποχρεώσεις οι οποίες εφαρμόζονται στις εισαγωγές για εμπορικούς σκοπούς. Στην προκειμένη περίπτωση, ασκήθηκαν ποινικές διώξεις σε βάρος δύο ατόμων τα οποία κατηγορήθηκαν ότι είχαν στην κατοχή τους και είχαν την πρόθεση να χρησιμοποιήσουν φυτοφάρμακα που προορίζονταν για γεωργική χρήση χωρίς να διαθέτουν έγκριση διάθεσης στην αγορά. Οι κατηγορούμενοι υποστήριξαν ότι οι εθνικές απαιτήσεις για την έγκριση διάθεσης στην αγορά δεν μπορούσαν να εφαρμοστούν σε γεωργούς που εισήγαγαν προϊόντα για ιδιωτική χρήση. Το Δικαστήριο έκρινε ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να υποβάλλουν τις εισαγωγές φυτοπροστατευτικών προϊόντων στο έδαφός τους σε διαδικασία εξέτασης, η οποία μπορεί να λάβει τη μορφή «απλουστευμένης διαδικασίας» με σκοπό να ελεγχθεί κατά πόσον ένα προϊόν χρειάζεται έγκριση διάθεσης στην αγορά ή πρέπει να θεωρηθεί ως ήδη εγκεκριμένο εντός του κράτους μέλους εισαγωγής ⁽¹⁸⁵⁾. Το Δικαστήριο επισήμανε ότι οι ανωτέρω αρχές ισχύουν ανεξαρτήτως του σκοπού εισαγωγής.

5. ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα γεωργικά προϊόντα αποτελούν το επίκεντρο των αποφάσεων του Δικαστηρίου σχετικά με την εσωτερική αγορά. Στο παρόν σημείο εξετάζονται ορισμένα ειδικά ζητήματα που αφορούν αυτά τα προϊόντα. Σημείο αφετηρίας αποτελεί το άρθρο 38 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ το οποίο ορίζει ότι, εκτός αντιθέτων διατάξεων των άρθρων 39 έως 44 της ΣΛΕΕ, οι κανόνες που προβλέπονται για την εγκαθίδρυση ή τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς εφαρμόζονται στα γεωργικά προϊόντα (τα προϊόντα αυτά ορίζονται στην πρώτη παράγραφο της διάταξης και παρατίθενται στο παράρτημα Ι της ΣΛΕΕ).

Ένα ζήτημα που έχει αποτελέσει αντικείμενο πρόσφατων αποφάσεων του Δικαστηρίου αφορά τον βαθμό στον οποίο τα κράτη μέλη μπορούν να θεσμοθετήσουν σε τομείς που καλύπτονται από κοινή οργάνωση της αγοράς. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής, η οποία συνιστά συντρέχουσα αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών, κατά το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο δ) της ΣΛΕΕ, τα κράτη μέλη διαθέτουν νομοθετική εξουσία, διά της οποίας δύνανται να ασκούν την αρμοδιότητά τους κατά το μέτρο που η Ένωση δεν έχει ασκήσει τη δική της ⁽¹⁸⁶⁾.

Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, όταν υπάρχει κανονισμός για την κοινή οργάνωση των αγορών σε συγκεκριμένο τομέα, τα κράτη μέλη οφείλουν να απέχουν από κάθε μέτρο που θα μπορούσε να εισαγάγει παρέκκλιση από την οργάνωση των αγορών ή να τη θίξει. Ασύμβατες με κοινή οργάνωση των αγορών είναι και οι ρυθμίσεις οι οποίες εμποδίζουν την εύρυθμη λειτουργία της, ακόμη και αν το σχετικό ζήτημα δεν ρυθμίζεται εξαντλητικά από τη σχετική οργάνωση των αγορών ⁽¹⁸⁷⁾.

Όσον αφορά τον καθορισμό κατώτατης τιμής ανά μονάδα αλκοόλ για τη λιανική πώληση οίνων, ελλείψει μηχανισμών καθορισμού των τιμών, ο ελεύθερος καθορισμός της τιμής πώλησής στο πλαίσιο ελεύθερου ανταγωνισμού αποτελεί συστατικό στοιχείο του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων ⁽¹⁸⁸⁾ και συνιστά έκφραση της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων υπό συνθήκες αποτελεσματικού ανταγωνισμού ⁽¹⁸⁹⁾.

⁽¹⁸⁴⁾ Υπόθεσις C-260/06 και C-261/06 *Escalier Bonnarel* [2007] ECLI:EU:C:2007:659.

⁽¹⁸⁵⁾ Ό.π., σκέψη 32.

⁽¹⁸⁶⁾ Υπόθεση C-373/11 *Πανελλήνιος Σύνδεσμος Βιομηχανιών Μεταποίησης Καπνού* [2013] ECLI:EU:C:2013:567, σκέψη 26.

⁽¹⁸⁷⁾ Υπόθεση C-283/03 *Kuipers* [2005] ECLI:EU:C:2005:314, σκέψη 37 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

⁽¹⁸⁸⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 922/72, (ΕΟΚ) αριθ. 234/79, (ΕΚ) αριθ. 1037/2001 και (ΕΚ) αριθ. 1234/2007 του Συμβουλίου (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 671).

⁽¹⁸⁹⁾ Υπόθεση C-333/14 *Scotch Whisky Association και λοιποί* [2015] EU:C:2015:845, σκέψη 20.

Ωστόσο, η θέσπιση κοινής οργάνωσης της αγοράς δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν εθνικούς κανόνες που αποσκοπούν στην επίτευξη σκοπού γενικού συμφέροντος πέραν αυτών που καλύπτονται από την κοινή οργάνωση αγοράς, έστω και αν οι κανόνες αυτοί ενδέχεται να επηρεάσουν τη λειτουργία της κοινής αγοράς στον οικείο κλάδο ⁽¹⁹⁰⁾.

Στην απόφασή του στην υπόθεση *Scotch Whiskey*, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων δεν αντίκειται στην επιβολή εθνικού μέτρου με το οποίο επιβάλλεται κατώτατη τιμή ανά μονάδα για τη λιανική πώληση οίνου, υπό την προϋπόθεση ότι το μέτρο αυτό είναι πρόσφορο για την επίτευξη του σκοπού της προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και ότι, λαμβανομένων υπόψη των σκοπών της κοινής γεωργικής πολιτικής και της εύρυθμης λειτουργίας της κοινής οργάνωσης των αγορών, δεν υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού της προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων.

Στην υπόθεση C-2/18, το Δικαστήριο έκρινε ότι θεσπίζοντας τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 και, ειδικότερα, το άρθρο 148, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν άσκησε κατά τρόπο εξαντλητικό την αρμοδιότητά της στον τομέα των συμβατικών σχέσεων μεταξύ των συμβαλλομένων σε σύμβαση παράδοσης νοπού γάλακτος. Ως εκ τούτου, ο εν λόγω κανονισμός δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγορεύει στα κράτη μέλη, κατ' αρχήν, να λαμβάνουν μέτρα στον τομέα αυτόν ⁽¹⁹¹⁾.

Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι από τις αναφορές σε ορισμένες αθέμιτες πρακτικές δεν μπορεί να διαπιστωθεί ότι ο σκοπός της καταπολέμησης των αθέμιτων πρακτικών που επιδιώκει η επίμαχη ρύθμιση αποτελεί έναν από τους σκοπούς του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1308/2013, καθόσον οι πρακτικές αυτές ούτε εμπίπτουν στο σύνολό τους ούτε ρυθμίζονται ούτε καν προσδιορίζονται στον εν λόγω κανονισμό ⁽¹⁹²⁾. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι για την εξέταση της αναλογικότητας πρέπει να ληφθούν, ειδικότερα, υπόψη οι σκοποί της κοινής γεωργικής πολιτικής, καθώς και η εύρυθμη λειτουργία της κοινής οργάνωσης της αγοράς, πράγμα το οποίο επιβάλλει στάθμιση μεταξύ των σκοπών αυτών και του επιδιωκόμενου με την εθνική κανονιστική ρύθμιση σκοπού, ήτοι της καταπολέμησης των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών ⁽¹⁹³⁾.

Στη συγκεκριμένη υπόθεση, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η επίμαχη ρύθμιση δεν υπερβαίνει το αναγκαίο για την επίτευξη των επιδιωκόμενων σκοπών μέτρο. Πάντως, στο αιτούν δικαστήριο, το οποίο είναι το μόνο που έχει άμεση γνώση της διαφοράς που έχει υποβληθεί στην κρίση του, απόκειται να εξακριβώσει αν υπερβαίνουν το αναγκαίο τα μέτρα που ελήφθησαν προκειμένου να καταπολεμηθούν οι αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, μέσω της ενίσχυσης της διαπραγματευτικής ισχύος των παραγωγών γάλακτος που δεν ανήκουν σε αναγνωρισμένη οργάνωση παραγωγών γάλακτος, και, ως εκ τούτου, προκειμένου να προωθηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη της παραγωγής και να διασφαλιστούν οι δίκαιοι όροι υπέρ των γαλακτοπαραγωγών, μέσω των περιορισμών στην αρχή της ελεύθερης διαπραγματεύσεως της τιμής ⁽¹⁹⁴⁾.

6. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΙΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ (ΑΡΘΡΟ 35 ΤΗΣ ΣΛΕΕ)

Το άρθρο 35 της ΣΛΕΕ ορίζει ότι «[οι] ποσοτικοί περιορισμοί επί των εξαγωγών καθώς και όλα τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος απαγορεύονται μεταξύ των κρατών μελών».

6.1. Ορισμός των «εξαγωγών»

Στο πλαίσιο του άρθρου 35 της ΣΛΕΕ, ο όρος «εξαγωγές» αναφέρεται στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, δηλαδή στις εξαγωγές από ένα κράτος μέλος σε άλλο. Δεν εφαρμόζεται στις εξαγωγές προς χώρα εκτός της ΕΕ.

6.2. Ποσοτικοί περιορισμοί και μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος

Παρότι τα άρθρα 34 και 35 της ΣΛΕΕ έχουν πολύ παρόμοια διατύπωση, το Δικαστήριο έχει αντιμετωπίσει τις δύο αυτές διατάξεις διαφορετικά. Ουσιαστικά, το άρθρο 35 της ΣΛΕΕ εφαρμόζεται μόνο σε μέτρα που εισάγουν διακρίσεις κατά προϊόντων. Η αρχή αυτή καθιερώθηκε στην απόφαση *Groenveld* ⁽¹⁹⁵⁾, στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 35 της ΣΛΕΕ «αφορά εθνικά μέτρα που έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα να περιορίζουν ειδικώς το ρεύμα των εξαγωγών και να επιφυλάσσουν διαφορετική

⁽¹⁹⁰⁾ Ό.π., σκέψη 26 και παρατιθέμενη νομολογία.

⁽¹⁹¹⁾ Υπόθεση C-2/18, *Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė* [2019] ECLI:EU:C:2019:962, σκέψη 45.

⁽¹⁹²⁾ Ό.π., σκέψη 49.

⁽¹⁹³⁾ Ό.π., σκέψη 57.

⁽¹⁹⁴⁾ Ό.π., σκέψη 69.

⁽¹⁹⁵⁾ Υπόθεση 15/79 P. B. *Groenveld BV* κατά *Produktschap voor Vee en Vlees* [1979] ECLI:EU:C:1979:253.

μεταχείριση μεταξύ του εσωτερικού εμπορίου ενός κράτους μέλους και του εξαγωγικού του εμπορίου». Εάν η εν λόγω διαφορά μεταχείρισης διασφαλίζει «ιδιαίτερο πλεονέκτημα στην εθνική παραγωγή ή στην εγχώρια αγορά του ενδιαφερόμενου κράτους εις βάρος της παραγωγής ή του εμπορίου άλλων κρατών μελών», τότε εφαρμόζεται το άρθρο 35 της ΣΛΕΕ ⁽¹⁹⁶⁾.

Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για τη συστατική ερμηνεία του άρθρου 35 της ΣΛΕΕ από το Δικαστήριο, σε σύγκριση με τη νομολογία του επί του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ. Όσον αφορά τις εισαγωγές, τα μέτρα που δεν συνιστούν διάκριση μπορεί να δημιουργήσουν διπλή επιβάρυνση για τους εισαγωγείς, εφόσον αυτοί οφείλουν να συμμορφώνονται με τους κανόνες της δικής τους χώρας και της χώρας εισαγωγής. Έτσι, τα μέτρα αυτά σωστά θεωρείται ότι επιπίπτουν στο δικαίο της ΕΕ περί προστασίας της εσωτερικής αγοράς. Αντιθέτως, αυτό δεν ισχύει για τους εξαγωγείς, οι οποίοι απλώς τηρούν τους κανόνες που προβλέπονται για την εγχώρια αγορά. Δεύτερον, εάν το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 35 της ΣΛΕΕ ήταν υπερβολικά ευρύ, θα περιλάμβανε περιορισμούς που δεν επηρεάζουν το ενδοενοσιακό εμπόριο.

Στην υπόθεση *Rioja*, η διαφορετική μεταχείριση ήταν επακόλουθο των καλύτερων όρων κατασκευής ή εμπορίας για τις εγχώριες επιχειρήσεις ⁽¹⁹⁷⁾. Στην υπόθεση *Parma*, η διαφορετική μεταχείριση ήταν αποτέλεσμα της παραχώρησης ειδικού πλεονεκτήματος στις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες στην περιοχή παραγωγής. Η χρήση της προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης «Prosciutto di Parma» για το ζαμπόν που διατίθεται σε φέτες επιτρεπόταν υπό την προϋπόθεση ότι ο τεμαχισμός σε φέτες και η συσκευασία του προϊόντος πραγματοποιούνται στην περιοχή παραγωγής ⁽¹⁹⁸⁾. Παρόμοια πλεονεκτήματα για την εγχώρια αγορά προκαλούν ανταγωνιστικά μειονεκτήματα για τις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη, λόγω των πρόσθετων εξόδων που μπορεί να συνεπάγονται ή λόγω των δυσκολιών προμήθειας ορισμένων προϊόντων τα οποία είναι απαραίτητα για να μπορέσουν οι επιχειρήσεις να ανταγωνιστούν την εγχώρια αγορά.

Σε ορισμένες από τις πιο πρόσφατες αποφάσεις του που σχετίζονται με το άρθρο 35 της ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο εισήγαγε μια εναλλακτική προσέγγιση της τελευταίας απαίτησης του κριτηρίου *Groenvelde* («εις βάρος της παραγωγής ή του εμπορίου άλλων κρατών μελών») ⁽¹⁹⁹⁾. Στην υπόθεση *Gysbrechts* ⁽²⁰⁰⁾, το Δικαστήριο εξέτασε τη βελγική νομοθεσία που απαγορεύει στον πωλητή να ζητεί προκαταβολή εντός της περιόδου «δυνατότητας υπαναχώρησης» των 7 ημερών, κατά την οποία ένας καταναλωτής μπορεί να υπαναχωρήσει από μια εξ αποστάσεως σύμβαση. Στην εν λόγω απόφαση, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε τον ορισμό που διατυπώθηκε στην απόφαση *Groenvelde*. Εντούτοις, έκρινε ότι αν και η απαγόρευση εισπραξής προκαταβολής έχει εφαρμογή σε όλους τους επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στην ημεδαπή, επηρεάζει ωστόσο περισσότερο τις διασυνοριακές πωλήσεις που πραγματοποιούνται απευθείας προς τους καταναλωτές και, συνεπώς, την έξοδο των προϊόντων από την αγορά του κράτους μέλους εξαγωγής, σε σχέση με την εμπορία των προϊόντων στην εσωτερική αγορά του εν λόγω κράτους μέλους. Έχει ενδιαφέρον ότι, σε αυτή την υπόθεση, τα αποτελέσματα των εμποδίων έπλητταν κατά κύριο λόγο τις εμπορικές δραστηριότητες επιχειρήσεων οι οποίες ήταν εγκατεστημένες στο κράτος μέλος εξαγωγής και όχι στο κράτος μέλος προορισμού ⁽²⁰¹⁾.

Η προσέγγιση της απόφασης *Gysbrechts* υιοθετήθηκε στην υπόθεση *New Valmar*, η οποία αφορούσε την επιβολή υποχρέωσης σε επιχειρήσεις με έδρα εντός του εδάφους ενός κράτους μέλους να συντάσσουν όλα τα τιμολόγια διασυνοριακών συναλλαγών μόνο στην επίσημη γλώσσα του συγκεκριμένου κράτους. Σε αντίθετη περίπτωση, τα σχετικά τιμολόγια κηρύσσονταν αυτεπαγγέλτως άκυρα από τα εθνικά δικαστήρια. Στη συγκεκριμένη απόφαση, πρωταρχικό κριτήριο για το Δικαστήριο φαίνεται να είναι αν

⁽¹⁹⁶⁾ Υπόθεση 15/79 *P. B. Groenvelde BV κατά Produktschap voor Vee en Vlees* [1979] ECLI:EU:C:1979:253, σκέψη 7. Βλ. επίσης υπόθεση C-12/02 *Marco Grilli* [2003] ECLI:EU:C:2003:538, σκέψη 41.

⁽¹⁹⁷⁾ Υποθέσεις C-47/90 *Delhaize κατά Promalvin* [1992] ECLI:EU:C:1992:250 (σε αυτή την υπόθεση το Δικαστήριο παρέλειψε στο σκεπτικό του την υποχρέωση χορήγησης ειδικού πλεονεκτήματος στην εθνική παραγωγή, μολονότι αυτή ήταν προδήλως παρούσα στα πραγματικά περιστατικά). Ωστόσο, στην επακόλουθη απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-388/95 *Βασιλείο του Βελγίου κατά Βασιλείου της Ισπανίας* [2000] ECLI:EU:C:2000:244, το Δικαστήριο έκρινε ότι η επίδικη προϋπόθεση (η προϋπόθεση εμφιάλωσης εντός της περιοχής για οίνο με προστατευόμενη ονομασία προέλευσης) πρέπει να θεωρηθεί ως συμβατή με το κοινοτικό δίκαιο, παρά τα περιοριστικά αποτελέσματά της επί των συναλλαγών, αν αποδεικνύεται ότι συνιστά μέσο αναγκαίο και σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας, ικανό να διασφαλίσει τη μεγάλη φήμη την οποία απολαύει αναμφισβήτητα η «denominación de origen calificada» Rioja. Το Δικαστήριο έκρινε ότι αυτό ίσχυε ιδίως διότι οι επιχειρήσεις στην περιοχή διάθεται την απαραίτητη τεχνολογία για την εκτέλεση περίπλοκων εργασιών εμφιάλωσης. Το ίδιο σκεπτικό ίσχυε για τους ελέγχους που πραγματοποιούνταν στην περιοχή. Επιπλέον, η μεταφορά χύμα του οίνου εκτός της περιοχής συνεπαγόταν κινδύνους υποβάθμισης της ποιότητάς του λόγω οξείδωσης.

⁽¹⁹⁸⁾ Υπόθεση C-108/01 *Consorzio del Prosciutto di Parma* [2003] ECLI:EU:C:2003:296. Ωστόσο, το Δικαστήριο αποφάνθηκε στη συγκεκριμένη υπόθεση ότι προϋπόθεση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη (εκτέλεση του τεμαχισμού σε φέτες και της συσκευασίας εντός της περιοχής) πρέπει να θεωρηθεί ως συμβατή με το δίκαιο της ΕΕ, παρά τα περιοριστικά αποτελέσματά της επί των συναλλαγών, αν αποδεικνύεται ότι συνιστά μέσο αναγκαίο και σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας, ικανό να διασφαλίσει την ποιότητα του επίμαχου προϊόντος, την προέλευσή του ή τον έλεγχο των προδιαγραφών της συγκεκριμένης ΠΟΠ (βλ. σκέψη 66 της απόφασης). Το Δικαστήριο έκρινε ότι αυτό ισχύει ιδιαίτερα όταν η διαδικασία που προβλέπεται στις προδιαγραφές αναθέτει την εκτέλεση λεπτομερών και συστηματικών ελέγχων σε επαγγελματίες που έχουν εξειδικευμένη γνώση των χαρακτηριστικών των επίμαχων προϊόντων και, ως εκ τούτου, θεωρείται δύσκολη η οργάνωση της αποτελεσματικής διεξαγωγής τέτοιων ελέγχων στα άλλα κράτη μέλη (βλ. σκέψη 75). Βλ. επίσης σχετικά υπόθεση C-469/00 *Ravil κατά Bellon* [2003] ECLI:EU:C:2003:295. Η προσέγγιση αυτή επιβεβαιώθηκε στην υπόθεση C-367/17 *EA και λοιποί* [2018] ECLI:EU:C:2018:1025, καθώς και στην υπόθεση C-569/18 *Caseificio Cirigliana* [2019] ECLI:EU:C:2019:873 (βλ. σκέψη 39).

⁽¹⁹⁹⁾ Υπόθεση 155/80 *Oebel* [1981] ECLI:EU:C:1981:177· υπόθεση C-388/95 *Βασιλείο του Βελγίου κατά Βασιλείου της Ισπανίας* [2000] ECLI:EU:C:2000:244, σκέψη 41.

⁽²⁰⁰⁾ Υπόθεση C-205/07 *Gysbrechts και Santurel Inter* [2008] ECLI:EU:C:2008:730.

⁽²⁰¹⁾ Ό.π. σκέψεις 40-43· C-169/17 *Asociación Nacional de Productores de Ganado Porcino* [2018] ECLI:EU:C:2018:440, σκέψη 29.

επιπλέον, περισσότερο η έξοδος των προϊόντων από την αγορά του κράτους μέλους εξαγωγής⁽²⁰²⁾. Έκρινε ότι ένας τέτοιος περιορισμός ενέπιπτε ασφαλώς στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 35 της ΣΛΕΕ. Παρότι ο στόχος του μέτρου, δηλαδή η προώθηση και τόνωση της χρήσης μίας από τις επίσημες γλώσσες κράτους μέλους, αποτελεί θεμιτό στόχο, το μέτρο δεν θεωρήθηκε ωστόσο ανάλογο⁽²⁰³⁾.

Το Δικαστήριο ακολούθησε την ίδια προσέγγιση στην απόφασή του στην υπόθεση *Hidroelectrica*, όπου τα εθνικά μέτρα βάσει των οποίων δίνεται προτεραιότητα στην παροχή ηλεκτρισμού στην εθνική αγορά θεωρήθηκαν μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος με ποσοτικό περιορισμό κατά την έννοια του άρθρου 35 της ΣΛΕΕ, λόγω της μεγαλύτερης επίπτωσης στις εξαγωγές ηλεκτρισμού⁽²⁰⁴⁾.

Στην πρόσφατη απόφαση *VIPA*, η οποία αφορούσε ουγγρική ρύθμιση που απαγόρευε τη χορήγηση φαρμάκων για τα οποία απαιτείται ιατρική συνταγή στην Ουγγαρία βάσει παραγγελιών επαγγελματιών της υγείας σε άλλα κράτη μέλη, το Δικαστήριο ανέφερε μάλιστα ότι ήσσονος σημασίας περιορισμοί, εφόσον τα αποτελέσματά τους δεν είναι ούτε υπέρμετρα αβέβαια ούτε υπέρμετρα έμμεσα, επαρκούν για να καταδειχθεί η ύπαρξη ενός μέτρου ισοδύναμου αποτελέσματος κατά την έννοια του άρθρου 35 της ΣΛΕΕ⁽²⁰⁵⁾.

7. ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΥΣ ΣΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, εθνική νομοθεσία η οποία αποτελεί μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς μπορεί να αιτιολογηθεί με έναν από τους λόγους δημόσιου συμφέροντος που παρατίθενται στο άρθρο 36 της ΣΛΕΕ (βλ. σημείο 7.1) ή λόγω υποχρεωτικών απαιτήσεων (βλ. σημείο 7.2).

Σε κάθε περίπτωση, η διάταξη της εθνικής νομοθεσίας πρέπει να είναι κατάλληλη για τη διασφάλιση της επίτευξης του επιδιωκόμενου στόχου και δεν πρέπει να υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξή του (βλ. σημείο 7.3).

7.1. Άρθρο 36 της ΣΛΕΕ

Το άρθρο 36 της ΣΛΕΕ απαριθμεί τους λόγους τους οποίους θα μπορούσαν να επικαλεστούν τα κράτη μέλη για να αιτιολογήσουν τα εθνικά μέτρα που εμποδίζουν το διασυνοριακό εμπόριο: «Οι διατάξεις των άρθρων 34 και 35 δεν αντιτίθενται στις απαγορεύσεις ή στους περιορισμούς εισαγωγών, εξαγωγών ή διαμετακομίσεων που δικαιολογούνται από λόγους δημοσίας ηθικής, δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας, προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων ή προφυλάξεως των φυτών, προστασίας των εθνικών θησαυρών που έχουν καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία, ή προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας».

Επιπλέον, η νομολογία του Δικαστηρίου προβλέπει «επιτακτικές ανάγκες» (π.χ. προστασία του περιβάλλοντος) τις οποίες μπορούν επίσης να επικαλεστούν τα κράτη μέλη για να δικαιολογήσουν τη λήψη εθνικών μέτρων.

Το Δικαστήριο ερμηνεύει συσταλτικά αυτόν τον κατάλογο εξαιρέσεων του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ, οι οποίες αφορούν στο σύνολο τους συμφέροντα μη οικονομικού χαρακτήρα⁽²⁰⁶⁾. Ακόμη, κάθε μέτρο πρέπει να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας. Το βάρος της απόδειξης όσον αφορά την αιτιολόγηση των μέτρων που λαμβάνονται σύμφωνα με το άρθρο 36 της ΣΛΕΕ το φέρουν τα κράτη μέλη⁽²⁰⁷⁾. Ωστόσο, όταν ένα κράτος μέλος παρέχει πειστική αιτιολόγηση, τότε η Επιτροπή είναι αυτή που οφείλει να αποδείξει ότι τα μέτρα που έχουν ληφθεί δεν είναι τα κατάλληλα στη συγκεκριμένη περίπτωση⁽²⁰⁸⁾.

Δεν είναι δυνατόν να γίνεται επίκληση του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ για να δικαιολογηθούν παρεκκλίσεις από την εναρμονισμένη νομοθεσία της ΕΕ⁽²⁰⁹⁾. Όταν, όμως, δεν υφίσταται εναρμόνιση σε επίπεδο ΕΕ, τα κράτη μέλη είναι αρμόδια να καθορίσουν τα δικά τους επίπεδα προστασίας. Στην περίπτωση της μερικής εναρμόνισης, η ίδια η εναρμονισμένη νομοθεσία πολύ συχνά επιτρέπει ρητά στα κράτη μέλη να διατηρήσουν ή ακόμη και να λάβουν αυστηρότερα μέτρα, υπό την προϋπόθεση ότι είναι συμβατά με τη Συνθήκη. Σε αυτές τις περιπτώσεις, το Δικαστήριο οφείλει να αξιολογεί τις επίμαχες διατάξεις βάσει του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ.

⁽²⁰²⁾ Υπόθεση C-15/15 *New Valmar* [2016] ECLI:EU:C:2016:464, σκέψη 36. Βλ. επίσης υπόθεση C-169/17 *Asociación Nacional de Productores de Ganado Porcino* [2018] ECLI:EU:C:2018:440, σκέψη 29.

⁽²⁰³⁾ Υπόθεση C-15/15 *New Valmar* [2016] ECLI:EU:C:2016:464, σκέψεις 47, 50-56.

⁽²⁰⁴⁾ Υπόθεση C-648/18 *Hidroelectrica* [2020] ECLI:EU:C:2020:723 σκέψη 33.

⁽²⁰⁵⁾ Υπόθεση C-222/18 *VIPA* [2019] ECLI:EU:C:2019:751, σκέψη 62.

⁽²⁰⁶⁾ Υπόθεση C-120/95 *Decker* [1998] ECLI:EU:C:1998:167· υπόθεση 72/83 *Campus Oil* [1984] ECLI:EU:C:1984:256.

⁽²⁰⁷⁾ Υπόθεση 251/78 *Denkavit Futtermittel* κατά *Minister of Agriculture* [1979] ECLI:EU:C:1979:252.

⁽²⁰⁸⁾ Υπόθεση C-55/99 *Επιτροπή* κατά *Γαλλίας* [2000] ECLI:EU:C:2000:693.

⁽²⁰⁹⁾ Υπόθεση C-473/98 *Kemikalieinspektionen* κατά *Toolex Alpha* [2000] ECLI:EU:C:2000:379· υπόθεση 5/77 *Tadeschi* κατά *Denkavit* [1977] ECLI:EU:C:1977:144.

Ακόμη και όταν ένα μέτρο δικαιολογείται βάσει του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ, δεν πρέπει να αποτελεί «μέσο αυθαίρετων διακρίσεων ούτε συγκεκριμένο περιορισμό στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών». Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ έχει στόχο να αποτρέψει τις καταχρήσεις εκ μέρους των κρατών μελών. Όπως έχει αναφέρει το Δικαστήριο, «σκοπός του δεύτερου αυτού εδαφίου του άρθρου 36 είναι να αποφεύγεται ο κίνδυνος να χρησιμοποιούνται οι περιορισμοί του εμπορίου, οι οποίοι βασίζονται στους λόγους που εκτίθενται στο πρώτο εδάφιο, όχι για την επίτευξη του σκοπού τους, αλλά για τη δημιουργία διακρίσεων εις βάρος εμπορευμάτων καταγωγής άλλων κρατών μελών ή για την έμμεση προστασία ορισμένων εγχώριων προϊόντων»⁽²¹⁰⁾, δηλαδή η λήψη προστατευτικών μέτρων.

Αρχικά, θεωρείται ότι τα μέτρα που εφαρμόζονται με διακρίσεις μπορούν να αιτιολογηθούν μόνο βάσει του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ, ενώ τα μέτρα που εφαρμόζονται αδιακρίτως μπορούσαν επίσης να δικαιολογηθούν για οποιονδήποτε λόγο επιτακτικής ανάγκης. Ωστόσο, η ταξινόμηση μεταξύ μέτρων που εφαρμόζονται με διακρίσεις και μέτρων που εφαρμόζονται αδιακρίτως δεν έχει πλέον την ίδια σημασία με πριν.

7.1.1. Δημόσια ηθική, δημόσια τάξη και ασφάλεια

Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν να απαγορεύσουν τη διάθεση ενός προϊόντος για λόγους **ηθικής**. Αν και υπάγεται στην αρμοδιότητα του κάθε κράτους μέλους να καθορίζει τα πρότυπα βάσει των οποίων τα αγαθά συμμορφώνονται με τις εθνικές διατάξεις σχετικά με την ηθική, αυτή η διακριτική ευχέρεια πρέπει να ασκείται σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το δίκαιο της ΕΕ. Παραδείγματος χάρη, κάθε απαγόρευση των εισαγωγών προϊόντων η εμπορία των οποίων περιορίζεται αλλά δεν απαγορεύεται, συνιστά διακριτική μεταχείριση και παραβίαση των διατάξεων περί «ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων». Οι περισσότερες υποθέσεις στις οποίες το Δικαστήριο έχει αποδεχθεί την αιτιολογία περί δημόσιας ηθικής αφορούσαν άσεμνα και ανάρμοστα προϊόντα⁽²¹¹⁾. Στις άλλες υποθέσεις στις οποίες έγινε επίκληση λόγων δημόσιας ηθικής, διαπιστώθηκαν άλλες συναφείς αιτιολογήσεις, όπως το δημόσιο συμφέρον σε περιπτώσεις τυχερών παιχνιδιών⁽²¹²⁾ ή η προστασία των ανηλικών στην περίπτωση σήμανσης βιντεοταινιών και DVD⁽²¹³⁾.

Η δικαιολόγηση για λόγους **δημόσιας πολιτικής** ερμηνεύεται από το Δικαστήριο με εξαιρετικά συστατικό τρόπο και σπάνια έχει γίνει δεκτή ως αιτία για παρέκκλιση βάσει του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ. Παραδείγματος χάρη, δεν θα γίνει αποδεκτή, εάν υπάρχει πρόθεση να λειτουργήσει ως γενική ρήτρα διασφάλισης ή απλά να εξυπηρετήσει σκοπούς προστατευτικής οικονομικής πολιτικής. Σε περίπτωση που θα ήταν δυνατή η εφαρμογή μιας εναλλακτικής προς το άρθρο 36 της ΣΛΕΕ εξαίρεσης, το Δικαστήριο έχει την τάση να χρησιμοποιεί αυτή την εναλλακτική δικαιολογία ή να συνδυάζει μια δικαιολογία για λόγους δημόσιας πολιτικής με άλλες πιθανές δικαιολογίες⁽²¹⁴⁾. Η δικαιολογία της δημόσιας πολιτικής από μόνη της έγινε δεκτή σε μία εξαιρετική περίπτωση, κατά την οποία ένα κράτος μέλος περιόριζε την εισαγωγή και την εξαγωγή χρυσών συλλεκτικών νομισμάτων. Το Δικαστήριο έκρινε ότι αυτό δικαιολογείται για λόγους δημόσιας πολιτικής διότι αποβλέπει στην προστασία του δικαιώματος κοπής νομισμάτων, το οποίο εκ παραδόσεως θεωρείται ότι άπτεται των θεμελιωδών συμφερόντων του κράτους⁽²¹⁵⁾.

Η δικαιολογία της **δημόσιας ασφάλειας** έχει προβληθεί σε έναν συγκεκριμένο τομέα, την αγορά ενέργειας της ΕΕ, αλλά η απόφαση πρέπει να περιορίζεται στα ακριβή γεγονότα των επιμέρους υποθέσεων και δεν τυγχάνει ευρείας εφαρμογής. Στην υπόθεση *Campus Oil*, ένα κράτος μέλος έδωσε εντολή στους εισαγωγείς πετρελαίου να αγοράσουν το 35% των αναγκών τους σε πετρέλαιο από μια εθνική πετρελαϊκή εταιρεία σε τιμές που καθόριζε η κυβέρνηση. Το Δικαστήριο έκρινε ότι το μέτρο αυτό ήταν καθαρά προστατευτικό και συνιστούσε παραβίαση του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ. Κρίθηκε, ωστόσο, ότι δικαιολογείται για λόγους δημόσιας ασφάλειας, δηλαδή για τη διατήρηση ενός βιώσιμου διυλιστηρίου που θα καλύπτει τις ανάγκες εφοδιασμού σε περιόδους κρίσης⁽²¹⁶⁾. Το Δικαστήριο αποδέχθηκε επίσης την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού ως λόγο δημόσιας ασφάλειας κατά την έννοια του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ στην υπόθεση *Hidroelectrica*⁽²¹⁷⁾.

⁽²¹⁰⁾ Υπόθεση 34/79 *Henn και Darby* [1979] ECLI:EU:C:1979:295, σκέψη 21, καθώς και συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-1/90 και C-176/90 *Aragonesa de Publicidad Exterior και Publivia* [1991] ECLI:EU:C:1991:327, σκέψη 20.

⁽²¹¹⁾ Υπόθεση 121/85 *Conegate* κατά *Customs and Excise Commissioners* [1986] ECLI:EU:C:1986:114· υπόθεση 34/79 R κατά *Henn και Darby* [1979] ECLI:EU:C:1979:295.

⁽²¹²⁾ Υπόθεση C-275/92 *Schindler* [1994] ECLI:EU:C:1994:119, σκέψη 58· υπόθεση C-124/97 *Läära και λοιποί* [1999] ECLI:EU:C:1999:435, σκέψη 33· υπόθεση C-98/14 *Berlington Hungary* [2015] ECLI:EU:C:2015:386, σκέψη 58.

⁽²¹³⁾ Υπόθεση C-244/06 *Dynamic Medien Vertriebs* κατά *Avides Media* [2008] ECLI:EU:C:2008:85.

⁽²¹⁴⁾ Το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει ότι νομοθεσία «που αποσκοπεί στην πρόβλεψη κανόνων σχετικών με την κατανάλωση οινόπνευματος προς αποφυγή των επιζήμιων για την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνία αποτελεσμάτων των οινόπνευματων ουσιών και επιδιώκει με τον τρόπο αυτό να καταπολεμήσει την κατάχρηση του οινόπνευματος, στηρίζεται σε λόγους συνδεόμενους με τη δημόσια υγεία και τη δημόσια τάξη τους οποίους αναγνωρίζει το άρθρο [36 ΣΛΕΕ]» - υπόθεση C-434/04 *Ahokainen και Leppik* [2006] ECLI:EU:C:2006:609, σκέψη 28· βλ. επίσης υπόθεση C-170/04 *Rosengren και λοιποί* [2007] ECLI:EU:C:2007:313, σκέψη 40· υπόθεση C-198/14 *Visnarium* [2015] ECLI:EU:C:2015:751, σκέψη 116.

⁽²¹⁵⁾ Υπόθεση 7/78 R κατά *Thompson* [1978] ECLI:EU:C:1978:209.

⁽²¹⁶⁾ Υπόθεση 72/83 *Campus Oil* [1984] ECLI:EU:C:1984:256.

⁽²¹⁷⁾ Υπόθεση C-648/18 *Hidroelectrica* [2020] ECLI:EU:C:2020:723 σκέψη 36.

Το Δικαστήριο έχει δεχτεί επίσης την αιτιολογία για λόγους δημόσιας ασφάλειας σε περιπτώσεις που αφορούν το εμπόριο στρατηγικά ευαίσθητων αγαθών⁽²¹⁸⁾, καθώς «...ο κίνδυνος σοβαρής διαταραχής των εξωτερικών σχέσεων ή της ειρηνικής συνύπαρξης των εθνών μπορεί να επηρεάσει την ασφάλεια ενός κράτους μέλους». Στις υποθέσεις αυτές, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ καλύπτει τόσο την εσωτερική ασφάλεια (π.χ. εξιχνίαση και πρόληψη εγκλημάτων και έλεγχος της παράνομης διακίνησης) όσο και την εξωτερική ασφάλεια⁽²¹⁹⁾.

7.1.2. Προστασία της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων ή προφύλαξης των φυτών (αρχή της προφύλαξης)

Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι «[μ]εταξύ των αγαθών και των συμφερόντων που προστατεύει το άρθρο 36, η υγεία και η ζωή των ανθρώπων καταλαμβάνουν την πρώτη θέση και ανήκει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, εντός των ορίων που θέτει η Συνθήκη, να αποφασίσουν για την έκταση της προστασίας που προτιμούνται να διασφαλίσουν, ιδίως δε για τον βαθμό αυστηρότητας των ελέγχων που θα διενεργούνται»⁽²²⁰⁾. Στην ίδια απόφαση, το Δικαστήριο ανέφερε ότι εθνική κανονιστική ρύθμιση ή πρακτική δεν εμπίπτει στην εξαίρεση του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ, όταν η υγεία και η ζωή των ανθρώπων μπορούν να προστατευθούν κατά τρόπο εξίσου αποτελεσματικό με μέτρα λιγότερο περιοριστικά για το ενδοενοσιακό εμπόριο⁽²²¹⁾.

Η προστασία της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων ή προφύλαξης των φυτών είναι η δικαιολογία που χρησιμοποιούν κατά κόρον τα κράτη μέλη για να δικαιολογήσουν τα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Παρότι παρέχεται στα κράτη μέλη ορισμένος βαθμός διακριτικής ευχέρειας⁽²²²⁾, πρέπει να τηρούνται ορισμένοι βασικοί κανόνες. Πρέπει να αποδεικνύεται ότι η εμπορία των προϊόντων συνιστά σοβαρό και πραγματικό κίνδυνο για τη δημόσια υγεία⁽²²³⁾. Ο κίνδυνος αυτός πρέπει να είναι βάσιμος και τα κράτη μέλη πρέπει να παρέχουν όλα τα αποδεικτικά στοιχεία, τα δεδομένα (τεχνικά, επιστημονικά, στατιστικά, διατροφικά κ.λπ.) και άλλες σχετικές πληροφορίες⁽²²⁴⁾. Δεν είναι δυνατό να γίνεται επίκληση της προστασίας της υγείας εάν ο πραγματικός σκοπός του μέτρου είναι η προστασία της εγχώριας αγοράς, ακόμη και αν λόγω έλλειψης εναρμόνισης το κράτος μέλος είναι αρμόδιο να αποφασίζει για το επίπεδο της προστασίας. Τα μέτρα που λαμβάνονται πρέπει να είναι επίσης αναλογικά, δηλαδή να περιορίζονται στο επίπεδο που είναι απαραίτητο για να επιτευχθεί ο νόμιμος στόχος της προστασίας της δημόσιας υγείας⁽²²⁵⁾.

Εφαρμογή της «αρχής της προφύλαξης»: Αν και περιλαμβάνεται ενδεχομένως εμμέσως σε προγενέστερη νομολογία, η αρχή της προφύλαξης αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά ρητά από το Δικαστήριο στην υπόθεση *National Farmers Union*⁽²²⁶⁾. Το Δικαστήριο ανέφερε ότι «[ο]σάκις υφίστανται αμφιβολίες ως προς τη συνδρομή ή τη σημασία κινδύνων για την υγεία των ατόμων, τα κοινοτικά όργανα μπορούν να λαμβάνουν μέτρα προστασίας, χωρίς να οφείλουν να αναμένουν να αποδειχθεί πλήρως το υπαρκτό και η σοβαρότητα των εν λόγω κινδύνων». Η αρχή καθορίζει τις περιστάσεις υπό τις οποίες ένας νομοθέτης, εθνικός, διεθνής ή της ΕΕ, μπορεί να λαμβάνει μέτρα για την προστασία των καταναλωτών έναντι κινδύνων για την υγεία, οι οποίοι, λόγω των αμφιβολιών στο παρόν στάδιο της επιστημονικής έρευνας, είναι πιθανό να συνδέονται με ένα προϊόν ή μια υπηρεσία.

Γενικά, όταν τα κράτη μέλη επιθυμούν να διατηρήσουν ή να θεσπίσουν μέτρα για την προστασία της υγείας βάσει του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ, φέρουν και το βάρος να αποδείξουν ότι η λήψη αυτών των μέτρων είναι όντως απαραίτητη⁽²²⁷⁾. Το ίδιο ισχύει σε περιπτώσεις σχετικές με την αρχή της προφύλαξης⁽²²⁸⁾. Στις αποφάσεις του, το Δικαστήριο έχει τονίσει ότι οι πραγματικοί κίνδυνοι πρέπει να αποδεικνύονται με βάση τα πλέον πρόσφατα αποτελέσματα της διεθνούς επιστημονικής έρευνας. Το Δικαστήριο έχει αναφέρει επανειλημμένα ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να πραγματοποιούν διεξοδική αξιολόγηση κινδύνου πριν

⁽²¹⁸⁾ Υπόθεση C-367/89 *Ποινική δίωξη κατά Aimé Richardt και Les Accessoires Scientifiques SNC* [1991] ECLI:EU:C:1991:376.

⁽²¹⁹⁾ Ό.π.

⁽²²⁰⁾ Υπόθεση 104/75 *De Peijper* [1976] ECLI:EU:C:1976:67.

⁽²²¹⁾ Βλ. επίσης υπόθεση C-333/14 *Scottish Whiskey Association* [2015] ECLI:EU:C:2015:845, σκέψη 59.

⁽²²²⁾ Υπόθεση C-198/14 *Visnapuu* [2015] ECLI:EU:C:2015:751, σκέψη 118· υπόθεση C-108/09 *Ker-Optika* [2010] ECLI:EU:C:2010:725, σκέψη 58.

⁽²²³⁾ Υπόθεση C-270/02 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [2004] ECLI:EU:C:2004:78, σκέψη 22· υπόθεση C-319/05 *Επιτροπή κατά Γερμανίας* [2007] ECLI:EU:C:2007:678, σκέψη 88· C-421/09 *Humanplasma GmbH κατά Αυστρίας* [2010] ECLI:EU:C:2010:760, σκέψη 34.

⁽²²⁴⁾ Υπόθεση C-270/02 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [2004] ECLI:EU:C:2004:78· υπόθεση C-319/05 *Επιτροπή κατά Γερμανίας* [2007] ECLI:EU:C:2007:678· υπόθεση C-148/15 *Deutsche Parkinson Vereinigung* [2016] ECLI:EU:C:2016:776, σκέψεις 36, 40·

⁽²²⁵⁾ Υπόθεση C-108/09 *Ker-Optika* [2010] ECLI:EU:C:2010:725, σκέψη 35.

⁽²²⁶⁾ Υπόθεση C-157/96 *National Farmers Union* [1998] ECLI:EU:C:1998:191, σκέψη 63.

⁽²²⁷⁾ Βλ. για παράδειγμα υπόθεση 227/82 *Van Bennekom* [1983] ECLI:EU:C:1983:354, σκέψη 40 και υπόθεση 178/84 *Επιτροπή κατά Γερμανίας (Reinheitsgebot)* [1987] ECLI:EU:C:1987:126, σκέψη 46.

⁽²²⁸⁾ Υπόθεση C-41/02 *Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών* [2004] ECLI:EU:C:2004:762, σκέψη 47· υπόθεση C-192/01 *Επιτροπή κατά Δανίας* [2003] ECLI:EU:C:2003:492, σκέψη 46· Υπόθεση C-24/00 *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [2004] ECLI:EU:C:2004:70, σκέψη 53.

λάβουν προληπτικά μέτρα βάσει των άρθρων 34 και 36 της ΣΛΕΕ ⁽²²⁹⁾. Ωστόσο, τα κράτη μέλη δεν οφείλουν να αποδείξουν την ύπαρξη σαφούς σχέσης μεταξύ των αποδεικτικών στοιχείων και του κινδύνου ⁽²³⁰⁾. Εάν η επιστημονική αβεβαιότητα ως προς τον κίνδυνο συνεχίζεται και έχει αποδειχθεί, το Δικαστήριο παραχωρεί στα κράτη μέλη ή στους αρμόδιους φορείς σημαντικό περιθώριο διακριτικής ευχέρειας σχετικά με το είδος των προστατευτικών μέτρων που πρέπει να ληφθούν ⁽²³¹⁾. Στην υπόθεση C-446/08 *Solgar Vitamin's*, η οποία αφορούσε τον καθορισμό μέγιστων ποσοτήτων βιταμινών και ανόργανων στοιχείων που μπορούν να χρησιμοποιούνται για την παρασκευή συμπληρωμάτων διατροφής, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι τα κράτη μέλη δεν οφείλουν να αναμείνουν έως ότου αποδειχθεί πλήρως ότι οι κίνδυνοι αυτοί υφίστανται πράγματι και είναι σοβαροί ⁽²³²⁾. Ωστόσο, τα μέτρα δεν είναι δυνατόν να βασίζονται σε «αμιγώς υποθετικές θεωρήσεις» ⁽²³³⁾, όπως επιβεβαιώθηκε στην υπόθεση C-672/15 *Noria Distribution*, στο πλαίσιο της οποίας εξετάστηκαν επίσης τα ανώτατα όρια ασφαλείας για τις βιταμίνες και τα ανόργανα στοιχεία κατά την παρασκευή συμπληρωμάτων διατροφής ⁽²³⁴⁾.

7.1.3. Προστασία των εθνικών θησαυρών καλλιτεχνικής, ιστορικής ή αρχαιολογικής αξίας

Το καθήκον ενός κράτους μέλους να προστατεύει τους εθνικούς θησαυρούς και την κληρονομιά του μπορεί να δικαιολογεί τη λήψη μέτρων που δημιουργούν εμπόδια στις εισαγωγές ή τις εξαγωγές.

Τα κράτη μέλη επιβάλλουν διαφορετικούς περιορισμούς στις εξαγωγές αρχαίων αντικειμένων και άλλων πολιτιστικών τεχνουργημάτων και οι περιορισμοί αυτοί θα μπορούσαν να θεωρούνται δικαιολογημένοι βάσει του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ.

Στην υπόθεση *LIBRO*, το Δικαστήριο έκρινε ότι η προστασία, γενικώς, της πολιτιστικής πολυμορφίας «δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εμπίπτει στην προστασία των εθνικών θησαυρών που έχουν καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία κατά την έννοια του άρθρου [36 της ΣΛΕΕ]» ⁽²³⁵⁾.

7.1.4. Προστασία της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας

Το άρθρο 36 της ΣΛΕΕ αναφέρεται στην «προστασία της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας» ως λόγο περιορισμού των εισαγωγών, των εξαγωγών ή των εμπορευμάτων υπό διαμετακόμιση. Η «βιομηχανική και εμπορική ιδιοκτησία» αναφέρεται γενικά στα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, όπως διπλώματα ευρεσιτεχνίας, εμπορικά σήματα, σχέδια, πνευματική ιδιοκτησία και γεωγραφικές ενδείξεις ⁽²³⁶⁾.

Στην αρχική του νομολογία, το Δικαστήριο της ΕΕ θέσπισε μια σειρά αρχών οι οποίες υπήρξαν σημαντικές για τον ορισμό του πεδίου εφαρμογής της παρέκκλισης σε εθνικό επίπεδο, αλλά και για την προετοιμασία του εδάφους για την εναρμόνιση και την ενοποίηση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας σε επίπεδο ΕΕ (σύζητηση η οποία δεν εμπίπτει στον σκοπό του παρόντος κεφαλαίου).

Η πρώτη αρχή είναι ότι η Συνθήκη δεν θίγει την ύπαρξη των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που έχουν παραχωρηθεί βάσει της νομοθεσίας των κρατών μελών. Κατά συνέπεια, η εθνική νομοθεσία σχετικά με την απόκτηση, τη μεταβίβαση και τη λήξη αυτών των δικαιωμάτων είναι σύμφωνη με το δίκαιο. Η αρχή αυτή δεν εφαρμόζεται, ωστόσο, σε περίπτωση που οι εθνικές διατάξεις εμπεριέχουν στοιχείο διάκρισης ⁽²³⁷⁾.

Η δεύτερη αρχή είναι η *ανάλωση των δικαιωμάτων*. Ο κάτοχος της διανοητικής ιδιοκτησίας μπορεί να περιορίσει τη χρήση, την παραγωγή και την πώληση του προϊόντος που προστατεύεται από δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας εντός του κράτους μέλους όπου παραχωρείται το εν λόγω δικαίωμα. Ωστόσο, εφόσον ο κάτοχος της διανοητικής ιδιοκτησίας έχει διαθέσει και διανείμει ο ίδιος το προϊόν στο κράτος μέλος ή έχει δώσει σχετική συγκατάθεση, το δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας αναλώνεται στα σύνορα. Ο κάτοχος του δικαιώματος δεν θα μπορεί να αντιταχθεί πλέον στην εισαγωγή του προϊόντος σε οποιοδήποτε κράτος μέλος στην αγορά του οποίου διατέθηκε για πρώτη φορά, με αποτέλεσμα να επιτρέπονται παράλληλες εισαγωγές από οποιοδήποτε στην ΕΕ.

⁽²²⁹⁾ Υπόθεση C-249/07 *Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών* [2008] ECLI:EU:C:2008:683, σκέψεις 50-51· υπόθεση C-41/02 *Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών* [2004] ECLI:EU:C:2004:762· υπόθεση C-192/01 *Επιτροπή κατά Δανίας* [2003] ECLI:EU:C:2003:492· υπόθεση C-24/00 *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [2004] ECLI:EU:C:2004:70.

⁽²³⁰⁾ Η Επιτροπή έχει εκδώσει ανακοίνωση για την αρχή της προφύλαξης, COM(2000) 1 τελικό.

⁽²³¹⁾ Βλ. υπόθεση C-132/03 *Codacons και Federconsumatori* [2005] ECLI:EU:C:2005:310, σκέψη 61 και υπόθεση C-236/01 *Monsanto Agricoltura* [2003] ECLI:EU:C:2003:431, σκέψη 111.

⁽²³²⁾ Υπόθεση C-446/08 *Solgar Vitamin's France* [2010] ECLI:EU:C:2010:233, σκέψη 67.

⁽²³³⁾ Υπόθεση C-236/01 *Monsanto Agricoltura* [2003] ECLI:EU:C:2003:431, σκέψη 106· υπόθεση C-41/02 *Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών* [2004] ECLI:EU:C:2004:762, σκέψη 52· υπόθεση C-192/01 *Επιτροπή κατά Δανίας* [2003] ECLI:EU:C:2003:492, σκέψη 49· υπόθεση C-24/00 *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [2004] ECLI:EU:C:2004:70, σκέψη 56· Υπόθεση C-446/08 *Solgar Vitamin's France* [2010] ECLI:EU:C:2010:233, σκέψη 67.

⁽²³⁴⁾ Υπόθεση C-672/15 *Noria Distribution SARL* [2017] ECLI:EU:C:2017:310, σκέψη 33.

⁽²³⁵⁾ Υπόθεση C-531/07 *Fachverband der Buch- und Medienwirtschaft κατά LIBRO* [2009] ECLI:EU:C:2009:276, σκέψη 32.

⁽²³⁶⁾ Για κατάλογο συγκεκριμένων δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, βλ. δήλωση της Επιτροπής σχετικά με το άρθρο 2 της οδηγίας 2004/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (2005/295/ΕΚ) (ΕΕ L 94 της 13.4.2005, σ. 37).

⁽²³⁷⁾ Υπόθεση C-235/89 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [1992] I-777.

Σκοπός της αρχής της ανάκλησης των δικαιωμάτων είναι η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ της προστασίας των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας και της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Οι παρεκκλίσεις επιτρέπονται μόνο στον βαθμό που δικαιολογούνται για τον σκοπό της διασφάλισης του ειδικού αντικείμενου της εν λόγω ιδιοκτησίας. Η εν λόγω αρχή καθιστά δυνατό τον καθορισμό, όσον αφορά την κάθε κατηγορία διανοητικής ιδιοκτησίας, των προϋποθέσεων υπό τις οποίες επιτρέπεται η άσκηση του δικαιώματος βάσει του δικαίου της ΕΕ, παρότι σε μια διασυννοριακή κατάσταση η εν λόγω άσκηση εμποδίζει εξ ορισμού την ελεύθερη κυκλοφορία. Η νομολογία του δικαστηρίου σχετικά με την ανάκληση των δικαιωμάτων εφαρμόζεται ειδικότερα στα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, στα εμπορικά σήματα, στα σχέδια ⁽²³⁸⁾ και στα πνευματικά δικαιώματα ⁽²³⁹⁾.

Όσον αφορά τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, το Δικαστήριο αποδέχθηκε συγκεκριμένα ως το ειδικό αντικείμενο «για να ανταμειφθεί η δημιουργική προσπάθεια του εφευρέτη, τη διασφάλιση υπέρ του κατόχου του διπλώματος ευρεσιτεχνίας του αποκλειστικού δικαιώματος χρήσεως μιας εφευρέσεως για την κατασκευή και την πρώτη θέση σε κυκλοφορία βιομηχανικών προϊόντων, είτε απ' ευθείας είτε μέσω της χορήγησης αδειών εκμετάλλευσης σε τρίτους, καθώς και του δικαιώματος εναντιώσεως σε οποιαδήποτε παραποίηση» ⁽²⁴⁰⁾. Στη συνέχεια, αναπόκειται στον κάτοχο του διπλώματος ευρεσιτεχνίας να αποφασίσει υπό ποιες συνθήκες επιθυμεί να διαθέσει το προϊόν του στην αγορά, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας διάθεσης σε κράτη μέλη όπου το προϊόν δεν επωφελείται από την προστασία του διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Εάν ο κάτοχος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας το επιθυμεί, θα πρέπει να αποδεχθεί τις συνέπειες της επιλογής του όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία του προϊόντος εντός της ενιαίας αγοράς. Η παροχή σε έναν εφευρέτη του δικαιώματος επίκλησης διπλώματος ευρεσιτεχνίας το οποίο κατέχει σε ένα κράτος μέλος ώστε να αποτρέψει την εισαγωγή του εν λόγω προϊόντος το οποίο διατίθεται ελεύθερα από τον εφευρέτη σε άλλο κράτος μέλος όπου το προϊόν δεν καλύπτεται από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας θα προκαλούσε την όρθωση εμποδίων μεταξύ των εθνικών αγορών, η οποία αντίκειται στον στόχο της Συνθήκης ⁽²⁴¹⁾.

Όσον αφορά τα εμπορικά σήματα, το Δικαστήριο αποφάνθηκε, σύμφωνα με πάγια νομολογία του, ότι το ειδικό αντικείμενο του είναι συγκεκριμένα η διασφάλιση για τον δικαιούχο του εμπορικού σήματος ότι έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιεί το εν λόγω εμπορικό σήμα για να θέσει το προϊόν σε κυκλοφορία για πρώτη φορά. Κατ' αυτόν τον τρόπο προστατεύεται ο δικαιούχος κατά των ανταγωνιστών που θα ήθελαν να εκμεταλλευθούν και τη θέση και τη φήμη του σήματος πωλώντας προϊόντα επί των οποίων έχει τεθεί παρανόμως το εν λόγω σήμα. Προκειμένου να καθορίσει το ακριβές πεδίο εφαρμογής του δικαιώματος αυτού, το Δικαστήριο έκρινε ότι θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ουσιαστική λειτουργία του εμπορικού σήματος, η οποία είναι να εγγυάται την ταυτότητα του προϊόντος στο οποίο τίθεται, έναντι του καταναλωτή ή του τελικού χρήστη, δίνοντάς του τη δυνατότητα, χωρίς κανένα ενδεχόμενο σύγχυσης, να διακρίνει το εν λόγω προϊόν από προϊόντα που έχουν άλλη προέλευση ⁽²⁴²⁾.

Η συγκεκριμένη νομολογία έχει αναπτυχθεί και έχει προσαρμοστεί ιδιαίτερα στον τομέα της επανασυσκευασίας φαρμακευτικών προϊόντων ⁽²⁴³⁾.

Υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο δημοσίευσε αυτήν τη νομολογία απουσία αντίστοιχης παράγωγης νομοθεσίας της ΕΕ. Όπως αποφάνθηκε, «σύμφωνα με το ισχύον κοινοτικό δικαίο και απουσία κοινοτικής τυποποίησης ή εναρμόνισης των νόμων, ο καθορισμός των όρων και των διαδικασιών βάσει των οποίων χορηγείται η εν λόγω προστασία εμπίπτει στην εθνική νομοθεσία» ⁽²⁴⁴⁾. Ταυτόχρονα, ωστόσο, ο νομοθέτης της ΕΕ εξέδωσε μια σημαντική σειρά οδηγιών και κανονισμών σχετικά με τη διανοητική ιδιοκτησία. Το νομικό πλαίσιο για τα εμπορικά σήματα, για παράδειγμα, εναρμονίζεται μέσω της οδηγίας (ΕΕ) 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽²⁴⁵⁾ περί εμπορικών σημάτων και ενοποιείται βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ⁽²⁴⁶⁾. Παρόμοια νομοθεσία υφίσταται και για τα σχέδια, ενώ η εναρμόνιση των εθνικών νόμων περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας εξακολουθεί να είναι μάλλον κατακερματισμένη ⁽²⁴⁷⁾.

Στον τομέα των πνευματικών και συναφών δικαιωμάτων, ο νομοθέτης της ΕΕ έχει εναρμονίσει ευρέως τους νόμους των κρατών μελών, παρέχοντας στους δημιουργούς και σε άλλους κατόχους δικαιωμάτων υψηλό επίπεδο προστασίας. Μεταξύ άλλων, περιλαμβάνονται αποκλειστικά δικαιώματα για την εξουσιοδότηση ή την απαγόρευση ορισμένων ενεργειών εκμετάλλευσης του περιεχομένου τους, με την εναρμόνιση της διάρκειας προστασίας, ένα πλαίσιο εξαιρέσεων και περιορισμών, τη νομική προστασία των μέτρων τεχνολογικής προστασίας και πληροφορίες για τη διαχείριση των δικαιωμάτων, τη συλλογική διαχείριση των

⁽²³⁸⁾ Βλ., για παράδειγμα, υπόθεση 53/87, *Circa και λοιποί κατά Renault*, ECLI:EU:1988:472.

⁽²³⁹⁾ Βλ. για παράδειγμα, υπόθεση 5/11, *Donner*, ECLI:EU:C:2012:370, σκέψεις 31-37, με αναφορές σε προηγούμενη νομολογία.

⁽²⁴⁰⁾ Βλ. για παράδειγμα, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-267/95 και C-268/95, *Merck & Co e.a. κατά Primecrown Ltd e.a.* ECLI:EU:C:1996:468, σκέψη 30, με αναφορές σε προηγούμενη νομολογία.

⁽²⁴¹⁾ Βλ. συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-267/95 και C-268/95, *Merck & Co e.a. κατά Primecrown Ltd e.a.* ECLI:EU:C:1996:468, σκέψη 32, με αναφορές σε προηγούμενη νομολογία.

⁽²⁴²⁾ Βλ. υπόθεση C-10/89, *SA CNL-SUCAL NV κατά HAG GF AG*, ECLI:EU:1990:359, σκέψη 14, με αναφορές σε προηγούμενη νομολογία.

⁽²⁴³⁾ Για μια καλή επισκόπηση της νομολογίας του Δικαστηρίου, βλ. υπόθεση C-143/00, *Boehringer Ingelheim*, ECLI:EU:C:2002:246.

⁽²⁴⁴⁾ Υπόθεση 53/87, *Circa και λοιποί κατά Renault*, ECLI:EU:1988:472, σκέψη 10.

⁽²⁴⁵⁾ Οδηγία (ΕΕ) 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (αναδιτύπωση) (ΕΕ L 336 της 23.12.2015, σ. 1)

⁽²⁴⁶⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2017, για το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L 154 της 16.6.2017, σ. 1).

⁽²⁴⁷⁾ Για επισκόπηση της συγκεκριμένης νομοθεσίας περί διανοητικής ιδιοκτησίας, βλ. https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/intellectual-property_el

δικαιωμάτων και την εκτέλεση των δικαιωμάτων. Στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, η οδηγία 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (²⁴⁸) παρέχει στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα διανομής των έργων τους. Η οδηγία 2006/115/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (²⁴⁹) παρέχει στους καλλιτέχνες, στους παραγωγούς φωνογραφήματων και ταινιών και στους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς το αποκλειστικό δικαίωμα διανομής του προστατευόμενου υλικού τους. Η οδηγία 2009/24/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (²⁵⁰) παρέχει επίσης το αποκλειστικό δικαίωμα διανομής προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Οι τρεις προαναφερθείσες οδηγίες περί πνευματικών δικαιωμάτων προβλέπουν επίσης ότι η πρώτη πώληση ή άλλου είδους μεταβίβαση ιδιοκτησίας αντιτύπου του έργου ή άλλου προστατευόμενου υλικού στην Ένωση από τον κάτοχο του δικαιώματος ή με τη συγκατάθεσή του, αναλώνει το δικαίωμα διανομής του εν λόγω αντιτύπου εντός της Ένωσης. Αυτός ο κανόνας διασφαλίζει την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών που προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας εντός της Ένωσης από τη στιγμή που τίθενται σε κυκλοφορία από τον κάτοχο του δικαιώματος ή με τη συγκατάθεσή του. Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι αυτή η αρχή εφαρμόζεται όσον αφορά τα ενσώματα αντιγράφα έργων και άλλου προστατευόμενου υλικού. Ωστόσο, στην περίπτωση των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι το δικαίωμα διανομής αντιγράφου προγράμματος υπολογιστή αναλώνεται επίσης μετά τη λήψη του εν λόγω αντιγράφου από το διαδίκτυο με τη συγκατάθεση του κατόχου του δικαιώματος, υπό ορισμένες προϋποθέσεις που καθιστούν την εν λόγω λήψη ισοδύναμη με την πώληση του αντιγράφου του προγράμματος υπολογιστών (²⁵¹). Το Δικαστήριο αποφάνθηκε πρόσφατα ότι αυτή η επέκταση του κανόνα περί ανάληψης μετά τη διαδικτυακή διαβίβαση ψηφιακών αντιγράφων δεν ισχύει στην περίπτωση άλλων έργων, πλην των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών (π.χ. ηλεκτρονικών βιβλίων) (²⁵²).

Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει προβλέψει ειδικούς κανόνες για τις γεωγραφικές ενδείξεις για τους σκοπούς του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ (²⁵³).

7.2. Επιτακτικές ανάγκες

Στην απόφασή του στην υπόθεση *Cassis de Dijon*, το Δικαστήριο όρισε την έννοια των επιτακτικών αναγκών ως μη εξαντλητικό κατάλογο προστατευόμενων συμφερόντων στο πλαίσιο του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ. Σε αυτή την απόφαση, το Δικαστήριο ανέφερε ότι οι εν λόγω επιτακτικές ανάγκες αφορούν ιδίως την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων, την προστασία της δημόσιας υγείας, την εντιμότητα των εμπορικών συναλλαγών και την προστασία των καταναλωτών (²⁵⁴). Η ορολογία του Δικαστηρίου άλλαξε στη συνέχεια – σήμερα, το Δικαστήριο αναφέρεται συχνά σε επιτακτικούς λόγους δημόσιου συμφέροντος ή γενικού συμφέροντος αντί σε επιτακτικές ανάγκες.

Επίκληση επιτακτικών αναγκών μπορεί να γίνει προκειμένου να δικαιολογηθούν μέτρα τα οποία είναι ικανά να παρεμποδίσουν το εμπόριο εντός της εσωτερικής αγοράς και δεν εμπίπτουν στις εξαιρέσεις του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ. Η αξιολόγηση της αιτιολόγησης είναι η ίδια όπως βάσει του άρθρου 36 – προκειμένου να είναι επιτρεπτά, τα εθνικά μέτρα πρέπει να είναι ανάλογα προς τον επιδιωκόμενο στόχο. Καταρχήν, λόγοι επιτακτικής ανάγκης μπορούν να προβληθούν μόνο για εθνικά μέτρα τα οποία εφαρμόζονται αδιακρίτως τόσο στα εγχώρια προϊόντα όσο και στα προϊόντα καταγωγής άλλων κρατών μελών (²⁵⁵). Συνεπώς, λόγοι διαφορετικοί από αυτούς που καλύπτει το άρθρο 36 της ΣΛΕΕ θεωρητικά δεν είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν για την αιτιολόγηση μέτρων που εισάγουν διακρίσεις. Αν και το Δικαστήριο έχει βρει τρόπους υπέρβασης αυτού του διαχωρισμού χωρίς να αποποιηθεί την προηγούμενη πρακτική του (²⁵⁶), προβάλλεται το επιχείρημα ότι ο διαχωρισμός αυτός είναι τεχνητός και το Δικαστήριο κινείται προς την κατεύθυνση μιας απλούστευσης και αντιμετώπισης των επιτακτικών αναγκών με τον ίδιο τρόπο όπως και των δικαιολογητικών λόγων του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ.

(²⁴⁸) Οδηγία 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ L 167 της 22.6.2001, σ. 10).

(²⁴⁹) Οδηγία 2006/115/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας (ΕΕ L 376 της 27.12.2006, σ. 28).

(²⁵⁰) Οδηγία 2009/24/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, για τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών (ΕΕ L 111 της 5.5.2009, σ. 16).

(²⁵¹) Απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-128/11 *Usedsoft*.

(²⁵²) Απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-263/18 *Tom Kabinet*.

(²⁵³) Υπόθεση C-3/91 *Exportur* κατά *LOR* [1992] Συλλογή I-5529, σκέψη 37· υπόθεση C-216/01 *Budějovický Budvar* [2003] ECLI:EU:C:2003:618, σκέψη 99.

(²⁵⁴) Υπόθεση 120/78 *Rewe* κατά *Bundesmonopolverwaltung für Branntwein* [1979] ECLI:EU:C:1979:42, σκέψη 8.

(²⁵⁵) Βλ., για παράδειγμα, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-1/90 και C-176/90 *Aragonesa de Publicidad Exterior* και *Publivia* κατά *Departamento de Sanidad y Seguridad Social de Cataluña* [1991] ECLI:EU:C:1991:327, σκέψη 13.

(²⁵⁶) Βλ. για παράδειγμα υπόθεση C-2/90 *Επιτροπή* κατά *Βελγίου* [1992] ECLI:EU:C:1992:310, επί της οποίας το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το μέτρο το οποίο θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι εισάγει διακρίσεις δεν εισήγαγε διακρίσεις λόγω της ειδικής φύσης του αντικείμενου της υπόθεσης και στη συνέχεια αποδέχθηκε την περιβαλλοντική αιτιολόγηση. Στην υπόθεση C-320/03 *Επιτροπή* κατά *Αυστρίας* [2005] ECLI:EU:C:2005:684, το Δικαστήριο επέλεξε να θεωρήσει ένα μέτρο εφαρμοζόμενο αδιακρίτως αντί συνεπαγόμενο έμμεση διάκριση.

7.2.1. Προστασία του περιβάλλοντος

Παρότι η προστασία του περιβάλλοντος δεν αναφέρεται ρητά στο άρθρο 36 της ΣΛΕΕ, έχει αναγνωριστεί από το Δικαστήριο ως επιτακτική ανάγκη. Το Δικαστήριο θεωρεί «... την προστασία του περιβάλλοντος ως “έναν από τους ουσιώδεις στόχους της [Ένωσης]”, δυνάμενο γι’ αυτό να δικαιολογήσει ορισμένους περιορισμούς της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων»⁽²⁵⁷⁾. Πράγματι, το υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος αναγνωρίστηκε ήδη ως στόχος γενικού συμφέροντος από τις δεκαετίες του 1980 και του 1990⁽²⁵⁸⁾.

Το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει διάφορα μέτρα και στόχους ως επιπίπτοντα στην προστασία του περιβάλλοντος, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται τα εξής:

- εθνικά καθεστώτα στήριξης για την πράσινη ηλεκτρική ενέργεια στο μέτρο που συμβάλλουν στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, που περιλαμβάνονται μεταξύ των κυρίων αιτιών για τις κλιματικές αλλαγές τις οποίες η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει την υποχρέωση να καταπολεμήσουν⁽²⁵⁹⁾.
- επιβολή εθνικού συστήματος επαλήθευσης για τα βιορευστά, το οποίο προβλέπει ότι όλοι οι οικονομικοί φορείς που μετέχουν στην αλυσίδα εφοδιασμού υπόκεινται σε ορισμένες υποχρεώσεις⁽²⁶⁰⁾.
- προστασία της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα·

Η προστασία της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα εξετάστηκε σε δύο υποθέσεις (C-28/09 και C-320/03), οι οποίες αφορούσαν εθνικά μέτρα που αποσκοπούσαν στη μείωση των ειδικών εκπομπών των οχημάτων και της κυκλοφοριακής πυκνότητας για τους σκοπούς της μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του αζώτου στο ομόσπονδο κράτος του Τιρόλου. Στα μέτρα αυτά περιλαμβανόταν τομεακή απαγόρευση κυκλοφορίας, βάσει της οποίας απαγορευόταν σε φορτηγά άνω των 7,5 τόνων που μετέφεραν ορισμένα εμπορεύματα να χρησιμοποιούν ένα τμήμα του αυτοκινητοδρόμου A12 στην Αυστρία. Παρότι τα μέτρα αυτά μπορούσαν καταρχήν να δικαιολογηθούν για λόγους προστασίας της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα στο πλαίσιο της προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας των ανθρώπων, δεν ήταν ανάλογα για την επίτευξη των επιθυμητών στόχων.

- χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την παραγωγή βιοαερίου·

Η υπόθεση *E.ON Biofor Sverige* αφορούσε ένα σύστημα επαλήθευσης για τη βιωσιμότητα του βιοαερίου. Το σύστημα που εφαρμόζοταν στη Σουηδία είχε ως αποτέλεσμα βιώσιμο βιοαέριο το οποίο παραγόταν στη Γερμανία και προοριζόταν για μεταφορά στη Σουηδία μέσω των γερμανικών και δανικών δικτύων φυσικού αερίου να μην μπορεί να συμπεριληφθεί στο σύστημα επαλήθευσης της βιωσιμότητας του βιοαερίου ούτε να χαρακτηριστεί ως «βιώσιμο»⁽²⁶¹⁾.

Το Δικαστήριο επισήμανε ότι η χρησιμοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την παραγωγή βιοαερίου είναι, κατ’ αρχήν, χρήσιμη για την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς η συγκεκριμένη κανονιστική ρύθμιση προορίζεται να συμβάλει στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Ανέφερε επίσης ότι η αύξηση της χρήσεως ανανεώσιμων πηγών ενέργειας συνιστά ένα από τα σημαντικά στοιχεία της δέσμης μέτρων που απαιτούνται για τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και για τη συμμόρφωση προς τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί σε επίπεδο της Ένωσης και σε διεθνές επίπεδο με σκοπό τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, καθώς και ότι η αύξηση αυτή σκοπεύει επίσης στην προστασία της υγείας και της ζωής των προσώπων και των ζώων, καθώς και στην προφύλαξη των φυτών⁽²⁶²⁾.

- σύστημα παρακράτησης ποσού έναντι επιστροφής κενών συσκευασιών⁽²⁶³⁾.

Τα κράτη μέλη επικαλούνται την προστασία του περιβάλλοντος ολόένα και συχνότερα λόγω, μεταξύ άλλων, των δεσμεύσεων για την κλιματική αλλαγή, της επιστημονικής προόδου και της μεγαλύτερης ευαισθητοποίησης του κοινού. Ωστόσο, το Δικαστήριο έχει επιβεβαιώσει ότι η δημόσια υγεία και οι περιβαλλοντικοί λόγοι δεν είναι πάντοτε επαρκείς για να εμποδίσουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Σε αρκετές υποθέσεις, το Δικαστήριο έκανε δεκτά τα επιχειρήματα της Επιτροπής ότι τα εθνικά μέτρα ήταν δυσανάλογα προς τον επιδιωκόμενο στόχο ή ότι υπήρχε έλλειψη στοιχείων που να αποδεικνύουν την ύπαρξη του εικαζόμενου κινδύνου⁽²⁶⁴⁾.

⁽²⁵⁷⁾ Υπόθεση 302/86 *Επιτροπή κατά Δανίας* [1988] ECLI:EU:C:1988:421, σκέψη 8.

⁽²⁵⁸⁾ Υπόθεση 240/83, *Procureur de la République κατά ADBHU* [1985] ECLI:EU:C:1985:59, σκέψεις 12-13, 15· υπόθεση 302/86, *Επιτροπή κατά Δανίας* [1988] ECLI:EU:C:1988:421, σκέψεις 8-9· υπόθεση C-487/06 *British Aggregates κατά Επιτροπής* [2008] ECLI:EU:C:2008:757, σκέψη 91.

⁽²⁵⁹⁾ Υπόθεση C-573/12 *Ålands Vindkraft* [2014] ECLI:EU:C:2014:2037, σκέψη 78.

⁽²⁶⁰⁾ Υπόθεση C-242/17 *L.E.G.O.* [2018] ECLI:EU:C:2018:804, σκέψη 72.

⁽²⁶¹⁾ Υπόθεση C-549/15 *E.ON Biofor Sverige* [2017] ECLI:EU:C:2017:490, σκέψεις 74, 80 και 84.

⁽²⁶²⁾ Ό.π., σκέψεις 88-89.

⁽²⁶³⁾ Υπόθεση 302/86 *Επιτροπή κατά Δανίας* [1988] ECLI:EU:C:1988:421. Ωστόσο, όπως αναφέρεται ανωτέρω, τα συστήματα παρακράτησης καλύπτονται εν μέρει από την οδηγία 94/62/ΕΚ της 20ής Δεκεμβρίου 1994 για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας και από την οδηγία (ΕΕ) 2018/852 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018, για τροποποίηση της οδηγίας 94/62/ΕΚ για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας (ΕΕ L 150 της 14.6.2018, σ. 141).

⁽²⁶⁴⁾ Βλ. για παράδειγμα: υπόθεση C-319/05 *Επιτροπή κατά Γερμανίας* [2007] ECLI:EU:C:2007:678· υπόθεση C-186/05 *Επιτροπή κατά Σουηδίας* [2007] ECLI:EU:C:2007:571· υπόθεση C-297/05 *Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών* [2007] ECLI:EU:C:2007:531· υπόθεση C-254/05 *Επιτροπή κατά Βελγίου* [2007] ECLI:EU:C:2007:319· υπόθεση C-432/03 *Επιτροπή κατά Πορτογαλίας* [2005] ECLI:EU:C:2005:669.

Η προστασία του περιβάλλοντος χρησιμεύει ως αντιπροσωπευτικό παράδειγμα μιας πιο ευέλικτης προσέγγισης την οποία υιοθέτησε το Δικαστήριο όσον αφορά την κατηγοριοποίηση των δικαιολογητικών λόγων. Το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει επανειλημμένως ότι η προστασία του περιβάλλοντος σχετίζεται με τους στόχους της προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων ή προφύλαξης των φυτών ⁽²⁶⁵⁾. Στην απόφαση *Επιτροπή κατά Αυστρίας* το Δικαστήριο ανέφερε ότι από το άρθρο 174 παράγραφος 1 ΕΚ (πλέον 191 ΣΛΕΕ) προκύπτει ότι η προστασία της ανθρώπινης υγείας περιλαμβάνεται στους σκοπούς της πολιτικής της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος. Ανέφερε επιπλέον ότι οι σκοποί αυτοί συνδέονται στενά μεταξύ τους, ιδίως στο πλαίσιο της καταπολέμησης της ατμοσφαιρικής μόλυνσης η οποία αποσκοπεί στον περιορισμό των κινδύνων για την υγεία που συνδέονται με υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Ο σκοπός της προστασίας της υγείας έχει ενσωματωθεί έτσι, κατ' αρχήν, στον σκοπό της προστασίας του περιβάλλοντος ⁽²⁶⁶⁾.

7.2.2. Προστασία των καταναλωτών

Η προστασία των καταναλωτών περιλαμβάνεται μεταξύ των συχνότερα επικαλούμενων δικαιολογητικών λόγων. Οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται στους καταναλωτές αξιολογούνται με βάση την «τεκμαιρόμενη προσδοκία του μέσου καταναλωτή που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος» ⁽²⁶⁷⁾. Αυτό αναφέρθηκε στην υπόθεση C-481/12 *Juvelta*, για παράδειγμα, η οποία αφορούσε σφραγίδες για πολύτιμα μέταλλα. Το Δικαστήριο επισήμανε ότι η υποχρέωση του εισαγωγέα να σφραγίζει τα αντικείμενα από πολύτιμα μέταλλα με σφραγίδα που εμφανίζει την περιεκτικότητα σε καθαρό μέταλλο μπορεί, κατ' αρχήν, να εξασφαλίσει αποτελεσματική προστασία των καταναλωτών και να συμβάλει στην εντιμότητα των εμπορικών συναλλαγών. Ωστόσο, το Δικαστήριο ανέφερε ότι ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να επιβάλει νέα σφράγιση των προϊόντων που εισάγονται από άλλο κράτος μέλος, όπου έχουν νομίμως διατεθεί στο εμπόριο και σφραγιστεί, εφόσον οι ενδείξεις που παρέχονται με τη σφραγίδα αυτή αντιστοιχούν προς τις ενδείξεις τις οποίες απαιτεί το κράτος μέλος εισαγωγής και οι οποίες είναι κατανοητές από τους καταναλωτές του κράτους αυτού ⁽²⁶⁸⁾.

Η υποκείμενη αρχή είναι ότι καταναλωτές στους οποίους παρέχονται κατάλληλες πληροφορίες με σαφήνεια είναι σε θέση να κάνουν τις επιλογές τους. Το Δικαστήριο έχει υιοθετήσει μια θέση σύμφωνα με την οποία η ευρύτερη επιλογή με διαφορές στην ποιότητα ωφελεί περισσότερο τους καταναλωτές από μια περιορισμένη επιλογή με υψηλότερη ποιότητα βάσει εθνικών προτύπων ⁽²⁶⁹⁾. Σε περίπτωση σοβαρού κινδύνου παραπλάνησης του καταναλωτή, ένα προϊόν πρέπει να απαγορεύεται.

Ωστόσο, η κατευθυντήρια γραμμή της νομολογίας του Δικαστηρίου είναι ότι, όταν τα εισαγόμενα προϊόντα είναι παρόμοια με τα εγχώρια, η κατάλληλη σήμανση, η οποία ενδέχεται να απαιτείται από την εθνική νομοθεσία, επαρκεί για την παροχή στον καταναλωτή των απαραίτητων πληροφοριών σχετικά με τη φύση του προϊόντος. Καμία δικαιολογία περί προστασίας των καταναλωτών δεν είναι αποδεκτή για την επιβολή περιττών περιοριστικών μέτρων ⁽²⁷⁰⁾.

7.2.3. Άλλες επιτακτικές ανάγκες

Με την πάροδο των ετών, το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει και άλλες επιτακτικές ανάγκες οι οποίες μπορούν να δικαιολογήσουν τα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, όπως οι εξής:

- **Θεμελιώδη δικαιώματα:** Στην υπόθεση *Schmidberger*, το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων (στην προκειμένη υπόθεση της ελευθερίας της έκφρασης και της ελευθερίας του συνέρχεσθαι) πρέπει να συγκρατείται με τις θεμελιώδεις ελευθερίες που κατοχυρώνονται στη Συνθήκη, όταν η πρώτη τυγχάνει επικλήσεως ως λόγος δικαιολογήσεως ενός περιορισμού των δευτέρων ⁽²⁷¹⁾.
- **Βελτίωση των συνθηκών εργασίας:** Παρότι το ζήτημα της υγείας και ασφάλειας στην εργασία εμπίπτει στο πεδίο της δημόσιας υγείας του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ, η βελτίωση των συνθηκών εργασίας αποτελεί επιτακτική ανάγκη, ακόμη και αν δεν υφίσταται κανένα ζήτημα υγείας ⁽²⁷²⁾.

⁽²⁶⁵⁾ Υπόθεση C-242/17 *L.E.G.O.* [2018] ECLI:EU:C:2018:804, σκέψη 65· υπόθεση C-573/12 *Ålands Vindkraft* [2014] ECLI:EU:C:2014:2037, σκέψεις 79 και 93.

⁽²⁶⁶⁾ Υπόθεση C-28/09 *Επιτροπή κατά Αυστρίας* [2011] ECLI:EU:C:2011:854, σκέψεις 121-122· υπόθεση C-67/97 *Bluhme* [1998] ECLI:EU:C:1998:584.

⁽²⁶⁷⁾ Υπόθεση C-481/12 *Juvelta* [2014] ECLI:EU:C:2014:11, σκέψη 23.

⁽²⁶⁸⁾ Υπόθεση C-481/12 *Juvelta* [2014] ECLI:EU:C:2014:11, σκέψεις 21-22· υπόθεση 220/81 *Robertson και λοιποί* [1982] ECLI:EU:C:1982:239, σκέψεις 11-12.

⁽²⁶⁹⁾ Υπόθεση C-456/10 *ANETT* [2012] ECLI:EU:C:2012:241, σκέψη 54.

⁽²⁷⁰⁾ Υπόθεση C-448/98 *Guimont* [2000] ECLI:EU:C:2000:663 σχετικά με τη γαλλική νομοθεσία που επιφυλάσσει την ονομασία *Emmenthal* σε μια συγκεκριμένη κατηγορία τυριών με φλούδα, υπόθεση 261/81 *Rau* κατά *De Schmedt* [1982] ECLI:EU:C:1982:382 σχετικά με τη βελγική απαίτηση να πωλείται η μαργαρίνη σε συσκευασίες με σχήμα κύβου.

⁽²⁷¹⁾ Υπόθεση C-112/00 *Schmidberger* [2003] ECLI:EU:C:2003:333, σκέψη 77.

⁽²⁷²⁾ Στην υπόθεση 155/80 *Oebel* [1981] ECLI:EU:C:1981:177, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η απαγόρευση της νυχτερινής εργασίας σε αρτοποιεία και χαρτοποιεία ήταν μια θεμιτή απόφαση οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής σε έναν προδήλως ευαίσθητο τομέα.

- **Πολιτιστικοί στόχοι** ⁽²⁷³⁾: Σε μια υπόθεση η οποία αφορούσε γαλλική νομοθεσία με σκοπό την ενθάρρυνση της δημιουργίας κινηματογραφικών ταινιών, το Δικαστήριο αναγνώρισε την αρχή ότι η προστασία του πολιτισμού μπορεί, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, να αποτελέσει επιτακτική ανάγκη που θα μπορούσε να δικαιολογήσει την επιβολή περιορισμών στις εισαγωγές ή τις εξαγωγές. Επιπλέον, η προστασία των βιβλίων ως πολιτιστικών αγαθών έχει αναγνωριστεί ως επιτακτικός λόγος δημοσίου συμφέροντος ⁽²⁷⁴⁾.
- **Διατήρηση της πολυφωνίας του Τύπου** ⁽²⁷⁵⁾: Μετά την έκδοση προδικαστικής παραπομπής σχετικά με την απαγόρευση στην Αυστρία των εκδόσεων που προσφέρουν στους αναγνώστες την ευκαιρία να συμμετέχουν σε παιχνίδια με βραβεία, το Δικαστήριο έκρινε ότι η διατήρηση της πολυφωνίας του Τύπου μπορεί να αποτελεί επιτακτική ανάγκη που δικαιολογεί τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Επισήμανε ότι η πολυφωνία αυτή συμβάλλει στη διασφάλιση της ελευθερίας έκφρασης, η οποία προστατεύεται από το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών.
- **Χρηματοοικονομική ισορροπία του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης**: Αμιγώς οικονομικοί σκοποί δεν μπορούν να δικαιολογήσουν εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Ωστόσο, στην υπόθεση C-120/95 *Decker*, το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι ο κίνδυνος σοβαρού πλήγματος στη χρηματοοικονομική ισορροπία του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης μπορεί να συνιστά επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος ικανό να δικαιολογήσει εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων ⁽²⁷⁶⁾.
- **Οδική ασφάλεια**: Σε αρκετές υποθέσεις, το Δικαστήριο έχει επίσης αναγνωρίσει ότι η οδική ασφάλεια συνιστά επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος ικανό να δικαιολογήσει την παρεμπόδιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων ⁽²⁷⁷⁾.
- **Καταπολέμηση της εγκληματικότητας**: Σε υπόθεση η οποία αφορούσε την απαγόρευση στην Πορτογαλία της τοποθέτησης έγχρωμων ταινιών στους υαλοπίνακες των αυτοκινήτων ⁽²⁷⁸⁾, το Δικαστήριο έκρινε ότι η καταπολέμηση της εγκληματικότητας μπορεί να αποτελέσει επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος ικανό να δικαιολογήσει εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.
- **Προστασία της καλής διαβίωσης των ζώων**: Στην υπόθεση C-219/07, το Δικαστήριο επισήμανε ότι η προστασία της καλής διαβίωσης των ζώων αποτελεί θεμιτό σκοπό γενικού συμφέροντος. Ανέφερε ακόμη ότι η σημασία της επίτευξης αυτού του σκοπού υπογραμμίζεται ιδίως με τη θέσπιση από τα κράτη μέλη του πρωτοκόλλου για την προστασία και την καλή διαβίωση των ζώων, που προσαρτάται στη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ⁽²⁷⁹⁾.
- **Πρώθιση και τόνωση της χρήσης μιας από τις επίσημες γλώσσες κρατών μελών**: Το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι η πρώθιση και η τόνωση της χρήσης μιας από τις επίσημες γλώσσες κρατών μελών συνιστά θεμιτό σκοπό ικανό να δικαιολογήσει, καταρχήν, περιορισμό των υποχρεώσεων που επιβάλλονται από το ενωσιακό δίκαιο ⁽²⁸⁰⁾.

Όπως προαναφέρθηκε, ο κατάλογος των επιτακτικών αναγκών δεν είναι εξαντλητικός, αλλά αντιθέτως εξελίσσεται συνεχώς στη νομολογία του Δικαστηρίου.

7.3. Έλεγχος της αναλογικότητας

Προκειμένου να μπορεί να δικαιολογηθεί βάσει του άρθρου 36 της ΣΛΕΕ ή μιας από τις επιτακτικές ανάγκες που έχουν καθιερωθεί στη νομολογία του Δικαστηρίου, ένα κρατικό μέτρο πρέπει να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας ⁽²⁸¹⁾. Βάσει της αρχής της αναλογικότητας, τα μέσα που επιλέγονται από τα κράτη μέλη πρέπει να περιορίζονται στο πραγματικά κατάλληλο και αναγκαίο για τη διασφάλιση του επιδιωκόμενου θεμιτού στόχου ⁽²⁸²⁾. Με απλά λόγια, η καταλληλότητα απαιτεί το επίμαχο μέτρο να είναι κατάλληλο για την επίτευξη του επιθυμητού στόχου, ενώ η αναγκαιότητα απαιτεί τα επιλεγμένα μέσα να μην περιορίζουν την

⁽²⁷³⁾ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις 60/84 και 61/84 *Cinéthèque SA* κατά *Fédération nationale des cinémas français* [1985] ECLI:EU:C:1985:329.

⁽²⁷⁴⁾ Υπόθεση C-531/07 *Fachverband der Buch- und Medienwirtschaft* [2009] ECLI:EU:C:2009:276, σκέψη 34.

⁽²⁷⁵⁾ Υπόθεση C-368/95 *Familiapress* [1997] ECLI:EU:C:1997:325.

⁽²⁷⁶⁾ Υπόθεση C-120/95 *Decker* [1998] ECLI:EU:C:1998:167, σκέψεις 39-40 και προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Szpunar στην υπόθεση C-148/15 *Deutsche Parkinson Vereinigung* [2016] ECLI:EU:C:2016:394, σκέψη 42.

⁽²⁷⁷⁾ Βλ., για παράδειγμα, υπόθεση C-54/05 *Επιτροπή κατά Φινλανδίας* [2007] ECLI:EU:C:2007:168, σκέψη 40 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία και υπόθεση C-61/12 *Επιτροπή κατά Λιθουανίας* [2014] ECLI:EU:C:2014:172, σκέψη 59.

⁽²⁷⁸⁾ Υπόθεση C-265/06 *Επιτροπή κατά Πορτογαλίας* [2008] ECLI:EU:C:2008:210, σκέψη 38.

⁽²⁷⁹⁾ Υπόθεση C-219/07 *Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers* και *Andibel* [2008] ECLI:EU:C:2008:353, σκέψη 27.

⁽²⁸⁰⁾ Υπόθεση C-15/15 *New Valmar* [2016] ECLI:EU:C:2016:464, σκέψη 50. Βλ. σχετικά υπόθεση 379/87 *Groener* κατά *Minister for Education* και *City of Dublin Vocational Education Committee* [1989] ECLI:EU:C:1989:599, σκέψη 19· υπόθεση C-391/09 *Runevié-Vardyn* και *Wardyn* [2011] ECLI:EU:C:2011:291, σκέψη 85 και υπόθεση C-202/11 *Las* [2013] ECLI:EU:C:2013:239, σκέψεις 25-27.

⁽²⁸¹⁾ Υπόθεση C-390/99 *Canal Satellite Digital* [2002] ECLI:EU:C:2002:34, σκέψη 33· υπόθεση C-254/05 *Επιτροπή κατά Βελγίου* [2007] ECLI:EU:C:2007:319, σκέψη 33 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία· υπόθεση C-286/07 *Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου* [2008] ECLI:EU:C:2008:251, σκέψη 36.

⁽²⁸²⁾ Βλ., για παράδειγμα, υπόθεση C-320/03 *Επιτροπή κατά Αυστρίας* [2005] ECLI:EU:C:2005:684, σκέψη 85 και υπόθεση C-319/05 *Επιτροπή κατά Γερμανίας* (Σκόρδο) [2007] ECLI:EU:C:2007:678, σκέψη 87 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων πέραν του αναγκαίου μέτρου. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να αξιολογείται αν υπάρχουν μέσα τα οποία έχουν λιγότερο περιοριστικές επιπτώσεις στο ενδοενοσιακό εμπόριο, αλλά επιτυγχάνουν το ίδιο αποτέλεσμα. Συνεπώς, σημαντικό στοιχείο της ανάλυσης της προβαλλόμενης από ένα κράτος μέλος αιτιολογίας πρέπει να είναι η ύπαρξη εναλλακτικών μέτρων. Σε αρκετές περιπτώσεις, το Δικαστήριο έχει διαπιστώσει ότι κρατικά μέτρα δεν ήταν αναλογικά διότι υπήρχαν διαθέσιμα εναλλακτικά μέτρα ⁽²⁸³⁾.

Για παράδειγμα, στις υποθέσεις C-28/09 και C-320/03, το Δικαστήριο έκρινε ότι πριν από τη λήψη ενός τόσο δραστικού μέτρου, όπως η καθολική απαγόρευση κυκλοφορίας σε ένα τμήμα του αυτοκινητοδρόμου που αποτελεί ζωτικής σημασίας οδό επικοινωνίας μεταξύ ορισμένων κρατών μελών, οι αρχές οφείλουν να εξετάσουν επισταμένως τη δυνατότητα χρησιμοποίησης άλλων μέσων που να περιορίζουν λιγότερο την ελευθερία κυκλοφορίας και να τα απορρίψουν μόνον εφόσον αποδεικνυόταν σαφώς ότι ήταν απρόσφορα για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού ⁽²⁸⁴⁾. Στην υπόθεση C-549/15, η οποία αφορούσε ένα σύστημα επαλήθευσης για τη βιωσιμότητα του βιοαερίου, το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν αποδείχθηκε ότι η εξαίρεση από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων ήταν αναγκαία για την επίτευξη των στόχων που είχαν τεθεί. Αυτό οφειλόταν στο γεγονός ότι οι αρχές δεν απέδειξαν συγκεκριμένα την ύπαρξη λόγου γενικού συμφέροντος καθώς και την αναλογικότητα του μέτρου αυτού σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό. Συνεπώς, το επίμαχο μέτρο κρίθηκε μη δικαιολογημένο ⁽²⁸⁵⁾.

Στην υπόθεση *Scotch Whisky Association*, το Δικαστήριο έκρινε ότι η αύξηση της τιμής κατανάλωσης των οινοπνευματωδών προς τον σκοπό προστασίας της ζωής και της υγείας των ανθρώπων μέσω της επιβολής κατώτατης τιμής ανά μονάδα οινοπνεύματος στη λιανική πώληση οινοπνευματωδών ποτών ενδέχεται να μην είναι αναλογική. Και τούτο διότι υπήρχαν διαθέσιμα λιγότερο περιοριστικά μέτρα, όπως η αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης. Ωστόσο, το Δικαστήριο συνέχισε αναφέροντας ότι εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να κρίνει εάν τούτο συμβαίνει, κατόπιν εμπειριστατωμένης ανάλυσης όλων των στοιχείων που σχετίζονται με την υπόθεση της οποίας έχει επιληφθεί. Συναφώς, οι δικαιολογητικοί λόγοι που μπορούν να προβληθούν από το κράτος μέλος πρέπει να συνοδεύονται από κατάλληλες αποδείξεις ή από ανάλυση της καταλληλότητας και της αναλογικότητας του περιοριστικού μέτρου που έλαβε το κράτος αυτό, καθώς και από συγκεκριμένα στοιχεία που τεκμηριώνουν τα επιχειρήματά του ⁽²⁸⁶⁾. Ο έλεγχος της αναλογικότητας δεν περιορίζεται μόνο στις πληροφορίες ή στα αποδεικτικά στοιχεία που ήταν διαθέσιμα κατά τον χρόνο θέσπισης του μέτρου, αλλά διενεργείται βάσει αυτών που διαθέτει το εθνικό δικαστήριο κατά τον χρόνο της απόφασής του ⁽²⁸⁷⁾.

Το κράτος μέλος υποχρεούται επίσης να επιδιώκει τους δηλωμένους στόχους με συνοχή και συστηματικότητα ⁽²⁸⁸⁾. Αν ένα κράτος μέλος μπορεί να αποδείξει ότι η λήψη του εναλλακτικού μέτρου θα παρέβλαπτε άλλα δικαιολογημένα συμφέροντα, η κατάσταση αυτή λαμβάνεται υπόψη κατά την αξιολόγηση της αναλογικότητας ⁽²⁸⁹⁾. Ως εκ τούτου, η αξιολόγηση της αναλογικότητας χαρακτηρίζεται από τη στάθμιση ανταγωνιζόμενων συμφερόντων εντός του συνολικού πλαισίου της υπόθεσης.

Πρέπει να επισημανθεί ότι, όταν δεν υφίστανται εναρμονισμένοι κανόνες σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν ελεύθερα το επίπεδο προστασίας που επιθυμούν να διασφαλίσουν για την επιδίωξη των νόμιμων συμφερόντων τους. Σε ορισμένους τομείς, το Δικαστήριο έχει επιτρέψει στα κράτη μέλη σχετική «διακριτική ευχέρεια» όσον αφορά τα μέτρα που λαμβάνουν και το επίπεδο της επιδιωκόμενης προστασίας, το οποίο μπορεί να διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο ανάλογα με τις εθνικές περιστάσεις τους. Η διακριτική ευχέρεια είναι αναμενόμενα ευρύτερη σε τομείς που θεωρούνται περισσότερο ευαίσθητοι ⁽²⁹⁰⁾.

⁽²⁸³⁾ Βλ. υπόθεση 104/75 *De Peijper* [1976] ECLI:EU:C:1976:67· Υπόθεση C-54/05 *Επιτροπή κατά Φινλανδίας* [2007] ECLI:EU:C:2007:168, σκέψη 46 και C-297/05 *Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών* [2007] ECLI:EU:C:2007:53, σκέψη 79, στην οποία το Δικαστήριο παρουσιάζει αναλυτικά τις διαθέσιμες εναλλακτικές λύσεις αντί των επίδικων μέτρων.

⁽²⁸⁴⁾ Υπόθεση C-28/09 *Επιτροπή κατά Αυστρίας* [2011] ECLI:EU:C:2011:854, σκέψεις 116-117, 140, 150-151, και υπόθεση C-320/03 *Επιτροπή κατά Αυστρίας* [2005] ECLI:EU:C:2005:684, σκέψεις 87, 91.

⁽²⁸⁵⁾ Υπόθεση C-549/15 *E.ON Biofor Sverige* [2017] ECLI:EU:C:2017:490, σκέψεις 85, 88-99.

⁽²⁸⁶⁾ Υπόθεση C-333/14 *The Scotch Whisky Association* [2015] ECLI:EU:C:2015:845, σκέψεις 50 και 54.

⁽²⁸⁷⁾ Υπόθεση C-333/14 *Scottish Whiskey Association* [2015] ECLI:EU:C:2015:845, σκέψη 65.

⁽²⁸⁸⁾ Βλ., για παράδειγμα, υπόθεση C-169/07 *Hartlauer* [2009] ECLI:EU:C:2009:141, σκέψη 55 και υπόθεση C-333/14 *the Scotch Whisky Association* [2015] ECLI:EU:C:2015:845, σκέψη 37.

⁽²⁸⁹⁾ Βλ. προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Maduro στην υπόθεση C-434/04 *Ahokainen και Leppik* [2006] ECLI:EU:C:2006:609, σκέψη 25.

⁽²⁹⁰⁾ Αυτό ισχύει ιδίως για τον στόχο της προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων, που αποτελούν την ύψιστη προτεραιότητα όσον αφορά τα περιουσιακά στοιχεία ή τα συμφέροντα που προστατεύονται από το άρθρο 36 ΣΛΕΕ. Αυτή η «διακριτική ευχέρεια» έχει επίσης αναγνωριστεί για τα μέτρα που απαγορεύονται από την ανάγκη διασφάλισης της δημόσιας τάξης, της δημόσιας ηθικής και της δημόσιας ασφάλειας. Για παραδείγματα αιτιολόγησης για λόγους δημόσιας υγείας, βλ. υπόθεση C-322/01 *DocMorris* [2003] ECLI:EU:C:2003:664, σκέψη 103 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία. Σχετικά με την αιτιολόγηση για λόγους δημόσιας ηθικής, βλ. υποθέσεις 34/79 *Henn και Darby* [1979] ECLI:EU:C:1979:295 και C-244/06 *Dynamic Medien* [2008] ECLI:EU:C:2008:85. Σχετικά με μέτρα που αφορούν την κατανάλωση οινοπνευματωδών και την αιτιολόγηση για λόγους δημόσιας υγείας και δημόσιας τάξης, βλ., για παράδειγμα, υπόθεση C-434/04 *Ahokainen και Leppik* [2006] ECLI:EU:C:2006:609. Σχετικά με μέτρα κατά των τυχερών παιχνιδιών και την αιτιολόγηση για λόγους δημόσιας ηθικής, δημόσιας τάξης και ασφάλειας, βλ. υπόθεση C-65/05 *Επιτροπή κατά Ελλάδας* [2006] ECLI:EU:C:2006:673· σχετικά με μέτρα που αφορούν την προστασία των ζώων, βλ. υπόθεση C-219/07 *Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers και Andibel* [2008] ECLI:EU:C:2008:353.

Παρά αυτή τη σχετική ελευθερία όσον αφορά τον καθορισμό του επιδιωκόμενου επιπέδου προστασίας, το γεγονός και μόνον ότι ένα κράτος μέλος επέλεξε ένα σύστημα προστασίας διαφορετικό από εκείνο που υιοθέτησε άλλο κράτος μέλος δεν μπορεί να έχει επίπτωση στην εκτίμηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας των διατάξεων που έχουν θεσπιστεί στον τομέα αυτό ⁽²⁹¹⁾. Οι διατάξεις αυτές πρέπει να αξιολογούνται αποκλειστικά υπό το φως των σκοπών που επιδιώκουν οι εθνικές αρχές του ενδιαφερομένου κράτους μέλους και του επιπέδου της προστασίας που σκοπούν να διασφαλίσουν ⁽²⁹²⁾.

Δεδομένου του αυξανόμενου αριθμού πιθανών δικαιολογητικών λόγων, η αξιολόγηση της αναλογικότητας έχει καταστεί ουσιώδης, και συχνά ο καθοριστικός, παράγοντας στο σκεπτικό του Δικαστηρίου ⁽²⁹³⁾.

7.4. Βάρος της απόδειξης

Το κράτος μέλος που επικαλείται δικαιολογητικό λόγο για τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων οφείλει να αποδείξει συγκεκριμένα την ύπαρξη λόγου γενικού συμφέροντος, την αναγκαιότητα του συγκεκριμένου περιορισμού και τον αναλογικό χαρακτήρα του σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό ⁽²⁹⁴⁾. Όπως εξηγείται ανωτέρω, οι δικαιολογητικοί λόγοι που μπορούν να προβληθούν από το κράτος μέλος πρέπει να συνοδεύονται από κατάλληλες αποδείξεις ή από ανάλυση της καταλληλότητας και της αναλογικότητας του περιοριστικού μέτρου που έλαβε το κράτος αυτό, καθώς και από συγκεκριμένα στοιχεία που τεκμηριώνουν τα επιχειρήματά του ⁽²⁹⁵⁾. Εν προκειμένω, μια απλή δήλωση ότι το μέτρο είναι δικαιολογημένο βάσει ενός από τους αποδεκτούς λόγους ή η απουσία ανάλυσης πιθανών εναλλακτικών λύσεων θεωρούνται μη ικανοποιητικές ⁽²⁹⁶⁾. Ωστόσο, το Δικαστήριο έχει επισημάνει ότι το βάρος αποδείξεως δεν φθάνει μέχρι του σημείου να απαιτείται από το κράτος μέλος να αποδείξει, τεκμηριωμένα, ότι κανένα άλλο πιθανό μέτρο δεν καθιστά δυνατή την επίτευξη του εν λόγω σκοπού υπό τους αυτούς όρους ⁽²⁹⁷⁾.

8. ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΑΛΛΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΡΘΡΑ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ

8.1. Θεμελιώδεις ελευθερίες

8.1.1. Άρθρο 45 της ΣΛΕΕ – Ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων

Το άρθρο 45 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 39 της ΣΕΚ) προβλέπει την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων στο εσωτερικό της ΕΕ. Η ελευθερία αυτή συνεπάγεται την κατάργηση κάθε διάκρισης λόγω ιθαγένειας μεταξύ των εργαζομένων των κρατών μελών όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση και τους όρους εργασίας καθώς και τα φορολογικά και κοινωνικά πλεονεκτήματα. Το άρθρο 45 της ΣΛΕΕ απαγορεύει όχι μόνο τις διακρίσεις για λόγους ιθαγένειας, αλλά και τις εθνικές διατάξεις οι οποίες εφαρμόζονται ανεξάρτητα από την ιθαγένεια των εργαζομένων και εμποδίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία τους.

Τα προβλήματα που συνδέονται με την κυκλοφορία των ατομικών περιουσιακών στοιχείων των εργαζομένων θα μπορούσαν θεωρητικά να αξιολογηθούν βάσει του άρθρου 34 ή του άρθρου 45 της ΣΛΕΕ. Το Δικαστήριο εξέτασε αυτό το ζήτημα στην υπόθεση *Weigel* ⁽²⁹⁸⁾, η οποία αφορούσε τη μεταφορά των ιδιωτικών αυτοκινήτων ενόσ έγγαμου ζεύγους από τη χώρα καταγωγής τους (Γερμανία) στο κράτος μέλος στο οποίο προσλήφθηκε για εργασία ο σύζυγος (Αυστρία). Κατά την ταξινόμηση των αυτοκινήτων τους στην Αυστρία, επιβλήθηκε στο ζεύγος υπερβολικά υψηλός φόρος. Το ζεύγος υποστήριξε ότι ο φόρος τούς απαγόρευε να ασκήσουν τα δικαιώματά τους βάσει του άρθρου 45 της ΣΛΕΕ.

Καταρχάς, το Δικαστήριο συμφώνησε κρίνοντας ότι «[ο φόρος] μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την απόφαση των διακινουμένων εργαζομένων να ασκήσουν το δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας» ⁽²⁹⁹⁾. Για άλλους λόγους, ωστόσο, το Δικαστήριο απέρριψε το επιχειρήμα του ζεύγους ότι ο φόρος παραβίαζε το άρθρο 45 της ΣΛΕΕ. Αξίζει να επισημανθεί ότι το Δικαστήριο δεν απάντησε ρητά στο ερώτημα αν οι περιορισμοί αυτού του τύπου πρέπει να εξετάζονται αποκλειστικά βάσει του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ. Ακόμη, εξακολουθεί να υπάρχει σχετική αβεβαιότητα σε σχέση με τις περιπτώσεις στις οποίες θα ήταν περισσότερο ευνοϊκή η εφαρμογή του άρθρου 45 της ΣΛΕΕ αντί του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ, από την άποψη ότι η πρώτη διάταξη εφαρμόζεται μόνο σε υπηκόους ενός κράτους μέλους, ενώ το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ εφαρμόζεται στα προϊόντα που προέρχονται από τρίτες χώρες και τα οποία κυκλοφορούν στην αγορά της ΕΕ.

⁽²⁹¹⁾ Βλ., για παράδειγμα, υπόθεση C-219/07, *Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers και Andibel*, [2008] ECLI:EU:C:2008:353, σκέψη 31.

⁽²⁹²⁾ Υπόθεση C-124/97 *Läära και λοιποί* [1999] ECLI:EU:C:1999:435, σκέψη 36.

⁽²⁹³⁾ Βλ., για παράδειγμα, υπόθεση C-204/12 *Essent Belgium* [2014] ECLI:EU:C:2014:2192, σκέψεις 96-116.

⁽²⁹⁴⁾ Υπόθεση C-14/02 *ATRAL* [2003] ECLI:EU:C:2003:265, σκέψη 69.

⁽²⁹⁵⁾ Ό.π., σκέψη 69, Υπόθεση C-254/05 *Επιτροπή κατά Βελγίου* [2007] ECLI:EU:C:2007:319, σκέψη 36.

⁽²⁹⁶⁾ Υπόθεση C-265/06 *Επιτροπή κατά Πορτογαλίας* [2008] ECLI:EU:C:2008:210, σκέψεις 40 έως 47.

⁽²⁹⁷⁾ Υπόθεση C-110/05 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [2009] ECLI:EU:C:2009:66, σκέψη 66· υπόθεση C-333/14 *Scotch Whiskey Association* [2015] ECLI:EU:C:2015:845, σκέψη 55.

⁽²⁹⁸⁾ Υπόθεση C-387/01 *Weigel* [2004] ECLI:EU:C:2004:256.

⁽²⁹⁹⁾ Ό.π., σκέψη 54.

Θα πρέπει να επισημανθεί, ότι σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι εθνικές διατάξεις που απαιτούν την ταξινόμηση και/ή τη φορολόγηση ενός εταιρικού αυτοκινήτου στο κράτος μέλος του οποίου είναι μόνιμος κάτοικος ο εργαζόμενος που χρησιμοποιεί το αυτοκίνητο, ακόμη και αν ο εργοδότης που διέθεσε το όχημα στον εργαζόμενο είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος και ακόμη και αν το όχημα χρησιμοποιείται κυρίως στο κράτος μέλος του τόπου εγκατάστασης του εργοδότη, συνιστούν παραβίαση του άρθρου 45 της ΣΛΕΕ ⁽³⁰⁰⁾ Και τούτο διότι οι διατάξεις αυτές μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα να εμποδίσουν τον εργαζόμενο από την απόλαυση ορισμένων πλεονεκτημάτων και, ιδίως, της χρήσης αυτοκινήτου, και εντέλει μπορεί να τον αποτρέψουν να εργαστεί σε άλλο κράτος μέλος.

Αυτό επιβεβαιώθηκε πρόσφατα στην υπόθεση C-420/15, η οποία αφορούσε ποινική διαδικασία την οποία κίνησαν οι βελγικές αρχές σε βάρος Ιταλού υπηκόου επειδή οδηγούσε το αυτοκίνητο όχημά του το οποίο είχε ταξινομηθεί στην Ιταλία, ενώ η κύρια κατοικία του ήταν στο Βέλγιο. Το όχημα προοριζόταν αποκλειστικά για χρήση στην Ιταλία και χρησιμοποιούνταν στο Βέλγιο μόνο περιστασιακά, για σκοπούς διέλευσης. Το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι το άρθρο 45 της ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε νομοθεσία κράτους μέλους η οποία υποχρεώνει εργαζόμενο, κάτοικο του κράτους αυτού, να ταξινομήσει στο εν λόγω κράτος μέλος όχημα το οποίο έχει ταξινομηθεί σε άλλο κράτος μέλος και προορίζεται ουσιαστικά για χρήση στο δεύτερο ⁽³⁰¹⁾.

8.1.2. Άρθρα 49 και 56 της ΣΛΕΕ – Ελευθερία εγκατάστασης και ελεύθερη παροχή υπηρεσιών

Η ελευθερία εγκατάστασης που προβλέπεται στο άρθρο 49 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 43 ΕΚ) και η ελεύθερη παροχή (διασυνοριακών) υπηρεσιών που προβλέπεται στο άρθρο 56 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 49 ΕΚ) είναι άλλες θεμελιώδεις ελευθερίες που κατοχυρώνονται στη Συνθήκη και συνδέονται στενά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Τόσο η ελευθερία εγκατάστασης όσο και η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών αφορούν μη μισθωτές οικονομικές δραστηριότητες ⁽³⁰²⁾. Στην περίπτωση της εγκατάστασης, η επίμαχη δραστηριότητα ασκείται ή η εταιρεία ιδρύεται σε σταθερή και συνεχή βάση και είναι αορίστου χρόνου ⁽³⁰³⁾ με πραγματική ή απλώς ενδεχόμενη διασυνοριακή διάσταση ⁽³⁰⁴⁾. Αντίθετα, στην περίπτωση των διασυνοριακών υπηρεσιών, η δραστηριότητα ασκείται σε προσωρινή ή περιστασιακή βάση ⁽³⁰⁵⁾ και έχει πάντα σαφή διασυνοριακή διάσταση ⁽³⁰⁶⁾.

Η εκτέλεση μη μισθωτής οικονομικής δραστηριότητας είναι κοινή στην ελευθερία εγκατάστασης και στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών. Επειδή αυτή η οικονομική δραστηριότητα, που συνίσταται στην παροχή μιας υπηρεσίας (έναντι οικονομικής αντιπαροχής ⁽³⁰⁷⁾), μπορεί να αφορά εμπορεύματα, ένα εθνικό μέτρο που επηρεάζει αυτή την υπηρεσία συνήθως επηρεάζει επίσης την κυκλοφορία των επίμαχων εμπορευμάτων. Αυτό ισχύει ιδίως στην περίπτωση της διανομής εμπορευμάτων, η οποία ορίζεται σε γενικές γραμμές ως καλύπτουσα τη μεταφορά ⁽³⁰⁸⁾ και τη χονδρική και λιανική πώληση εμπορευμάτων ⁽³⁰⁹⁾, αλλά και στην περίπτωση που ένα εμπόρευμα χρησιμοποιείται στην εκτέλεση μιας δραστηριότητας, είτε ως εξοπλισμός είτε ως υλικό που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της παρεχόμενης υπηρεσίας. Από την άλλη πλευρά, είναι σαφές ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων σύμφωνα με το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ περιλαμβάνει όχι μόνο περιορισμούς σχετικά με τα χαρακτηριστικά του προϊόντος αλλά και περιορισμούς σχετικά την εμπορία και τη χρήση του. Το ζήτημα του αν ένα εθνικό μέτρο που επηρεάζει τις εν λόγω οικονομικές δραστηριότητες πρέπει να αξιολογηθεί βάσει της ελευθερίας εγκατάστασης/ελεύθερης παροχής υπηρεσιών ή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων ή και των δύο, προκύπτει, συνεπώς, επανειλημμένα και πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση. Για παράδειγμα, οι περιορισμοί της διαφήμισης (π.χ. διαφημίσεις αλκοολούχων ποτών ⁽³¹⁰⁾) μπορεί, από τη μία πλευρά, να πλήττουν τον τομέα της διαφήμισης ως φορέα παροχής υπηρεσιών και, από την άλλη πλευρά, οι επιπτώσεις αυτών των περιορισμών να συνδέονται με συγκεκριμένα προϊόντα και να επηρεάζουν τις δυνατότητες διείσδυσης στην αγορά, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται εμπόδια στο εμπόριο προϊόντων.

Το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι Συνθήκες δεν καθορίζουν κάποια σειρά προτεραιότητας μεταξύ της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών και των λοιπών θεμελιωδών ελευθεριών ⁽³¹¹⁾, ούτε καν όσον αφορά την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών σύμφωνα με το άρθρο 57 της ΣΛΕΕ, βάσει του οποίου η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών έχει επικουρικό περιεχόμενο σε σχέση με το περιεχόμενο των λοιπών ελευθεριών ⁽³¹²⁾. Πιθανώς για λόγους οικονομίας της διαδικασίας, όταν ένα εθνικό μέτρο μπορεί να επηρεάζει περισσότερες από

⁽³⁰⁰⁾ Υπόθεση C-232/01 *Van Lent* [2003] ECLI:EU:C:2003:535 και υπόθεση C-464/02 *Επιτροπή κατά Δανίας* [2005] ECLI:EU:C:2005:546.

⁽³⁰¹⁾ Υπόθεση C-420/15 *U* [2017] ECLI:EU:C:2017:408, σκέψεις 21-22.

⁽³⁰²⁾ Σε αντίθεση με τη δραστηριότητα ενός εργαζομένου με σύμβαση απασχόλησης, η οποία διέπεται από την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων — βλ. σημείο 7.1 ανωτέρω — βλ. υπόθεση C-337/97 *Meeusen* [1999] ECLI:EU:C:1999:284, σκέψη 17 και υπόθεση C-413/13 *FNV* [2014] ECLI:EU:C:2014:241, σκέψη 37.

⁽³⁰³⁾ Υπόθεση C-221/89 *Factortame* [1991] ECLI:EU:C:1991:320, σκέψη 20.

⁽³⁰⁴⁾ Υπόθεση C-384/08 *Attanasio Group* [2010] ECLI:EU:C:2010:133, σκέψη 39.

⁽³⁰⁵⁾ Βλ. άρθρο 57 δεύτερο εδάφιο της ΣΛΕΕ και επίσης υπόθεση C-55/94 *Gebhard* [1995] ECLI:EU:C:1995:411, σκέψη 39.

⁽³⁰⁶⁾ Βλ. άρθρο 56 πρώτο εδάφιο της ΣΛΕΕ και επίσης υπόθεση C-97/98 *Jägerskiöld* [1999] ECLI:EU:C:1999:515, σκέψεις 43 και 44.

⁽³⁰⁷⁾ Δηλαδή συνήθως έναντι αμοιβής η οποία καλύπτει σημαντικό μέρος του κόστους της δραστηριότητας — βλ. υπόθεση 263/86 *Humbel* [1988] ECLI:EU:C:1988:451, σκέψη 17.

⁽³⁰⁸⁾ Οι υπηρεσίες μεταφοράς δεν καλύπτονται από το άρθρο 56 της ΣΛΕΕ σύμφωνα με το άρθρο 58 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ.

⁽³⁰⁹⁾ Στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-360/15 και C-31/16 *Visser* [2018] ECLI:EU:C:2018:44, το Δικαστήριο ανέφερε σαφώς ότι οι δραστηριότητες λιανικής πώλησης είναι υπηρεσία.

⁽³¹⁰⁾ Υπόθεση C-405/98 *Gourmet International Products* [2001] ECLI:EU:C:2001:135.

⁽³¹¹⁾ Υπόθεση C-452/04 *Fidium Finanz* [2006] ECLI:EU:C:2006:631, σκέψη 32.

⁽³¹²⁾ Ό.π.

μία θεμελιώδεις ελευθερίες, το Δικαστήριο συνήθως εξετάζει το εν λόγω μέτρο σε σχέση με μία μόνο θεμελιώδη ελευθερία. Για τον σκοπό αυτό, συνήθως αποφασίζει ποια από τις θεμελιώδεις ελευθερίες υπερισχύει ⁽³¹³⁾. Σε κάποιες περιπτώσεις έχει εξετάσει το μέτρο από την οπτική και των δύο θεμελιωδών ελευθεριών.

Παράδειγμα αποτελεί η υπόθεση C-591/17 *Αυστρία κατά Γερμανίας*, η οποία αφορούσε ένα τέλος υποδομών και την απαλλαγή οχημάτων που είναι ταξινομημένα στη Γερμανία από τον φόρο επί των αυτοκινήτων οχημάτων. Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Γερμανία, θεσπίζοντας το τέλος υποδομών για τα επιβατηγά αυτοκίνητα οχήματα και προβλέποντας, συγχρόνως, απαλλαγή από τον φόρο επί των αυτοκινήτων οχημάτων υπέρ των ιδιοκτητών οχημάτων τα οποία έχουν ταξινομηθεί στη Γερμανία τουλάχιστον ισόποση με το καταβληθέν τέλος, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 18, 34, 56 και 92 ΣΛΕΕ ⁽³¹⁴⁾.

Μέτρα που έχουν αντίκτυπο στη διανομή ενός προϊόντος: Όσον αφορά άλλα μέτρα που έχουν αντίκτυπο στη μεταφορά και στη χονδρική και λιανική πώληση ενός προϊόντος, μπορεί να περιορίζουν ταυτόχρονα τόσο την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων όσο και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών διανομής. Από τη μία πλευρά, ορισμένα μέτρα που έχουν αντίκτυπο στη διανομή εξακολουθούν να εμπίπτουν σαφώς στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, όπως μέτρα που εστιάζουν στην πράξη της εισαγωγής/εξαγωγής αυτή καθεαυτή (βλ. σημείο 4.1 ανωτέρω).

Άλλα μέτρα που έχουν αντίκτυπο στις υπηρεσίες διανομής μπορεί να θεωρηθεί εκ πρώτης όψεως ότι επικεντρώνονται στην ίδια την υπηρεσία διανομής και όχι στο προϊόν που διανέμεται. Ωστόσο, έπειτα από κατά περίπτωση αξιολόγηση του αντικειμένου και, κυρίως, του αντίκτυπου του μέτρου, το μέτρο μπορεί να θεωρηθεί ότι αφορά περισσότερο το προϊόν, όταν πρόκειται για:

- συστήματα χορήγησης άδειας για εμπόρους (που δεν απευθύνονται ειδικά σε εισαγωγείς/εξαγωγείς) — βλ. σημείο 4.5 ανωτέρω·
- υποχρεώσεις των εμπόρων να διορίζουν αντιπροσώπους ή να παρέχουν εγκαταστάσεις αποθήκευσης — βλ. σημείο 4.2 ανωτέρω·
- υποχρεώσεις ελέγχων τιμών και επιστροφής — βλ. σημεία 4.4 και 4.11 ανωτέρω·
- περιορισμοί της διαφήμισης — βλ. σημείο 4.6 ανωτέρω.

Υπάρχουν επίσης περιπτώσεις στις οποίες η πρωταρχική σημασία ενός μέτρου, από άποψη αντικειμένου και αντίκτυπου, δεν μπορεί να αποδοθεί εύκολα ούτε στα ίδια τα προϊόντα ούτε στην επίμαχη υπηρεσία. Εθνικές διατάξεις που απαγορεύουν τη δημοπρασία προϊόντων υπό ορισμένες περιστάσεις μπορεί, από τη μία πλευρά, να θεωρηθεί ότι παρεμποδίζουν τη δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών μιας επιχείρησης δημοπρασιών (η οποία είτε είναι εγκατεστημένη σε κράτος μέλος ή παρέχει διασυνοριακές υπηρεσίες) και, από την άλλη, να δημιουργούν εμπόδια στην πώληση προϊόντων ⁽³¹⁵⁾.

Ένα χρήσιμο κριτήριο φαίνεται να είναι η διαπίστωση σημαντικού αντίκτυπου στη διάθεση του προϊόντος στην αγορά. Όσον αφορά τις υπηρεσίες διανομής, η σχετική νομολογία του Δικαστηρίου έχει καταστεί σαφέστερη με την πάροδο των ετών, δεδομένου ότι πολλά μέτρα, αν όχι όλα, που έχουν ως στόχο ή επηρεάζουν τη διανομή ενός προϊόντος μπορούν να χαρακτηριστούν «μορφές πώλησης» σύμφωνα με τη νομολογία στην υπόθεση *Keck* (βλ. σημείο 3.4.2.2 ανωτέρω).

Μέτρα που έχουν αντίκτυπο στη χρήση ενός προϊόντος: Τέλος, τα μέτρα που έχουν ως στόχο και/ή επηρεάζουν προϊόντα ειδικά σε σχέση με τη χρήση τους συχνά συνδέονται στενά με την εκτέλεση μιας δραστηριότητας παροχής υπηρεσιών. Ως εκ τούτου, η ελευθερία εγκατάστασης και η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών διαδραματίζουν γενικά εξέχοντα ρόλο στην αξιολόγηση του παραδεκτού του μέτρου.

Η πρώτη πτυχή που πρέπει να εξετάζεται είναι αν η δραστηριότητα που συνεπάγεται τη χρήση ενός προϊόντος αποτελεί μη μισθωτή οικονομική δραστηριότητα, δηλαδή αν συνίσταται στην παροχή υπηρεσιών και στη διάθεση προϊόντων στην αγορά έναντι οικονομικής αντιπαροχής. Εάν όχι, το μέτρο μπορεί να θεωρηθεί ότι αφορά ή έχει ιδιαίτερο αντίκτυπο στην ελεύθερη κυκλοφορία του επίμαχου προϊόντος, αλλά το μέτρο αυτό δεν αφορά την ελευθερία εγκατάστασης και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.

⁽³¹³⁾ Υπόθεση C-20/03 *Burmanjer* [2005] ECLI:EU:C:2005:307, σκέψη 34.

⁽³¹⁴⁾ Υπόθεση C-591/17 *Αυστρία κατά Γερμανίας* [2019] ECLI:EU:C:2019:504, σκέψη 164. Υπό το πρίσμα της απόφασης *Visser* (Υπόθεση C-31/16), το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2006/123/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά («οδηγία για τις υπηρεσίες») (EE L 376 της 27.12.2006, σ. 36) δεν θίγεται από τον λεπτό διαχωρισμό των ελευθεριών δυνάμει της ΣΛΕΕ. Όταν κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το λιανικό εμπόριο θα πρέπει να θεωρείται υπηρεσία δυνάμει του άρθρου 4 παράγραφος 1 της οδηγίας για τις υπηρεσίες και ότι το αντίστοιχο κεφάλαιο σχετικά με την εγκατάσταση των παρόχων (κεφάλαιο III) εφαρμόζεται σε εσωτερικές καταστάσεις, το Δικαστήριο δεν αποδέχθηκε ότι το πρωτογενές δίκαιο θα περιοριζε καθαυτό την ερμηνεία της οδηγίας για τις υπηρεσίες (βλ. σκέψεις 92-94 και 107 της απόφασης).

⁽³¹⁵⁾ Υπόθεση C-239/90 *SCP Boscher* [1991] ECLI:EU:C:1991:180.

Ωστόσο, εάν η δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών που συνεπάγεται τη χρήση ενός προϊόντος (συμπεριλαμβανομένης, υπό ευρεία έννοια, της ανακύκλωσης, της επαναχρησιμοποίησης ή της διάθεσης του προϊόντος) είναι μη μισθωτή οικονομική δραστηριότητα, τότε το μέτρο που επηρεάζει τη χρήση του προϊόντος αφορά την ελευθερία εγκατάστασης και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο αντίκτυπος στην ελεύθερη κυκλοφορία του επίμαχου προϊόντος δεν είναι δευτερεύουσας σημασίας. Και σε αυτή την περίπτωση, ένα χρήσιμο κριτήριο φαίνεται να είναι η διαπίστωση σημαντικού (αν και έμμεσου) αντίκτυπου στη διάθεση του προϊόντος στην αγορά ⁽³¹⁶⁾.

8.1.3. Άρθρο 63 και εξής της ΣΛΕΕ – Ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων και πληρωμών

Τα άρθρα 63 και εξής της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 56 και εξής ΕΚ) ρυθμίζουν την ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων και πληρωμών. Ειδικότερα, το άρθρο 63 της ΣΛΕΕ απαγορεύει τους περιορισμούς της ελεύθερης κίνησης κεφαλαίων μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών.

Η ελευθερία κίνησης ορισμένων ειδών κεφαλαίων αποτελεί, στην πράξη, προϋπόθεση για την αποτελεσματική άσκηση των λοιπών ελευθεριών που κατοχυρώνονται στη ΣΛΕΕ ⁽³¹⁷⁾.

Παρά το γεγονός ότι τα σημεία επαφής με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων είναι περιορισμένα, το Δικαστήριο της ΕΕ έχει προ πολλού καταστήσει σαφές ότι τα μέσα πληρωμής δεν πρέπει να θεωρούνται εμπορεύματα ⁽³¹⁸⁾. Επιπλέον, το Δικαστήριο της ΕΕ διαπίστωσε ότι η αυτοΐα μεταφορά αξιών πρέπει να θεωρείται κίνηση κεφαλαίων κατά την έννοια του άρθρου 63 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ ή, αν η μεταφορά αυτή συνιστά πληρωμή που συνδέεται με συναλλαγή που αφορά εμπορεύματα ή υπηρεσίες, πρέπει να θεωρείται πληρωμή κατά την έννοια του άρθρου 63 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ ⁽³¹⁹⁾.

Παρότι οι διασυνοριακές κινήσεις κεφαλαίων συνεπάγονται συχνά την επένδυση κεφαλαίων ⁽³²⁰⁾, δεν είναι δυνατό να αποκλεισθεί ότι, υπό ειδικές περιστάσεις, ενδέχεται να αφορούν και μεταφορές σε είδος. Το Δικαστήριο της ΕΕ έχει αποφανθεί ότι όταν ένας φορολογούμενος κράτους μέλους ζητεί να εκπέσει από το φορολογητέο εισόδημά του ένα ποσό που αντικατοπτρίζει την αξία δωρεών προς τρίτα πρόσωπα τα οποία είναι μόνιμοι κάτοικοι άλλου κράτους μέλους, δεν έχει σημασία αν οι σχετικές δωρεές έγιναν σε χρέμα ή σε είδος. Οι δωρεές αυτές επίσης εμπίπτουν στο άρθρο 63 της ΣΛΕΕ, ακόμη και αν έγιναν σε είδος υπό μορφή συνηθισμένων καταναλωτικών αγαθών ⁽³²¹⁾.

Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει εξετάσει επίσης ζητήματα ταξινόμησης οχημάτων υπό το πρίσμα του άρθρου 63 της ΣΛΕΕ ⁽³²²⁾. Παρότι συνήθως αντιμετωπίζεται ως εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων εάν η διαδικασία αυτή περιορίζει την κυκλοφορία ορισμένων οχημάτων μεταξύ των κρατών μελών, το Δικαστήριο έχει προβεί σε εκτίμηση όσον αφορά την ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων όταν ένα όχημα έχει αποτελέσει αντικείμενο χρησιδανείου στο πλαίσιο διασυνοριακής συναλλαγής μεταξύ πολιτών που κατοικούν σε διαφορετικά κράτη μέλη ⁽³²³⁾.

8.2. Άλλα σχετικά άρθρα της Συνθήκης

8.2.1. Άρθρο 18 της ΣΛΕΕ – Απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας

Το άρθρο 18 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 12 ΕΚ) απαγορεύει τις διακρίσεις λόγω ιθαγένειας. Κατά πάγια νομολογία, η διάταξη μπορεί να εφαρμοστεί αυτοτελώς μόνο σε διεπόμενες από το δίκαιο της Ένωσης καταστάσεις για τις οποίες δεν προβλέπονται ειδικοί κανόνες απαγόρευσης των διακρίσεων ⁽³²⁴⁾.

Η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 18 της ΣΛΕΕ εκφράζεται ειδικότερα στις διατάξεις της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, μεταξύ των οποίων, την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων βάσει του άρθρου 45 της ΣΛΕΕ και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών βάσει του άρθρου 56 της ΣΛΕΕ. Ωστόσο, στην υπόθεση *Αυστρία κατά Γερμανίας*, το Δικαστήριο εξέτασε ένα σύστημα χρηματοδότησης αυτοκινητοδρόμου υπό το πρίσμα

⁽³¹⁶⁾ Ο (άμεσος) αντίκτυπος του μέτρου στη χρήση μπορεί να είναι τέτοιος ώστε να έχει ως αποτέλεσμα ότι η ζήτηση προϊόντων που δεν μπορούν να συμμορφωθούν με τη συγκεκριμένη χρήση, αν και πωλούνται νομίμως στην αγορά, περιορίζεται σημαντικά ή και εξαλείφεται.

⁽³¹⁷⁾ Υπόθεση 203/80 *Casati* [1981] ECLI:EU:C:1981:261, σκέψη 8.

⁽³¹⁸⁾ Υπόθεση 7/78 *Thompson* [1978] ECLI:EU:C:1978:209, σκέψη 25.

⁽³¹⁹⁾ Υπόθεση C-358/93 *Bordessa και λοιποί* [1995] ECLI:EU:C:1995:54, σκέψεις 13-14.

⁽³²⁰⁾ Παρότι στη Συνθήκη δεν ορίζονται οι όροι «κινήσεις κεφαλαίων» και «πληρωμές», κατά πάγια νομολογία η οδηγία 88/361/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 1988, για τη θέση σε εφαρμογή του άρθρου 67 της συνθήκης (ΕΕ L 178 της 8.7.1988, σ. 5), μαζί με την ονοματολογία που προσαρτάται σε αυτήν, μπορεί να χρησιμοποιείται για τους σκοπούς του καθορισμού του τι συνιστά κίνηση κεφαλαίων (υπόθεση C-222/97 *Trummer και Mayer* [1999] ECLI:EU:C:1999:143, σκέψεις 20 και 21).

⁽³²¹⁾ Υπόθεση C-318/07 *Persche* [2009] ECLI:EU:C:2009:33, σκέψεις 25 και 30.

⁽³²²⁾ Βλ. σημείο 4.2.

⁽³²³⁾ Υπόθεση C-583/14 *Nagy* [2015] ECLI:EU:C:2015:737, σκέψη 23.

⁽³²⁴⁾ Υπόθεση C-591/17 *Αυστρία κατά Γερμανίας* [2019] ECLI:EU:C:2019:504, σκέψη 39· υπόθεση C-296/15 *Medisanus* [2017] ECLI:EU:C:2017:431.

του άρθρου 18 καθώς και των άρθρων 34, 56 και 92 της ΣΛΕΕ. Το γερμανικό εθνικό δημοσιονομικό μέτρο θεωρήθηκε εντέλει ότι παραβιάζει το σύνολο αυτών των υποχρεώσεων βάσει της Συνθήκης, καθώς το νέο τέλος βάσει του συστήματος θα επιβάρυνε οικονομικά μόνο τους ιδιοκτήτες αλλοδαπών οχημάτων ⁽³²⁵⁾.

8.2.2. Άρθρα 28 και 30 της ΣΛΕΕ – Τελωνειακή ένωση

Ενώ το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ καλύπτει τους εμπορικούς φραγμούς μη δασμολογικού χαρακτήρα, τα άρθρα 28 και 30 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 25 ΕΚ) απαγορεύουν όλους τους τελωνειακούς δασμούς και επιβαρύνσεις ισοδύναμου αποτελέσματος. Η απαγόρευση αυτή είναι γενικού και απόλυτου χαρακτήρα. Εφαρμόζεται σε όλους τους τελωνειακούς δασμούς ή επιβαρύνσεις ισοδύναμου αποτελέσματος μεταξύ των κρατών μελών, ανεξαρτήτως του ποσού, της ονομασίας, του τρόπου επιβολής ή του σκοπού και του προορισμού του παραγόμενου εισοδήματος ⁽³²⁶⁾.

Αντίθετα με το άρθρο 34, τα άρθρα 28 και 30 της ΣΛΕΕ δεν επιτρέπουν παρεκκλίσεις ⁽³²⁷⁾. Ωστόσο, οι επιβαρύνσεις που επιβάλλονται για ελέγχους που διενεργούνται προς συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις που επιβάλλει το δίκαιο της ΕΕ και οι επιβαρύνσεις που αντιπροσωπεύουν αναλογική πληρωμή για υπηρεσία που έχει όντως παρασχεθεί διαφεύγουν της εφαρμογής του άρθρου 30 της ΣΛΕΕ ⁽³²⁸⁾.

Τα άρθρα 28 και 30 της ΣΛΕΕ θα πρέπει να διακρίνονται από την απαγόρευση εσωτερικών φόρων που ενέχουν δυσμενείς διακρίσεις, η οποία περιέχεται στο άρθρο 110 της ΣΛΕΕ και μπορεί να υπόκειται σε δικαιολογητικούς λόγους. Θα πρέπει πάντα να λαμβάνεται υπόψη ότι τα άρθρα 30 και 110 της ΣΛΕΕ αλληλοαποκλείονται ⁽³²⁹⁾.

Οι επιβαρύνσεις ισοδύναμου αποτελέσματος προς τελωνειακούς δασμούς βάσει του άρθρου 30 της ΣΛΕΕ επιβάλλονται μονομερώς στα εμπορεύματα επειδή διέρχονται από τα σύνορα ⁽³³⁰⁾. Ωστόσο, τα εθνικά μέτρα που επιβάλλουν την ίδια εισφορά σε εγχώρια προϊόντα και όμοια εξαγόμενα προϊόντα στο ίδιο στάδιο εμπορίας, και εφόσον η γενεσιουργός αιτία της εισφοράς είναι η ίδια, καλύπτονται από το άρθρο 110 της ΣΛΕΕ ⁽³³¹⁾. Κατ' εξαίρεση, όταν η επιβάρυνση που υφίσταται το εθνικό προϊόν αντισταθμίζεται πλήρως από τα προκύπτοντα πλεονεκτήματα, η επιβάρυνση αυτή εμπίπτει στα άρθρα 28 και 30 της ΣΛΕΕ ⁽³³²⁾.

Τέλος, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι ο φορολογούμενος θα πρέπει να μπορεί να ζητήσει την επιστροφή επιβάρυνσης αντίθετης προς το άρθρο 30 της ΣΛΕΕ, ακόμη και στην περίπτωση που ο μηχανισμός καταβολής της επιβάρυνσης σχεδιάστηκε στην εθνική νομοθεσία κατά τρόπον ώστε η επιβάρυνση αυτή να μετακυλιέται στον καταναλωτή ⁽³³³⁾.

8.2.3. Άρθρο 37 ΣΛΕΕ – Κρατικά μονοπώλια

Σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο του άρθρου 37 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 31 ΕΚ) «[τ]α κράτη μέλη διαρρυθμίζουν τα κρατικά μονοπώλια εμπορικού χαρακτήρα κατά τρόπο ώστε να αποκλείεται, ως προς τους όρους εφοδιασμού και διαθέσεως, οποιαδήποτε διάκριση μεταξύ των υπηκόων των κρατών μελών».

Αυτό δεν σημαίνει ότι τα μονοπώλια πρέπει να αίρονται, αλλά σημαίνει ότι πρέπει να προσαρμόζονται κατά τρόπο που να εξαλείφεται κάθε πιθανότητα διακρίσεων. Σε γενικές γραμμές, το άρθρο 37 της ΣΛΕΕ εφαρμόζεται σε περιστάσεις κατά τις οποίες το κράτος: 1) παρέχει αποκλειστικά δικαιώματα αγοράς ή πωλήσεων και με τον τρόπο αυτό καθιστά δυνατό τον έλεγχο των εισαγωγών ή των εξαγωγών και 2) παρέχει δικαιώματα σε μια κρατική επιχείρηση, σε έναν κρατικό οργανισμό ή, κατ' εξουσιοδότηση, σε έναν ιδιωτικό οργανισμό.

⁽³²⁵⁾ Υπόθεση C-591/17 *Αυστρία κατά Γερμανίας* [2019] ECLI:EU:C:2019:504, σκέψεις 162-164.

⁽³²⁶⁾ Υπόθεση 24/68 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [1969] ECLI:EU:C:1969:29, σκέψη 7· C-441/98 *Μιχαηλίδης* [2000] ECLI:EU:C:2000:479, σκέψη 15· υπόθεση C-313/05 *Brzeziński* [2007] ECLI:EU:C:2007:33, σκέψη 22, υπόθεση C-254/13 *Orgacom*, ECLI:EU:C:2014:2251, σκέψη 23· υπόθεση C-65/16 *Istanbul Logistik* [2017] ECLI:EU:C:2017:770, σκέψη 39.

⁽³²⁷⁾ Βλ., μεταξύ άλλων υπόθεση C-173/05 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [2007], ECLI:EU:C:2007:362, σκέψη 42, υπόθεση C-65/16 *Istanbul Logistik*, [2017] ECLI:EU:C:2017:770, σκέψη 40, υπόθεση C-305/17, *FENS* [2018] ECLI:EU:C:2018:986, σκέψη 53.

⁽³²⁸⁾ Συνεδικασθείσες υποθέσεις C-149/91 και C-150/91, *Sanders Adour και Guyomarch Orthez Nutrition animale*, [1992] ECLI:EU:C:1992:261, σκέψη 17, υπόθεση C-72/03 *Carbonati Aruani* [2004] ECLI:EU:C:2004:506, σκέψη 31 και υπόθεση C-39/17 *Lubrizol* [2018] ECLI:EU:C:2018:438, σκέψη 26.

⁽³²⁹⁾ Υπόθεση C-39/17 *Lubrizol* [2018] ECLI:EU:C:2018:438, σκέψη 25.

⁽³³⁰⁾ Υπόθεση 24/68 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [1969] ECLI:EU:C:1969:29, σκέψη 14· υπόθεση C-441/98 *Μιχαηλίδης* [2000] ECLI:EU:C:2000:479, σκέψη 15, υπόθεση C-313/05 *Brzeziński* [2007] ECLI:EU:C:2007:33, σκέψη 22, υπόθεση C-254/13 *Orgacom*, ECLI:EU:C:2014:2251, σκέψη 23, υπόθεση C-65/16 *Istanbul Logistik* ECLI:EU:C:2017:770, σκέψη 39.

⁽³³¹⁾ Υπόθεση C-254/13 *Orgacom*, [2014] ECLI:EU:C:2014:2251, σκέψη 29.

⁽³³²⁾ Υπόθεση C-28/96 *Fricarnes* [1997] ECLI:EU:C:1997:412, σκέψεις 24 και 25. Υπόθεση C-76/17, *Petrotel-Lukoil και Georgescu* [2018] ECLI:EU:C:2018:139, σκέψη 24.

⁽³³³⁾ Υπόθεση C-76/17 *Petrotel-Lukoil και Georgescu* [2018] ECLI:EU:C:2018:139, σκέψη 39.

Το άρθρο 37 της ΣΛΕΕ παράγει άμεσο αποτέλεσμα και εφαρμόζεται μόνο στα εμπορεύματα (κατά συνέπεια δεν καλύπτει την ελεύθερη κυκλοφορία υπηρεσιών ή κεφαλαίων⁽³³⁴⁾). Επιπλέον, η διάταξη της Συνθήκης αφορά δραστηριότητες που είναι συνυφασμένες με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα του μονοπωλίου και, κατά συνέπεια, δεν αφορά εθνικές διατάξεις οι οποίες δεν έχουν αυτή τη σύνδεση. Η προσέγγιση αυτή υποδηλώνει ότι το άρθρο 37 της ΣΛΕΕ συνιστά *lex specialis* σε σχέση με τη γενική διάταξη του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ. Στην υπόθεση *Franzén*, η οποία αφορούσε το σουηδικό μονοπώλιο λιανικής πώλησης οινοπνευματωδών, το Δικαστήριο υποστήριξε ότι «κανόνες που αφορούν την ύπαρξη και τη λειτουργία του μονοπωλίου»⁽³³⁵⁾ εμπίπτουν στο πεδίο του άρθρου 37 της ΣΛΕΕ, ενώ «[οι λοιπές διατάξεις] της εθνικής νομοθεσίας, οι οποίες μπορούν να αποσπαστούν από το πλαίσιο λειτουργίας του μονοπωλίου, αν και έχουν επίπτωση επ' αυτού, πρέπει να εξετασ[ού]ν υπό το φως του [άρθρου 34 ΣΛΕΕ]»⁽³³⁶⁾.

Στην υπόθεση *Hanner*, η οποία αφορούσε το σουηδικό μονοπώλιο λιανικής πώλησης φαρμάκων, το Δικαστήριο υποστήριξε ότι το άρθρο 37 της ΣΛΕΕ «[σ]τοχεύει στην κατάργηση των εμποδίων της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, εξαιρουμένων, πάντως, των περιοριστικών αποτελεσμάτων επί του εμπορίου που είναι σύμφυτα με την ύπαρξη των επίδικων μονοπωλίων»⁽³³⁷⁾. Στη συνέχεια, το Δικαστήριο εξήγησε στην υπόθεση *Rosengren* ότι «[ν]αι μεν [...] το επίδικο στην κύρια δίκη μέτρο επηρεάζει την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, πλην όμως δεν διέπει, αφ' εαυτού, την εκ μέρους του μονοπωλίου [λιανικής πώλησης οινοπνευματωδών στη Σουηδία] άσκηση του δικαιώματος αποκλειστικότητας για τη λιανική πώληση οινοπνευματωδών ποτών εντός του σουηδικού εδάφους. Κατά συνέπεια, το μέτρο αυτό, το οποίο επομένως δεν αφορά την εκ μέρους του μονοπωλίου άσκηση της ειδικής του λειτουργίας, δεν μπορεί να θεωρηθεί σχετικό με την ύπαρξη του μονοπωλίου αυτού»⁽³³⁸⁾.

Αυτό το σκεπτικό έχει επαναληφθεί σε πιο πρόσφατη νομολογία, όπως στην υπόθεση *ANETT*, η οποία αφορά την εθνική νομοθεσία που απαγορεύει στα καπνοπωλεία να ασκούν δραστηριότητα εισαγωγής προϊόντων καπνού από άλλα κράτη μέλη. Πρώτον, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το άρθρο 37 της ΣΛΕΕ έχει εφαρμογή αν η επίμαχη νομοθεσία αφορά τη λειτουργία μονοπωλίου εμπορικού χαρακτήρα και επιφέρει περιοριστικά αποτελέσματα στο εμπόριο σύμφυτα με τη λειτουργία τέτοιων μονοπωλίων. Δεύτερον, αποφάνθηκε ότι οι κανόνες που αφορούν την ύπαρξη και τη λειτουργία του μονοπωλίου πρέπει να εξεταστούν βάσει των διατάξεων του άρθρου 37 της ΣΛΕΕ, οι οποίες έχουν ειδικώς εφαρμογή στην άσκηση των δικαιωμάτων αποκλειστικότητας του μονοπωλίου. Αντιθέτως, οι διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας, οι οποίες μπορούν να αποσπαστούν από το πλαίσιο λειτουργίας του μονοπωλίου, μολονότι το επηρεάζουν, πρέπει να εξεταστούν βάσει του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ⁽³³⁹⁾.

Στην υπόθεση *ANETT*, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι επειδή η ειδική λειτουργία που είχε ανατεθεί στο οικείο μονοπώλιο συνίστατο στο να εξασφαλίζει στους εξουσιοδοτημένους διανομείς την αποκλειστικότητα όσον αφορά τη λιανική πώληση προϊόντων καπνού, η απαγόρευση επηρέαζε την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και δεν διείπε την άσκηση του δικαιώματος αποκλειστικότητας που απέρρεε από το οικείο μονοπώλιο. Η απαγόρευση αυτή θεωρήθηκε ότι μπορεί να αποσπαστεί από το πλαίσιο λειτουργίας του μονοπωλίου καθόσον δεν αφορούσε τον τρόπο λιανικής πώλησης των προϊόντων καπνού, αλλά την προηγούμενου σταδίου αγορά των εν λόγω προϊόντων. Ομοίως, το επίμαχο μέτρο δεν στόχευε ούτε το δίκτυο πωλήσεων του οικείου μονοπωλίου ούτε τη διάθεση στο εμπόριο ή τη διαφήμιση των προϊόντων που διένεμε το μονοπώλιο αυτό. Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι επειδή το εθνικό μέτρο δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι συνιστά κανόνα σχετικό με την ύπαρξη ή με τη λειτουργία του μονοπωλίου, το άρθρο 37 της ΣΛΕΕ δεν ασκούσε καμία επιρροή στο πλαίσιο εκτιμήσεως της συμφωνίας του μέτρου αυτού με το δίκαιο της Ένωσης⁽³⁴⁰⁾.

Στην υπόθεση *Visnapuu*, το Δικαστήριο αξιολόγησε αν η υποχρέωση λήψης άδειας λιανικής πώλησης για την εισαγωγή οινοπνευματωδών ποτών με σκοπό τη λιανική τους πώληση σε καταναλωτές που κατοικούν στη Φινλανδία πρέπει να εκτιμηθεί βάσει των όσων ορίζει το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ ή το άρθρο 37 της ΣΛΕΕ. Σύμφωνα με τη φινλανδική κυβέρνηση, το σύστημα μονοπωλίου έπρεπε να εκτιμηθεί βάσει των όσων ορίζει το άρθρο 37 της ΣΛΕΕ, ενώ το καθεστώς χορήγησης άδειας βάσει των όσων ορίζει το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ. Το Δικαστήριο συμφώνησε και έκρινε ότι τα καθεστάτα χορήγησης άδειας δεν διέπουν τη λειτουργία του μονοπωλίου ή την άσκηση των δικαιωμάτων αποκλειστικότητας, διότι προβλέπουν το δικαίωμα προσώπων, τα οποία διαθέτουν σχετική άδεια, να πωλούν στη λιανική ορισμένες κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών. Κατά συνέπεια, τα εν λόγω καθεστάτα είναι ανεξάρτητα από τη λειτουργία του μονοπωλίου και πρέπει να εξεταστούν βάσει των όσων ορίζει το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ⁽³⁴¹⁾. Σύμφωνα με την απόφαση στην υπόθεση *Franzén*, το Δικαστήριο υπενθύμισε ότι το άρθρο 37 της ΣΛΕΕ απαιτεί το μονοπώλιο να διαρρυθμίζεται έτσι ώστε να αποκλείεται οποιαδήποτε διάκριση μεταξύ των κρατών μελών ως προς τους όρους εφοδιασμού και διαθέσεως των προϊόντων, οπότε να μη βλάπτεται το εμπόριο των προερχομένων από τα άλλα κράτη μέλη προϊόντων και να μη νοθεύεται ο ανταγωνισμός μεταξύ των οικονομιών των κρατών μελών⁽³⁴²⁾.

⁽³³⁴⁾ Υπόθεση 155/73 *Sacchi* [1974] ECLI:EU:C:1974:40.

⁽³³⁵⁾ Υπόθεση C-189/95 *Franzén* [1997] ECLI:EU:C:1997:504, σκέψη 35.

⁽³³⁶⁾ Υπόθεση C-189/95 *Franzén* [1997] ECLI:EU:C:1997:504, σκέψη 36.

⁽³³⁷⁾ Υπόθεση C-438/02 *Hanner* [2005] ECLI:EU:C:2005:332, σκέψη 35.

⁽³³⁸⁾ Υπόθεση C-170/04 *Rosengren* [2007] ECLI:EU:C:2007:313, σκέψεις 21-22· βλ. επίσης υπόθεση C-186/05 *Επιτροπή κατά Σουηδίας* [2007] ECLI:EU:C:2007:571.

⁽³³⁹⁾ Υπόθεση C-456/10 *ANETT* [2012] ECLI:EU:C:2012:241, σκέψεις 21-23.

⁽³⁴⁰⁾ Υπόθεση C-456/10 *ANETT* [2012] ECLI:EU:C:2012:241, σκέψεις 25-31.

⁽³⁴¹⁾ Υπόθεση C-198/14 *Visnapuu* [2015] ECLI:EU:C:2015:751, σκέψεις 90-91.

⁽³⁴²⁾ Υπόθεση C-198/14 *Visnapuu* [2015] ECLI:EU:C:2015:751, σκέψη 95.

Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας, το Δικαστήριο φαίνεται να έχει επιλέξει να θεωρήσει τα άρθρα 34 και 37 αμοιβαία αποκλειόμενα. Σε περίπτωση που το επίμαχο εθνικό μέτρο δεν αφορά την άσκηση της ειδικής λειτουργίας του μονοπωλίου, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 37 της ΣΛΕΕ και δεν πρέπει να εκτιμηθεί βάσει των άρθρων 34 και 36 της ΣΛΕΕ.

Από την άλλη πλευρά, μπορεί επίσης να προβληθεί το επιχείρημα ότι υπάρχει επικάλυψη μεταξύ του άρθρου 37 της ΣΛΕΕ και άλλων άρθρων της Συνθήκης. Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί σε διαδικασίες επί παραβάσει οι οποίες αφορούσαν διάφορα κρατικά μονοπώλια στους τομείς της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου⁽³⁴³⁾ ότι είναι πράγματι δυνατή η συνδυασμένη εφαρμογή των άρθρων 37 και 34 της ΣΛΕΕ. Η προσέγγιση αυτή σημαίνει ότι ένα μέτρο που αφορά κρατικό μονοπώλιο πρέπει να εξετάζεται πρώτα βάσει του άρθρου 37 της ΣΛΕΕ. Εάν το μέτρο θεωρηθεί ότι εισάγει διακρίσεις, δεν είναι πλέον απαραίτητο να εξεταστεί βάσει των άρθρων 34 και 35 της ΣΛΕΕ. Αντίθετα, εάν κριθεί ότι το μέτρο δεν εισάγει διακρίσεις σύμφωνα με το άρθρο 37 της ΣΛΕΕ, θα πρέπει να εξεταστεί βάσει των γενικών διατάξεων σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.

8.2.4. Άρθρο 107 της ΣΛΕΕ – Κρατικές ενισχύσεις

Το άρθρο 107 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 87 ΕΚ) προβλέπει ότι ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών.

Από την άποψη αυτή, οι κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων και τα άρθρα 34-36 της ΣΛΕΕ εξυπηρετούν έναν κοινό σκοπό, αυτόν της διασφάλισης της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών μελών υπό κανονικές συνθήκες ανταγωνισμού⁽³⁴⁴⁾. Επειδή, ωστόσο, το κομβικό στοιχείο τους είναι διαφορετικό, ο χαρακτηρισμός ενός κρατικού μέτρου ως κρατική ενίσχυση δεν αποκλείει εξ ορισμού τον διεξοδικό έλεγχο ενός συστήματος ενίσχυσης σε σχέση και με άλλες διατάξεις της ΕΕ, όπως τα άρθρα 34-36 της ΣΛΕΕ⁽³⁴⁵⁾. Για παράδειγμα, στην απόφαση ορόσημο *Επιτροπή κατά Γαλλίας*⁽³⁴⁶⁾, το Δικαστήριο της ΕΕ εξέτασε τη νομιμότητα ενός μέτρου που χορηγούσε φοροαπαλλαγές σε επιχειρήσεις Τύπου υπό τον όρο ότι οι εφημερίδες τυπώνονταν στη Γαλλία. Ενώ η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι αυτό συνιστούσε παραβίαση του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ, η γαλλική κυβέρνηση υποστήριξε ότι το μέτρο θα έπρεπε να εξεταστεί σύμφωνα με το άρθρο 107 της ΣΛΕΕ, διότι οι φορολογικές διατάξεις δεν μπορούσαν να αποσπαστούν από το γενικό σύστημα ενίσχυσης του Τύπου. Το Δικαστήριο, επισημαίνοντας ότι η Γαλλία δεν είχε κοινοποιήσει την ενίσχυση σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ, εξέδωσε την ακόλουθη δήλωση αρχής: «το γεγονός ότι ένα εθνικό μέτρο μπορεί ενδεχομένως να χαρακτηριστεί ως ενίσχυση [...] δεν συνιστά επαρκή λόγο για να εξααιρεθεί» βάσει των διατάξεων σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων⁽³⁴⁷⁾. Επιπλέον, στην προδικαστική απόφαση επί της υπόθεσης *PreussenElektra*⁽³⁴⁸⁾, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το εθνικό μέτρο που αφορούσε την περιφερειακή παροχή ηλεκτρικής ενέργειας θα μπορούσε να εμποδίσει, τουλάχιστον εν δυνάμει, το ενδοκοινοτικό εμπόριο. Ωστόσο, καθώς το μέτρο αποσκοπούσε στην προστασία του περιβάλλοντος μέσω της συμβολής στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, δεν θεωρήθηκε αντίθετο προς την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.

Παράλληλα, απλώς και μόνο το γεγονός ότι ένα μέτρο κρατικής ενίσχυσης επηρεάζει το ενδοενοσιακό εμπόριο δεν είναι αφ' εαυτού αρκετό για να θεωρηθεί ότι το μέτρο αυτό είναι ταυτόχρονα και μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος κατά την έννοια του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ. Αντίθετα, το Δικαστήριο κάνει διάκριση ανάμεσα σε πτυχές που συνδέονται άρρηκτα με το στόχο της ενίσχυσης και σε πτυχές που θα μπορούσαν να διαχωριστούν από προϋποθέσεις και πράξεις οι οποίες, ακόμη και αν αποτελούν μέρος του συστήματος ενίσχυσης, μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν είναι απαραίτητες για την επίτευξη του σκοπού της ενίσχυσης ή της λειτουργίας της⁽³⁴⁹⁾. Μόνο οι τελευταίες πτυχές καλύπτονται από τα άρθρα 34-36 της ΣΛΕΕ. Όπως ανέφερε το Γενικό Δικαστήριο στην απόφαση επί της υπόθεσης *Castelnuovo Energia, SL*⁽³⁵⁰⁾, «το γεγονός ότι ένα σύστημα ενισχύσεων από το κράτος ή μέσω κρατικών πόρων είναι ικανό, για τον λόγο και μόνον ότι ευνοεί ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένα εθνικά προϊόντα, να παρεμποδίσει τουλάχιστον έμμεσα την εισαγωγή ομοειδών ή ανταγωνιστικών προϊόντων από άλλα κράτη μέλη, δεν αρκεί άνευ ετέρου για να εξομοιώσει μια ενίσχυση με μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό κατά την έννοια του άρθρου 34 ΣΛΕΕ».

⁽³⁴³⁾ Υπόθεσις C-159/94 *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [1997] ECLI:EU:C:1997:501, σκέψη 41· C-158/94 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [1997] ECLI:EU:C:1997:500, σκέψη 33· C-157/94 *Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών* [1997] ECLI:EU:C:1997:499, σκέψη 24.

⁽³⁴⁴⁾ Υπόθεση 103/84 *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [1986] ECLI:EU:C:1986:229, σκέψη 19.

⁽³⁴⁵⁾ Υπόθεση C-234/99 *Nygård* [2002] ECLI:EU:C:2002:244, σκέψη 56· υπόθεση 351/88 *Laboratori Bruneau* [1991] ECLI:EU:C:1991:304, σκέψη 7.

⁽³⁴⁶⁾ Υπόθεση 18/84 *Επιτροπή κατά Γαλλίας*, ECLI:EU:C:1985:175.

⁽³⁴⁷⁾ Υπόθεση 21/88 *Du Pont de Nemours Italiana Spa* [1990] ECLI:EU:C:1990:121· υπόθεση 351/88 *Laboratori Bruneau Srl* [1991] ECLI:EU:C:1991:304· υπόθεση C-156/98 *Γερμανία* [2000] ECLI:EU:C:2000:467, σκέψη 78 και υπόθεση C-114/00 *Ισπανία κατά Επιτροπής* [2002] ECLI:EU:C:2002:508, σκέψη 104.

⁽³⁴⁸⁾ Υπόθεση C-379/98 *PreussenElektra* [2001] ECLI:EU:C:2001:160.

⁽³⁴⁹⁾ Υπόθεση 74/76 *Ianelli* [1977] ECLI:EU:C:1977:51, σκέψη 17.

⁽³⁵⁰⁾ Υπόθεση T-57/11 *Castelnuovo Energia κατά Επιτροπής* [2014] ECLI:EU:T:2014:1021, σκέψη 196.

Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει επίσης ότι εθνικό δικαστήριο είναι αρμόδιο να κρίνει το συμβατό ενός καθεστώτος ενισχύσεων με τις άμεσα εφαρμοστέες διατάξεις της Συνθήκης πλην των διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων (π.χ. άρθρα 34 έως 36 της ΣΛΕΕ· άρθρο 63 της ΣΛΕΕ ⁽³⁵¹⁾) μόνον αν οι διατάξεις είναι δυνατό να εκτιμηθούν μεμονωμένα και δεν είναι αναγκαίες για την πραγματοποίηση του σκοπού ή για τη λειτουργία του καθεστώτος ενίσχυσης ⁽³⁵²⁾. Κατά συνέπεια, τα άρθρα 107 και 108 της ΣΛΕΕ δεν επιτρέπουν σε εθνικό δικαστήριο να διενεργήσει εκτίμηση ενός κρατικού μέτρου βάσει άλλων άμεσα εφαρμοστέων διατάξεων, στο μέτρο που οι τελευταίες συνδέονται με τη λειτουργία και το αντικείμενο του επίμαχου μέτρου.

8.2.5. Άρθρο 110 της ΣΛΕΕ – Φορολογικές διατάξεις

Το άρθρο 110 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 90 ΕΚ) συμπληρώνει τις διατάξεις για την κατάργηση των τελωνειακών δασμών και φορολογικών επιβαρύνσεων ισοδύναμου αποτελέσματος. Η εν λόγω διάταξη σκοπεί στη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών μελών υπό κανονικές συνθήκες ανταγωνισμού, με την κατάργηση κάθε μορφής προστασίας η οποία μπορεί να απορρέει από την επιβολή εσωτερικών φόρων εισαγόντων διακρίσεις σε βάρος των προϊόντων που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη ⁽³⁵³⁾. Σε σχέση με το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ, το άρθρο 110 θεωρείται *lex specialis*· αυτό σημαίνει ότι οι υποθέσεις που καλύπτονται από το άρθρο 110 εξαιρούνται από την εφαρμογή του άρθρου 34 της ΣΛΕΕ. Τέτοια ήταν η περίπτωση στην απόφαση επί της υπόθεσης *Kawala* ⁽³⁵⁴⁾, όπου το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, καθώς έχει φορολογικό χαρακτήρα, η επιβολή τελών ταξινόμησης για εισαγόμενα μεταχειρισμένα οχήματα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 110 και, κατά συνέπεια, δεν εφαρμόζεται το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ. Ωστόσο, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, κατά πάγια νομολογία, τα κράτη μέλη οφείλουν να ασκούν την αρμοδιότητά τους στον τομέα της άμεσης φορολογίας τηρώντας το δίκαιο της Ένωσης και, ιδίως, τις θεμελιώδεις ελευθερίες τις οποίες εγγυάται η Συνθήκη ⁽³⁵⁵⁾.

Η πρώτη παράγραφος του άρθρου 110 της ΣΛΕΕ απαγορεύει σε όλα τα κράτη μέλη να επιβάλλουν στα προϊόντα άλλων κρατών μελών εσωτερικούς φόρους ανωτέρους από εκείνους που επιβαρύνουν τα ομοειδή εθνικά προϊόντα. Υπάρχει παραβίαση της διάταξης αυτής όταν ο φόρος που επιβάλλεται σε ένα εισαγόμενο προϊόν και αυτός που επιβάλλεται σε ένα ομοειδές εθνικό προϊόν υπολογίζονται με διαφορετικό τρόπο βάσει διαφορετικών κριτηρίων τα οποία έχουν ως αποτέλεσμα, έστω και σε ορισμένες περιπτώσεις, την επιβολή υψηλότερου φόρου στο εισαγόμενο προϊόν.

Το Δικαστήριο έχει ορίσει ως ομοειδή προϊόντα τα προϊόντα που έχουν παρεμφερή χαρακτηριστικά και ικανοποιούν τις ίδιες ανάγκες των καταναλωτών, και τούτο βάσει του κριτηρίου όχι της αυστηρής ταυτότητας αλλά της όμοιας ή παρεμφερούς χρήσης τους. Στην υπόθεση *Επιτροπή κατά Γαλλίας* ⁽³⁵⁶⁾, το Δικαστήριο έκρινε ότι τα τσιγάρα από σκούρο καπνό και τα τσιγάρα από ξανθό καπνό θα μπορούσαν να θεωρηθούν ομοειδή προϊόντα.

Δυσχέρειες πρακτικής φύσεως δεν μπορούν να δικαιολογούν τη θέσπιση εσωτερικών επιβαρύνσεων που εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις έναντι προϊόντων προερχομένων από άλλα κράτη μέλη ⁽³⁵⁷⁾.

Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 110 της ΣΛΕΕ αποσκοπεί στην αποτροπή κάθε μορφής έμμεσου φορολογικού προστατευτισμού που επηρεάζει προϊόντα από άλλα κράτη μέλη τα οποία, αν και δεν είναι ομοειδή προς εγχώρια προϊόντα, ανταγωνίζονται ωστόσο ορισμένα από αυτά. Η επιβολή υψηλότερων φόρων επί προϊόντων από άλλα κράτη μέλη σε σύγκριση με ανταγωνιστικά εγχώρια προϊόντα απαγορεύεται όταν μπορεί από τη φύση της να επηρεάσει τη σχετική αγορά, προκαλώντας μείωση της ενδεχόμενης κατανάλωσης των εισαγομένων προϊόντων υπέρ των ανταγωνιστικών τους εγχώριων προϊόντων. Στην υπόθεση *Επιτροπή κατά Σουηδίας* ⁽³⁵⁸⁾, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι οίνοι της μέσης κατηγορίας (κυρίως εισαγόμενοι) είχαν επαρκή κοινά χαρακτηριστικά με τον ενισχυμένο ζύθο (κυρίως εγχώριο) ώστε να θεωρηθούν ανταγωνιστικοί του ενισχυμένου ζύθου. Ωστόσο, το Δικαστήριο έκρινε ότι εν προκειμένω δεν υπήρχαν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι η διαφορά φορολόγησης μεταξύ των δύο αυτών προϊόντων μπορούσε να επηρεάσει τη συμπεριφορά του καταναλωτή στον υπό εξέταση τομέα (χωρίς προστατευτικό αποτέλεσμα).

Σε περιπτώσεις που επιβάλλεται φορολογική επιβάρυνση στα εγχώρια και εισαγόμενα προϊόντα και τα έσοδα προορίζονται για τη χρηματοδότηση δραστηριοτήτων προς όφελος μόνο των εγχώριων προϊόντων, με αποτέλεσμα τη μερική ⁽³⁵⁹⁾ αντιστάθμιση της φορολογικής επιβάρυνσης των εγχώριων προϊόντων, η επιβάρυνση αυτή συνιστά φορολογία εισάγουσα διακρίσεις, η οποία απαγορεύεται από το άρθρο 110 της ΣΛΕΕ ⁽³⁶⁰⁾.

⁽³⁵¹⁾ Υπόθεση C-598/17 *A-Fonds* [2019] ECLI:EU:C:2019:352.

⁽³⁵²⁾ Ό.π., σκέψη 47. Βλ., επίσης, σχετικά υπόθεση C-234/99 *Nygaard* [2002] ECLI:EU:C:2002:244, σκέψη 57.

⁽³⁵³⁾ Υπόθεση C-91/18 *Επιτροπή κατά Ελλάδας* [2019] ECLI:EU:C:2019:600, σκέψη 52.

⁽³⁵⁴⁾ Υπόθεση C-134/07 *Piotr Kawala* κατά *Gmina Miasta Jaworzna* [2007] ECLI:EU:C:2007:770.

⁽³⁵⁵⁾ Βλ., για παράδειγμα, υπόθεση C-591/17 *Αυστρία κατά Γερμανίας* [2019] ECLI:EU:C:2019:504, σκέψη 56 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

⁽³⁵⁶⁾ Υπόθεση C-302/00 *Επιτροπή κατά Γαλλίας*, ECLI:EU:C:2002:123.

⁽³⁵⁷⁾ Υπόθεση C-221/06 *Stadtgemeinde Frohnleiten* [2007] ECLI:EU:C:2007:185, σκέψη 70.

⁽³⁵⁸⁾ Υπόθεση C-167/05 *Επιτροπή κατά Σουηδίας* [2008] ECLI:EU:C:2008:202.

⁽³⁵⁹⁾ Σε περίπτωση πλήρους αντιστάθμισης, η επιβάρυνση αυτή συνιστά επιβάρυνση ισοδύναμου αποτελέσματος προς τελωνειακό δασμό, η οποία αντιβαίνει στα άρθρα 28 και 30 της ΣΛΕΕ.

⁽³⁶⁰⁾ Υπόθεση C-76/17 *Petrotel-Lukoil* [2018] ECLI:EU:C:2018:139, σκέψεις 22-25.

8.2.6. Άρθρο 351 της ΣΛΕΕ

Το άρθρο 351 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 307 ΕΚ) αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από διεθνείς συμβάσεις τις οποίες συνήψαν τα κράτη μέλη πριν από το 1958 ή πριν από την ημερομηνία προσχώρησής τους με μία ή περισσότερες τρίτες χώρες. Ο κανόνας είναι ότι αυτά τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις δεν θίγονται από τις διατάξεις της Συνθήκης, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες σωρευτικές προϋποθέσεις:

— Η διεθνής σύμβαση **θα πρέπει να επιβάλλει και όχι απλώς να επιτρέπει** στο κράτος μέλος τη θέσπιση μέτρου που δεν συνάδει με υποχρέωση του εν λόγω κράτους μέλους δυνάμει του ενωσιακού δικαίου. Σε σχέση με το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ, στην υπόθεση C-324/93 ⁽³⁶¹⁾ το Δικαστήριο οριοθέτησε τις δυνατότητες των κρατών μελών να εκδίδουν μέτρα που καταστρατηγούν τις υποχρεώσεις τους βάσει αυτού του άρθρου. Το πρόβλημα αφορούσε άρνηση χορήγησης άδειας εισαγωγής διαμορφίνης (ενός ναρκωτικού που υπόκειται στην Ενιαία Σύμβαση του 1961 περί ναρκωτικών) στο Ηνωμένο Βασίλειο. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το γεγονός ότι ένα μέτρο «μπορεί να απορρέει από διεθνή σύμβαση προγενέστερη της Συνθήκης ή της προσχώρησης κράτους μέλους, το δε κράτος μέλος διατηρεί σε ισχύ το μέτρο αυτό δυνάμει του άρθρου [351] μολονότι αυτό συνιστά εμπόδιο, δεν συνεπάγεται την εξαίρεση του μέτρου από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου [34], δεδομένου ότι το άρθρο [351] εφαρμόζεται μόνον όταν η Σύμβαση επιβάλλει στο κράτος μέλος υποχρέωση ασυμβίβαστη με τη Συνθήκη».

Συνάγεται το συμπέρασμα ότι τα κράτη μέλη πρέπει να αποφεύγουν να λαμβάνουν μέτρα τα οποία καταστρατηγούν το δίκαιο της ΕΕ, και ιδίως τους κανόνες για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, όταν οι διεθνείς συμφωνίες τις οποίες έχουν συνάψει δεν τους επιβάλλουν τη λήψη τέτοιων μέτρων.

— Η σύμβαση δεν θέτει υπό αμφισβήτηση τις αρχές που αποτελούν μέρος των ιδίων των θεμελίων της έννομης τάξης της Ένωσης.

9. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 34 ΚΑΙ 35 ΤΗΣ ΣΛΕΕ

9.1. Άμεση εφαρμογή – ένδικη προστασία των ιδιωτών

Το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει ότι η απαγόρευση που προβλέπεται στο άρθρο 34 της ΣΛΕΕ είναι «επιτακτική, σαφής και δεν απαιτείται για την εφαρμογή της καμιά παρέμβαση των κρατών μελών [ή των ενωσιακών θεσμικών οργάνων]». Ως εκ τούτου, το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ έχει «άμεσο αποτέλεσμα και γεννά υπέρ των ατόμων δικαιώματα που οφείλουν να προστατεύουν τα [εθνικά] δικαστήρια» ⁽³⁶²⁾.

Στη συνέχεια, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το άρθρο 35 της ΣΛΕΕ έχει επίσης άμεσο αποτέλεσμα και ότι οι διατάξεις του ομοίως «ισχύουν άμεσα» και «απονέμουν στα άτομα δικαιώματα, τα οποία οφείλουν να προστατεύουν τα δικαστήρια των κρατών μελών» ⁽³⁶³⁾.

Οι ιδιώτες μπορούν να επικαλούνται την αρχή και το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων ασκώντας προσφυγή ενώπιον εθνικού δικαστηρίου. Το δικαστήριο αυτό μπορεί να αρνηθεί να εφαρμόσει κάθε εθνική διάταξη την οποία θεωρεί αντίθετη με τα άρθρα 34 και 35 της ΣΛΕΕ. Τα εθνικά δικαστήρια μπορούν επίσης να κληθούν να αξιολογήσουν σε ποιον βαθμό μπορεί να δικαιολογηθεί ένα εμπόδιο στις εισαγωγές ή τις εξαγωγές με βάση τις επιτακτικές ανάγκες ή τους στόχους δημοσίου συμφέροντος που αναφέρονται στο άρθρο 36 της ΣΛΕΕ.

9.2. Το δίκτυο SOLVIT

Το SOLVIT είναι ένα δίκτυο (www.europa.eu/solvit) που αποσκοπεί στην επίλυση των προβλημάτων που δημιουργεί η λανθασμένη εφαρμογή από τις δημόσιες αρχές της νομοθεσίας για την εσωτερική αγορά ⁽³⁶⁴⁾. Για τον σκοπό αυτό, όλα τα κράτη μέλη του ΕΟΧ έχουν δημιουργήσει τα δικά τους κέντρα SOLVIT, τα οποία επικοινωνούν απευθείας μέσω μιας επιγραμμικής βάσης δεδομένων. Τα κέντρα SOLVIT υπάγονται στη δημόσια διοίκηση και αποστολή τους είναι να παρέχουν λύσεις στα προβλήματα τόσο των πολιτών όσο και των επιχειρήσεων εντός διαστήματος δέκα εβδομάδων. Σύσταση της Επιτροπής του 2001 ⁽³⁶⁵⁾ που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο καθορίζει τους διαδικαστικούς κανόνες λειτουργίας του SOLVIT. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ασκεί την εποπτεία του δικτύου και, εάν παραστεί ανάγκη, παρεμβαίνει επιταχύνοντας την επίλυση καταγγελιών. Το 2018 το SOLVIT χειρίστηκε περισσότερες από 2 000 υποθέσεις, στις οποίες το ποσοστό επίλυσης για το συγκεκριμένο έτος ανήλθε σε 90 %.

⁽³⁶¹⁾ Υπόθεση C-324/93 *The Queen* κατά *Secretary of State for Home Department, ex parte Evans Medical and Macfarlan Smith* [1995] ECLI:EU:C:1995:84.

⁽³⁶²⁾ Υπόθεση 74/76 *Iannelli* κατά *Meroni* [1977] ECLI:EU:C:1977:51.

⁽³⁶³⁾ Υπόθεση 83/78 *Pigs Marketing Board* κατά *Redmond* [1978] ECLI:EU:C:1978:214.

⁽³⁶⁴⁾ Πρόσθετες πληροφορίες στην ανακοίνωση της Επιτροπής: Σχέδιο δράσης για την ενίσχυση του δικτύου SOLVIT (COM(2017) 255) και στη σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τις αρχές που διέπουν το SOLVIT (C(2013) 5869).

⁽³⁶⁵⁾ Σύσταση της Επιτροπής, της 7ης Δεκεμβρίου 2001, για τις αρχές σχετικά με τη χρήση του “SOLVIT” — του δικτύου επίλυσης προβλημάτων στην εσωτερική αγορά, [C(2001) 3901] (ΕΕ L 331 της 15.12.2001, σ. 79).

Επιπλέον, με τον κανονισμό (ΕΕ) 2019/515 σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση θεσπίστηκε μια νέα διαδικασία επίλυσης προβλημάτων στο SOLVIT. Με το άρθρο 8 του κανονισμού θεσπίζεται μια διαδικασία η οποία εφαρμόζεται σε περιπτώσεις όπου οι εθνικές αρχές έχουν εκδώσει διοικητική απόφαση. Το κέντρο SOLVIT που εμπλέκεται σε αυτή τη διαδικασία μπορεί να ζητήσει από την Επιτροπή να αξιολογήσει τη συμβατότητα μιας διοικητικής απόφασης και να εκδώσει γνώμη. Η διαδικασία αυτή συνεπάγεται μεγαλύτερες προθεσμίες από τη συνήθη διαδικασία του SOLVIT.

9.3. Διαδικασίες επί παραβάσει βάσει των άρθρων 258 και 260 της ΣΛΕΕ

9.3.1. Διαδικασία επί παραβάσει

Με την ιδιότητα του «θεματοφύλακα της Συνθήκης», η Επιτροπή μπορεί, ενεργώντας κατόπιν καταγγελίας ή αυτεπάγγελτα, να κινήσει διαδικασίες επί παραβάσει κατά κράτους μέλους το οποίο θεωρείται ότι δεν συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις του σε σχέση με το δίκαιο της ΕΕ.

Το άρθρο 258 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 226 ΕΚ) προβλέπει τα επίσημα στάδια της διαδικασίας επί παραβάσει. Το πρώτο στάδιο είναι η αποστολή στο οικείο κράτος μέλος προειδοποιητικής επιστολής με την οποία του ζητείται να υποβάλει τις παρατηρήσεις του εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, συνήθως δύο μηνών.

Με βάση την απάντηση του κράτους μέλους, ή ελλείψει απάντησης, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να απευθύνει αιτιολογημένη γνώμη στο κράτος μέλος. Στην αιτιολογημένη γνώμη εκτίθενται οι λόγοι για τους οποίους η Επιτροπή θεωρεί ότι υπήρξε παραβίαση του δικαίου της ΕΕ και καλείται το κράτος μέλος να συμμορφωθεί με το δίκαιο της ΕΕ εντός καθορισμένης ημερομηνίας, συνήθως εντός δύο μηνών. Εάν το κράτος μέλος δεν συμμορφωθεί με το δίκαιο της ΕΕ, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να παραπέμψει την υπόθεση στο Δικαστήριο, προκειμένου αυτό να αποφανθεί ότι έχει παραβιαστεί το δίκαιο της ΕΕ.

Η προειδοποιητική επιστολή και η αιτιολογημένη γνώμη που εκδίδονται από την Επιτροπή οριοθετούν το αντικείμενο της διαφοράς, ώστε να μην μπορεί μεταγενέστερα να διευρυνθεί. Κατά συνέπεια, η αιτιολογημένη γνώμη και η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει να στηρίζονται στις ίδιες αιτιάσεις που προβάλλονται με το έγγραφο οχλήσεως, με το οποίο η Επιτροπή κινεί την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία ⁽³⁶⁶⁾.

Εάν στην τελεσίδικη απόφασή του το Δικαστήριο κρίνει ότι έχει παραβιαστεί το δίκαιο της ΕΕ, ζητείται από το εν λόγω κράτος μέλος να λάβει τα απαραίτητα μέτρα ώστε να συμμορφωθεί με την απόφαση. Εάν η παραβίαση εξακολουθεί, η Επιτροπή μπορεί να προσφύγει εκ νέου στο Δικαστήριο και να ζητήσει την επιβολή οικονομικών κυρώσεων (εφάπαξ ποσό και ημερήσια χρηματική ποινή). Η διαδικασία της δεύτερης προσφυγής στο Δικαστήριο ορίζεται στο άρθρο 260 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ. Βάσει της διαδικασίας αυτής και εφόσον το κράτος μέλος δεν έχει συμμορφωθεί με την απόφαση του Δικαστηρίου, η Επιτροπή 1) αποστέλλει επιστολή στο κράτος μέλος σχετικά με την υποχρέωση συμμόρφωσής του, 2) στη συνέχεια αποστέλλει προειδοποιητική επιστολή και τέλος 3) μπορεί να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο (δύτηρη παραπομπή). Εάν το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι το οικείο κράτος μέλος δεν συμμορφώθηκε με την πρώτη του απόφαση, μπορεί να επιβάλει χρηματικές ποινές. Σκοπός αυτών των χρηματικών ποινών είναι να λειτουργήσουν αποτρεπτικά και να ενθαρρυνθεί το κράτος μέλος να συμμορφωθεί το ταχύτερο δυνατό με το δίκαιο της ΕΕ ⁽³⁶⁷⁾.

9.3.2. Καταγγελίες

Οποιοσδήποτε θεωρεί ότι ένα μέτρο που έχει ληφθεί από κάποιο κράτος μέλος είναι αντίθετο με τα άρθρα 34-36 της ΣΛΕΕ μπορεί να υποβάλει καταγγελία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Πράγματι, ένα μεγάλο ποσοστό των διαδικασιών επί παραβάσει που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων κινούνται από την Επιτροπή μετά από υποβολή καταγγελίας. Διαδοχικές ανακοινώσεις της Επιτροπής όσον αφορά τις σχέσεις με τους καταγγέλλοντες στον τομέα των παραβάσεων του δικαίου της ΕΕ ⁽³⁶⁸⁾ ορίζουν τους κανόνες χειρισμού των καταγγελιών.

⁽³⁶⁶⁾ Υπόθεση C-457/07 *Επιτροπή κατά Πορτογαλίας* [2009] ECLI:EU:C:2009:531, σκέψη 55.

⁽³⁶⁷⁾ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία επί παραβάσει και τη μέθοδο υπολογισμού των χρηματικών ποινών, βλ.: https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/applying-eu-law/infringement-procedure_el.

⁽³⁶⁸⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τον Ευρωπαίο μεσολαβητή όσον αφορά τις σχέσεις με τον καταγγέλλοντα στον τομέα των παραβάσεων του κοινοτικού δικαίου [COM(2002) 141 τελικό]. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Επικαιροποίηση του χειρισμού των σχέσεων με τους καταγγέλλοντες όσον αφορά την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης [COM(2012) 154 final]. Ανακοίνωση της Επιτροπής — Δίκαιο της ΕΕ: Καλύτερη εφαρμογή για καλύτερα αποτελέσματα», [C(2016) 8600] (EE C 18 της 19.1.2017, σ. 10).

Οι καταγγελίες υποβάλλονται με τη χρήση τυποποιημένου έντυπου καταγγελίας. Το έντυπο καταγγελίας διατίθεται από την Επιτροπή κατόπιν σχετικού αιτήματος ή διαδικτυακά από τον ιστότοπο Europa ⁽³⁶⁹⁾. Οι καταγγελίες πρέπει να υποβάλλονται ηλεκτρονικά ή γραπτώς με επιστολή προς τη Γενική Γραμματεία της Επιτροπής στη διεύθυνση «1049 Brussels, Belgium» ή να κατατίθενται σε κάποιο από τα γραφεία της Επιτροπής στα κράτη μέλη. Το τυποποιημένο έντυπο καταγγελίας μπορεί να υποβληθεί ηλεκτρονικά ή να αποσταλεί ταχυδρομικά σε οποιαδήποτε από τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ.

Η Επιτροπή αποστέλλει στον καταγγέλλοντα αρχική βεβαίωση παραλαβής εντός 15 εργάσιμων ημερών. Σε έναν μήνα από την αποστολή της βεβαίωσης παραλαβής, η Επιτροπή αποφασίζει αν η υποβληθείσα καταγγελία θα πρέπει να καταχωριστεί.

Αν και ο καταγγέλλων δεν είναι επίσημα μέρος καμίας διαδικασίας κατά κράτους μέλους, αξίζει να σημειωθεί ότι απολαμβάνει ορισμένα σημαντικά διοικητικά δικαιώματα:

- Η Επιτροπή δεν αποκαλύπτει την ταυτότητά του, εκτός και αν ο ίδιος συμφωνεί ρητά να αποκαλυφθεί.
- Η Επιτροπή επιδιώκει να εκδίδει απόφαση επί της ουσίας (έναξη διαδικασίας επί παραβάσει ή περάτωση της υπόθεσης) εντός δώδεκα μηνών από την ημερομηνία καταχώρισης της καταγγελίας.
- Η Επιτροπή τηρεί τον καταγγέλλοντα ενήμερο σχετικά με τα βασικά στάδια της διαδικασίας. Ενημερώνεται εκ των προτέρων από την αρμόδια υπηρεσία της Επιτροπής εάν σχεδιάζει να περατώσει την υπόθεση, προκειμένου να μπορεί να αντιδράσει παρέχοντας νέα πραγματικά περιστατικά ή στοιχεία.
- Εάν μετά τη διερεύνηση του θέματος, η Επιτροπή θεωρεί ότι ενδέχεται πράγματι να υπάρχει παραβίαση του δικαιού της ΕΕ, μπορεί να αποφασίσει την κίνηση διαδικασίας επί παραβάσει βάσει του άρθρου 258 της ΣΛΕΕ.

Ως θεματοφύλακας της Συνθήκης, η Επιτροπή μεριμνά άοκνα για τη διασφάλιση της συνολικής συμμόρφωσης με το δικαίο της ΕΕ και τον έλεγχο της τήρησης από τα κράτη μέλη των κανόνων και υποχρεώσεων που ορίζονται στη Συνθήκη ή στο παράγωγο δικαίο. Εντούτοις, για διάφορους λόγους, οι νομικές διαδικασίες, όπως οι διαδικασίες επί παραβάσει βάσει του άρθρου 258 της ΣΛΕΕ, μπορεί να μην αποτελούν πάντοτε το βέλτιστο μέσο για την αντιμετώπιση ενός συγκεκριμένου ζητήματος. Συνεπώς, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η Επιτροπή, ακόμη και αν είναι πλήρως προσηλωμένη στον ρόλο εποπτείας της τήρησης του δικαιού της ΕΕ από τα κράτη μέλη, διαθέτει ευρεία διακριτική ευχέρεια όσον αφορά την κίνηση διαδικασιών επί παραβάσει ⁽³⁷⁰⁾.

10. ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

10.1. Οδηγία (ΕΕ) 2015/1535 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Σεπτεμβρίου 2015, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών ⁽³⁷¹⁾

Η οδηγία (ΕΕ) 2015/1535 υποχρεώνει τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να κοινοποιούν στην Επιτροπή και στα άλλα κράτη μέλη κάθε σχέδιο τεχνικού κανονισμού που αφορά εμπορεύματα ή υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών, πριν αυτά θεσπιστούν. Οι χώρες του ΕΟΧ, η Ελβετία και η Τουρκία κοινοποιούν επίσης τους τεχνικούς κανονισμούς τους στο πλαίσιο του συστήματος πληροφοριών για τους τεχνικούς κανόνες (TRIS).

Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη λειτουργούν βάσει συστήματος προληπτικού ελέγχου. Κατά τη διάρκεια περιόδων αναμονής, τα κράτη μέλη πρέπει να απέχουν από την έγκριση των σχεδίων κανονισμών που έχουν κοινοποιήσει, ενώ αυτά εξετάζονται. Κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, μπορούν να διεξαχθούν διμερείς συζητήσεις με τις αρχές των κρατών μελών. Εάν διαπιστωθεί ότι το σχέδιο κανονισμού παραβιάζει το δικαίο της ΕΕ για την εσωτερική αγορά, η περίοδος υποχρέωσης διατήρησης της ισχύουσας κατάστασης μπορεί να παραταθεί έως και έξι μήνες. Μπορεί να επιβληθεί παράταση διάρκειας έως και 18 μηνών με απόφαση αποκλεισμού, αν το Συμβούλιο εγκρίνει τη θέση του επί του ίδιου θέματος που καλύπτεται από το κοινοποιημένο σχέδιο κανονισμού ⁽³⁷²⁾.

⁽³⁶⁹⁾ https://ec.europa.eu/assets/sg/report-a-breach/complaints_el/· https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/contact/problems-and-complaints/complaints-about-breaches-eu-law/how-make-complaint-eu-level_el#submitting-a-complaint-online.

⁽³⁷⁰⁾ Υπόθεση 200/88 *Επιτροπή κατά Ελλάδα* [1990] ECLI:EU:C:1990:346· Διάταξη στην υπόθεση T-47/96 [1996] ECLI:EU:C:1996:164, σκέψη 42· βλ. επίσης διάταξη στην υπόθεση T-177/05 *Φινλανδία κατά Επιτροπής* της 9ης Ιανουαρίου 2006, σκέψεις 37-40.

⁽³⁷¹⁾ ΕΕ L 241 της 17.9.2015, σ. 1.

⁽³⁷²⁾ Βλ. άρθρα 5-6 της οδηγίας.

Επομένως, αυτή η διαδικασία έχει ως στόχο να εξαλείψει κάθε εμπόδιο της ομαλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς πριν καν ανακύψει και έτσι αποφεύγεται η διορθωτική δράση, η οποία είναι πάντοτε επαχθέστερη.

Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου (βλ. αποφάσεις στις υποθέσεις *CIA Security* και *Unilever* ⁽³⁷³⁾), δεν είναι δυνατό να εφαρμοστεί κανένας τεχνικός κανονισμός που δεν έχει κοινοποιηθεί στο στάδιο του σχεδίου ή έχει εκδοθεί κατά την υποχρεωτική περίοδο αναμονής και, κατά συνέπεια, ούτε να εφαρμοστεί από εθνικά δικαστήρια σε βάρος ιδιωτών. Αυτό επιβεβαιώθηκε μεταγενέστερα από το Δικαστήριο ⁽³⁷⁴⁾.

10.2. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2019/515 – Ο κανονισμός περί «αμοιβαίας αναγνώρισης»

Το 2008 ο νομοθέτης της ΕΕ εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 764/2008 για τη θέσπιση διαδικασιών σχετικά με την εφαρμογή ορισμένων εθνικών τεχνικών κανόνων στα προϊόντα που κυκλοφορούν νομίμως στην αγορά άλλου κράτους μέλους. Βασικός στόχος αυτού του κανονισμού ήταν να ορίσει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εθνικών αρχών και των επιχειρήσεων σε περίπτωση που οι εθνικές αρχές αρνούνται την πρόσβαση στην αγορά ενός προϊόντος το οποίο κυκλοφορεί νόμιμα στην αγορά ενός άλλου κράτους μέλους. Ο κανονισμός ανέθεσε το βάρος της απόδειξης στις εθνικές αρχές που προτιθενται να αρνηθούν την πρόσβαση στην αγορά, απαιτώντας από αυτές να αναφέρουν τον τεχνικό ή επιστημονικό λόγο της πρόθεσής τους να αρνηθούν την πρόσβαση του προϊόντος στην εθνική αγορά. Στον ενδιαφερόμενο επιχειρηματία παρέχόταν η δυνατότητα να υπερασπιστεί την υπόθεσή του και να υποβάλει ισχυρά επιχειρήματα στις αρμόδιες αρχές.

Ο καθορισμός θέσπισε επίσης «σημεία επαφής για τα προϊόντα» σε κάθε κράτος μέλος, τα οποία παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τους τεχνικούς κανόνες για τα προϊόντα και την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης στις επιχειρήσεις και τις αρμόδιες αρχές των άλλων κρατών μελών.

Ο κανονισμός (ΕΕ) 2019/515 σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των εμπορευμάτων που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους κατάργησε τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 764/2008 από τις 19 Απριλίου 2020.

Ο κανονισμός (ΕΕ) 2019/515 έχει ως στόχο να βελτιώσει την ασφάλεια δικαίου για τις επιχειρήσεις και τις εθνικές αρχές. Θεσπίζει τη δήλωση αμοιβαίας αναγνώρισης (υπεύθυνη δήλωση) για τους οικονομικούς φορείς προκειμένου να αποδείξουν ότι τα προϊόντα έχουν κυκλοφορήσει νόμιμα σε άλλο κράτος μέλος, θεσπίζει μια νέα διαδικασία επίλυσης προβλημάτων με βάση το SOLVIT και προβλέπει στενότερη διοικητική συνεργασία και ένα κοινό εργαλείο ΤΠ για την ενίσχυση της επικοινωνίας, της συνεργασίας και της εμπιστοσύνης μεταξύ των εθνικών αρχών.

Σε χωριστό έγγραφο καθοδήγησης παρέχονται λεπτομερέστερες επεξηγήσεις σχετικά με τον κανονισμό (ΕΕ) 2019/515.

10.3. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2679/98 – για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2679/98 του Συμβουλίου για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς σε σχέση με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών μελών ⁽³⁷⁵⁾ προβλέπει ειδικές διαδικασίες για την αντιμετώπιση σοβαρών εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών μελών, τα οποία προκαλούν σοβαρή ζημία στους επηρεαζόμενους ιδιώτες και επιβάλλουν τη λήψη άμεσων μέτρων. Τα εμπόδια αυτά μπορεί να είναι αποτέλεσμα αδράνειας των εθνικών αρχών ενώπιον του κινδύνου βίαιων ενεργειών από ιδιώτες ή ειρηνικού αποκλεισμού των συνόρων, ή της δράσης ενός κράτους μέλους, όπως ένα θεσμοθετημένομποϊκοτάζ κατά εισαγόμενων προϊόντων.

Ο κανονισμός προβλέπει μια διαδικασία επείγουσας ειδοποίησης και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής. Υπευθυμίζει επίσης στα κράτη μέλη τις υποχρεώσεις τους να λαμβάνουν τα απαραίτητα και αναλογικά μέτρα για να διασφαλίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και να ενημερώνουν γι' αυτά την Επιτροπή και παρέχει στην Επιτροπή την εξουσία να αποστέλλει στο οικείο κράτος μέλος κοινοποίηση με την οποία του ζητεί να λάβει τα εν λόγω μέτρα εντός μιας πολύ πιεστικής προθεσμίας ⁽³⁷⁶⁾.

⁽³⁷³⁾ Υπόθεση C-194/94 *CIA Security* [1996] ECLI:EU:C:1996:172· υπόθεση C-443/98 *Unilever* [2000] ECLI:EU:C:2000:496.

⁽³⁷⁴⁾ Υπόθεση C-20/05 *Schwibbert* [2007] ECLI:EU:C:2007:652· υπόθεση C-390/18 *Airbnb Ireland* [2019] ECLI:EU:C:2019:1112.

⁽³⁷⁵⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2679/98 του Συμβουλίου, της 7ης Δεκεμβρίου 1998, για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς σε σχέση με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών μελών (ΕΕ L 337 της 12.12.1998, σ. 8).

⁽³⁷⁶⁾ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. https://ec.europa.eu/growth/single-market/barriers-to-trade/physical_el και έγγραφο των υπηρεσιών της Επιτροπής SWD(2019) 371 final.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΔΑΦΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Εδάφη που προβλέπονται στο άρθρο 52 παράγραφος 1 της ΣΕΕ στα οποία εφαρμόζεται το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ σύμφωνα με το άρθρο 355 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

Το έδαφος των 27 κρατών μελών της ΕΕ στο οποίο περιλαμβάνονται τα εξής:

Νήσοι Åland (αυτόνομη επαρχία της Φινλανδίας).

Νομική βάση: άρθρο 355 παράγραφος 4 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 299 παράγραφος 5 ΕΚ).

Αζόρες Νήσοι (αυτόνομη περιφέρεια της Πορτογαλίας). Αποτελούνται από τις νήσους São Miguel, Pico, Terceira, São Jorge, Faial, Flores, Santa Maria, Graciosa, Corvo.

Νομική βάση: άρθρο 355 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 299 παράγραφος 2 ΕΚ).

Κανάριοι Νήσοι (αυτόνομη κοινότητα της Ισπανίας). Αποτελούνται από τα νησιά Tenerife, Fuerteventura, Gran Canaria, Lanzarote, La Palma, La Gomera, El Hierro.

Νομική βάση: άρθρο 355 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 299 παράγραφος 2 ΕΚ).

Γαλλική Γουιάνα (υπερπόντιο έδαφος της Γαλλίας).

Νομική βάση: άρθρο 355 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 299 παράγραφος 2 ΕΚ).

Γουαδελούπη (υπερπόντιο έδαφος της Γαλλίας).

Νομική βάση: άρθρο 355 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 299 παράγραφος 2 ΕΚ).

Μαδέρα (αυτόνομη περιφέρεια της Πορτογαλίας). Αποτελείται από τις νήσους Madeira, Porto Santo, Desertas Islands, Savage Islands.

Νομική βάση: άρθρο 355 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 299 παράγραφος 2 ΕΚ).

Μαρτινίκα (υπερπόντιο έδαφος της Γαλλίας).

Νομική βάση: άρθρο 355 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 299 παράγραφος 2 ΕΚ).

Μαγιότ (υπερπόντιο έδαφος της Γαλλίας).

Νομική βάση: Άρθρο 355 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ.

Ρεϊνιόν (υπερπόντιο έδαφος της Γαλλίας).

Νομική βάση: άρθρο 355 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 299 παράγραφος 2 ΕΚ).

Άγιος Μαρτίνος (Saint Martin) (υπερπόντια κοινότητα της Γαλλίας)

Νομική βάση: Άρθρο 355 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ.

Εδάφη συνδεόμενα με κράτη μέλη της ΕΕ στα οποία δεν εφαρμόζεται το άρθρο 34 ΣΛΕΕ

Αρούμπα (συστατική χώρα των Κάτω Χωρών).

Νομική βάση: άρθρο 355 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 299 παράγραφος 3 ΕΚ).

Θέουτα και Μελίγια (αυτόνομες πόλεις υπό ισπανική κυριαρχία).

Νομική βάση: Λόγω της διατύπωσης των άρθρων 24 και 25 της πράξης προσχώρησης της Ισπανίας στην ΕΕ ⁽¹⁾, αν και το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ εφαρμόζεται πιθανόν στα εμπορεύματα που εισάγονται σε αυτά τα εδάφη από την υπόλοιπη ΕΕ, φαίνεται ότι δεν εφαρμόζεται στα εμπορεύματα καταγωγής Θέουτας και Μελίγιας που εισάγονται στην υπόλοιπη ΕΕ. Επομένως, το άρθρο 34 της ΣΛΕΕ φαίνεται ότι δεν εφαρμόζεται στα εμπορεύματα καταγωγής Θέουτας και Μελίγιας.

(¹) ΕΕ L 302 της 15.11.1985, σ. 23.

Φερόες Νήσοι (αυτόνομη επαρχία της Δανίας).

Αν και η Δανία είναι υπεύθυνη για τις εξωτερικές σχέσεις των 18 νησιών που αποτελούν αυτό το έδαφος, οι Φερόες Νήσοι διατηρούν υψηλό βαθμό αυτοκυβέρνησης και η ΣΛΕΕ αναφέρει ρητά ότι αυτά τα νησιά δεν εμπίπτουν στο πεδίο της εδαφικής εφαρμογής της.

Νομική βάση: άρθρο 355 παράγραφος 5 στοιχείο α) ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 299 παράγραφος 6 στοιχείο α) ΕΚ).

Γαλλική Πολυνησία (υπερπόντια κοινότητα της Γαλλίας).

Νομική βάση: άρθρο 355 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 299 παράγραφος 3 ΕΚ).

Γαλλικά εδάφη του νοτίου ημισφαιρίου και της Ανταρκτικής (υπερπόντιο έδαφος της Γαλλίας).

Νομική βάση: άρθρο 355 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 299 παράγραφος 3 ΕΚ).

Ολλανδικές Αντίλλες (συστατική χώρα των Κάτω Χωρών). Αποτελούνται από τις νήσους Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius και Sint Maarten.

Νομική βάση: άρθρο 355 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 299 παράγραφος 3 ΕΚ).

Νέα Καληδονία και τα εξ αυτής εξαρτώμενα εδάφη (μια *sui generis* υπερπόντια κοινότητα της Γαλλίας). Περιλαμβάνει τη μεγαλύτερη νήσο (*Grande Terre*), τις νήσους Loyalty Islands και διάφορα μικρότερα νησιά.

Νομική βάση: άρθρο 355 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 299 παράγραφος 3 ΕΚ).

Σεν Πιέρ και Μικελόν (υπερπόντια κοινότητα της Γαλλίας).

Νομική βάση: άρθρο 355 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 299 παράγραφος 3 ΕΚ).

Άγιος Βαρθολομαίος (υπερπόντια κοινότητα της Γαλλίας)

Νομική βάση Άρθρο 355 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ.

Νήσοι Ουάλις και Φουτούνα (υπερπόντια κοινότητα της Γαλλίας).

Νομική βάση: άρθρο 355 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 299 παράγραφος 3 ΕΚ).

Τέλος, τα κράτη μέλη του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), δηλ. η Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και η Νορβηγία, απολαύουν της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων στην ΕΕ δυνάμει της συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ).

ISSN 1977-0901 (ηλεκτρονική έκδοση)
ISSN 1725-2415 (έντυπη έκδοση)

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης
L-2985 Λουξεμβούργο
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

EL